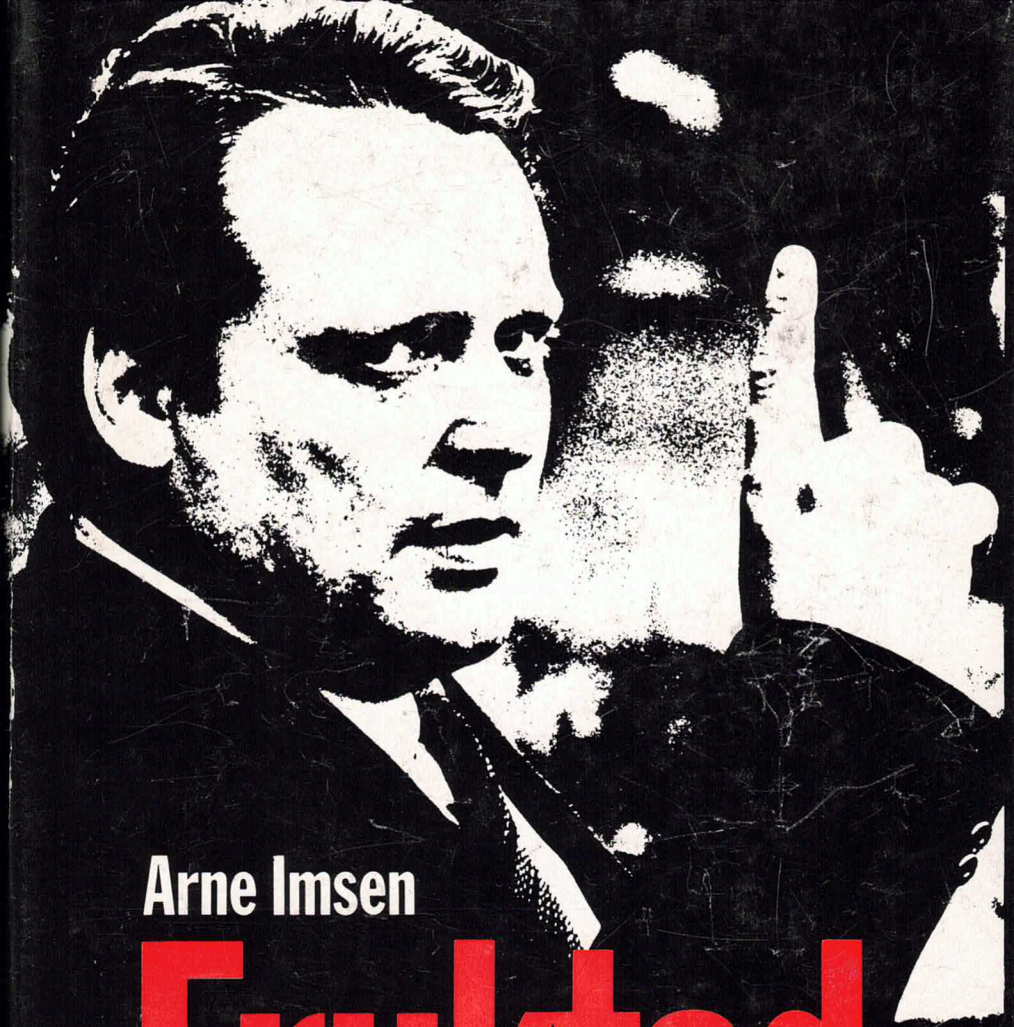

Arne Imsen

Fruktad Frihet

ARNE IMSEN

Fruktad Frihet

Tillbakablickar, klipp och kommentarer.

MR:s BOKFÖRLAG AB

Copyright: Arne Imsen
Layout och omslag: J O Robert Persson
Tryck: Bröderna Lagerström AB, Stockholm 1970

Lägg därför bort lögnen och tala sanning med varandra, ty vi är lemmar i samma kropp.

"Om ni vredgas, se då till, att ni inte syndar". Låt aldrig vreden stanna kvar till solnedgången! Ge aldrig djävulen något tillfälle att tränga sig in!

Paulus

Förord

"Maranata", urkristendomens kända böne- och hälsningsord ur arameiskan, exploderade plötsligt i det oförberedda sextiotalets välfärdssverige med många väckelsetabun.

Den här boken handlar om preludierna till den tjutande stormvind som dragit fram över landet, och vad den fört med sig av synbara förvecklingar och frontförändringar på det religiösa stridsfältet. Det är ett komprimerat förlopp, inte så lätt att fånga in och objektivt skildra från den centrumplats, där jag hela tiden haft min observationspost.

Anteckningar, brev pressklipp och minnesbilder har hämtats fram ur gömmorna och dammats av för att åter ge substans åt företeelser många diskuterat och givit sina bilder av. Det är ett laddat stoff med många kontroversiella inslag. Jag kan naturligtvis inte åberopa någon neutralitet vid återgivningen.

Jag har emellertid, utan någons uppdrag, beslutat ge min skildring av detta intressanta skeende i två böcker. Den första, skriven under några månader av hård arbetspress med tältmöten, sommarkonferenser, tidningsutgivning, och evangelistsammandragningar och allt övrigt förekommande församlingsarbete, överlämnas härmed till intresserade läsare.

Många namn finns med i bokens persongalleri. Då de passerar revy är det inte alltid i smickrande roller, men avsikten har inte varit att skandalisera, utan fastmer att informera. Då personer varit centralgestalter i scener, vilka utspelats inför

öppen ridå, har dessa tillbakablickar återgivits obeslöjade. Därmed också förhindrande att hela yrkesgrupper eller religiösa kategorier onödigtvis misstänkliggörs. Det är idéerna och principerna bakom orden och handlingarna denna bok vill lyfta fram för att i någon mån belysa en religiös minoritets existensvillkor såsom väckelse i det moderna samhället.

Jag förmodar att de, som i denna konfrontation personifierar motståndslägret inte skäms för sina insatser, då de här känner igen sig som belysande illustrationsobjekt i denna preliminära uppgörelse.

Jag vill tacka den stab av trofasta medarbetare, som inte sparat några mödor för att få mina manus till trycket och boken, vars eventuella överskott går till tidnings-, gatu- och anstaltsmissionen, färdig.

Skärholmen i oktober 1970

A I.

Innehåll

1. TVÅ VÄCKELSETILLBUD — OCH DET TREDJE 11
Kris och förnyelse. Meningslösa ordklyverier. Predikantförgudning.

2. SAMMANBITET MOTSTÅND 19
Partisinne som skötesynd. Avslöjande artikel. Krokiga förklaringar. Total blockad.

3. RADIOKONFERENS OCH VIGSELNÄMND SLÅR TILL 31
Fantasifull "utredning". Grundskott mot bärande idé. Historisk skrivelse. Misslyckat balansnummer. Fri men isolerad. Fredsförhandlingar — försoningsceremoni.

4. ÖREBROTUMULT 43
Tillbakavisade påtryckningar. Örebro Fria Församling. Stimulerande miljö. Midnattsropet. Norsk frälsningsglädje. Maranata — vårt fältrop.

5. DE MISSNÖJDAS FRONT 54
Intet nytt under solen. Slagträ i partiträtan. Omåttligt samfundsskryt. Stenkasteri i glashus.

6. UTAN PARDON 65
Varnande exempel. Bäst att tiga. Riktiga tjuvnyp. Inkorporerade samfundsmetoder. Kryperi, ärelystnad och egenkärlek. Dumdryg partimentalitet.

7. FRAMTIDSPROGNOSER 78
Skamlig uteslutning.

8. OROSMOLNEN HOPAR SIG 82
Hatten — ödesdigert församlingsproblem. Partisankrig på hemmafronten. Andelivets skarprättare. I offentlighetens ljus. Kollektrationalisering. Kvällsposten, kassörerna och polisen. Våldgästande tidningsman. Porträtterat sanningsvittne.

9. HELGELSE — ELLER VAD? 95
Helgelse för kyrkopolitikens skull. Alltför insnöat. Aktionsprogram med sprängverkan. Ingen väg tillbaka.

10. LEGALISERAD HETSJAKT 101
Potentiella mördare. Låtsasreportage. Polisanmäld.

11. MOTSTÅND OCH GENOMBROTT 108
Överrumplad ekumenik. "Dagens" policy.

12. GRANSKNING MED BESKED 115
Revision som hot. Mötesförbud för omyndiga. Religionskrig i spalterna. Den nye guden. Orakelråd. Trons konsekvenser.

13. FASCINERANDE ÄVENTYR 128
Förhandlingar bak lyckta dörrar. Sven Lidman profeterar.

14. FRIDLYST OMRÅDE 136
Riskabel hyresspekulant. Ungdomselit i aktion. Lokaliseringspolitik modell äldre. Falskt larm. Storstockholm tar rekordet. Avhysningshot. Gräsbevuxen småskurenhet.

15. RELIGIONSLÖSHET ELLER LAGLÖS RELIGION 151
Politiserad kristendom. Yttrandefrihet i kläm. Förblindad reporter. Farliga stridsmetoder. Vårt rasproblem. Redaktion i utpressning.

16. OTROLIGT MEN SANT 164
Maranata — censurerat fältrop.

17. STJÄRNREPORTRAR OCH RADIOKYRKA 167
Besynnerliga umgängesformer. Maranata och radiokyrkan.

18. TVÅ TVÅ-PROGRAM MED CHOCKVERKAN 173
Skandaljournalister. Gråtande KvP-man. Köpenhamnsdebut. Ruttna äpplen.

19. PRIMITIVT BETEENDE 182
Grubbel i "Sions" gårdar. Missionsbanérets omaka par. Berlindeklarationen i annan språkdräkt. Den karismatiska vågen. Solid grund. "Ofattbar" glädje.

20. "YTTERLIGHETSRÖRELSEN" SKÄRSKÅDAD I MASSMEDIA 195
Samma program i Svensk-Finsk TV.

21. PRESSKVARTETTS FÖRDÖMELSER 199
"Normal och onormal kristendom" i MB. Ordrika meningslösheter. Predikantpionjärer. Ordningsmakten griper in. Avbön och återtåg. Tuktande gissel.

22. ETT TILLTYGAT MÖTE 212
Betänksamma observatörer. Sund kritik.

23. FÖRSAMLINGSORDNING OCH ORGANISATIONSFORM 218
Ny mark. Enkla former. Andeliv utan tvångströja. Levande tro. Monumental kyrklighet.

KAMPSÅNG FÖR MARANATAPIONJÄRER 243

PERSONREGISTER 245

1. Två väckelsetillbud– och det tredje

Då maranataväckelsen bröt fram för omkring 10 år sedan, hade den sin förhistoria. Sambandet med den bekännelseväckelse, som under ett par händelserika år likt en vårvind svepte fram i pingströrelsen under 50-talets början, är tydligt. Tyvärr fick denna väckelsevåg ett internt motstånd av sådan omfattning och styrka, att den berövades alla möjligheter att förblivande hejda de uppenbara sekulariseringstendenserna inom pingströrelsen.

De profetiska väckelsesignalerna mönstrade visserligen till en början allt folket, och de synliga redskapen bereddes plats i de mest eftertraktade predikstolarna i landet, där de fick agera utan restriktioner.

Predikantveckan i Stockholm i december 1950 var väl något av det märkligaste, som inträffat i pingströrelsens historia. Bortåt tusen predikanter formligen bröts ner genom en fiskarpojkes profetiska väckelsebudskap till dem. Nestorn i skaran, pastor *Lewi Pethrus,* var märkbart tagen, då han beträdde talarstolen och bl. a. förklarade:

— När jag på vårt predikantmöte igår hörde bröderna — och särskilt då en av bröderna — så slog det mig: Tänk, vad Gud är sig lik! Jag skulle ha kunnat i detalj förutsäga, att det skulle ske så, som nu sker. Jag har läst i min Bibel och vet litet om historien och har klart för mig, att det är just så här som Gud går tillväga.

— När den stora väckelsen i Wales bröt ut 1904, fanns det massor av präster och predikanter i England — lärda och

andliga människor — men Gud tog inte ut någon av dem för den stora väckelsen, utan han valde en ung kolgruvearbetare — *Evan Roberts*. Och jag tänkte, när jag satt på predikantmötet: Tänk, så många predikanter vi är här och tänk så många pingstvittnen det finns i detta land, som är rikt utrustade för sin uppgift i Guds rike! — Och ändå har Gud tagit ut en ung man på knappt 23 år, som faktiskt blivit ett redskap till att tända en väckelse, som flammar över hela vårt land. Det är något för oss gamla predikanter att erkänna och tacka Gud för. Jag har både jublat och gråtit, när jag tänkt på detta. Det är så likt Gud! När han sände Kristus till världen gick han inte till templet i Jerusalem. Han sökte inte upp vare sig Hannas eller Kaifas eller någon av prästerna, utan han gick till Betlehem. Där i ett stall föddes Frälsaren. — Han, som skulle skaka världen med Guds sanning, han växte upp i en snickarfamilj i Nasaret.

— Detta är Guds väg. Så handlar Gud. Och detta lär oss att vara ödmjuka. Jag har under dessa predikantdagar och vid många tillfällen tidigare — inte minst i broder Freemans möten i Amerika och här hemma — blivit ställd inför detta Guds sätt att handla. Och under det jag suttit där och lyssnat, är det något, som blivit så allvarligt för mig. Jag vet inte, hur ni andra predikanter har det, men jag vet, att Gud mötte mig i min ungdom, och jag vet, vad han gjorde klart för mig. Men nu, nu är både ni och jag gamla. Vi har arbetat på Guds åkerteg och har gjort vårt.

— Jag har en så stark känsla av att det viktigaste för mig nu är att inte stå i vägen för Guds verk. Och jag ville säga till mig själv och alla andra predikanter, särskilt till alla gamla Herrens vittnen: Låt oss inte stå hindrande i vägen, om Gud tar unga pojkar för att sprida väckelsens budskap. Det skall vi i stället tacka Gud för. Under årens lopp är det så många, som sagt till mig ungefär så här: Du och de äldre predikanterna kommer snart att dö. Vad skall det då bli av detta stora verk vi håller på att bygga upp? Vad gör du egentligen för väckelsens framtid? På sådana frågor har jag alltid svarat:

Jag tror på Gud — inte bara för *min* livstid utan också för den tid, som kommer sedan. Och ni ser, att vi ej behöver oroa oss. Gud tar ut nya redskap, när vi står inför slutet av vår verksamhet. Ära vare hans namn!

Kris och förnyelse

Själv upplevde jag, tillsammans med många andra, genom den laddade, kanske något ensidiga bot- och bättringsförkunnelsen till Guds folk, en hälsosam andlig kris. Domsförkunnelsen var naturligtvis betingad av de rådande förhållandena, men den var inte enbart fördömande. Den erbjöd också hjälp och förmedlade en hugsvalande ton av tröst och hopp i den trosvissa betoningen av Jesu närvaro. "Jesus är här, Jesus är här, allting är möjligt, ty Jesus är här," sjöngs och tillbads det i många och långa, försmäktande möten.

— Hela Sverige talar om pingstvännernas domedagsväckelse, konstaterade sanningsenligt bildtidningen Se.

Väckelsen nådde på ett märkligt sätt ner i djupet på den svenska folksjälen och grep, om möjligt ännu kraftigare tag i väckelsetrånande pingstsjälar. Det var syndabekännelse och tårar, men också frigörelse och jubel bland människor som spejat efter förlösande frälsningskraft.

Mina personliga trosproblem fick sitt speciella svar i en nattlig uppgörelse med min ungdoms Gud. Ensam och tillintetgjord skrev jag på några minuter i sju strofer ner de enkla böneord, som uttryckte vad jag då behövde och upplevde:

O, rena mitt hjärta, min Jesus, jag ber.
Ja, två mig helt vit i ditt blod.
Kom, fräls mig från synder, som ännu du ser,
Och sänk dem i Golgata flod.

Om rening jag ropar, o, Frälsare kär,
I djupaste nöd hjärtat ber.
Jag vet, att jag oren och ovärdig är,
Men syndaren frälsning du ger.

Förkrossad jag sjunker vid korsträdet ner
Och ser där det rena Guds Lamm.
Ditt ljus strålar fram, och din bön liv mig ger,
Du bar ju min synd och min skam.

O, nåd utan gränser, det ingen förstår,
Ej människoord räcker till
Att tolka vad syndaren uppleva får.
Försona och hela Gud vill.

Det största av under på Golgata skett,
Där Sonen vårt offerlamm blev.
Ett evigt förbund av Gud själv är berett,
Vårt skuldbrev på korset han rev.

Så frigjord och salig jag fortsätter hem,
Där synd aldrig mera mig når.
För evigt jag där då skall sjunga med dem,
Som hemma förlossade står.

Så småningom svängde emellertid opinionen, och en öppen förväntan avlöstes av en sluten skepticism. Skärpan tonades ner, och de synliga redskapen, som stundtals lyfts mot skyarna och dyrkats som stjärnartister, passiviserades eller manövrerades ut ur predikantkår och församlingsgemenskap och bannlystes.

Meningslösa ordklyverier

Vem minns inte *Algot Nicklasson, Georg Johansson* och *Ragnar Ljungquist*. Deras namn är för alltid förknippade med 50-talets förnyelseväckelse, vilken vi, som då var unga, förhoppningsfullt såg komma. Men vi fick också djupt besvikna bevittna, hur den dämdes upp och försvann ur pingstförsamlingarna.

Den oförvägna och trosvissa väckelsen-är-här-teologin mötte sina rutinerade banemän. De gick systematiskt till väga i sin uppgörelse med orosstiftarna. Med fariséisk precision gick

ortodoxa pingstteologer först till attack mot alla mer eller mindre förstorade avarter, som de stirrat sig blinda på. Med dogmatiskt skarpsinne stämplade de till sist hela förnyelsevågen som en obiblisk söndringsrörelse. Den visade nämligen uppenbara anpassningssvårigheter till allt beprövat formväsen. Meningslösa diskussioner uppstod om vad som var gammalt och vad som var nytt. Många hade erfarenheter, och ännu fler hade synpunkter, varför tyckare och experter törnade samman i en livlig debatt om väckelsen verkligen var ny eller gammal. Problemen växte, och väckelsen avtog med den tilltagande intensiteten av alla meningslösa ordklyverier. Lugnet återställdes, men förlusten var oersättlig. Pingströrelsens publikationer måste tillskrivas en stor del av skulden för detta tragiska slut.

Den kristna rikstidningens uppföljning av denna väckelse inom rörelsen var först tafatt och avvaktande. De synliga redskapen rörde sig då ännu utanför pingströrelsens rikscentrum, och det var ovisst, i vilken riktning utvecklingen skulle komma att gå.

Sven Lidman kom indirekt att avgöra utgången. Han hade 1948 efter sin våldsamma batalj med *Lewi Pethrus* drivits ur Filadelfiaförsamlingen i Stockholm men samma år tagits in i Östermalms Fria Församling. Om det var ett väl genomtänkt och förberett schackdrag, förmäler inte historien, men pastorerna *Paul Ongman* och *Alvar Lindskog* ansåg sig uppenbarligen ha så starka skäl för ett misstroendevotum mot Filadelfiaförsamlingens handläggning av fallet Lidman, att de rekommenderade hans upptagning i sin församling.

Det var väl oron för att bli identifierad med denna såsom osolidarisk kyrkopolitik stämplade manöver, som blev utslagsgivande till Rörstrandskyrkans favör. För de attraktiva predikanterna var uppenbarligen — åtminstone vid denna tidpunkt — distansen till Östermalms Fria Församling något längre än till Filadelfiaförsamlingen på Rörstrandsgatan, och det gällde för dem att trampa rätt och försiktigt i det av förtal, intriger, maktbegär och hotelser breda minfält, som hindrade normala

kommunikationer mellan församlingarna. Det fanns förmodligen en hemlig ambition att få dessa orimliga strider bilagda, varför det under beslutet förmodligen dolde sig en långsiktig, men outtalad plan att senare också förära Östermalms Fria Församling i Fenixpalatset ett besök. Därmed trodde man nog, att många av de upphaussade motsättningarna mellan de två församlingarna i huvudstaden skulle raseras. I varje fall skulle inte förnyelseväckelsens främsta språkrör kunna klandras för partiskhet.

Predikantförgudning

Då det blivit definitivt klart, att den största av de två rivaliserande församlingarna vunnit kampen om de publikdragande predikanternas engagemang för sin jättekyrka, lossnade anständighetens spärrar för predikantförgudning i Dagens spalter. En frammatchning, adopterad från film- och nöjesreklamen, förde de berömda mot nya höjder, och de blev för en tid dyrkade riksstjärnor. Denna idolkult blev med tidningen Dagens sjuka satsning grotesk, men tog en vändning som slutade med förskräckelse. De uppburna och bejublade artisterna befanns ganska enkelt vara helt vanliga människor av kött och blod; lerkärl, i vilka andliga gåvor lagts ner till församlingens uppbyggelse. Upptäckten var för många obehaglig och för Dagen besvärande.

Rampljuset avskärmades, de avgudade berövades roller och lyskraft och petades bort från höjderna på den falska religiositetens komethimmel, för att slutligen inför allt folket trampas ner och förödmjukas av samma lika kristna rikstidning.

Det är ganska meningslöst att försöka ringa in någon syndabock, men det är helt berättigat att ställa frågan, om pastor Lewi Pethrus var uppriktig och menade allvar i pingstpredikanternas riksvecka i Stockholm hösten 1950, då han, till synes reservationslöst, slog upp alla dörrar för den framstormande väckelsen och glorifierade dess yngste, men främste, representant. Med sin auktoritets alla personliga resurser sökte han då

övertyga den imponerande samlingen kolleger om den gudomliga successionen i det generationsbyte han själv och pingströrelsens pionjärer måste acceptera. Förnyelseväckelsen hade, menade han, fört fram de lämpliga arvtagarna till de främsta positionerna. Inte var väl detta en davidisk kupp, vars *första* fas gick ut på att väja undan för de framryckande men oerfarna och omogna ledarna och *andra* att åter sluta leden, för att angripa de aningslösa anförarna bakifrån?

Vem styrde vad och varför?

Det är helt uppenbart, att trycket från en avundsjuk, irriterad och bångstyrig opinion ledd av en grupp prominenta pastorer var stort och växte allt mer i styrka. Det tvingade fram en omvärdering som också pastor Pethrus, om än motvilligt, fick finna sig i för att eliminera ett förödmjukande splittringshot.

Pastor Lewi Pethrus varnade och klagade, säkerligen inte utan orsak, i maj 1951:

— Det sorgliga är att nya väckelserörelser alltid skall behöva splittra Guds folk. Man förvånar sig över, att de gamla kristna i allmänhet har en tendens att reservera sig mot varje ny andeutgjutelse. Kyrkans historia är full av exempel härpå. Detsamma blir naturligtvis förhållandet med de nya väckelserörelserna, som nu går fram i världen. Det är mycket som tyder på att det kommer att ske som så många gånger förr i liknande fall. De gamla ledarna och friförsamlingarna ger inget rum för den nya rörelsen, utan sätter sig till motvärn där den uppenbarar sig. Där så sker, blir naturligtvis en ny riktning. Det är vad som åter och åter har hänt genom kyrkans historia.

Pastor *Willis Säwe* däremot, tillhörde dem bland opponenterna, vilka bjöd hätskt motstånd på gränsen till uppvigling. Ett intermezzo i ett offentligt möte avslöjar på sitt sätt mentaliteten bakom fientligheterna. *Algot Nicklasson* stod i talarstolen. Helt spontant utbrast pastor Willis Säwe på sitt arroganta sätt, till mångas förskräckelse, högljutt: "Är det bara den där pojken som mött Jesus?" Den offentliga skymfningen och många liknande påhopp och överfall, utlöste naturligtvis

en mångfald olika reaktioner. Den attackerade unge mannen gick säkerligen inte alldeles opåverkad ur den häxkittel hans andliga upplevelser och påstådda misstag satt i kokning.

Utan takt eller hänsyn for en kultiverad predikantelit fram för att nedsabla de förhatliga uppkomlingarna.

2. Sammanbitet motstånd

En andlig väckelse låter sig inte fångas in i teologiska mönster. Den är lika odogmatisk som livet självt och *kan inte* disciplineras till lydnad för mänskliga maktmedel. Väckelsen representerar ett kolossalt spänningsfält, vars osynliga kraftresurser gör den helt suverän i förhållande till andra makter. Den spränger fördämningar eller banar sig nya vägar och ignorerar fullständigt alla mänskliga veton mot dess framfart. Dess dynamik följer lagar, som är helt ogripbara för allt mänskligt förnuft, och det är meningslöst att beskärma sig över dess förment negativa verkningar för stagnerade samfund och statiska kyrkor.

Lektor *Henning Thulins* provokativa uttalanden i tidskriften Den Kristne — Trons Kamp i april 1951 ställde saken på sin spets och lockade fram många sura och spydiga genmälen. Thulin skrev bl. a.:

— Och nu vilja vi inte diskutera om väckelse, utan vi vilja uppleva och föra väckelsen vidare, inte bara till pingstförsamlingarna, utan till alla kristna och till hela folket.

— Här få inte några organisationsfrågor stå i vägen. Vi äro inga soldater, som äro satta att vakta gränserna i pingstväckelsens lokalförsamlingar. Nej, vi ha fått Guds uppdrag att föra elden över alla gränser.

— — —

— Det nya som håller på att växa fram är ingenting, som vi ha patent på. Gud vill möta hela den stora universella församlingen, Kristi kyrka, med förnyelse och väckelse. Och inte är

det heller sagt, att alla pingstförsamlingar taga emot elden. Det är för mycket som då måste brinna upp på en del håll. Därför tvekar man och är rädd.

— — —

— Förvisso leva vi i en besökelsetid av stora mått. Nu stå många församlingar vid skiljevägen.

— Skall Gud få smälta Lewi söner och luttra dem och låta lokalförsamlingarna bli käril för väckelsen, eller skall strömmen bryta sig nya strömfåror? Den som lever får se!

Partisinne som skötesynd

Väckelsen krävde — då som alltid — stora förödmjukelser, och det att möta den omutliga sannningen om stora och små predikantsynder tog djupare tag i kåren, än många yngre och äldre karriärister orkade med. Andra kände sig sårade och förargade över alltför generaliserande antydningar om att predikanterna var betalda yrkespartimakare, och att partisinne var pingstfolkets speciella skötesynd. På en evangelist- och predikantvecka i Luleå ställdes därför frågan: "Vad säger bibeln om partisinnet?" Från Luleå sändes ett bibelstudium till Den Kristne — Trons Kamp, där klingorna korsade varandra i en stundtals från polemik om väckelsen var av nytt eller gammalt datum. Om den saken delade sig åsikterna. Bibelstudiet, hämtat ur Brudgummens Röst, kastades med ålderns auktoritet in i debatten, utan att någon kunde misstänka att det var ett tillrättalagt beställningsverk för att fria de som partitaktiker utpekade predikanterna.

Snart såg man många predikanter och pastorer flocka sig samman till sammanbitet motstånd och regelrätt förföljelse mot väckelsens synliga redskap. Det var en skrämmande närkontakt med ett kusligt maktspel, som vi unga med oförstörda sinnen ännu levde lyckligt omedvetna om och trodde var en absolut omöjlighet i den miljö där vi fått vår andliga fostran. Vissa aningar från maktstriden i slutet av fyrtiotalet fick sin ovedersägliga bekräftelse och utövade sitt demoraliserande inflytan-

de på en förvärldsligad och ansträngd församlingsgemenskap vi innerst hoppades den frambrytande väckelsen skulle lyckas reparera. Det blev dock klart för många, att vi egentligen befann oss på ett kyrkopolitiskt slagfält, där privat- och partiegoismen legaliserade bruket av alla upptänkliga och tillgängliga förstörelsevapen för att förinta den väckelse vi alla var i trängande behov av, om vi inte skulle bli den ljumma pingströrelsens sekulariserade offer. Men profant och kallblodigt slöts portarna, och väckelsens rakryggade budbärare fick, utan rättegång och försvar, ära och anseende effektivt avrättade i den giljotin pingströrelsen konstruerat för partisöndrande "femtekolonnare". Rutinerat och automatiskt genomfördes utrensningsaktionen i känd diktaturstil. De som erkände sitt "förräderi" togs till nåder men försvann bak linjerna besegrade av det system de varit på väg att frigöra sig ifrån.

Det framgångsrika väckelseteamet splittrades. Det var, så långt en outsider förmådde bedöma det hela, en mycket tragisk final. Ett starkare predikantteam lär väl det här landet aldrig ha skådat under pingströrelsens historia. Kompletteringen av olika tjänster, nådegåvor och temperament kunde väl knappast bli bättre. Men utvecklingen satte stopp för denna trios fortsatta samarbete.

Ragnar Ljungquist blev efter en del förvecklingar föreståndare för Östermalms Fria Församling i Stockholm 1951.

Fiskarpojken *Algot Nicklasson* mognade under stora svårigheter och djupa kriser till man och förkunnare med moralisk resning. Två år efter det faderliga famntaget i den omtalade predikantveckan i Stockholm realiserade han sin ursprungliga plan och ställde upp i Fenixpalatset, där den äldre teambrodern hunnit bli varm i kläderna som den förtryckta församlingens föreståndare. En svår schism, som skulle föra till en kännbar utbrytning, var under uppsegling i den hårt prövade stockholmsförsamlingen, varför de två predikanterna sedermera återfanns på en annan plattform i huvudstaden. Visiten i Fenix var livsfarlig för Nicklasson, och han blev fockad, men bestod provet. Partiapparaten förmådde inte stöpa om denna ud-

da typ bland predikanter. Under de senare möteskampanjerna på Snickarbacken i KFUM:s hörsal, där Kristen Gemenskap kom att husera, samlade han alltid fulla hus.

Pastor *Georg Johanssons* fortsatta bana blev mindre dramatisk. Han retirerade, klokt nog, i tid från den utsatta positionen som en av den nya väckelsens främsta språkrör och påskyndare och återtog, utan några större kontroverser, platsen som lojal församlingsföreståndare i en landsortsstad. Återanpassad kom han åtminstone undan de sociala bekymmer den yngre teambrodern fick genomlida tillsammans med sin familj.

I Östermalms Fria Församling hade den s.k. Latter Rain-väckelsen fått fäste genom förutvarande föreståndarens — den begåvade missionsmannen *Alvar Lindskog* — samarbete med några amerikanska predikanter. De kom egentligen till Filadelfiaförsamlingens tältkonferens men trillade ur den tilldelade predikantrollen och hamnade, med den gode Lindskogs hjälp, lyckligt i det gamla Fenixpalatset, där deras samarbete i olika omgångar fick oanade konsekvenser. Ja, deras agerande i den icke erkända, men strängt bevakade, pingstförsamlingen ställde till rabalder i både Sverige och Amerika.

Avslöjande artikel

Svenskamerikanen, pastor *Joseph Mattsson-Bozé,* kände sig provocerad att kliva fram med ett uttalande i Evangelii Härold. Artikeln är så intressant och avslöjande, att den försvarar väl sin plats i denna tillbakablick och bör sändas vidare som en väckande påminnelse. I en något förkortat version av kosmopolitens Mattsson-Bozés E.H.-artikel blottades följande interiörer:

— Sedan 1933, då jag flyttade till USA, har det varit min stora glädje och förmån att nu och då få besöka Sverige. Jag har alltid älskat Sveriges pingstfolk, pingstbröderna och andra kristna vänner i Sverige. Jag tror också, att mina besök fått vara till någon nytta och välsignelse. Vi fingo uppleva härliga väckelser, då broder Wærmö och jag besökte Sverige 1947,

och en segerrik tid då br. Freeman och jag voro där 1950.

— Vid mitt sista besök i höstas, tillsammans med br. Thomas Wyatt, br. Layzell och br. R. Murphy uppstodo vissa meningsskiljaktigheter, som jag i sanningens namn vill klarlägga för bröderna och pingstfolket i Sverige. Jag tror, att detta är nödvändigt.

— Under årens lopp har jag känt mig tvingad att söka Gud. Prövningar och svårigheter av alla slag ha drivit mig till detta. Jag har tidvis intensivt studerat min bibel för att få hjälp av Ordet och finna Guds väg.

— Gud har då klargjort för mig, att vi stodo inför en mäktig andeutgjutelse och att vi skulle få se Guds kraft uppenbarad mäktigare än vi förut sett. Jag skrev om detta i min bok: "Kunna vi vänta en världsvid väckelse?"

— Väckelsens verk pågick i min egen själ, och 1948 på hösten mötte jag något som av allt att döma var början till en mäktig andeutgjutelse. Min bok "Tro som förflyttar berg" är en frukt av den väckelse jag upplevde i mitt eget liv samt av vad jag såg genom andeutgjutelsen i Kanada och annorstädes. Denna andeutgjutelse, som jag bevittnade med mina egna ögon och upplevde *i mitt inre* genom Anden och Ordet, *i det yttre* genom handpåläggning och profetia (en biblisk sanning som jag tror på av allt mitt hjärta) blev kallad Latter Rain-väckelsen, (särlaregnsväckelsen). Tanken var helt enkelt, att Gud började utgjuta sin Ande igen, och särlaregnet föll ymnigare än förut. Det skedde under mycken bön och fasta, ty hungern efter Gud var oerhörd. Folket sade: "Halleluja, särlaregnet faller, pris ske Gud."

— Att det skulle finnas kristna människor, som *ej voro glada* över denna andeutgjutelse, det ingick lika litet i mitt medvetande som att en del folk skulle vilja göra en *separat väckelse* därav. Det var så pass härligt, levande och saligt, att jag trodde att varenda kristen, och i synnerhet alla pingstvänner, skulle tacka himlarnas Konung, att han utgöt sin Ande. Men jag förstod snart, att jag hade misstagit mig. Motståndet reste sig, och det dröjde ej länge, förrän jag fick höra en massa elakt

tal om de bröder, bland vilka Anden först föll i denna andeutgjutelse.

— Vad kännetecknade denna väckelse från början och vad var dess lösenord? Jag var med i dess början och såg och hörde, vad som pågick. Det som tilltalade mig mest var: *"att de alla skola bliva ett"*. Denna bibliska sanning hade ett stort rum. Samfunds- och klickväsende var främmande för den ande, som där var rådande. *Andens nådegåvor* dryftades mycket, och där var djup hunger att få se dessa nådegåvor i ett rikligare bruk. Skriftställena i breven till Timoteus om *handpåläggning* och *profetia* och gåvornas erhållande (som jag talat om i ett kapitel i min bok: "Tro som förflyttar berg") hade visserligen en stor men dock ej oproportionerligt stor plats.

— Anden utgöts mäktigt i mötena. Det var härlig frihet med tungotal, profetia, sång i Anden, visdomens och kunskapens ord, mäktiga helbrägdagörelser, mäktiga andedop osv.

— Vi sågo ögonblickliga helbrägdagörelser, och där var en renhetens och förkrosselsens atmosfär. Mötena pågingo hela dagarna. Man väntade stora ting av Gud, och det kan ju ej vara något fel. Ingen människa hade någon särskilt stor plats utan alla tjänade Gud så gott de förstodo med sin gåva och på sin plats.

— Genom Guds stora nåd föll Anden över oss också i Filadelfiaförsamlingen i Chicago, som en frukt av denna andeutgjutelse. Vi upplevde hjärteförkrosselse, många blevo döpta i den helige Ande, Andens nådegåvor kommo i verksamhet och rätt ofta var det sång i Anden. Vi tackade Gud och voro ej så litet glada att Gud utgöt sin Ande.

— Då jag reste ut ibland, fick jag höra alla tänkbara historier om mig och om väckelsen bland oss. Jag har aldrig i mitt liv blivit så förvånad. Jag fick höra, att vi lämnat pingstväckelsen, kommit in i en ny rörelse, att vi hade alla möjliga tokiga läror etc. Allt var naturligtvis osanning, då jag hela tiden poängterat, att denna andeutgjutelse är en förnyelse, given till kristenheten och till pingstfolket i synnerhet. Så har jag tänkt, så har jag skrivit och så tror jag än.

— Att flera bröder, som Gud mäktigt använde i början av väckelsen, ha gått in på vägar, där jag ej kan följa, är ett sorgligt faktum, och att vi själva också gjort många misstag och understundom i vår iver gått för långt är också sant.

— Men detta har alltid följt sann väckelse. Luthers reformation bekräftar detta. Trots all fanatism utkristalliserades de viktiga frälsningssanningarna. Det är lätt att efteråt säga, *hur* det skulle ha gjorts, men att välja en absolut rätt väg i rätta ögonblicket är ej alltid det lättaste. Därtill behövs mycken nåd. Men om man är i en rätt ande, brukar Gud hjälpa och överskyla ens misstag.

— Nu vill jag berätta angående förloppet med vårt sista sverigebesök. Br. Thomas Wyatt och jag voro inbjudna av pastor Pethrus och Filadelfiaförsamlingen i Stockholm till ett besök. Det har alltid varit min glädje att ta bröder med över till Sverige för att visa dem hur en fri väckelse arbetar. Jag har ansett detta vara en mission, eftersom jag är viss i mitt sinne, att Sverige valt den bibliska linjen, och att denna linje bör segra över hela världen.

— Två eller tre dagar innan jag skulle resa (jag åkte båt för att få vila upp mig något under färden), blev frågan om bröderna Reg. Layzells och D. Murphys sverigebesök aktuell.

— Jag motsatte mig detta dels emedan jag ansåg det opraktiskt, och dels emedan jag kände dem för litet. Jag var praktiskt taget obekant med dem, och jag hade absolut ingen förvissning om att de skulle fara med. Trots min avvisande hållning blev det dock så, att dessa två bröder senare anlände till Sverige tillsammans med br. Wyatt. Jag stod i en press och måste gå in i något, som jag ej önskade. Men kanske det hela var till allas vårt bästa för framtiden.

— Som vännerna veta, kunde jag ej följa den kurs dessa två bröder valde i Sverige. Jag antar, att br. Wyatt tänkte så också, ty han reste tillbaka till USA efter att ha besökt några andra länder i Europa.

— Jag hade troligen lämnat hela detta kapitel, eftersom jag tror att vännerna i Sverige lätt förstått situationen. Br. Pethrus,

br. Törnberg och flera andra bröder känna till insidan av saken, och jag tror mig under årens lopp ha visat vilken sorts människor jag brukar umgås med och att jag något så när förstått att bedöma andliga ting Men jag har mött något som gör, att jag för mitt samvetes skull måste tala.

— Då jag kom hem till USA från Brasilien för att deltaga i konferensen i St. Louis Mo, fick jag se, vad som pågått. Konferensen öppnades onsdagen den 31 okt. Br. Murphy talade vid första mötet och gav en rapport från Sverige. Bl. a. sade han ungefär följande: "Över varje pastors, mans, kvinnas och barns anlete ibland Sveriges pingstfolk kan man se ett djupt drag av fruktan för den högre ledningen i pingstväckelsen." Vidare att "pastor Pethrus och Filadelfiaförsamlingen i Stockholm äro emot väckelsen" (på engelska: "have rejekted the revival"). Jag fick reda på detta redan på torsdagen, då jag kom till konferensen.

— Samtidigt slog jag upp en tidning, i vilken br. Alvar Lindskog hade en artikel och br. Layzell en. Från br. Lindskogs artikel saxar jag följande: Jag citerar det först på engelska: "Who would believe that reserved Swedes would clap their hands and shout for joy and sing aloud unto the Lord a new song? This is surely not confined to any special nation or people; — but is characteristic of a *new spiritual race,* called out from amongst all spiritual nations, even as Israel was called out from amongst all the political nations".

— Det lyder i fri översättning: "Vem skulle tro, att de reserverade svenskarna skulle klappa i händerna och ropa i glädje och sjunga högt en ny sång till Herren. Detta är icke något som tillhör någon särskild nation eller folk, men är karakteristiskt för en *ny andlig ras,* utkallad från alla andliga nationer, såsom Israel var utkallad från de politiska nationerna."

— Då jag såg detta måste jag läsa det flera gånger. Jag frågade mig, *var skrivaren av artikeln varit, när svenska pingstfolket prisat Gud.* Jag har stått ibland och bett folket hålla upp litet i sin lovprisning, så att jag kunde bli hörd i möten i Sverige.

— Och när man läser, att br. Lindskog tror att vi äro en *ny andlig ras,* då anser jag att det är tid att tala. Otvivelaktigt ha de bröder, som varit hos br. Lindskog, undervisat om detta, och i så fall är det ju tragiskt. Vi blevo en ny andlig ras, då vi blevo födda på nytt; alla pånyttfödda människor tillhöra Kristi kropp, och de äro världens andliga nation.

— Om bröderna Layzell och Murphy undervisat br. Lindskog på sådant sätt, så ha de i sanning ej folket, som fått del av väckelsen i Nordamerika, bakom sig som helhet. Visst ha vi en del fanatism att kämpa emot här, liksom i pingstväckelsens början i Skandinavien då br. Severin Larsen skrev sin bok: "Utanför lägret och utanför lägret och återigen utanför lägret". Men väckelsens folk i sin helhet delar till ingen del denna uppfattning.

— Vidare står det i artikeln: "No wonder that religious leaders, especially those who pretend to know pentecosts truths, rise up to resist the move of God." I fri översättning lyder detta: "Ej att undra på att religiösa ledare, särskilt de som mena sig känna pingstsanningarna, resa sig upp för att stå emot rörelsen från Gud."

— Om sådan undervisning och sådan taktik är Latter Rain-väckelsens, då är jag också emot den. Men dess bättre är det ej så — det är bara en avart av väckelsen.

— I konferensen i St. Louis var det två män som ha accepterat Latter Rain-väckelsen, som talade. Det var bröderna Gustav Berglund och A. August Andersson. De berättade att då de kommo in i Smyrna, Göteborg, och sågo, vad Gud gjorde, då de besökte Stockholm, Jönköping och andra platser, att de gräto i glädje över vad de sågo av Guds nåd och väckelsen i Sverige. Och de sade: "Väckelsen i Sverige har ett element i sig, som Amerika behöver."

— Två riktningar finns i väckelsen. Den ena är hård och dömande och vill införa nya läror, sätta dessa läror i system och bli en ny klick, eller organisation, i vilken de kanske själva önska vinna en ledareställning.

— Den andra tror, att väckelsen är en mäktig förnyelse,

som kommit kristenheten till del. De vilja se den bevarad i en ödmjuk ande och med stor frihet att prisa Gud.

— Br. Layzell sade i konferensen i St. Louis, att *"ingen kan komma in i denna väckelse utan handpåläggning"*.

— Att skrivaren av dessa rader och många andra gick emot honom är väl onödigt att säga. Om hans ord är sanna, då är Gud bunden av oss och det är tid att draga vidare.

Krokiga förklaringar

Det är besynnerligt att väckelsen tydligen förlorade sin gudomliga karaktär så fort den fortplantades till en icke erkänd pingstförsamling i Sverige, och att den förut så positiva förmedlaren helt plötsligt förvandlades till en reguljär felsökande pingstvän.

Hur många pingstriktningar finns det i USA? Vad skiljer dem åt?

Alltnog, *denna* väckelse hade två riktningar, och den tappning som avletts till Östermalm i Stockholm representerade den hårda och dömande, som ville "införa nya läror, sätta dessa läror i system och bli en ny klick, eller organisation, i vilken de kanske själva önska vinna en ledareställning." Det var ju klara besked från en som ville se väckelsen "bevarad i en ödmjuk ande och med stor frihet att prisa Gud".

Den uppskärrade brodern försäkrade, att han i princip valde sin umgängeskrets med omsorg och beklagade, att han i en "pressad situation", tvingats till ett undantag från denna goda regel. Med många krokiga förklaringar tog han alltså avstånd från de amerikanska predikanterna för deras, såsom splittringsparoller tolkade, uttalanden. Samtidigt betygade han för säkerhets skull den officiella pingströrelsen i Sverige sin osvikliga trohet. En av väckelsens slingrande serpentiner ställde några misshagliga bröder vid skampålen för att rädda sitt eget randiga skinn.

Det tragikomiska var emellertid, att de inhemska och amerikanska väckelserna just i Östermalms Fria Församling kom

att bilda två oförenliga fronter. Det förefaller som om de stundtals fanatiskt verkade för att nedkämpa varandra. Då detta inte lyckades, drog sig förmodligen den mest besinningsfulla parten tillbaka med föreståndaren pastor *Ragnar Ljungquist* i spetsen, lämnade valplatsen, och formerade sig 1952 till en fri församling med namnet Kristen Gemenskap.

Total blockad

Den församlingen utsattes omedelbart för total blockad. Det var en effektiv metod att reducera dess inflytande till ett minimum. Föreståndaren bojkottades och upplevde nog isoleringen som särskilt påfrestande. Pastor Ragnar Ljungquist är egentligen en fridens man och hade under många år haft en framskjuten plats med olika förtroendeuppdrag i pingströrelsens gemensamma verksamhetsorgan. Han upplevde förmodligen den påtvingade ensamheten som en form av försmådd kärlek.

Kristen Gemenskap var från början illa sedd i den officiella pingströrelsen. Det fick alla de som lät engagera sig där veta. De blev hunsade på både ett och flera sätt, privat och offentligt. Församlingen skulle hållas i karantän, menade pingstledarna. Pastor *Lewi Pethrus* uttalade vid något tillfälle, att Kristen Gemenskap utgjorde det farligaste söndringshotet för pingströrelsen, eftersom församlingen levde sitt liv utanför samfundsgemenskapen och därför omöjligen kunde kontrolleras av ledarnas övervakande ögon. De som etablerade kontakt med smittohärden tog stora risker.

En episod från ett missionsmöte i Kristen Gemenskap är belysande. Det var missionskonferens, och några blivande missionärer hade kommit till sammandragningen. Ämnet var kontroversiellt. Det gällde ett omdiskuterat missionsprojekt i Etiopien, lanserat av Filadelfiaförsamlingen i Valla, och med den bitske missionären *Elof Höglund* som initiativtagare. Denna mission hade trögt före i starten. I Kristen Gemenskap rönte den ett ganska stort intresse. Församlingen hade nämligen en idog

jordbrukarfamilj, *Kerstin* och *Arvid Malmvärn,* som stod redo att avveckla sin svenska odling och emigrera till Etiopien som yrkesmän och missionsarbetare. Det skulle emellertid visa sig vara trångt och alltför svårt att komma igång med och utveckla projektet utan pingströrelsens missionsledningens välsignelse. Höglund måste offras, om det hela skulle ros iland. Så länge denna mission motarbetades centralt, utgjorde den ett konfliktämne, och spänningen blev naturligtvis inte mindre av att Kristen Gemenskap såg ut att bli ny kontaktpunkt för en redan illa sedd missionsgren.

Missionärskandidaterna pockade dock på en lösning, och några av de ivrigaste hade kommit till oss i Kristen Gemenskap för att under några dagar dryfta det aktuella läget. Frågan var inflammerad, men brännande, och det hettade till ordentligt nu och då i samtal och överläggningar. Även i de offentliga mötena märktes ibland en ettrig gadd i talarnas inlägg. En söndagsförmiddag beträdde en av deltagarna, en verklig konstnärsbegåvning, *Ove Wallberg,* talarstolen och kommenterade inför fullsatt hörsal de konfliktladdade upplevelser han påstod sig ha gjort under sin nyorientering, ungefär så här:

— Då jag var i tonåren, fick jag på olagliga vägar smyga mig till biografen. Mina föräldrar hade nämligen en gång för alla förbjudit mig att gå dit. Nu, när jag blivit vuxen man och är gift, har jag på liknande sätt fått smyga mig hit, för att inte råka i onåd hos min goda och pingst-trogna svärmor.

Citatet är fritt och inte ordagrant återgivet. Men andemeningen har jag under alla år bevarat i mitt minne.

Det var en ovanlig deklaration, och auditoriet tycktes under några sekunder kippa efter andan. Avsikten var dock inte att skandalisera. Vi som blickat in i och blivit förtrogna med liknande släktbekymmer tyckte nog att avslöjandet var talande i all sin chockerande pojkaktighet.

Ove Wallbergs svärmor blev emellertid lugnad. Den då så rabulistiske mågen artade sig nämligen till en ansedd missionär i Etiopien, utsänd av en *erkänd* svensk pingstförsamling.

3. Radiokonferens och vigselnämnd slår till

Onekligen kom den lilla församlingen på Östermalm att bli en plattform för många fria vittnen i den väletablerade pingströrelsens utkanter. Den fick också kontakt med några grupper och församlingar, som befann sig i ungefär samma belägenhet kontra pingströrelsen.

Den temperamentsfulle pastorn *Einar Olsson* och Filadelfiaförsamlingen i Trollhättan hörde hit. Han och församlingen hade, på grund av att de öppnat Filadelfiaförsamlingens portar för den bannlyste *Sven Johansson* från Avesta, trängts upp i ett hörn av kollegerna på västgötafältet. Men *Einar Olsson* ville inte kapitulera frivilligt för orättmätigt maktspråk. Han bjöd belackarna överraskande motstånd genom att frejdigt proklamera den fria församlingens suveränitet och rätt att, utan ovidkommande inblandning utifrån, sköta sina inre angelägenheter. Pastor *Pethrus* lyfte varnande pekfingret i tidningen Dagen, försiktigt värnande om den princip *Einar Olsson* förfäktade men fördömande den omdiskuterade predikant han valt att gå i ok med.

Inkvisitorerna intensifierade emellertid förföljelsen, och *Einar Olsson* berövades utan vidare sina vigselrättigheter, fastän han fortfarande var den reducerade Filadelfiaförsamlingens föreståndare.

Avsikten var uppenbar. Karln utgjorde ett akut splittringshot, och han måste därför till varje pris oskadliggöras i den heliga "enighetens" namn.

Denna passionshistoria ger en fingervisning om att för den yngre kadern pingstledare har en av rörelsens högt burna och

ofta förfäktade favoritsanningar numera större *agitatorisk* än praktisk betydelse. Den avgränsar ju åtminstone i propagandan pingströrelsen från de övriga frikyrkosamfunden.

Fantasifull "utredning"

Det nykonstruerade församlingsbegreppet tolkades i en ganska påhittig och fantasifull "utredning" införd i Evangelii Härold senvintern 1962. En av de yngre ljusen, pastor *Erik E. Johansson,* stod för prestationen. Men hans teologi verkar hemmagjord och tillrättalagd. Ett dåligt försvar för en ohållbar sak. Så bollades argumenten fram:

— När man talar om den fria, bibliska församlingen skall man ha klart för sig att begreppet "frihet" inte alls betydde att de lokala församlingsenheterna ville eller ansåg sig kunna handla utan ett lojalt hänsynstagande till varandra. Friheten yttrade sig således aldrig i att en församling kunde företa sig ungefär precis vad som för tillfället föll den i smaken. Vissa normer och lagar fanns för urkristen frihet.

... — Att "friheten" överhuvudtaget inte gav trotsiga församlingsgrupper eller enskilda något utrymme för sina idéer framgår också klart av Skriften. Frihet fanns naturligtvis att vara genstridig, men därmed fick man också finna sig i att hamna *utanför* den urkristna gemenskapen. Konsekvensen var ofrånkomlig. I ett sammanhang heter det: "Om nu likväl någon vill vara genstridig, så må han veta, att vi för vår del icke hava en sådan sedvänja, ej heller andra Guds församlingar" (1 Kor. 11:16.) Även om ingen uteslöt trotsaren, så uteslöt han sig praktiskt taget själv, genom att bryta den enhetliga linjen! Sådan var den urkristna församlingens frihet!

— När man således nu vill påstå att principiellt besläktade åtgärder är "samfundsväsen", som man måste "gå ut ifrån", då har man Guds Ord emot sig. Alla försök att kasta av sig "träldomsoket" och göra sig fri i denna mening visar, att man inte alls har att göra med den sanna, bibliska frihetens förkämpar.

Man behöver inte vara yrkesteolog eller värst bevandrad i de heliga Skrifterna för att förstå att bevisningen för dessa slutsatser haltar fram på hemslöjdade partikryckor. Numera finns ju den kanoniserade uppenbarelsen, varför apostlarna lever i varje församling, som i trons lydnad praktiserar deras andeinspirerade undervisning. De citerade bibelställena ger inget som helst belägg för att församlingarna utsatte "bångstyriga" grupper för några former av kollektiva sanktioner för att tvinga dem till efterrättelse.

Hela den sorgliga procedur, som rullas upp här, är från början till slut ett skolexempel på hur bristen på formell kompetens och myndighet, också bland kristna med höga broderskapsideal, understundom kompenseras med upprepade kvalificerade rättskränkningar. Denna form av laglöshet leder ofta till kollektiva förlöpningar mot misshagliga eller alltför självständiga individer och grupper. Vad återstår att göra sedan man suspenderat både Guds ord och "samfundsorganisation"? Tillfälligheter och godtycke.

Filadelfiaförsamlingen i Trollhättan är bara *ett* av de drabbade objekten. Att församlingen självständigt och annorlunda löste vissa intrikata själavårds- och verksamhetsproblem, satte fart på partiandarna och förde till en hel serie övergrepp från utomstående på lokal-, provins- och riksnivå. Avsikten var att återföra den förment vilsegångna församlingen till rätt ordning och sund lära. Men predikanternas avsteg i valet av korrektiva åtgärder, som skulle leda den vilseledda församlingen rätt var avgjort större och allvarligare än de, som den attackerade föreståndaren kunde lastas för, en variation av temat: grandet och bjälken.

Grundskott mot bärande idé

En av provinsens "tunga" föreståndare, pastor *Herbert Grenehed,* försökte, med bistånd av några äldstebröder på känt distriktsföreståndaremanér styra församlingen. Försöket misslyckades.

Predikanterna i Västergötland var inte tillfredsställda med denna tingens ordning, utan tog, i strid mot sina proklamerade församlingsprinciper, sig själva rätten att hänskjuta denna lokala församlings interna angelägenheter till ett eget forum, tillfälligt sammansatt för helt andra uppgifter.

Ett informationsmöte om IBRA-radio (?) för predikanter och äldstebröder i Filadelfiaförsamlingen i Falköping i maj 1958 gjorde slag i saken.

Det var nämligen inte bara de yttre kommunikationerna, som tedde sig problematiska. Inre störningar höll på att få bekymmersamma verkningar. Situationen i Trollhättan fördes upp på dagordningen. Det informerades om vad som hade gjorts för att få de till bristningsgränsen ansträngda relationerna med församlingens föreståndare reglerade. Ingenting hade lyckats, och nu var predikanternas tålamod förbrukat. De enades därför om att avfatta och publicera ett fördömande uttalande.

"Radiokonferensen" i Filadelfia, Falköping den 13 maj 1958 står alltså för ett kyrkopolitiskt utspel dokumentariskt bevarat i sanktionens skriftliga utformning:

— Med anledning av de förhållanden, som under senare tid uppkommit i Filadelfiaförsamlingen i Trollhättan, som en följd av den förkunnelse och verksamhet, vilken utövas av pastorerna *Einar Olsson* och *Sven Johansson,* uttala vi som vår bestämda uppfattning, att denna verksamhet står i klar strid med Nya Testamentets och pingstväckelsens principer. Vi taga för den skull helt avstånd därifrån och även från andra liknande företeelser.

— I mötet var ett 75-tal pastorer och äldstebröder samlade.

Detta aktstycke har undertecknats av mötets ordförande, pastor *Gunnar Pihl,* och dess sekreterare, pastor *Olof Mårdstam.*

Det poängterades speciellt att "samtliga pingstpredikanter i Dalsland" också instämde i räfsten.

Det ena avsteget födde och nödvändiggjorde det andra.

Följdriktigt tillgrep de självutnämnda rättsskiparna också befogenheten att agera distriktsförening.

Pastor Einar Olsson besvarade attacken ganska kallsinnigt i ett pressuttalande:

— Jag är inte i opposition till pingstväckelsen, det är den som opponerar mot mig. Jag är mycket noga med Nya Testamentets lära, men vad man menade med pingstväckelsens principer har jag ingen aning om. Möjligen att jag inte lydde Pethrus.

— Jag har blivit lärd att pingströrelsen består av fria församlingar men den tesen lever man inte efter.

Han fick stöd av föreståndaren för dåvarande Kristen Gemenskap i Stockholm, pastor Ragnar Ljungquist, som sekunderade:

— Vi praktiserar den frihet som den gamla pingströrelsen predikar.

— Nu poängterar ju Pethrus mycket ofta att pingströrelsen består av fria församlingar. Så är det inte i verkligheten är vår erfarenhet. Det är vi som följer pingströrelsens ursprungliga linje.

Formella fullmakter för tilltaget var otänkbara och helt i strid med "pingstväckelsens principer", men praktiskt nådde man samma resultat som vid en regelrätt uteslutning. Det var naturligtvis det som var avsikten. Därmed hade en av pingströrelsens bärande idéer också samtidigt fått ytterligare ett grundskott.

Historisk skrivelse

Ånyo var det dags för pastor *Lewi Pethrus* att hoppa in i tumultet. Han öppnade verkningsfullt drabbningen i sina spalter med talande bilder lånade av *Bengt Lidfors,* som hade den kämpande arbetarrörelsen i seklets början i sina upprörda tankar, då han laddade ur sig några kraftfulla satser om att vara

renhjärtad och storsint, utan att för den skull tolerera löss i kläderna och än mindre i vecken på sin fana. Pastor *Pethrus* såg misstag begångna på ömse håll men sanktionerade till sist de sjuttiofem predikanternas uttalande. Övergreppet auktoriserades sålunda offentligt på riksnivå och förstärktes ytterligare av Pingstförsamlingarnas Vigselnämnds ingripande.

Denna nämnd består, enligt Kungl. Maj:ts resolution, given å Stockholms slott den 12 september 1952, av:

— Föreståndaren eller vice föreståndaren för Filadelfiaförsamlingen i Stockholm, ordförande, samt minst fyra av följande befattningshavare, nämligen sekreteraren för inre missionen och sekreteraren för yttre missionen inom nyss nämnda församling, föreståndarna för Smyrnaförsamlingen i Göteborg, Elimförsamlingen i Malmö, Filadelfiaförsamlingen i Jönköping, Elimförsamlingen i Örebro, Sionförsamlingen i Norrköping samt Filadelfiaförsamlingarna i Gävle, Östersund, Örnsköldsvik, Boden och Karlskrona.

I en skrivelse, ställd till Överståthållarämbetet i Stockholm, den 29 juni 1959 och undertecknad av ordföranden *Willis Säwe* underrättade nämnden:

— Sedan Överståthållarämbetet den 11/12 1952 förklarat, att föreståndaren för Filadelfiaförsamlingen i Karlskoga pastorn *Johan Olof Einar Olsson* är behörig att inom pingströrelsen tillhörande församlingar förrätta vigsel, får Pingstförsamlingarnas Vigselnämnd härmed vördsamt underrätta därom, att pastor *Olsson* numera icke är pastor inom pingströrelsen och att han på grund därav bör avföras från det hos Överståthållarämbetet förda registret.

Skrivelsen är historisk.

Den ger belägg för påståendet att pingströrelsen, via sina sociala åtaganden, bakvägen utrustat ledarhierarkin med instrument, som fungerar *över* och *oberoende* av de lokala församlingarna. Denna centrala övervakningskommission kunde sålunda egenmäktigt men tydligen helt korrekt uttala "att pastor *Einar Olsson* numera icke är pastor inom pingströrelsen",

fastän han vid denna tidpunkt fortfarande var Filadelfiaförsamlingens i Trollhättan föreståndare. Som "plåster" på de tillvitade såren avkrävdes den av nämnden suspenderade pastorn expeditionskostnaderna för besväret. Det "juridiska ombudet" direktör Per Jakobsson var indrivare.

I huvudstaden fanns det alltså en officiell central instans med rättslig kapacitet att på admininistrativ väg begära en svensk myndighets ingripande mot en misshaglig föreståndare den lokala församlingen inte funnit något skäl att avsätta.

Vore det inte hederligare att, istället för detta godtycke på grund av det till bristningsgränsen töjda friförsamlingsbegreppet, ta steget fullt ut och skapa en formell riksorganisation efter känt mönster?

Det finns redan alltför många sido- och överbyggnader, som numera fullständigt omöjliggör den renodlade ursprungstankens konsekventa tillämpning. Det psykologiska trycket på varje enskild församling är dessutom så stort, att det sätter hela idéen om den fria församlingen ur funktion. Kadaverdisciplinen ger en parodisk klang åt alla ständigt återkommande självständighetsdeklarationer. Övriga reflektioner ger sig själva, varför ytterligare kommentarer är överflödiga.

Misslyckat balansnummer

Pastor *Pethrus* balansnummer i tidningen Dagen var en misslyckad uppvisning, men hans allegoriska rekommendation om avlusning av kläder och fana ledde till att hela församlingen efter en inkubationstid avsnördes från pingstsamfundet — som ohyra.

Pethrus avvisade "tyrannernas" rätt att åberopa pingströrelsens början såsom exempel för "deras nuvarande splittringsförsök", och han tecknade det historiska perspektivet i följande rader:

— Man ska komma ihåg, att det vid den tiden var stora bibliska sanningar det gällde och att de gamla församlingarna inte ville ta emot dessa. Det fanns då ingen annan utväg än

en brytning de båda riktningarna emellan. Men såvitt vi känner förhållandena, är det ingen påtaglig biblisk sanning i stil med Andens dop och Andens nådegåvor samt den fria församlingen, som de stridande nu kämpar för och som pingstförsamlingarna inte skulle vilja ta emot.

Samtidigt förklarade han, att de sjuttiofem predikanterna handlat både obibliskt och i strid med tillämpad pingstpraxis, men det "omkullkastar inte det faktum, att deras avståndstagande var väl motiverat". Det är inte lätt att hitta logiken här, ty det var ju trots allt sanningen om den fria församlingen de sjuttiofem, i sin tillämpade form av moderniserad katolsk kyrkotukt, i realiteten torpederade.

Splittring måste med nödvändighet bli följden under sådana förhållanden om det överhuvudtaget fortfarande existerade några levande och fria samveten i maktutövarnas hjordar.

Sens moral: Kampen *för* stora bibliska sanningar och kampen *mot* obiblisk maktfullkomlighet leder till samma resultat, nämligen brytningar, vilka nödvändiggör nya församlingar, därest de gamla församlingarna framhärdar i sin förstockelse och inte låter sig väckas och korrigeras. Den naturlagen fungerar fortfarande med samma precision, som den gjorde i Stockholm det ödesdigra året 1913. Bara med den skillnaden att det hela då, omkring 45 år tidigare, kunde genomföras renligare i ett baptistsamfund *med* än nu i ett pingstsamfund *utan* en parlamentarisk arbetsordning.

I Trollhättan uteslöts i praktiken Filadelfiaförsamlingen från det pingstsamfund förkunnarna ihärdigt i årtionden trummat i alla inte existerade.

Med centralt bistånd "rekonstruerades" en ny församling av uteslutna och fronderande medlemmar. Processen hade många osmakliga drag, men med en fördomsfri manövreringskonst lotsades en nyetablerad församling, Pingstförsamlingen, reservationslöst in i kretsen av *auktoriserade* pingstförsamlingar, "Filadelfia" gick under och kom aldrig tillbaka.

Pastor *Einar Olsson* var en förkunnare av rang, och det var en förlust för den fria verksamheten i vårt land, att han sedermera drog sig tillbaka från predikogärningen.

Skogshuggarevangelisten *Sigurd Larsson* med djupt rotat förakt för allt blockad- och samfundsväsen och med väckelseideal från 30-talet basunerade ofta ut sin okuvliga individualism från Kristen Gemenskaps talarstol. Med en röst, övad under hårt arbete i dalaskogarna, där han brukade predika för hela skapelsen, slungade han ut sina "satser" med en volym och träffsäkerhet, som fällde den fria väckelsens motståndsfuror till marken.

Den spirituella, silvergrå pastorn *Tor Sörlie* från Gileadmenigheten i Oslo kom alltid som en sky full med regn. Han dukade ur sin rika fatabur på sitt originella sätt ett märgstarkt bord för församlingen av både gammalt och nytt.

Det var med adress till dessa och oss, pastor *Willis Säwe* sedermera dundrade i Evangelii Härold. Under rubriken "Saltgölar" porträtterade han där utan nyans alla — i svart: Tyvärr har det i alla tider funnits avfällingar, som dragit vanära över det kristna namnet och som försökt att skada församlingen. Det är oftast högmodiga män med orena hjärtan, som bildar kotterier omkring sig själva, små helighetssällskap, fyllda av falskhet och lögn med en slöja av fromma fraser, gemen elakhet och osund andlighet omkring sig.

Man får hoppas, att det fanns en vägledande avsikt under detta raseriutbrott. I så fall oåtkomlig för ord och trycksvärta.

Fri men isolerad

Kristen Gemenskap etablerade ett ganska intimt samarbete med Helgelseförbundet. Missionsföreståndare *Stig Abrahamsson* och flera av förbundets förnämsta medarbetare var mycket populära kampanj- och konferenstalare. Förbundets ledare spetsade nog på att få ett starkare fäste i huvudstaden. Sion-

församlingen hade relativt hög ålder, men förvånansvärt låg numerär, men den fick åtråvärd hjälp i sin medlemsvärvning av Kristen Gemenskap. Så småningom transporterades nämligen en grupp oppositionella vänner på väl tillrättalagda vägar bekvämt in i förbundets stockholmsförsamling. En annan formerade sig till Stockholms Fria Pingstförsamling, och ur denna grupp växte sedermera Maranataförsamlingen i Stockholm fram.

Den allkristna församlingssyn, Kristen Gemenskap ville lansera, visade sig på detta stadium sakna genomslags- och attraktionskraft. Seriöst menad, men kanske alldeles för ambitiös för en liten verksamhet utan offensiv väckelsevision eller kyrkliga traditioner. Skaran decimerades, och återtåget blev en följdriktig nödvändighet.

Kristen Gemenskap var, så länge den levde, organisatoriskt en fri församling med ett dominerande baptistiskt element utan väckelsetradition och framtidsvision. Jag har aldrig vare sig förr eller senare mött en mer homogen och fridsam grupp av fromma människor.

Under några år delade min hustru och jag denna församlings gemenskap. I två år hade jag förmånen att vara *Ragnar Ljungquists* medarbetare. Jag tror knappast det finns någon bättre människa att samarbeta med. Det är bara beklagligt, att en i övrigt så rikt utrustad man i kriser och kritiska situationer så ofta demonstrerade osäkerhet och vankelmod i uttalanden och handlingar. Verkningarna var alltid lika förödande för en förvirrad menighet utan fast ledning.

Uppbrottet från Kristen Gemenskap skedde under ganska fredliga former, även om föreståndaren och församlingsledningen av lättförklarliga skäl var tydligt besvärade av mina sporadiska predikobesök i Sionförsamlingen i Falköping och mitt allt flitigare engagemang i en fri grupp i Örebro. Sionförsamlingen var ung och skandalomsusad i pingstkretsar. Men församlingen var bättre än sitt rykte och genomled många föds-

lovåndor för sin existens. Stormarna bedarrade, och Filadelfiaförsamlingen på platsen nödgades acceptera uttåget som ett förblivande faktum.

På grund av de vänskaps- och släktskapsförhållanden, som existerade mellan församlingssocieteterna i Elimförsamlingen i Örebro och Kristen Gemenskap i Stockholm, kom nog irritationsmomentet att väsentligt förstoras. Konflikten avleddes emellertid, ty jag bejakade resolut örebrogruppens kallelse att bli dess föreståndare. Mjukt och belevat avtackades jag och lämnade ganska sensationsfritt huvudstaden för att tillsammans med familjen flytta till det nya verksamhetsfältet i närkesmetropolen våren 1960.

Fredsförhandlingar — försoningsceremoni

Församlingen Kristen Gemenskap orkade i längden inte bära alla de svårigheter och bekymmer, separationen med moderförsamlingen förde med sig. I något över ett decennium levde den sitt tillbakadragna liv på Östermalm för att sedan förhandla sig till fred och försoning med den församling skaran tidigare i öppen protest lämnat. Återtåget skedde under värdiga former i maj 1963.

Något mer än fyra år tidigare hade det konstlade spänningsförhållandet mellan Filadelfiaförsamlingen i Stockholm och Östermalms Fria Församling upplösts i förlikning. De stridande parterna hade mötts vid förhandlingsbordet och lyckats övervinna åtskiljande meningsmotsättningar. *Lewi Pethrus'* hotfulla tongångar på Dagens ledarsida den 22/1 1959 väcker misstanke om vem som dikterat fredsvillkoren. Dem till efterrättelse och andra till varning, mullrar domsåskorna:

— Det som nu inträffat borde också utgöra en kraftig varning för var och en, som känner sig frestad att splittra en väckelserörelse sådan som pingstväckelsen. De, som låter sig förledas till ett sådant företag, bör veta, att man först och främst själv får bära följderna av ett sådant handlingssätt, och att det inte är så lätt att undkomma dessa. Man får i det långa

loppet ofta betala ett högt pris för misstag i sådana sammanhang som detta.

Åren i diasporan hade varit tunga för Östermalms Fria Församling. Latter Rain-entusiasmen hade efterföljts av trött resignation. "Den andliga sången", omkring vilken striden stått het och splittrande, var inte längre så dominerande och skrämde därför inte längre vännerna i Kristen Gemenskap på Snickarbacken. Spänningsfältet var urladdat, och de två skarorna kunde återförenas med *Ragnar Ljungquist* på föreståndaretaburetten. Hans relationer till pingströrelsen normaliserades efter en välregisserad försoningsceremoni under den stora sommarkonferensen i Nyhem 1963.

Som trofé fördes han till tribunen, där han, för att citera tidningen Dagen, "erkände att han tänkt, talat och handlat felaktigt, för vilket han nu bad om förlåtelse". Avbönen inramades av dekorativa uttalanden av pastorerna *Georg Gustafsson, Lewi Pethrus* och *Willis Säwe*. Stående hälsade den stora församlingen den återbördade utbrytaren välkommen tillbaka. Det var en vacker ceremoni och blev ett välkommet propagandanummer i en tid, då det ryktades om djupa söndringar i pingstleden. Tidningen Dagen puffade fram akten i frasiga haranger, ett eftertraktat tillfälle att peka näsa åt den gångna vårens trätobröder i ett samfundsorgan och nypa företrädarna för den framväxande fria verksamheten i örat. Det ingick väl i lösensumman och pastor *Ragnar Ljungquist* betalade priset för att "återknyta gemenskap med pingstväckelsens folk", där han och den församling han tjänade sades ha sina djupaste rötter. Följaktligen var en konstlad partistrid avblåst.

Men väckelserna, vart tog de vägen . . . ?

4. Örebrotumult

Vår väg gick alltså till Örebro. Knappa tiotalet uteslutna pingstvänner hade där under några år samlats till regelbundna bönemöten. De hade nämligen tillsammans med några äldstebröder och en grupp församlingsmedlemmar råkat i luven på församlingsföreståndaren, pastor *Alvar Blomgren*. Sekunderade av närkesfältets samtliga församlingsföreståndare fick deras opposition förmodligen långt större verkan, än vad den annars rimligen borde ha fått.

I en skrivelse till Elimförsamlingen i Örebro, med sju församlingsföreståndares underskrifter, tillrättavisades örebrokollegan, *Alvar Blomgren*, för ojusta informationer om sin fredliga samexistens med fältets övriga predikanter. De sju, pastorerna *Sigvard Johansson*, Kumla, *Alvar Larsson*, Odensbacken, *Axel Eriksson*, Askersund, *Hugo Ander*, Hidingsbro, *Gunnar Eriksson*, Hällabrottet, *Georg Videbert*, Hardemo, och *Lars Eliasson*, Pålsboda, meddelade församlingen att herden ljög och vilseledde hjorden, ty avsändarna hade vid olika tillfällen "påtalat de för pingstväckelsen främmande metoder som praktiseras i Elimförsamlingen Örebro som vållat sorg och förstämning" och därest denna deras skrivelse nu inte nådde fram till adressaten på angiven tidpunkt, såg de sig föranledda att publicera den på annat sätt. Efter noggrann prövning med den erkända rikslikaren — pingsttraditionen — hade både ett och annat befunnits undermåligt i örebroförsamlingen. Det kunde inte tolereras att den tongivande församlingen i provinsen inkorporerade nymodigheter med sin verksamhet. "Ungdomens

kväll" med skodisponenten *Lars Erik Jansson* som speaker låg väl i skottlinjen.

Det var sålunda pingstprinciperna, som åter skapade splittrande oro. Trollhättan i ny version. Dessutom sågs Evangeliipress med oblida ögon, ty förklarade pastor *Lewi Pethrus* några år senare i tidningen Dagen:

— Församlingsledningen hade en egen linje med en privatägd bok- och tidningsverksamhet som i mycket skilde och skiljer sig från pingstväckelsens, trots att den använder pingstväckelsen som sin marknad och — bedriver privataffärer på den gemensamma missionens bekostnad.

Någonstans i bakgrunden spökade också den förödande *Pethrus—Lidman*-konflikten. Duon *Ragnar Ljungquist—Alvar Blomgren* hade haft säte i den av Filadelfiaförsamlingen i Stockholm tillkallade niomannakommittén som kommit till på förslag av en av Lidmans anhängare. Båda påstods dessutom ha sittstrejkat i Nyhem, då den samlade sommarkonferensen stående demonstrerade sin lojalitet med den segerkrönta parten. Den förre som fungerade i "veckans" presidium dementerade dock den uppgiften i ett pressuttalande. Tillspetsade slagord och frihetsappeller som exempelvis: "Eld över gränserna!" och tvetydiga formuleringar i det teologiska tvisteämnet "den universella församlingen", hade väl också väckt misstankar att dessa förgrundsfigurer var på glid bort från rörelsens strama församlingsideal. Ingen av dem betraktades längre såsom pålitliga och rättrogna pingstvänner. Det var väl också därför Elimförsamlingen i Örebro i ett senare sammanhang ryckte ut till den prickade föreståndarens försvar med följande uppseendeväckande uttalande:

— Inom Elimförsamlingen, dess äldstekår och vittnen, råder full harmoni och en mycket god enhet och församlingen har det allra bästa förtroende för såväl föregående som nuvarande föreståndaren. Elimförsamlingen vill nu som tidigare vara en pingstförsamling och stå enig med pingstfolket i övrigt.

Alla frejdiga deklarationer under förnyelseväckelsens korta glansperiod gjorde det nog inte så lätt att sopa igen spåren efter de uppmärksammade avstegen från de ordnade partileden. Förvisso låg det något av provocerande stridssignaler i Ragnar Ljungquists personliga bekännelse från den tiden:

— Jag tillhör icke längre pingstväckelsen i samma mening som förut, jag är löst nu. Jag har en fri ställning inför både vänner och motståndare och fruktar icke människor.

Den salvan var emotionellt laddad och hade väl inte kommit till i det skedet utan historiskt betingade orsaker.

Tillbakavisade påtryckningar

Rikshövdingen i Stockholm fick ett lägligt tillfälle att blanda sig i den hårda örebroleken. Han konsulterades av de ortodoxas talesmän, och gav dem rådet att till församlingen föreslå skiljedomsförfarande. En sexmannakommitté, bestående av tre ledamöter valda av vardera sidan, skulle kalla en opartisk ordförande och utreda meningsskiljaktigheterna. Själv förde han i ett smått hotfullt brev fram skiljedomsförslaget till den utpekade nyckelfiguren i denna ettriga brödrafight. Tjugosex mer eller mindre prominenta figurer i församlingstäten backade upp hans förslag i en skrivelse, de begärde få uppläst i ett bestämt församlingsmöte. Samtidigt förde de fram namnen *Lewi Pethrus, Georg Gustafsson* och *Sigvard Johansson* som sina förlikningskandidater.

Predikantkåren i Närke var tacksam buffert. Den påstods nämligen ha utövat starka påstötningar om att ge offentlighet åt misshälligheterna i Elimförsamlingen i tidningen Dagen. Det ser ut som om taktiken var att skruva åt trycket uppifrån och från sidorna maximalt, för att tvinga den envetne föreståndaren ur sadeln. Därest förlikning inte kom till stånd på de villkor oroselementen dikterade, stod tidningen Dagens resurser till deras förfogande för att tvinga fram den åtrådda lösningen. — Påtryckningarna tillbakavisades med bibelcitat . . .

Den sävlige örebroföreståndaren var en erfaren församlingsledare och vital trots många år på sin utsatta position. Han tog den stångande tjuren vid hornen och visade sig äga kondition och styrka nog för åtskilliga turer med sina hårdnackade motståndare. Flocken besegrades med majoritetsbeslutet att suspendera de mest upproriska ledamöterna ur församlingsstyrelsen. I realiteten upplöstes motståndsfronten inifrån och drevs på flykten i kaotisk reträtt.

Inga sympatiaktioner kunde återförena det inbördes alltför osolidariska ledargarnityret. De drog åt var sitt håll. Men pingstpastorn hade genom disciplinär tillämpning av sin praktiska teologi lyckats sätta stopp för en förödande intern maratonstrid. Röken skingrades, och de krigförande kunde ägna sig åt mer konstruktiva uppgifter på var sitt håll. Troligen den lyckligaste lösningen för båda parterna.

Så småningom drog också Pethrus tillbaka sin beskyddande hand från sina klienter med ett beklagande. De började nämligen vankelmodigt en ny verksamhet i staden, och det gillades inte av anföraren.

Ur den fronderande flocken utkristalliserade sig den lilla bönegruppen på Norr. Följaktligen ingick i vårt ursprungliga brohuvud i Örebro några hårt tuktade, men stenhårda och samfundsmedvetna pingstvänner, som vägrade kapitulera för ett, som de menade, framsuggererat majoritetsbeslut, fattat under kaotiska former av en församling i hatstämning.

Örebro Fria Församling

De hade mer eller mindre oförtjänt blivit illa beryktade, och det var väl i ganska stor utsträckning efter den onyanserade partipropagandans utmålning av *dessa,* som Örebro Fria Församling karakteriserades och placerades. Det är sannolikt att några av dem såg en efterlängtad chans till revansch mot den förment maktfullkomliga församling, som belönade mångårig, trogen tjänst med misshandel och exkommunion. Medan andra

undergivet accepterade behandlingen såsom ett nödvändigt martyrium i kampen för rätt och sanning.

De som eventuellt vädrade morgonluft för hämmade aggressioner, då den lilla församlingen på Norr tog form i staden, kom snart på skam. Atmosfären i Örebro Fria Församling gav inte näring åt några vedergällningsreaktioner. Fastmer yrkade jag på, att den ursprungliga gruppens mäktige ledargestalt borde försona sig med sin forne trätobroder i en kristlig anda. Tyvärr förmådde han inte att ödmjuka sig så djupt, varför den stackars pensionerade överbanmästaren permanentade fientligheterna och fortplantade sitt dåliga humör in i den nya gemenskapen.

Vi drabbades sålunda oskyldigt både utifrån och inifrån av hans sista framfart. Hela församlingen kom beklagligtvis att associeras med hans och hans supporters äregiriga maktkamp i pingstförsamlingen.

På bortåt fem år kan hans och sympatisörernas irrande bana följas från pingstförsamlingen till bönegruppen, till Kristen Gemenskap, till Örebro Fria Församling, till Fria Församlingen i Örebro, till Kristen Enhet och slutligen till den sist bildade friförsamlingen i staden, Helgelseförbundets Smyrna. Man får hoppas att denne tjockhudade bjässe hunnit avreagera sig så mycket av sin makalösa egenrättfärdighet, så han nu efter att i många år ha andats hot *mot* "akterseglade", kan andas *ut* i Helgelseförbundets fridsamma sköte.

Stimulerande miljö

Vi fick ett mycket hjärtligt mottagande av vännerna i Örebro. Glädjen var uppriktig och ömsesidig, och den tog sig många spontana uttryck i en, som det skulle visa sig, slitstark syskongemenskap. Verksamheten var, i motsats till vad rykten ville göra gällande, ung, frisk och blomstrande. Mycket folk drog sig till de fria mötena, först i Svenska Frälsningsarmén och sedan i Folkets hus. Det var frälsnings-, dops- och andedops-

möten av inte vanligt slag.

Trerummaren på Gustav Claessonsgatan 10 blev tillflyktsorten för både familj och församlingsmedlemmar. På en och samma gång fungerade vårt hem som högkvarter och samlingspunkt. Vi hade ständigt besök och ofta nattgäster, men allt gick lätt och föll sig helt naturligt.

Det är märkligt, vad människor, inklämda i en trång bostadslägenhet, kan orka med, då alla är besjälade av samma pionjäranda. Det ligger något förunderligt i en sann, kristen gemenskap. Den är, då den är som bäst, elastisk och gör, då den får fungera, människorna storsinta och ödmjuka i umgänget med varandra. En sådan gemenskap är fri från kravmentalitet. Alla inspireras och fostras att förmedla det positiva. En radikal frälsningsupplevelse och en daglig förnyelse tillför individen himmelska välsignelser. Fastän det kan se anspråkslöst, trångt och litet ut för den ytlige betraktaren, så ger en sådan syskongemenskap rymd och perspektiv åt tillvaron.

Det fick vi verkligen uppleva under genombrottsåren i Örebro. Vårt arbete var sannerligen inte stort och märkvärdigt, och det var föremål för många föraktfulla kommentarer, men det hade livets egna förutsättningar, och vi lärde oss i detta skede, mer än någon gång förr, att förvandla allt i bön med tacksägelse. Även barnen fann sig väl tillrätta i denna nya miljö.

Arbetet intensifierades, och nya verksamhetsgrenar kom till. Vår första grammofonskiva skapades under denna period. Den ägde inga tekniska eller musikaliska kvaliteter att tala om, men förmedlade i all sin enkelhet något av väckelsens innerlighet och värme, och det är väl förklaringen till att den varit efterfrågad under alla åren och gått ut i många upplagor.

Den polemiska introduktionen svävade inte på målet och är med sin varudeklaration och önskan värd att räddas från glömska:

— *Sångväckelse.* Någon sökte med detta uttryck kasta en

tvivlets skugga över det verk, som pågår i Örebro Fria Församling. Men egentligen var det en mycket träffande karakteristik, ty mötena har burits upp av en sällsam sång och lovprisning. Det har aldrig varit tid eller ens resurser att tänka på musikaliska prestationer. Väckelsens ande har rört hjärtana, och hänfört har sången tonat från frigjorda bröder och systrar.

— På de grammofonskivor, som vi nu ger ut, förekommer ett litet urval av sånger, som sjungits mycket och som blivit till stor välsignelse. Vår önskan är, att dessa skivor på sin väg skall nå själar, som söker sann livsglädje, och bli vägvisare till nådens ljuvliga källsprång.

Midnattsropet

Dessutom startade vi hösten 1960 en tidning, som efter en del resonemang gavs namnet "Midnattsropet". Med två basuner *under* och namnet inristat *på* en mörkblå stjärnhimmel illustrerade vinjetten symboliskt, att Midnattsropet trädde fram med anspråk på att vara ett organ för andlig väckelse. Basunstötar i andligt midnattsmörker. Så introducerades månadsbladet:

— Det är första numret av tidningen Midnattsropet, som du nu har i dina händer. Har du tagit del av dess innehåll, lär uppläggning och sammansättning utan närmare förklaring ge besked om tidningens program och målsättning.

— Midnattsropet har kommit till för att vara ett språkrör för andlig väckelse. Den önskar ropa till syndare och fromma, att tiden efter allt detta är mycket kort. Jesus kommer snart! Därför tror vi det var vår plikt att, utan ovidkommande hänsyn, i Jesu namn gå till attack mot andlig försoffning, ljumhet, tvivel och vanmakt, som i så hög grad slagit väckelserörelserna i vårt land i fruktansvärda bojor. Utan förtäckta ordalag kommer Midnattsropet att höja sin röst till protest mot synd och världslikställighet, som får allt större rum i avfälliga kyrkor.

— Men Midnattsropet ser också som sin uppgift att anvisa

en väg ut ur detta för Guds verk så förnedrande tillstånd. Många församlingar liknar mera underhållningsklubbar än bönehus. Andra har för länge sedan övergivit de gamla stigarna och slagit in på vägar, som ofelbart leder till församlingslivets förvärldsligande. Midnattsropet vill icke meddela nya uppfinningar för att rationalisera och förbättra det gnisslande, religiösa verksamhetsmaskineriet. Vi vill vara med och gräva upp de gamla, igenslammade brunnarna och tror, att det gamla evangeliet leder den törstande och längtande i kontakt med de eviga källsprången.

— Det skall vara vår fasta målsättning att meddela ett fulltonigt evangelium om frigörelse från synd och sjukdom för ande, själ och kropp. Men vi kan icke nöja oss med läran om dessa ting. Midnattsropet vill basunera ut, att det, som står skrivet i Ordet, måste med nödvändighet upplevas i församlingslivet idag. Den som *lever* i detta är redo att möta Jesus.

— Fram till urkristendomens kraftkällor!

— Gör vad du kan för att sprida denna tidning!

— Har du något, som du skulle vilja tala om för andra till väckelse eller uppbyggelse, så är du välkommen med ditt vittnesbörd. Grupper och församlingar, som vill berätta om vad Gud gör på olika platser, kommer givetvis att beredas plats för sina meddelanden. Bed till Gud för tidningen!

Tidningen har alltså kämpat sig igenom tio spännande, men stundtals också mycket bekymmersamma, år.

Med husmor som arbetsledare och vårt hem som arbetslokaler, har samtliga familjemedlemmar, utom den minsta, ansvaret för redigering och distribuering av våra alster. Detta sammansvetsade arbetslag såg också till, att det i broschyrform utgivna föredraget: "Har Lewi Pethrus rätt? — Maranataväckelsens ställning till pingströrelsen och andra samfund" sändes ut över landet.

Vi var väl inte särskilt förtjusta i den indignerade reaktion, som aldrig kom längre än till broschyrens titel. Ett faktum var nämligen, att många diskuterade *titeln* långt mer än

innehållet. Men vi fick ju svälja förtreten. Det var faktiskt inte vi, utan en pingstvän, som kläckte idén. I någon mån är vi urskuldade, även om eftergiften var beklaglig.

Norsk frälsningsglädje

Innan vi kom till Örebro, hade jag haft den första kontakten med maranatavännerna i Oslo. Det var en inspirerande upplevelse, och jag gjorde, trots att jag stod på fallrepet i min dåvarande hemförsamling, mitt bästa för att påverka vännerna därhemma med mina positiva intryck. Uppgiften var otacksam, ty föreståndaren hade sina informationskällor och var avgjort skeptisk. Men jag noterade med glädje, att de sånger, jag lyckades importera, sökte sig till en bred publik. Andefödd sång är besmittande, och församlingen märkte tydligt, ur vilka källor de anonyma författarna öst.

Maranataförsamlingen i Oslo var vid tidpunkten för detta mitt besök knappt ett år gammal. Men trots sin korta livstid hade församlingen gjort väsentliga framryckningar.

Aldrig har väl någon kunnat uttrycka frälsningsglädje och trosvisshet bättre, än vad denna församling förmådde med sin himlastormande sång, ackompanjerad av el- och slaginstrument samt handklappning. Hela församlingen var livligt engagerad från början till slut. Lovprisningen var periodvis öronbedövande. Även förkunnelsen bars fram till församlingens ljudliga bifall. Kontrasten med den miljö i vilken jag då utförde min predikantgärning, var enorm, men likheten med det jag många gånger tidigare varit med om på pingstmöten i min barndom, var slående.

Vissa moderna uttrycksmedel hade kommit till, annars rörde det sig om nyans- och gradskillnader.

Anförare var den dynamiske och mycket omdiskuterade evangelisten *Aage Samuelsen,* vars namn redan då burits ut över stora delar av världen genom en lysande produktion av äktevangeliska sånger och ett absolut enastående sätt att framföra dem. Jag vet inte någon modern evangelist, som i ord

och toner så levande förmått tolka det urkristna glädjebudskapet såsom denne Aage Samuelsen.

Här följer ett typiskt exempel på hans sångproduktion:

Av sölv och gull for Ham det ingen krone var
Hans diadem var uten jordiskt prakt
Men de rubiner, som Han på sin panne bar
Det var hans blod som frelsesoffret bragt

I kjärlighet med blod Han skrev
for syndere sitt frihetsbrev
Han ropte ut: Det er fullbragt
Og viste os sin frelsesmakt.

En konges purpurdrakt blev på Hans skuldre lagt
Da blodet fra Hans sår till jorden rant
Og fra de mange sår en frelsesström nu går
Der også jeg en herlig frelse fant.

Men alt det hån og spott, som Han en gang har fått
er nu ett äresmycke for Hans brud.
Ved graven fienden lo, men Han igen opstod
Og kledde bruden skjönn i bryllupsskrud.

Våren 1960 gjorde *Aage Samuelsen* och hans dåvarande kompanjon *Leif Carlsen* sin debut i Örebro Fria Församling, då känd under namnet "Kristen Gemenskap". Det blev upptakten till ett samarbete mellan de båda pingstriktningarna i Norge och Sverige. Tyvärr omöjliggjordes fortsatt arbetsgemenskap med den norske trubaduren.

Alla broar bakåt var för oss definitivt brända.

Namnändringen uttryckte det på *ett* sätt.

Maranata — vårt fältrop

Namnfrågan dök emellertid upp igen i ett senare skede. Personligen var jag en aning betänksam mot förslaget att etikettera församlingen med ett namn fattat såsom denna midnattsväckelses speciella fältrop. Jag var ängslig för att detta nytestamentliga bönerop skulle dras ner till en partifana eller

bli ett sektmärke. Andra menade dock, att det var dags för oss att ta steget fullt ut och proklamera vår gemensamma vision i ett gemensamt namn. Klokt nog behöll dock församlingen det namn, som gav tydlig lokalbetoning åt dess verksamhet, men rubricerade allt oftare sina mötesannonser med Maranata. På så sätt fick ambitionerna att på en och samma gång vara universell väckelse och lokalförsamling sin adekvata, språkliga form.

Allhelgonahelgens konferens i Örebro 1960 blev en märkeshögtid för den nya församlingen. I mötesannonsen förekommer namnen på inte mindre än tio medverkande förkunnare: *Aage Samuelsen, Leif Carlsen, Oskar A Karlsson, Verner Sällström, Axel R Olsson, Agne Bark, Arne Imsen* och *Donald Bergagård* samt *Margareta och Gunnar Eklund,* som stod färdiga för utresa till Afrika. Det var en respektingivande satsning, och den satte andarna i febril rörelse. Strategerna i pingstlägret på Nygatan bevakade sina fästen väl och fann det nödvändigt att möta uppmarschen med snabba motåtgärder. De kallade därför på förstärkning och satsade på en publikmagnet av stora mått, den över hela Norden och i alla religiösa kretsar mycket kände evangelisten *Emanuel Minos.* Han studerade sedan några år tillbaka vid Oxfords universitet i England men bejakade den snabbt tillkomna kallelsen och flög i ilfart till Sverige. Med bravur lyfte han församlingen upp ur det fruktade underläget och åstadkom genom sin pondus lugn och balans i oroliga sinnen.

Från båda fronterna rapporterades stora segrar. Bulletinerna var väl inte helt fria från propagandainslag, men utmaningen hade verkat positivt, ty krafterna spändes, om än av olika anledningar, till det yttersta, för att hålla *gamla* och inta *nya* ställningar.

5. De missnöjdas front

Den lånade kapitelrubriken gav mig en del intellektuell möda, men också en utomordentlig predikotext:
"Då begav sig David därifrån och flydde undan till Abdullams grotta. Och när hans bröder och hela hans faders hus fingo höra detta, kommo de ditned till honom. Och till honom församlade sig alla slags män, som voro i något trångmål, alla som ansattes av fordringsägare och alla missnöjda, och han blev deras hövding; vid pass fyra hundra män slöto sig så till honom." (1 Sam. 22:1—2)

Det var den inte helt okände signaturen L. P. som delade ut några typiska rallarsvingar från tidningen Dagens ledarsida den 9 november 1961. Inte helt överrumplande landade de, utan större förödelse än den tillfälliga bedövning en mild chock kan åstadkomma på det mänskliga psyket.

Flinkt buntade han ihop, och kvickt slog han ut oss såsom den sista av flera tiotal liknande missnöjesyttringar, vilka han sett komma och gå lika snabbt och spårlöst. Företeelsen var inget unikum för pingströrelsen, ty den hade sin motsvarighet överallt och i alla sammanhang, förklarade och bagatelliserade han.

Närmast som opersonliga gengångare från en rikhaltig flora ur samma undervegetation frånkändes vi allt andligt och moraliskt värde.

Så introducerades vi, vårt budskap och våra förmenta föregångare på tidningen Dagens profilsida:

— Missnöjet är ett dåligt evangelium. Det visar sig att

dessa utbrytargrupper, som inte har något ärende i den gudomliga sanningens tjänst, inte har någon inneboende livskraft till fortsatt existens. De försvinner i allmänhet lika fort som de uppstår. I Stockholm har det under de senaste femtio åren uppstått tjogtals sådana grupper, som lika fort försvunnit. De som velat dra pingstvänner till sig har ofta kallat sig med alla möjliga frihetsepitet. Klimaxen nåddes med "De verkligt fria", som gjorde mycket väsen av sig på 20-talet. Men de försvann spårlöst och för ledarna gick det mycket illa. Alla de som på detta sätt sökt vilseleda människor och bringat skada åt Guds verk, har på ett eller annat sätt misslyckats.

Det måste vara en sårad man med blockerade kommunikationer, som argumenterar på detta sätt. Han hade kanske orsak till sin förbittring och sina utgjutelser, ty även om våra attacker i pressen inte alltid var så väl överlagda och vederhäftiga och därför stundtals sköt över målet, återkom de med takdroppets envishet och effekt. Upprepade nålstick blir i längden enerverande också för en erkänt stor ledare. Det är tragiskt att nivåskillnaderna var så stora, så prestige uppenbarligen hindrade honom att *tala till* i stället för att oartikulerat *skrika förbi* och *om* oss. Han sorterade oss alldeles för lättvindigt i en kategori, där vi absolut inte hör hemma, och berövade oss samtidigt alla all heder i pingstvännernas husorgan.

Vilka var vi, eftersom vi ansågs förtjäna en sådan urladdning? Om nu maranataväckelsen endast var en naturlig avsöndring av kroniskt negativa och missnöjda individer, var denna intensiva eldgivning ett slöseri med sprängämnen; ett oförsvarligt sätt att skjuta kråkor med kanoner. Andliga exhibitionister med förträngda behov att exponera sina talanger offentligt var inte värda så mycket krut. Pingströrelsen var intakt och homogen, så det var helt uteslutet att det var andliga behov som dikterat de människor, vilka som bäst höll på att samla sig i smärre bönegrupper utöver landet.

Jag kan inte avstå från nöjet att citera Lewi Pethrus i en annan funktion. Med tydlig adress skriver han i memoarboken "Hänryckningens tid", sid. 20—21:

— Helt naturligt fick pingstväckelsen det starkaste motståndet från Baptistsamfundet, som hade uteslutit så många av dess företrädare. Baptisternas veckotidning, *Vecko-Posten,* skrev och varnade sitt samfunds medlemmar för den splittring, som uppstod på olika håll. Många av dessa artiklar var synnerligen aggressiva. I allmänhet ville man icke erkänna, att det låg andliga behov och andliga erfarenheter bakom de brytningar, som förekom.

— Det fanns ju sådant bland pingstvännerna, som också kunde klandras. I sin iver talade man hårda ord om samfundet och dess handlingssätt, och i vissa fall kunde unga och oerfarna människor företa sig ting, som man icke från kristen synpunkt kunde försvara. Men de som såg pingstväckelsen utifrån fällde dock ofta alltför ensidiga domar.

— I de år det här är fråga om tröstade man sig på det hållet också med att pingströrelsen var i avtagande. "Den andliga inspiration som denna rörelse i början, åtminstone delvis, var besjälad av, har sedermera såsom bemängd med så mycken mänsklig svaghet mer och mer avmattats", var talesätt, som man då använde om pingstväckelsen.

— Man kunde vidare säga: "Det vore lätt att här uppräkna en mängd ytterligare säraster av dylika rörelser, men vi måste stanna vid att endast omnämna några få. Den på sin tid s.k. 'nya rörelsen', som i hög grad utmärkte sig för framförandet av vissa tillfälliga andliga gåvor såsom gåvan att tala med tungor, helbrägdagörelsegåvan m.m. anslöt sig till den förutbefintliga rörelsen, som gjorde till sin uppgift att företrädesvis framhålla det högre livet. — — — Man levde i dessa känslor, som framkallades av exaltation, som man i hög grad använde vid framkallandet av dessa översinnliga för-

nimmelser, som stundom säkerligen framkallades av själslivets hypnos."

— På detta sätt talade Baptistsamfundets huvudorgan om pingstväckelsen som en rörelse, vilken redan vore över.

— Att man inte själv var riktigt övertygad om detta, framgår dock därav, att man inte kunde låta den vara utan gick till upprepade angrepp mot densamma.

Det obalanserade anfallet mot oss i Dagen kallade ånyo fram Vecko-Posten till en redaktionell, kostligt komponerad kommentar. Med nyorienterings- och vedergällningsteser hade den, trots hedersbetygelser och välgångsönskningar, en illmarig och skadeglad studs. Den gav oss en liten vink om terrorbalansen mellan lurpassande frikyrkosamfund.

Så tacklade Vecko-Posten problemet i en första ledare:

— SJÄLV VILL Lewi Pethrus bagatellisera det hela och hänvisar till att det finns kroniskt missnöjda människor i varje rörelse. Det är förvisso riktigt, och det kan också tänkas att pingstledaren har rätt i sin bedömning. Om denna sak finns det ingen större anledning att tvista. Intressantare är då att iakttaga den roll, som inte minst Dagen spelar i detta sammanhang. Det är nämligen tämligen uppenbart, att denna tidning, trots sin mycket påtagliga samfundsorientering, som ger den en begränsad räckvidd utåt, har betytt ofantligt mycket för att vidga horisonten hos många av pingströrelsens eget folk. Den som med vaken blick följer vad som där skrives — inte minst på insändarspalten — kan iaktta en gradvis skeende förändring hos pingströrelsens folk i inställningen till mångt och mycket i denna värld. Det är påtagligt att man på många håll har börjat tvivla på riktigheten av en del av sina gamla doktriner, vilket som bekant är en ganska vanlig företeelse inom varje religiös rörelse, som hinner lägga decennium efter decennium till sin historia.

— DENNA NYORIENTERING betraktas emellertid med misstro av många, som söker sig tillbaka till pingströrelsens

gamla källor, som det heter. Det är denna grupp, som Lewi Pethrus kallar "de missnöjdas front". Det skall med en gång sägas, att det vore synnerligen olyckligt, om de tendenser, som där kommer till uttryck, skulle bli bestämmande för den svenska pingströrelsen. En primitivare livssyn, än den som kommer till uttryck i dessa "Fria pingstförsamlingar", får man nämligen leta efter. Samtidigt som man måste konstatera, att Lewi Pethrus och pingströrelsen nu får skörda frukterna av sin egen sådd under årtionden, vill man hoppas att det skall bli möjligt att komma tillrätta med dessa reaktionära grupper, och att det inte behöver ske till ett pris av en allmän åtstramning i riktning mot de idéer och begrepp, som synes prägla dem.

Pennfäktaren måste ha varit dåligt informerad om den nya verksamhet och de människor han så fantasilöst försökte karikera.

Närmast som en avledningsmanöver ter sig Dagens analytiska intresse av utvecklingen inom Svenska Missionsförbundet. I januari 1962 tog förre distriktsföreståndaren inom nämnda förbund, fil. kand. *Helmer Prozth*, bladet från munnen. Dagen gjorde stort nummer av hans hårda vidräkning med "kyrkoväckelsen inom förbundet". Detta förkyrkligande fann han beklagligt, och det kommer, menade han, i sinom tid att visa sig vara en felspekulation. Pastor Prozth citerade kyrkoherden *Viktor Södergren* från 1800-talets kyrkliga strider:

— Här illustreras tydligare än på andra håll den egendomliga iakttagelsen, att det organiserade kyrkosamfundet — folkkyrkligt eller frikyrkligt — icke älskar väckelsen, knappast ens tolererar den. Man säger att Förbundet skall bli en väckelsekyrka. Men historien lär oss, att väckelse i klassisk mening och kyrklighet utgör två linjer, som ej längre fortlöper parallellt. De går snart isär. Väckelsekyrka är därför något som existerar blott som en önskedröm.

Missionsföreståndaren *Gösta Nicklasson* hade naturligtvis helt

andra synpunkter på Förbundets andliga status. I hans genmäle blev den pensionerade distriktsföreståndaren respektabelt tillbakavisad som historieförfalskare. Men det av Dagen framlyftade angreppet irriterade ändå Svensk Vecko-tidning. I mars 1962 spekulerades och moraliserades det på ledarplats, elegant och lidelsefritt om oron i pingstlägret:

— Utbrytning som av allt att döma växer i omfattning hotar den hittills väl sammanhållna pingströrelsen i Sverige. I Jönköping, Örebro, Falköping och Trollhättan har ingalunda obetydliga grupper brutit med pingstförsamlingarna och från andra håll förebådas liknande händelser. Motiveringen är kuriöst nog "förkyrkligande" inom pingströrelsen, som påstås ha blivit alltför stillsam i möteslivet och för värdig i gudstjänstformerna. Mycket får man höra, innan . . .

— Det missnöje, som på detta sätt uttrycker sig genom splittring, kan naturligtvis förklaras. Pingströrelsen har ett farligt sprängämne med i lasten från det förflutna och det vore frestande att inför det som sker citera ordet: "Vad man sår får man skörda."

— Men den dominerande känslan i andra trossamfund är nog bedrövelse. Det kan inte gagna Kristi sak i vårt folk att söndring och partisinne får spränga en andlig rörelse, som dock innesluter så mycket av skapande andlig kraft och ojämförlig offervilja. Samtidigt frågar man sig om de magistrala tonerna i Dagen om andra samfunds inre mognadsproblem är avledningsmanövrar. Skall uppmärksamheten vändas bort från obehagliga erfarenheter inom de egna fållorna?

Slagträ i partiträtan

Missionsförbundets samfundsorgan hade fått blodad tand, och kvitterade påpassligt förolämpningarna om "kyrkoväckelsen" i Svenska Missionsförbundet med ett illustrerat upplägg om "den fria pingströrelsen — MARANATA". Frågan ställdes: "Skall pingströrelsen förödas av splittring?" Svensk vecko-

tidning har aldrig någon gång behandlat oss så förbindligt som i den osignerade artikeln, där vi fick komma till tals och brännmärka "kyrkoväckelsen" inom pingströrelsen. Maranata var i det läget brukbart slagträ och användes då skrupellöst i den utbrutna partiträtan. Så här formulerades vår kritik:

— Vad man skarpast reagerar emot i den fria pingströrelsen är att den "gamla" pingströrelsen blivit så välputsad och så kyrklig, att den stelnat inom sina "lyxtempels" väggar. Själva är de fria hänvisade till profana lokaler och badhus för dop. Man vill söka upp de ofrälsta där de finns. I kyrkan finns de inte, anser man. Dessutom vill man släppa loss Anden, med lovprisning och underverk. Inom pingströrelsen har det en längre tid varit ganska tyst med detta.

Framgången och dess orsaker utmålades på följande sätt:

— Orsaken till den stabilitet och framgång som de fria pingstvännerna rönt efter några års arbete är flersidig. De talar till ungdomlig oppositionslust, men också till den pionjäranda, som pingströrelsen och alla samfund haft. De provisoriska lokalerna, motståndet och hänförelsen med högljudd lovprisning är också värdefulla för många.

Vårt förhållande till pingströrelsen fick denna beskrivning:

— De fria pingstvännerna hatar dock inte pingströrelsen. De är bedrövade över dess tendenser, som de säger vara felaktiga, men de tar inte emot och hjälper inte dem, som kommer med hat eller bitterhet och via de fria vännerna vill hämnas på någon pingstförsamling.

Några månader senare återkom samma tidning med en Dagen-lik återställare. I en signerad artikel, skriven av *Roland Möllerfors,* gratulerades pingströrelsen av en samfundsbroder ur andra generationen:

— För den, som följt Maranatarörelsen en tid, är det alldeles klart att inte pingströrelsen förlorat på denna underliga "väckelse". Tvärtom måste i stället pingströrelsen ha vunnit i

stadga när dessa notoriska kverulanter och upptågsmakare fått ett eget forum.

Det var samma författare som dolde sig under det osignerade, kyrkopolitiskt betingade och smickrande propagandanumret om "den fria pingströrelsen" i samma organ av den 16 mars 1962.

Omåttligt samfundsskryt

Det skorrade bra illa, då dessa slipade, frikyrkliga politrucker ur den högre samfundsskolan maskerade sig med förnärmad min och fromt beklagade våra frontalangrepp mot dem i vår tidning Midnattsropets spalter.

Något senare gällde det socialstyrelsens ukas om att barnförbjuda maranatamöten. Svensk Veckotidning skrev grötmyndigt om filmen 491 och Maranatas möten. Skador från någondera kunde inte klart beläggas, och därför var ingripanden inte önskvärda. Men *en* sak kunde tidningen fastslå:

— Inte heller Maranatamöten är angelägna. De representerar ett religionssurrogat, som det finns all anledning att med saklig upplysning och sund fromhet bekämpa.

Då den oavgjorda samfundsmatchen var på väg in i andra halvlek, kom lagkaptenen L. P. i Dagen med sin syn på konkurrentlägrets dåliga moral. Svensk Veckotidning kokade ihop splittringsteorier om pingströrelsen och utbasunerade dessa för att sänka pingstfolkets stridsmoral. I tidningsledaren fortsatte slagväxlingen:

— Att Svenska Missionsförbundets organ låter sig förledas att i detta sammanhang gå till angrepp på pingstväckelsen, är kanske inte så underligt. Pingstväckelsen och dess församlingar är nu ägare av landets enda dagliga kristna rikstidning. Det är inte så länge sedan de frikyrkliga med Missionsförbundet i spetsen hade en daglig tidning till sitt förfogande, som de ofta, sär-

skilt då pingstväckelsen var utsatt för någon svårighet, använde till angrepp på densamma. De frikyrkliga saknade den vidsyn och sammanhållning som ett sådant företag kräver och nu är det ombytta roller i detta avseende. Det är nu pingstväckelsens folk som äger landets enda dagliga kristna rikstidning. Att detta hos en del bland frikyrkofolket väckt en djup besvikelse som lätt kan gå över till bitterhet mot den som lyckats bättre, är ganska förklarligt. Därför är Dagen för en del av dessa en nagel i ögat och de sällar sig gärna till dem som söker skada pingstväckelsen.

— Pingstväckelsen är dessutom landets kraftigaste andliga verksamhet. Frikyrkorna har enligt utredningar, som offentliggjorts, inte endast stagnerat, utan de går tillbaka. Medan detta konstateras ökar pingstväckelsens församlingar i medlemsantal, i ekonomisk bärkraft och på många håll även i andlig vitalitet. Angriparna anser väl att pingstväckelsen med sin tilltagande styrka hotar deras intressen och att detta är anledning nog för ett angrepp som detta.

— — —

— De så mycket utbasunerade splittringarna är ingen som helst fara för pingstväckelsen i sin helhet. Fiendernas avsikt är naturligtvis att skapa förvirring i pingstväckelsens egna led och söka åstadkomma modlöshet och fruktan inför våra stora åtaganden med avseende på vår dagstidning. De vet att Dagen kämpar med vissa ekonomiska svårigheter i vilket sammanhang en splittring av pingströrelsen skulle kunna ha stor betydelse. — Angreppet är dock endast en krusning på ytan, som inte förmår att åstadkomma vad väckelsens fiender har menat, snarare motsatsen.

Då man läst i sig detta omåttliga samfundsskryt, förstår man bättre sprickbildningens underliggande orsaker.

Det var alltså missunsamma, fruktande och bittra missionsförbundare med tidningskomplex, som, undergångshotade, avreagerade sig genom att lömskt sälla sig till pingströrelsens utpekade skadegörare.

Stenkasteri i glashus

I tidningen Dagen behandlades splittringsfenomenet från olika infallsvinklar ytterligare en tid framåt. Maranataväckelsen hade avfärdats med enkla, retoriska knep. Det återstod att freda sig från fortsatt knivkastning i samfundsspalterna. Maranata avfärdades som diskussionsämne. Stridskulan dribblades över till andra frikyrkohalvans plan med professionell skicklighet:

— De frikyrkliga har ofta utpekat pingströrelsen som en splittringsrörelse och menar att den därför skulle vara särskilt värd att få uppleva den egna rörelsens splittring. Men inte har väl pingströrelsen utmärkt sig för splittring mer än någon av de andra kristna rörelserna här i landet.

— — —

— Deras uppkomst har i vissa fall varit motiverad av teologiska skäl, i andra fall av verksamhetsfrågor. Detta är den historia alla protestantiska kyrkor, frikyrkor och rörelser, har gemensamt. I detta avseende sitter vi alla i samma båt.

Jag tror inte maranatafolket sörjer över att de inte får deltaga i frikyrkocupen och spela för sin prestige och ära i den kommersialiserade divisionsettan. I detta orena och oärliga maktspel används alla ojusta och regelvidriga tacklingar. Det är sällan domaren, samvetet och regelboken, bibeln, får utöva ett korrigerande inflytande på dessa andliga rikskamper med tiotusentals kristna bekännare som passiva åskådare. Det känns förhoppningsfullt för ett föraktat väckelsefolk, så länge det vägras att embarkera en fjärrmanövrerad samfundslustyacht med — katastrofkurs.

Då Maranata var ute ur bilden minskade distansen mellan de etablerade, och det gick lättare att räcka handen till samförstånd för att förhindra kantring i maktbalansen. L. P hade den gordiska lösningen på splittringsknuten:

— Låt oss kristna i detta land erkänna att vi alla tillhör

var och en sin utbrytarskara. Att under sådana förhållanden utpeka andra som splittrare är att kasta sten medan man själv sitter i glashus.

Det var alltså dessa stenkastare, som svarade för stenregnet mot Maranata . . .

Den nya verksamheten viftades inte lika enkelt ur *historien* som ur samfundspressens spalter. Den profana pressen uppmärksammade vår existens ganska tidigt och vi utnyttjade den möjligheten att nå en bred publik genom massmedia, dock inte särskilt diplomatiskt. Vi trodde på vår sak och menade, att en offentlig redovisning av skälen till vårt uttåg ur pingströrelsen var på sin plats. Dessutom stod det helt klart hur den nya verksamheten skulle uppfattas, bedömas och bemötas i praktiskt taget alla kristna sammanhang.

Angrepp var vårt försvar, så det var absolut inte panik, utan fastmer kamplust, som besjälade oss, då vi från talarstolen och i den profana pressen förklarade det stora religiösa avfallet krig och gick till storms mot några av dess kamouflerade bastioner.

6. Utan pardon

Starka krafter arbetade i det tysta målmedvetet för att om möjligt underminera vårt förtroende och omedelbart hejda fortsatt framgång. Vissa inflytelserika personer bland våra motståndare använde rent tarvliga medel i sina försök att diskret göra avlivningsprocessen kort. Gamla församlingsföreståndare drog sig inte för att begagna rent pöbelaktiga metoder för att bekämpa den framväxande friförsamlingen.

Partisinnet gör sina offer förryckta, och där sådana krafter får utöva "församlingsvård", kan resultaten inte bli annat än djupt förnedrande. Det lönar sig dåligt att försöka förandliga sådana utslag av deformerad mänsklighet.

Ibland har man tyckt sig känna igen en sentida variant av den utrotningsteknik egyptiern Farao en gång uppfann och satte i verket, och som den intrigante och fege Herodes senare plagierade för att komma åt en fruktad nyfödd tronpretendent. Båda figurerna är välkända från den bibel alla borde läsa.

Den hemgångne pastorn *Verner Sällström*, var en av dem som tidigt hamnade i sållet. Trots sina trettio år som evangelist och föreståndare, uteslöts han obarmhärtigt, därför att han bevistade och medverkade i två väckelsemöten, vilka hölls i en profan lokal i hemstaden. Han blev underrättad om att han automatiskt skulle bli blockerad, om han inte omedelbart gjorde avbön och tog avstånd från all fri verksamhet. Eftersom han inte ansåg sig ha gjort något som förtjänade denna bestraffning och därför icke underordnade sig det dikterade villkoret för fortsatt gemenskap, uteslöts han utan pardon från

Filadelfiaförsamlingen i Lindesberg.

Om Sällström i stället besökt eller medverkat i en annan av stadens många kyrkor, hade ingen kommit på den befängda idén att vidtaga disciplinära åtgärder mot honom. Han kunde ha predikat i vilken stats- eller frikyrka som helst, utan att församlingsföreståndaren, pastor *Manne Paulsson*, för den skull hade ansett sig ha skäl att varna, hindra eller utesluta honom. Men alla bekämpningsmedel var och är legala för att hindra den för statiska samfundskyrkor farliga maranataväckelsen.

Varnande exempel

Några pingstvänner från Askersundstrakten hade blivit lyckligt förnyade i de fria mötena i Örebro. De upplevde sig som nyfrälsta, och de önskade förena sig med Örebro Fria Församling. I avsikt att få sin församlingsföreståndares hjälp med flyttningsbetyg, sökte de tillsammans upp honom i hans bostad.

Denna församlingsherde ansåg det vara sin plikt att varna och vårda dessa vänner han fann hängande på dörrlåset. Det gjorde han genom att mana dem till försiktighet och en tid uppskjuta den slutliga begäran om utträde. Han kunde nämligen informera sina "aningslösa" vänner om att föreståndaren för Örebro Fria Församling var känd för sina homosexuella böjelser, och det kunde inte vara särskilt angenämt för oskyldiga människor att bli inkorporerade med en sådan församlingsledning.

I ett telefonsamtal begärde jag en förklaring. Pastorns enda besked var, att han för sin del i förmanande syfte endast förmedlat vad han själv hört andra kolleger berätta. Tillvägagångssättet fann han inte särskilt uppseendeväckande, och han hade ingen känsla av att han borde be om ursäkt eller på annat sätt lägga tillrätta vad han brutit. Kränkande ryktesspridning var moraliskt försvarbart då det gällde att skydda *en etablerad* och oskadliggöra *en ny* församling "utan existensberättigande".

Bäst att tiga

Från ÖM-församlingen i samma stad fick en syster på sin begäran om flyttningsbetyg till Örebro Fria Församling följande svar:

— När det gäller flyttningsbetyg, så beslöt församlingen att inte lämna något sådant utan endast dopattest. Detta är en ren principfråga för oss. Församlingen du tänker ansluta dig till vet vi ingenting om, oss förefaller det vara en "utbrytargrupp", som söker splittra andra församlingar så mycket de hinner med. Vi vill därför inte växla flyttningsbetyg med en sådan församling. Detta är vår motivering till att vi inte lämnar flyttningsbetyg med rekommendation. Därtill skulle vi kunna här nämna en hel del saker, men jag föredrager att tiga. Ber dig blott rannsaka dig inför Gud. Ännu en gång vill jag understryka vad jag sade i telefon till dig. "Tro inte var och en ande — pröva dem." Så lär Guds ord.

Församlingens föreståndare hade signerat brevet.

ÖM-pastorn nöjde sig med förstuckna antydningar, ty han föredrog att tiga! Om vad? Gissningarna leder tanken till kollegan i samma stad.

Riktiga tjuvnyp

De flesta församlingsherdar, som ställdes i den föga anmärkningsvärda situationen, att någon eller några av deras medlemmar begärde helt vanliga rekommendationer för sin vandel för att helt ansluta sig till Örebro Fria Församling, utnyttjade påpassligt tillfället att ge de sökande riktiga tjuvnyp. Så här bemöttes exempelvis en ung syster av sin förutvarande själasörjare:

— Från Edert håll brukar *alltid* talas om kärlek. Är den kärlek Du i detta fall visar den rätta kärleken, då vill vi bedja Gud bevara oss från en *sådan* kärlek.

— Om jag inte minns fel, så tror jag Du uttalade att det

var fel med matriklar? Nu vill Du ändå ha ett bevis som vore omöjligt att ge om det inte funnes matriklar.

— Vi kan naturligtvis inte ge annat än dopbevis, och då ni är så rädda för allt vad matriklar heter, kanske det *bara* är naturligast att *bara* i detta sammanhang meddela att Du blivit döpt i Filadelfia den 19/10-52.

— Så önskar jag Dig Guds nåd att komma in på Guds väg igen, och då den grund Du nu tror på har ramlat, så är Du varmt välkommen tillbaka till det "gamla fårahuset".

En ung församlingsmedlem varnades i en djupare tonart och med stöd av många kända auktoriteter så här:

— Ett varmt tack för Ditt brev. Det är roligt att höra att Du mår gott och trivs i Örebro. Det är också som det skall vara att Du vill tillhöra på den plats där du bor. Men ändå gjorde Ditt brev mig mycket ledsen. Jag hade verkligen inte tänkt mig att Du skulle söka kontakt åt det hållet, utan istället gå till pingstförsamlingen på platsen. Jag tror att Du är ärlig och vill det rätta och det allra bästa, men Du har kommit in i ett sammanhang där Du inte kan orientera dig. Du har aldrig kunnat följa dessa ledande bröders verksamhet *till* de verkliga pingstförsamlingarna. De har ju arbetat i åratal för att splittra och förstöra gemenskapen i pingstförsamlingarna. *Många* i den nya församlingen består ju av personer som under flera år har ställt till med svårigheter och lidande i pingstförsamlingen. Jag har talat med *Alvar Blomgren* i Elimförsamlingen, likaså har jag talat med både *Willis Säwe* och *Andreas Ericsson*. Alla är av en och samma mening. Den nya församlingen är inte vad den ger sig ut för att vara, utan istället är den en ren splittringsrörelse. Vad som i detta fall är så ledsamt, är att Du och många andra, som verkligen är ärliga blir indragna i deras gemenskap och på detta sätt åsamkar sig själva mycket lidande för framtiden. Du förstår . . . att Du genom detta ställer Dig själv vid sidan av både Smyrnaförsamlingen i Åtvidaberg och hela pingstväckelsen. Du kanske inte har tänkt på följderna. Nu vill jag bedja Dig om en sak. Tag en tid det här som ett allvarligt böneämne, att Gud får giva Dig klar-

het över dessa ting. Jag vill inte taga upp det här i församlingen förrän jag får höra ytterligare ifrån Dig. Jag tycker inte att det brådskar så mycket. Jag vill inte att Du skall kasta Dig in i onödiga svårigheter. Jag vill i stället hjälpa Dig så mycket jag kan. Gå till Elimförsamlingen, tag kontakt med pastor *Blomgren*. Tala med honom om saken och hälsa samtidigt från mig.

Vännerna *Ingeborg* och *David Karlsson* är sedan många år trofasta medarbetare i Maranataförsamlingen i Stockholm. Då de begärde flyttningsbetyg från Filadelfiaförsamlingen i Stockholm fick de i brev undertecknat av *Ernst Vinblad* veta att de:

— den 2 oktober på egen begäran blev *skilda* från församlingen.

Pastor *Vinblad* förklarade åtgärden så:

— Jag är inte påverkad av någon, men det säger jag, att det är på tok att ge flyttningsbetyg till en splittringsrörelse! Maranata är ingen biblisk församling. Rörelsen bildades utan att någon ny sanning kom fram, och det är givet att då måste man se om sina får, så att man inte utfärdar flyttningsbetyg till Maranata.

Men pastorn, som alltså inte kunde ge makarna Karlsson flyttningsbetyg, uttalade i en intervju i Midnattsropet, att han är personligen bekant med makarna och har bara de bästa vitsord att ge dem.

Varför kunde inte samma ord ha uttalats i en skriftlig rekommendation från den församling dessa vänner hängivet tjänat i tre decennier . . . ?

Inkorporerade samfundsmetoder

På punkt efter punkt har pingströrelsen inkorporerat samfundsväsendets metoder med sin verksamhet. Så även i denna allvarliga sak. Ett litet citat ur Filadelfiaförsamlingens i Stockholm tioårsberättelse är avslöjande:

— Under de sex månader, som nämnda tid varade, då medlemmar skulle bli mottagna på betyg i baptistförsamlingarna i Stockholm och sökte inträde i Filadelfiaförsamlingen. Men dessa fingo inga betyg utom de, som kommo från femte baptistförsamlingen. Alla de andra blevo uteslutna såsom syndare. Så har man behandlat oss under dessa år.

För fullständighetens skull skall det villigt erkännas att enstaka pingstförsamlingar varit så elastiska, att de välvilligt utfärdat flyttningsbetyg, då rekommendabla personer uttalat sin vilja att förena sig med en maranataförsamling.

Våren 1917 hade Lewi Pethrus signerat en artikel i Evangelii Härold med följande innehåll:

— De ofta förekommande uteslutningarna ur Baptistsamfundet, då gudfruktiga män och kvinnor uteslutas från samfundets församlingar, ha väckt stort uppseende icke endast bland dem, som närmast beröras därav, utan inom så gott som alla kristna läger. Att en så stor skara gudfruktiga baptister kunna nöja sig med att endast åse dessa uteslutningar beror troligtvis på den uppfattning, man hyser angående samfundets gudomliga auktoritet.

— På det distriktsmöte, då Filadelfiaförsamlingen i Stockholm uteslöts, sades det av en äldre baptistpredikant, att han alltid ansett att baptistsamfundet är "Kristi kropp". Varken mötets ordförande eller någon annan av samfundets män sade ett ord emot denna åskådning. Ock att denna uppfattning härskar hos en hel del av samfundets medlemmar är tydligen orsaken till att de kunna göra gemensam sak med ett samfund, som trakasserar, förföljer och utesluter verkligt gudfruktiga män och kvinnor. Man menar, att det icke existerar någon Guds församling utanför baptistsamfundet, och därför finns det ingen annan väg att komma ut ur detsamma än att uteslutas som en syndare. Så tror man.

— Nu anses icke en troende och döpt församling såsom kristen församling, om hon icke är ansluten till baptistsamfun-

det. Om medlemmar i en baptistförsamling begära betyg till en församling, som icke tillhör samfundet men är ordnad enligt Guds ord och består av personer som blivit döpta sedan de kommit till tron, så beviljas intet betyg, utan personerna ifråga bli uteslutna likasom syndare. Då nyligen en person begärde betyg från en baptistförsamling här i huvudstaden för att ingå i vår församling, fick densamma besök av en kommitté bestående av två diakoner. En av dessa sade rent ut, att han ansåg det vara mycket farligare för personen ifråga, att den nu ville ansluta sig till Filadelfiaförsamlingen, än om den fallit i uppenbar synd. Detta *låter* otroligt, men det *är* dock sant. Vi ha den sista tiden många exempel på huru män och kvinnor med stort anseende som kristna tröttnat på fiendskapen mot den helige Andes verk. De ha sett, att deras försök att förbättra ställningen inom samfundet ha varit lönlösa. Därför ha de begärt sina betyg för att komma ut i frihet, men fastän en del av dem haft stora förtroendeposter, under det de tillhört samfundsförsamlingen, så uteslutas de som obotfärdiga syndare, därför att de önska sluta sig till en troende och döpt församling, som ej tillhör samfundet.

. . . . . .

— Vi ha erfarit, huru härligt det är att ha frihet i församlingen och verksamheten, och vi veta, att ingen vinner mera på en sådan uteslutning än den, som blir utesluten.

Det var raka besked. Belysande för påståendet att förenings- och samfundsbyråkratin oftast omöjliggör en fri och sann församlings- och själavård. Byt ut Baptistsamfundet och Filadelfiaförsamlingen mot respektive Pingströrelsen och Maranataförsamlingen, och skildringen ger en trogen bild av dagens situation — en historisk upprepning av fädernas förstockelse och försyndelser.

Kryperi, ärelystnad och egenkärlek

Något senare samma år gav samme författare samfunds-

organisationerna nedanstående betyg:

— Ofta är den moderna samfundsorganisationen en trappstege för maktlystnaden och ett tillhåll för kryperi, ärelystnad och egenkärlek. Och att sitta inkapslad i en sådan organisation är detsamma som att kväva sin egen andliga utveckling. Om vi hade utrymme, skulle vi bevisa detta vårt påstående med många talande exempel.

— Detta tro vi, att de fria församlingarna i vårt land ha lärt sig att förstå, och därför avstå de obeskrivligt gärna från den Sauls-rustning, som endast gör oss obekväma att kämpa Herrens strider.

Jag tror man ska få leta länge i frikyrkohistorien för att hitta en maktfullkomlighet i paritet med den pingstledarna representerar. I huvudstaden finns det fria kristna, som upprepade gånger begärt sitt utträde ur exempelvis Filadelfiaförsamlingen Stockholm för att också i yttre avseende förena sig med Maranataförsamlingen i samma stad. Antingen har de blivit uteslutna såsom avfällingar, eller också har deras legitima begäran ignorerats, varför de fortfarande redovisas som den församlingens medlemmar. Förmyndarmentalitet och mygel i förening håller den lögnaktiga statistiken uppe. Sant gudfruktiga människor, som vill fly från det sekulariserade pingstsamfundets många träldomsok, utsättes för kollektivets nerpsykning.

Frikyrkosamfunden var inte på långt när så förvärldsligade 1918, som pingströrelsen är idag. Nu, en mansålder senare, är det på sin plats att åter påminna om vad Evangelii Härolds dåvarande ansvarige utgivare slog fast i sin uppgörelse med stelnande och formalistiska samfund under pingströrelsens kampår:

— Det har den sista tiden från ett visst håll klagats högljutt över splittringar, som sägas förekomma inom ett visst samfund i vårt land. Klagomålen gälla, som det uttryckligen sägs, de fria vittnen, varav vårt land nu har ett ganska stort

antal. De, som klaga, synas mena, att de fria vittnena icke ha rätt att obehindrat verka i överensstämmelse med sin övertygelse där dörrar öppnas för dem. De betecknas som kärlekslösa partimakare, vilkas egentliga syfte är att skada. Detta är i sanning mycket hårda domar, men vi bära dem med jämnmod. Att de fria vittnenas förkunnelse i fråga om församlingens självständighet blivit motsagd av samfunden är ju, vad vi kunna vänta. Detta är ju en ny sanning, som i dessa dagar håller på att komma till sin rätt bland en stor del kristna; sådana ha aldrig kunnat förkunnas utan opposition. Men det är märkligt att de, som nu klandra för splittring, icke komma ihåg, huru de själva för ganska kort tid sedan voro utsatta för precis samma slags angrepp. Huru ha icke de statskyrkliga troende klandrat exempelvis baptisterna och kallat dem med samma namn, som nu klandrarna tilldela oss.

— Situationen är alldeles densamma.

— Det är endast den skillnaden, att våra anklagare ha bytt om roll. Förut voro de förföljda, istället för att de äro förföljarna.

— Man anklagar de fria församlingarna och deras utsända vittnen, för att dessa söka förkunna evangelium på platser, där det finnes troende förut, och man ger dem det rådet att gå till obrutna fält, där ingen evangelisk verksamhet finnes. Det är just, vad de söka göra, men även på sådana fält komma samfundsmännen med sina förbud. Den, som skriver detta, var i somras på en sådan plats, dit ett par fria kvinnliga evangelister kommo förliden höst. På platsen fanns en baptist, som stått där ensam i många år. Någon egentlig verksamhet bedrevs där icke, men där fanns en lokal för andlig verksamhet som stod så gott som ständigt öde. Men när de fria evangelisterna varit på platsen någon tid, och Guds Ande började verka på folket, då kommo ett visst samfunds representanter och läto evangelisterna förstå att de borde lämna samhället. Innan det blev någon fri verksamhet på platsen brydde samfundsmannen sig mycket litet om de andliga behoven där, men sedan de fria vittnena kommit dit, blev intresset

stort, vilket huvudsakligast gick ut på att få evangelisterna bort från fältet.

— Låt oss i all korthet fråga dem, som klaga: Finnes det icke syndare nog i våra samhällen, som även de fria vittnena kunna få hjälpa till att rädda? Finnes det icke personer i Edra samhällen och församlingar, som behöver höra om och mottaga Andens dop? Låt oss få hjälpa till att bära denna sanning till de längtande själarna, i synnerhet som många församlingar sakna en biblisk förkunnelse därom! Finnes det icke stora skaror i de kristna församlingarna i vår tid, som sakna insikt om vad Guds ord lär i fråga om frigörelsen i Kristus och om det nytestamentliga församlingsbegreppet? Låt oss få predika för de kristna, vad bibeln lär i dessa stycken! Det finnes ju kristna mitt i denna upplysta tid, som tro, att de moderna distrikts- och samfundsorganisationerna äga stöd i Guds ord. Kan man tänka sig en sådan okunnighet! Det behöves i sanning, att Guds ord predikas "rent och klart" i dessa frågor.

— Man talar, som om man menade att de fria, andedöpta vittnena icke skulle hava rätt att verka i våra samhällen, men vi och många med oss hava den uppfattningen, att e n d a s t de andedöpta äro kvalificerade att frambära ett fullt evangelium. Jesus bjöd sina lärjungar att icke gå ut med evangelium, förrän de undfått "kraft av höjden". Och de stora skaror i vårt land, som lyssna till dessa klandrade vittnen, äro ett bevis för att de andedöpta, fria predikanterna ha ett budskap, som folket behöver. Det kommer icke att hjälpa, huru mycket man än varna för oss i tidningar och predikstolar. Så länge vi predika evangelii enkla frälsningslära, skall Gud giva sin välsignelse i arbetet. De, som varna för oss, skola endast skada sig själva och den sak, de med så rostiga vapen förfäkta. Ha icke också de samfund, som nu klaga över splittringarna, gått in även de i andras arbete? Var det icke bland de omvända lutheranerna, som baptisternas lära om dopet fann sina anhängare, när dessa senare kommo till Sverige för omkring sextio år sedan? Huru kan man döma andra så hårt för saker, som man själv alltid praktiserat? För övrigt, vem är det, som tagit första steget till

splittringen inom samfunden? Är det månne icke de själva?

— Låt oss också påminna om att Jesu verksamhet var av splittrande art (Matt. 10:35)! Det finns mycket sådant i en del frikyrkliga församlingar, som icke kan sammansmälta med den helige Ande och hans verk. Att det i församlingar, där sådant förefinnes, uppstår splittring, när den helige Ande kommer å färde, det är naturligt och värt att prisa Gud för. I samfund och församlingar arbetar man på att sammansmälta ett oandligt element med de alla döpta och längtande själarna. Målet är enhet i församlingen. Men förr eller senare skola de som kämpar för en sådan enhet få se, huru lönlös all deras möda varit. Man kan lika gärna söka förena olja och vatten som att sammansmälta de andliga och oandliga medlemmarna i en församling. Den enda sanna enhet, som finnes i Guds rike, är "Andens enhet". Huru skola vi kunna vara ett med dem, som smäda vår glädje i Gud och håna våra dyrbaraste andliga erfarenheter! Vi kunna älska dem och bedja för dem, men ett med dem kunna vi icke bliva, förrän de mottaga frälsning från sin oandlighet och bliva enfaldiga och ödmjuka.

— Då men icke förr, kunna vi få erfara "Andens enhet genom fridens band".

Dumdryg partimentalitet

Den dumdryga mentalitet partisinnet alltid skapar, orsakade i Västerås de mest banala skärmytslingar jag någon gång bevittnat. Det hela utlöstes av en i högsta grad unik och ovanligt löjeväckande futilitet.

Den stabila ÖM-församlingen i Västerås och den helt unga maranatagruppen på platsen, kom en tid olyckligtvis att trängas i ett och samma hus med IOGT som gemensam hyresvärd. Baptistförsamlingen fann detta intrång hänsynslöst och kände sig i största allmänhet förorättad och sårad över den nya gruppens påstådda omdömeslöshet. Maranatagruppen tyckte emellertid att olägenheterna var minimala, även då de båda arrangörerna hade möten samtidigt, ty respektive lokaler låg

i olika delar av huset, hade separata ingångar och var rimligt avgränsade. Det fanns vare sig tekniska eller praktiska störningsmoment. Om bara de båda grupperna vinnlagt sig om att reducera de psykologiska till ett absolut minimum, borde de båda hyresgästerna kunnat samsas i samma hus under en övergångsperiod.

Baptistförsamlingens ledare, pastor *Erik Svensson,* borde, genom sina analoga erfarenheter från trettiotalet, då han var fri evangelist utanför alla samfundsläger, haft stora förutsättningar att kunna sätta sig in i den fria gruppens speciella vanskligheter. Men ack, det hjälpte inte! Man såg i vissa kretsar av den konsoliderade församlingen med oblida ögon på den nya verksamhet, som arbetade sig fram i staden, och då den första dopförrättningen skulle hållas kom tillfället för Filadelfiaförsamlingens förtroendevalda ämbetsbröder att demonstrera sin ovilja.

I hörsalens estrad fanns dopgrav inbyggd. Det var baptistförsamlingen som snyggt och omsorgsfullt hade ordnat den detaljen, och maranatagruppens evangelister blev informerade om att dopgrav fanns i den förhyrda lokalen. Aningslöst annonserades därför väckelsemöte med dop. Men de blev ganska bryskt tagna ur sin goda tro, ty baptistförsamlingens förtroendevalda lät genom en talesman meddela, att de ansåg sig förhindrade bevilja maranatagruppen tillstånd att använda *deras* dopbassäng. Hörsalen hyrde IOGT ut, men den i samma sal befintliga dopgraven kunde hyresvärden ej upplåta utan baptistförsamlingens medgivande. Man tycker att en så betydelsefull troshandling helt kunde vara höjd över all småskurenhet och brackighet, kyrkopolitik och konkurrensmentalitet. Det bör sägas att församlingsmedlemmarna knappast fick tillfälle att uttala sig i frågan. KDS-mannen och förre pingstpastorn *Filip Björk* drev igenom sitt avslagsyrkande över deras huvuden.

Dopgrav fanns, vatten fanns, dopkandidater fanns, dopförrättare fanns, men det tragikomiska var: baptistledarna sa nej! Men det blev dop i en transportabel dopbassäng, som med

höga transportkostnader forslades tjugo mil till IOGT:s stora hörsal i Västerås, där den placerades parallellt med baptisternas inbyggda och under jubel fylldes med vatten av villiga händer.

7. Framtidsprognoser

De flesta framtidsprognoser om Maranata var mycket dystra, men så var de väl också i regel komponerade i sinnen, försjunkna i önskedrömmar och förutfattade meningar. De mest generösa buden handlade om ett par år. Annars rörde det sig oftast om några månader. Vi hade dagsländans typiska natur och egenskaper och skulle också beseglas av samma, kortlivade öde. Alla odds talade nämligen till vår nackdel.

Ja, så här maldes argumenten i pratkvarnen: Allt var för lätt; vi var lös- eller uppsläppta, hade ingen ny sanning att komma med, var njutningslystna, hade ingen församlingsordning, ingen matrikel, utövade ingen församlingstukt, hade ingen helgelseförkunnelse, saknade predikanter, var villfarande och oresonabla isolationister, omoraliska, okunniga, en religiös drägg, i huvudsak bestående av från andra kyrkor uteslutna, notoriska bråkstakar. Vi hade dömt oss själva och hade ingen framtid. —

Sanningen är sanning, även om den gnäggas fram av åsnor, och man bör bemöda sig om att hitta den, också då den förefaller vara lika väl dold som knappnålen i en höstack. Vi lyssnade därför till både dum och vis . . . kritik.

Det var sannerligen inte lätt för vännerna att ställas i denna korseld av auktoriserade deklarationer. De klarade emellertid hjärntvätten förvånansvärt bra. De mest hungriga maranata-

ätarna hade många läskigheter att reta sin och andras aptit med, och de matade energiskt sin omgivning med sina välkryddade delikatesser ur aldrig sinande förråd. Detta hade ej så sällan den effekten, att sensationshungern drev allt flera till våra möten.

Det förekom dock en mer besinningsfull kritik. Den var välmotiverad och i vissa fall berättigad, även om den för oss tedde sig för *närsynt*. Den bestods oss av verkligt förtroendevärda, kristna personligheter, vars uppriktiga avsikter var höjda över alla tvivel. Dessa våra anonyma vänner fann vår ystra kritik- och attacklusta köttslig och sörjde över att vi i vår kamp mot det onda rev ner mycket av det goda och därigenom skadade vår gemensamma sak. De hoppades på en fridens och försoningens väckelse utan sönderslitande överdrifter och skärande övertoner. Det var kvalitetsmedvetna människor med fullkomlighetsideal, man väntar sig se vid *målet* men knappast i *starten* av ett Guds verk.

En i striden grånad pingstkämpe klagade på tre sidor tätskrivna A5-ark över vår respektlöshet för pionjärerna och otacksamhet mot den väckelserörelse, som trots allt givit även oss så mycket gratis. Vi hade satt oss på för höga hästar, och han såg med sorg, att vi förslösade våra rika möjligheter att förvalta och förmera det arv, våra fäder skänkt oss. Gud hade inte lämnat pingströrelsen. Därför borde vi sänka tonen och tala mindre om alla dess skavanker. —

Det var allvarsord, värda att observera. Brevet andas faderlig omsorg. Jag känner denne församlingsherde såsom en rätt israelit utan svek. Men jag kunde inte då och kan inte heller nu, bortåt tio år senare, acceptera hans skildring såsom en verklighetstrogen bild av situationen. Vi hade inte så höga tankar om oss själva och uttalade ofta vår tacksamhetsskuld *till* och samhörighet *med* det folk, som under stora uppoffringar och mycket lidande fört fram frälsningsbudskapet till oss. Vi ansåg oss vara inne i samma lopp och önskade inget högre än att föra stafetten vidare genom vår generation.

Ganska snart blev åtminstone en av de dystra förutsägelserna om vår ödesbestämda framtid dementerad av händelsernas gång. Vi blev inte utan predikanter. Fastmer kunde vi glädjas åt ständigt nya tillskott av både yngre och äldre, mer erfarna förkunnare.

Först kom *Margareta* och *Gunnar Eklund* till vår hjälp. Så trädde *Verner Sällström* in i vår krets. Med sin hustru — en riktig moder i Israel — utövade denne särling bland predikanter, under den alltför korta tid vi fick ha dem ibland oss, ett stabiliserande inflytande på mötes- och församlingsliv.

Båda drabbades skoningslöst av partipiskan, innan de, *märkta* men *saliga,* befordrades till högre tjänst.

Det kan ifrågasättas om inte de män, pastorerna *Ivar Skoglund, Erik Göransson, Daniel Ribba* och *Manne Paulsson,* som styvsint svängde gisslet, förkortade två oförvitliga människors liv då de hänsynslöst drev dem ut ur pingstförsamlingen.

I en artikel i Midnattsropet brännmärkte jag denna skamliga uteslutning och form av belöning för en trettioårig predikantgärning.

I Hälsingland trädde två predikanter, pastorerna *Erik G. Johansson* och *Sigvard Magnusson,* upp till rörelsens försvar. De framhöll i ett kryptiskt brev, att min artikel var tendentiöst skriven, eftersom den utelämnade väsentliga fakta. Predikanterna hade *visst* visat sitt deltagande med den bortgångne, ty de hade bl.a. ombesörjt hemtransporten av hans döda kropp. —

Det är sant! —

Pastor *Verner Sällström* fick god hjälp till graven av sina förra kolleger både *före* och efter sin död ! ! !

Att *Donald Bergagård* var på glid, var länge ett känt faktum i Örebro. Ingen visste emellertid riktigt säkert, vartåt det lutade för andrepastorn i Elim. Vi hade haft några sporadiska kontakter. Elimkyrkans vaktmästarpar, *Birgit* och *Finn Peterzén,* var gästvänliga även mot "utbrytarpredikanten"

från Stockholm, och de tog emot mig i sitt hem. Där möttes vi några gånger, och då utrymmet i den stora pingstkyrkan krympt till det omöjliga, tog *Donald* farväl i maj 1960 och begärde, beräknande nog, sitt flyttningsbetyg till Betelförsamlingen på Hönön och lämnade för en tid Örebro.

Flyttningsbetyget bar Elimstämpeln, men ägaren maranatastämpeln, varför inträdet i hemöns pingstmenighet kom av sig.

På sensommaren samma år dök han åter upp i Örebro. Då som nytänd maranataevangelist i Örebro Fria Församling. Hans inhopp väckte av lättförklarliga skäl nyfiken uppmärksamhet, och det gav utslag i mötespubliken. Vi gladde oss verkligen åt detta friska tillskott av en ung och driven evangelist.

Den gamle, orädde missionären *Oskar A. Karlsson* var oss till mycken välsignelse. Han förenade på ett behagfullt sätt ålder och visdom och bad, grät och predikade sig in i våra hjärtan.

Axel R Olsson, känd som "Pingst-Olle", högt aktad och älskad för sina pionjärinsatser som församlingsföreståndare i norrländska pingstförsamlingar, gav genom sin erfarenhet och bibelundervisning barlast åt den framseglande väckelseförsamlingen.

Så kom de till oss för kortare eller längre perioder och gav oss betydelsefull hjälp i grundläggningsarbetet. Den unge, men borne bibelläraren, *Agne Bark,* profetevangelisten *Alf Peterson,* den ambitiöse evangelisten *Erik G Eriksson,* den originelle väckelseförkunnaren *Enoch Karlsson,* förut omnämnda *Sigurd Larsson* och *Einar Olsson,* den nitiske *Gösta Svensson,* den outtröttlige missionsmannen *Helge Berntsson,* min egen far *Georg Imsen* samt många andra. Med olika gåvor tjänade de, under hotet om allehanda repressalier, frimodigt till församlingens tillväxt och uppbyggelse under ett farofyllt genombrottsskede.

Vi blev alltså inte så ensamma och övergivna. Näringsbristen hann aldrig bli ett akut problem, och den monotont upprepade propagandan förlorade en av sina hörnstenar.

8. Orosmolnen hopar sig

Församlingen i Örebro upplevde en tid, relativt fri från inre störningsmoment. Verksamheten bars på förbönens starka armar och utgjorde ett gemensamt ämne till glädje och tacksamhet. Alla talade tro, andades optimism och visade prov på beundransvärd offervilja. Inre sammanhållning präglade allt arbete, och denna endräktiga uppslutning kring olika projekt skapade förutsättningar för förblivande framgångar.

Överraskande stora uppgifter tog vi oss för. Det är underbart att efteråt kunna konstatera, att de utfördes utan tveksamhet och ordrika protester. En missionärsfamilj var redan avskild och installerad i sin tjänst på ett vidsträckt fält i Afrika. En bibelskolekurs på några veckor genomfördes på ett tidigt stadium, och den löpte parallellt med den första tältmöteskampanjen.

Örebro Fria Församling seglade fram i medvind och ökade betydligt på ganska kort tid.

Det skulle dock komma andra tider. Orosmolnen samlade sig överraskande snabbt, och det blåste upp till storm. Det yttre trycket satte naturligtvis sina spår i vår lilla gemenskap. Men vi upplevde oss aldrig utslagna eller tillintetgjorda, ty ingen hade väl egentligen väntat sig något annat än oförstånd eller illvilja, aktivt eller passivt uttryckt, från en väckelsefattig samtid.

Det var emellertid inte sådana svårigheter, som skulle sätta den unga församlingen på det hårdaste provet. Problemen tornade upp sig inifrån och hade sina rötter i en, som det skulle

visa sig, mycket fariseisk jordmån.

Allteftersom verksamheten utvidgades ansåg sig några äldre vänner märka tydliga tecken till andlig förflackning. Det var ganska enkelt så, att dessa alltför rättfärdiga människor fick närkontakt med ungdomsproblem de menade bäst löstes, om anstiftarna kraftfullt näpstes eller förpassades ut ur de aktivas led. Dessa äldre vänner yrkade alltså på en sträng vakthållning vid församlingsporten, så att ett smygande förvärldsligande inte skulle kunna tränga sig in och uppluckra sammanhållningen. Nu hade de upptäckt ett alarmerande hot i några baptistungdomar, vilka efter djupgående andliga erfarenheter tagit smäleken och förenat sig med oss.

Dessa ungdomar saknade väl i mycket de gamlas fromma beteendemönster, och de betygsattes därför såsom världsliga. Eftersom jag fann denna snabbtest orättvis och felaktig, försökte jag, utan att ta någons parti, först tona ner denna, såsom jag anade, överdrivna renhetsiver med passivitet och tystnad. Det visade sig dock, att atmosfären successivt förgiftades av ett ständigt återkommande tal om slapphet hos församlingsföreståndaren i hans värv att också vidtaga disciplinära åtgärder mot dekadanta individer. Det hela utvecklade sig till ett präktigt familjegräl med orimliga dimensioner.

Förmodligen var tidpunkten för den räfst, dessa vänner ville se genomförd, vald med stor omsorg.

Hatten — ödesdigert församlingsproblem

De fyra på sitt sätt mycket ansvarsmedvetna äldstebröderna gick i första fasen till samlad attack mot en ung syster, som inte riktigt kunde fatta hattens betydelse för sin sångliga insats i enskilda och offentliga maranatasammankomster. Det hela gällde ju inte, om hon skulle få deltaga i gudstjänsten, utan om hon skulle få uppträda tillsammans med sångarna på sångarestraden. Hon trotsade det manliga dekretet, och de bredaxlade äldstebröderna kände sig desavouerade och sin auktoritet nagelfaren.

För att ge eftertryck åt sitt krav på respekt för sina andliga ämbeten satte församlingsherdarna allt på sin spets i ett offentligt möte. Systern underrättades om att därest hon embarkerade sångarestraden kortklippt och utan huvudbonad, skulle befälhavarna, åtminstone temporärt, lämna kommandobryggan och låta församlingen driva dit världsvindarna ledde utan att de för sin del skulle befatta sig med navigeringen.

Det var söndagsväll och som vanligt väckelsemöte i Svenska Frälsningsarméns lokal i närkesmetropolen. Lokalen var välbesatt, och atmosfären förtätad av spänning. Utlösningen måste komma på ett eller annat sätt, och riktigt nog kulminerade det hela i ett väntat uppträde inför öppen ridå på estraden. Den "världsliga" systern satt som vanligt på sin plats bland sångarna.

Då äldstebröderna upptäckte vad deras direktiv var värda, marscherade de beslutsamt ner från estraden och in i ett angränsande rum för enskild överläggning. Medan det offentliga mötet framskred i god väckelsestil, hade de fyra ledargestalterna sammanträde i bönerummet om nästa fas i sina operationer för att rehabilitera församlingen. Det första misslyckade försöket var deprimerande men ändrade ingenting i övrigt. Aktionen skulle genomföras till vilket pris som helst.

Den följande veckan blev nog ganska plågsam för de invigda i maranatakretsen. Församlingsföreståndaren och hans familj var på semester i Norrland, och mötena leddes av en ung evangelist, vilken gjorde sig mäkta impopulär hos äldsterådet, då han inte solidariskt ingripit *mot* utan istället tagit parti *för* den personifierade världslighet det bekämpade för att rädda församlingen från besmittelser.

Striden eskalerades och överfördes till ett annat plan. Äldstebröderna ingrep förebyggande genom att censurera den inlämnade mötesannonsen för kommande veckohelg. Någon av dem hade anförtrotts uppdraget att kontakta lokaltidningens annonskontor för att undersöka, om den icke önskvärde evan-

gelisten hade placerat sitt namn i mötesannonsen. Jo, namnet *Donald Bergagård* fanns i manuset. Utan att han eller någon annan i övrigt underrättades därom, gavs order om att namnet skulle strykas och ersättas av det kollektiva begreppet äldstebröderna.

Partisankrig på hemmafronten

En av mina pliriga vänner i denna brokiga men mycket intressanta och levande församlingsgemenskap anade ugglor i mossen, så han tog i sin tur kontakt med tidningens annonskontor och underrättades om annonsändringen. Min vän fattade sammansvärjningens uppläggning och utfärdade utan betänketid kontraorder och återställde därmed annonsen i dess ursprungliga skick. Jag informerades då telefonledes om det partisankrig, som pågick på hemmafronten, och jag fann det bäst att inställa mig hos de stridande parterna.

Min ankomst göt väl lite olja på vågorna. I varje fall lyckades inte våra interna motsättningar slå sönder söndagens offentliga möten. De samlade mycket folk och flöt fram i segerns tecken. *Donald Bergagård* var där jag skulle ha varit, jag var där han skulle ha varit, den unga systern fanns på sin plats, och de myndiga herrarna satt stillsamt och snällt som oförargliga observatörer. Förmodligen hade de redan då sett slaget förlorat och planerade antagligen för ett uttåg med största möjliga effekt.

Då jag på måndagskvällen sammanträdde med detta äldsteråd, hade det nog mer proforma än praktisk betydelse. Redan följande dag, den 9/8-61, fanns nämligen en annons med den lätt vilseledande rubriken: "Fria Församlingen", i lokaltidningen. Det framgick av den, att detta nya tillskott i Örebros religiösa flora hade enskilt bönemöte i den lokal, där Örebro Fria Församling brukat ha sina sammankomster. Jag skickade med dem en pauliansk förmaning ur Gal. 5:10: *"Den som vållar förvirring bland eder, han skall bära sin dom, vem han än må vara."* Med den hälsningen skildes våra vägar.

Denna skildring är sedelärande. Den visar, hur fanatisk rigorism kan driva människor till överilade handlingar, vars konsekvenser de själva inte förmår överblicka. Struntsaker upphöjes till helgelse- och frälsningsfrågor och ges sken av andlig renlighet. *Dessa* offer för denna andligt förklädda negativism blev, Gud vare lov, ganska ensamma frondörer. Visserligen lyckades de agitera ihop ett tjugotal namn på en protestlista. En deputation överlämnade den åt mig personligen under en uppvaktning i min bostad, och den skulle vidarebefordras till församlingen. Men det är hart när omöjligt att nå några bestående resultat med sådant folk, som låtit sig rulleföras i övertalnings- och värvningskampanjer.

Äldstebröderna fick god användning av sin predikolust, men allteftersom åhörarnas antal krympte, stod det väl klart också för dem, att förfalskningen inte lyckats. De ändrade karakteristiskt nog namnet till: "Kristen Enhet". En verksamhet, som avled stillsamt, sedan de återstående personerna räddats till Helgelseförbundets Smyrna.

Jag sörjer djupt över, att den kristna fördragsamheten inte orkade med denna påfrestning. Det är en skam att nödgas konstatera, att en klyfta med så genant bagatellartad upprinnelse, i en alltför periferisk detalj, skulle bli permanent och ödesdigert skapa järnridåer mellan människor med uttalad vilja att bära varandras bördor och uppfylla Kristi lag. Det är beklämmande, att också vi kristna i olika samlevnadsformer har så lätt att förbenas och så ofta silar mygg och sväljer kameler.

Andelivets skarprättare

Under årens lopp har det funnits orsaker att ställa frågan varför så många hårda och oböjliga naturer gästspelat hos oss längre eller kortare perioder. Några av dessa hade uppenbarligen gjort sig omöjliga i de sammanhang varifrån de kom, och man tycker, att de borde tröttnat av alla konflikter de stått faddrar för. De var ofta tuktomästare ur den gamla skolan, vilka alltid uppenbarade sig med pekpinnar och i magistrala

tongångar. Alla väckelserörelser har fått brottas med dessa andelivets skarprättare. Från den helt unga pingströrelsen har *Frank Bartleman* gett en typisk interiör från bataljer med sådana krafter.

"Huru pingstelden föll i Los Angeles" heter boken ur vilken följande avsnitt är saxat:

— Det förekom en myckenhet av hårdhjärtad fariseism, till och med ibland bekännare ifrån helgelsefolket. Endast Gud kunde giva dem ljus och uppenbara deras verkliga tillstånd. De voro de envisaste att hålla upp sina egna religiösa erfarenheter och bedyra hållbarheten av sin ståndpunkt. De flesta av dem hade synbarligen övergivit sin första kärlek och hade blott bekännelsen kvar. Det vanliga kyrkfolket syntes vara mer öppet för förkunnelsen. Den klassen var icke på långt när så hård, tadelsjuk, kritisk och skenhelig som helgelsefolket. Många älskade "Shibbolets", och blevo, som den i 2 Kon. 18:4 omnämnda kopparormen, sönderkrossade under Guds hammare.

— Vi hade en svår strid med onda andar. De hade säkert ruinerat allt om de fått hållas. Djävulen har inget samvete och köttet har intet förstånd; därföre kan man icke giva dessa rum. Onda andar voro med vid varje möte. De frestade de heliga till strid, som var hindrande för Guds Andes verkningar. Vi hade en storslagen urgallringstid, synnerligt var detta fallet ibland gamla kristna bekännare. De voro ock de svåraste att hava med att skaffa. Vi hade vrångsinta, slingrande karaktärer med oss i överflöd. Men domen hade börjat på Guds hus. Personen hade att komma rätt eller helt lämna oss i ro. De flesta av denna hop voro, sedan åratal tillbaka, avfälliga ifrån Gud.

— Luther och Wesley hade att kämpa mot samma svårigheter. Luther sade: "Fråga dessa falska profeter, om de hava smakat det andliga lidande, denna Guds skapelse, denna död och helvete, som alltid medföljer en hel avskiljelse." Detta var Luthers prövosten för att utröna om de verkligen blivit födda på nytt. Många säga oss, att i närvarande tid är det icke

möjligt, att hava fria öppna möten. Då blir det ock nödvändigt även att stänga Gud ute. En väg måste vara öppen för Gud på vilken han får framträda. Vårt stora behov är mera av Guds kontroll i mötena. Kyrkan gjorde sig kvitt fanatism, men den gjorde sig även kvitt med Gud. Sådant går icke an. Anden måste hava sin frihet, kosta vad det kosta vill. Vårt stora behov är Guds-kontroll, och det kan fås endast genom förödmjukelse och bön. Ingen kraft finnes, som då kan segrande motstå. Vi kontrollera då via tronen, och en atmosfär kommer till stånd i vilken djävulen inte kan leva. Detta fattade vi redan ifrån början här. Vi kände då icke till de nu brukliga metoderna för mötesledning, vilka säkert kommit till stånd istället för Guds Andes fulla kontroll.

Den pensionerade överbanmästaren *Knut Ringstad* var pedantiskt noggrann som kassaförvaltare och trofast som vaktmästare. Han fungerade med ett urverks precision, öppnade och stängde, tände och släckte med en fångvaktares rutin men rasslade otåligt med nyckelknippan eller blinkade med taklju-set om mötesbesökare dröjde kvar i lokalen några minuter efter halv tio. Det hjälpte inte vilka själsvåndor sökande människor brottades med före avgången, så var det bara att odramatiskt böja sig för en hård verklighet och vänta till nästa frälsningståg . . .

I offentlighetens ljus

Denne principfaste funktionär och tjänsteman var inte nöjd med resultatet av den process han inlett mot församlingen i Örebro. Han menade uppenbarligen, att våra handlingar borde prövas i offentlighetens ljus och tog därför chansen att bussa Kvälls-Posten i Malmö på oss då tillfälle osökt erbjöd sig. Tidningen hade börjat snoka efter stoff om örebroförsamlingens föreståndare.

Redaktör *Uno Hedin* har ett rättspatos som få, är knappast religiöst likgiltig, men desto mer allergisk mot det han betrak-

tar såsom överhettad religion, som manifesterar sig i spontana, emotionella utlevelser utan förnuftsbromsar. Dit hör definitivt skräckexemplet Maranata, och han (miss-)behandlade oss efter denna norm. Då han fick den trovärdige överbanmästarens story om oss och vårt arbete, gick han med en enögd fanatikers grundlighet in för att för all världen bevisa vår skuld till en hel serie ekonomiska oegentligheter och bygga upp bilden av oss såsom avancerade charlatäner, smart innästlade i ett landsomfattande, religiöst geschäftmakeri.

Till kvällspressen gick det naturligtvis inte — och ej heller till Kvälls-Posten — att komma släpande med den hos oss ursprungliga hår- och hattfrågan såsom orsak till krigsförklaringen mot den församling, man tidigare förklarat kärlek och trohet. Skulle förräderiet ha några utsikter att lyckas, måste andra, mer verkningsfulla vapen till. Vid inventeringen av den arsenalen tedde sig uppenbarligen beskyllningarna mot de "suspekta" predikanternas egenmäktiga manipulationer med missionsmedel såsom det mest gångbara. Två kassörer ställde upp med argument och introducerades som oförvitliga och redbara sanningsvittnen. Vi, som fick schavottera i spalterna, dömdes kategoriskt, utan att ens ha blivit hörda om våra förehavanden, av våra åklagare.

Vår bedrövelse blev inte mindre av att ingen av de båda kassörer, vilka hudflängde oss i pressen, hade informerat någon av de anklagade om, att de på någon punkt hyste minsta betänkligheter mot församlingsföreståndarens förkunnelse och sätt att leda församlingen.

Tyvärr skulle ett tredje olämpligt personval försätta oss i ytterligare bryderier och placera oförtjänta vapen i våra fienders händer.

Kollektrationalisering

Örebro Fria Församling hade med fäste i Viktoriasalen börjat ett arbete i huvudstaden. Där växte ganska snart fram en

församling med många trofasta vänner.

Kassaförvaltningen kom i händerna på en person, vi sedermera skulle få stora bekymmer med. Han sade sig vilja rationalisera arbetet och övergav den regel vi utvecklat till praxis, nämligen, att insamlade kollektmedel skulle räknas av minst två kollektörer, vilka samtidigt hade att med sina namn verifiera resultatet på en insamlingsreversal. Finessen med hans metod var, att ingen skulle behöva räkna de insamlade medlen under pågående möte. De tömdes nämligen snabbt och enkelt i en för ändamålet konstruerad penningpåse, utrustad med en tillförlitlig låsanordning, stoppades i en banks servicebox och räknades sakkunnigt följande dag av rutinerade banktjänstemän.

Allt detta lät ju väl och bra och gav intryck av maximal säkerhet. Ett konto upprättades följaktligen hos Svenska Handelsbanken på platsen där stockholmskassören bodde, och den nya redovisningsmetoden lanserades i stockholmsförsamlingen.

Metodens verkliga avigsida avslöjades först, då det blev känt, att kassören själv förfogade över en reservnyckel till den låsanordning, han försäkrat oss att endast banken kunde öppna.

Själv var kassören på vintersemester med sin familj, då den nakna sanningen kröp fram under ett kontrollsamtal med den bank vi anlitade. Under hans bortovaro hade en ställföreträdare ryckt in med det *tidigare* redovisningsmönstret. Han hade följaktligen den gångna nyårshelgens insamlade medel förvarade i sitt hem. Jag gav denne broder stränga direktiv om att inte utlämna medlen åt den ordinarie kassören, förrän alla detaljer i hans förvaltning var klarlagda och kända. Inför det beskedet föll masken av den betrodde direktörenkassören. Han hotade med både synliga och osynliga makter. Då jag i ett telefonsamtal från Örebro begärde entydigt svar på frågan, om han verkligen själv förfogade över en reservnyckel till den penningsäck, vilken skulle garantera fackmässig kontroll av församlingens missionsmedel, svarade han efter några

ordrika undanflykter, att han förvarade en sådan hemma i sin bostad.

Kvällsposten, kassörerna och polisen

Denne man förmådde inte inse sitt misstag. Via Kvälls-Posten hade han informerats om de två örebrokassörernas uppmärksammade revolt, och han sökte nu deras och tidningens stöd för att ambitiöst "rensa upp med de ekonomiska missförhållanden, som existerar inom rörelsen och i synnerhet vad som gäller pastor Imsen".

Kvartetten *Knut Ringstad, Rakel Rickardsson, Bengt Octavisson* och Kvälls-Postens *Uno Hedin* strålade samman i Stockholm. En kriminalkommissarie konsulterades på sitt tjänsterum. De tre ville förhöra sig om det fanns underlag för en formell anmälan mot den misstänkliggjorde och ökände maranatapastorn. Resultatet var magert. Det förelåg tydligen inte någon brottslig gärning, som polisen hade anledning att beivra. Besöket gav inte heller någon puff åt Kvälls-Postens skandalreportage följande dag. Men den stora drabbningen förbereddes vid kaffebordet i stockholmskassörens hem och kulminerade vid kvällens församlingsmöte.

Intet ont anande drog jag, samlad och glad i hågen, till kvällens enskilda möte. Det blev ett dramatiskt församlingsmöte för den nydanade Maranataförsamlingen i Stockholm. Viktoriasalen var som vanligt samlingsplatsen, och i almanackan stod det 4 januari 1963.

Oaviserat hade de båda förutvarande örebrokassörerna *Knut Ringstad* och *Rakel Rickardsson* frejdigt klivit in i möteslokalen för att övervara Maranataförsamlingens enskilda möte. De upplystes om mötets enskilda karaktär och anmodades lämna lokalen, så församlingen kunde handlägga sina interna angelägenheter utan ovidkommande inblandning utifrån. De hade ju offentligen i massmedia klart deklarerat inför allt folket, att de i protest lämnat den gemenskap, de nu kände sig kallade att sanera. Nu hade de kommit till Stockholm för att ställa

sin sakkunskap till kassörens förfogande och vägrade därför helt frankt att lämna oss ifred.

Fromt böjde de sina knän, tills två poliskonstaplar eskorterade dem ut ur Viktoriasalen . . .

Jag informerade församlingen om vad som nyss timat, och det kan inte förnekas, att vännerna blev både indignerade och lätt chockerade av det jag hade att framföra. Ingen av oss visste då, att de tre kassörerna var i maskopi med varandra och med redaktör *Uno Hedin* från Kvälls-Posten.

Våldgästande tidningsman

Då mötet hade framskridit ytterligare någon halvtimme, fick jag syn på honom och gjorde omedelbart klart för honom mötets karaktär samt uppmanade honom att lämna möteslokalen. Han avvisade mitt förslag såsom otänkbart, ty han hade kommit till Stockholm uteslutande för att bevaka *Bengt Octavissons* saneringsförsök i Stockholms Maranataförsamling.

Församlingen blev informerad om att denna tidningsman våldgästade oss och uppmanade honom enhälligt att omedelbart avvika. Redaktör *Uno Hedin* svarade med att göra ett partsinlägg och framställa ett konkret förslag till den häpna församlingen. Då han dessutom insisterade på att vi fick tillkalla polis, om han skulle avvisas från församlingsmötet, gjorde jag processen kort genom att egenhändigt lyfta ut honom . . .

Frivilligt avlägsnade sig samtidigt stockholmskassören. Hans plan hade spruckit och han pinnade iväg till närmaste polisstation och anhöll om kommissariens hjälp, så han och hans sekundanter kunde tränga sig in i vårt möte och utföra sin mission. Den hjälpsökande informerades emellertid om, att polisen i det här landet inte var utrustad med befogenheter att sabotera mötesfriden . . .

Följande dag kunde man läsa på Kvälls-Postens första sida:

— En ny skandal har inträffat inom den beryktade maranatarörelsen. I går gjorde dess ledare, pastor Arne Imsen, en

dramatisk kupp vid ett möte i Stockholm.

— Men KvP kan ändå avslöja sanningen om maranatarörelsen idag. Stockholmsförsamlingens kassör berättar om spelet bakom kulisserna. Han blev också utkastad igår!

— Var tar kollektpengarna — inga småsummor — egentligen vägen? Ingen vet det — utom pastor Imsen, som själv numera än den ende som vet något om Maranatas ekonomi.

— Pastor Imsen har blivit Maranatas envåldshärskare efter mötet igår. Då tog han utan vidare kommandot över församlingen i Stockholm.

Inuti tidningen kunde man bl. a. läsa följande:

— Den som säger detta är direktör Bengt Octavisson, kassören i Stockholms Maranata, som idag avslöjat spelet bakom kulisserna i rörelsen.

— Han reste bort över nyårshelgen. Första dagen han kom hem var det en del maranataräkningar som absolut skulle betalas. Han tog kontakt med en broder i församlingen som tagit hand om kollekterna under nyårshelgen. Då möttes han av det märkliga beskedet att pastor Imsen uttryckligen förbjudit mannen med pengarna att lämna ut dem till kassören! Pengarna skulle Imsen ha för eget bruk. Han hade redan tagit 350 kronor av dem.

— Octavisson säger: "Eftersom jag inte fick yttra mig på mötet ser jag mig nu tvungen att vidta andra åtgärder. Församlingens medlemmar måste få information om vad som hänt med deras i god tro och med gott hjärta skänkta kollektpengar."

— Jag personligen tycker att det är upprörande att människor luras att skänka pengar till något som nu börjar likna rena lurendrejeriet. För mitt samvetes skull och för min kristna inställning kan jag inte längre vara med i denna rörelse.

Porträtterat sanningsvittne

Och så här porträtterades Kvälls-Postens sanningsvittne:

— Dir. Bengt Octavisson, kassören i Stockholms Maranata, är en erkänt skicklig affärsman med gott anseende. Han

har numera eget trycksaksförlag efter att tidigare bl. a. ha varit reklamchef på Esselte. Han är frikyrkoman sedan barndomen. Han övertalades i september i fjol av lektor Henning Thulin att sköta kassan åt Maranata. Den uppgiften har han skött med pedantisk noggrannhet.

— Det kan skrivaren av dessa rader intyga efter att ha gått igenom alla räkenskaperna. Dessa har dir. Octavisson för övrigt kvar och innan de överlämnas till nyblivne envåldshärskaren pastor Imsen, skall de på dir. Octavissions initiativ revideras noggrant av en auktoriserad revisionsfirma. Därifrån får pastorn lösa ut dem.

Ja, så framtonades den förskönande bilden av en ljusgestalts hopplösa kamp mot enväldiga mörkermän, vilka förskingrade fattiga människors, med gott hjärta givna, missionsoffer.

Men vem gav kassören rätt att låta en helt utomstående person och tidningsman gå igenom alla våra räkenskaper? Och hur kan denne självutnämnde granskare av församlingens kassaböcker reservationslöst i sin tidnings spalter gå i god för sin sagesmans trovärdighet och oantastliga kassaförvaltning?

På detta våldsamma sätt tog alltså de tre kassörerna slutligt farväl av Maranata. Vart stockholmskassörens kristna samvete ledde honom är obekant. Av de två från Örebro blev den ena soldat i Svenska Frälsningsarmén och den andre betrodd broder i Helgelseförbundet.

Vi som hade varit med om de sorgliga fejderna i Örebro och Stockholm kväljdes och mindes med många funderingar den unga syster, vars världslighet ansågs utgöra ett hot mot den nya väckelseförsamlingen. Det var kvalfyllda minnen, men jag tror vi övervann dem utan ärr av hat och bitterhet. Cirkeln hade slutit sig.

Hon hade kortklippt hår och sjöng utan hatt på sångarestraden i Örebro Fria Församlings möten. Det gjorde inte hennes tuktomästare!

De gick! — Hon stannade! —

Men världsligheten . . . ?

9. Helgelse – eller vad?

Var står Maranata i helgelsefrågan? Det har varit ett tacksamt ämne för alla förståsigpåare. För några år sedan fick jag en dag besök av en man, som i vårt land är känd som en framstående pingstpredikant ur pionjärgenerationen. Det var i förstone ett stimulerande tankeutbyte, och jag uppfattade kontakten som ett trevande försök att pejla in våra positioner i bibel- och verksamhetsfrågor.

Naturligtvis kom vi också in på förhållandet mellan den lilla maranatahopen och den stora pingstskaran. Den vise mannen verkade hysa allvarliga betänkligheter för den pågående utvecklingen i den rörelse han praktiskt taget skänkt hela sitt liv som tapper elitsoldat. Den kritik vi riktat mot vissa förhållanden i pingströrelsen fann han sakligt riktig, men han ville rikta min uppmärksamhet på ting han ansåg skulle äventyra maranataväckelsens fortsatta existens.

Jag lyssnade med respekt och stort intresse. Det var ju inte varje dag jag hade besök av en prominent pingstpastor med en mångårig gärning som framgångsrik församlingsföreståndare bakom sig. Han representerade ju den gamla stammen och visade, tyckte jag, en stor portion självständighet, då han företog sig det ingen av hans kolleger gjort *före* honom, nämligen söka upp mig personligen för att samtala i angelägenheter, vilka också en pingstpredikant måste betrakta såsom väsentliga.

Denne älskvärde broder har emellertid aldrig upphört att förvåna mig. Han föreföll vara kemiskt fri från all den kom-

primerade illvilja många av hans obetydligare kolleger öste över oss, en och annan gång från sina predikstolar, men oftast vid hembesök hos vänner som befann sig i riskzonen.

Helgelse för kyrkopolitikens skull

Hans teori var att vår förkunnelse saknade en djupdimension, och det skulle till sist underminera och omöjliggöra ett nytestamentligt församlingsliv. Tog vi på allvar upp helgelsefrågan, skulle det få långtgående kyrkopolitiska konsekvenser. Pingströrelsen skulle sprängas i två delar, och en stor hop av dessa frondörer, som i mycket sympatiserade med oss, skulle orientera sig till Maranata. — Med helgelseförkunnelse och söndringsspekulationer vävde han sålunda, stillsamt men slugt, ihop ett handlingsmönster åt oss.

Det där med helgelse gjorde mig till en början allvarligt betänksam, varför jag forskade vidare och begärde av honom, att han skulle ge mer preciserade besked om vad han egentligen menade. Den gamle läraren konkretiserade sina påståenden med hänvisning till ett område, där han ansåg förkunnelse och församlingstukt måste sättas in för att sanera och hindra fortsatt förvärldsligande.

Han ansåg nämligen att det *synliga* beviset på att världsligheten ockuperat pingstförsamlingarna var det kvinnliga modet att uppträda i ohövisk klädedräkt, utan hatt, med kort hår eller annan opassande frisyr.

Här stod pingströrelsen delad. Gemenskapen var inflammerad, och med rätt valda taktiska anfallsvapen kunde den antas falla helt sönder, varvid en väsentlig numerär förskjutning till vår favör i styrkeförhållandena skulle bli följden.

Efter det mannen försvunnit ut i stockholmsvimlet, satt jag länge kvar med mina funderingar. *Jag* kunde absolut inte ta honom på allvar, och *han* måste ha missuppfattat oss fullständigt. Veterligen har jag aldrig opererat med så spekulativa

mål i sikte, och jag kan absolut inte förstå vad ett inbördeskrig av det slag, han ville ha vår hjälp att blåsa igång, skulle kunna föra för gott med sig för den sak jag menar vi kämpar för. Jag kunde dessutom inte tro annat än att denne djärve krigshetsare var helt isolerad i sin egen stab.

Alltför insnöat

Så var emellertid inte fallet, ty det dröjde inte så lång tid förrän jag fick liknande råd och tillrättavisningar av en av de yngre lysande stjärnorna i predikantsocieteten. Våra vägar korsades en solljus dag i en kristen restaurang i huvudstaden. Många år hade gått sen vi sist möttes, och vi hade en hel del stämningsfullt att övervinna våra ansträngda religiösa relationer med. Middagsatmosfären var ostörd och ganska trivsam, tills vi efter en lång ordvandring tangerade det ofrånkomliga: Maranata. — Då kärvade det plötsligt till betänkligt, och min ryktbare vän förebrådde mig i ett ordval, som säkerligen uttryckte helig vrede.

På några få minuter blev jag näst intill omyndigförklarad. Jag hade nämligen på ett tvåfaldigt sätt demonstrerat min dårskap. För det första så hade jag på ett helt okristligt sätt lämnat en väckelserörelse Gud fortfarande bekände sig till. För det andra hade jag, då jag helt omotiverat brutit upp från denna rörelse och dragit en hop fans med mig, underlåtit att förkunna helgelse. Han hävdade med övertygelse, att vi hade haft en verklig uppgift, om vi hade byggt upp en plattform för en radikal helgelseförkunnelse.

Eftersom jag aldrig haft någon medveten avsikt att utesluta någon del av evangelium, stod jag helt oförstående till hans mycket generaliserande påståenden. Jag framhöll det för honom, men min vedersakare visste bättre, och han gav mig raka besked. Alla hattlösa systrar och sådana med moderna hårfrisyrer och provocerande klädedräkt i vår strängmusik var ett fullgott bevis. Världsligheten var alltså tydligt manifesterad

hos oss, och vi hade därför inget existensberättigande. — Jag vägrade tro det mina öron tvingades registrera, ty mig föreföll det helt otroligt att en väckelsepredikant med doktorshatt bedömde andliga företeelser med så schablonmässiga värderingsnormer. Det verkade alltför insnöat.

Uppenbarligen hade dessa två manliga representanter för en rigorös hållning till den kvinnliga fåfängan rört vid ett centralt problem för en hel del människor. Det visade sig nämligen vid ytterligare ett tillfälle något senare, då en tredje mycket framstående pingstpastor helt överraskande dök på mig i folkvimlet på centralstationen i närkesmetropolen. Hårdhänt men välvilligt gav han mig en riktig axelklapp. Jag kände inte igenom honom förrän han presenterade sig och uttryckte sin glädje över tillfället, som helt oplanerat möjliggjorde några minuters tankeutbyte i aktuella spörsmål.

Aktionsprogram med sprängverkan

Mannen visade sig vara en riktigt glad lax. Med argument, humor, skratt och tårar preparerade han mig med sina åsikter om pingströrelsen, KDS och Maranata. Han sa sig vara både glad över och besviken på Maranata. Besviken därför att dess mest tongivande predikanter tycktes spola all helgelseförkunnelse. Efter hans ivriga räfst bad jag stillsamt om en förklaring, och den fick jag utan omsvep.

Hade vi gått in för att stenhårt återföra de avfälliga systrarna till sann bättring ifråga om hår, hattar och klädedräkt eller också uteslutit dem, så hade vi visat moraliskt mod och tvingat pingströrelsens folk att lyssna. Många, menade han, skulle då ha sällat sig till våra led. Nu fann de emellertid samma världslighet hos oss och det upplevde de som ett oöverstigligt hinder.

Jag försökte, utan märkbar framgång, vända hans blick mot väsentligare ting. Då han försvann i folkträngseln för att hinna med sitt tåg, var jag en aning chockerad. Denne friskus presenterade för mig under några få minuter i ett flyktigt samman-

träffande på en järnvägsstation ett aktionsprogram, vars främsta syfte var att spränga den rörelse han givit många tiotal år av sitt liv såsom förkunnare och församlingsföreståndare.

På relativt kort tid hade tre profiler ur samma predikantkår anvisat mig ammunition, som effektivt kunde spränga, där de uppenbarligen mest av allt önskade höra detonationerna.

Nog behövs det radikal helgelseförkunnelse, men jag är inte helt övertygad om att systrarna först bör skickas i grillen . . .

Ingen väg tillbaka

En mera lågmäld representant för samma helgelseideal bredde ut sitt bekymmer på bortåt fem spalter i Evangelii Härold.

Ett axplock ur hans belysande artikel:

— Vad Maranata beträffar, kan endast fastställas, att i dess förkunnelse icke framträder något nytt — med undantag av handklappningar och utbringandet av leve för Jesus (det förekommer dock handklappning i *katolsk* gudstjänst!). Härmed sammanhänger en annan viktig omständighet: Bröderna inom denna "nya" rörelse kan icke förebära, att de i något hänseende hindrats att predika "allt Guds rådslut". De har därtill haft fullständig frihet inom den väckelse, som de nu lämnat. Med andra ord: Deras utbrytning är icke på något sätt befogad. De har icke någon som helst uppgift att fylla.

— Faran för att en andlig rörelse skall stelna till i former har redan antytts. Också pingströrelsen har blivit utsatt för den. Något av världsandan har trängt in i våra egna led. Vi måste erkänna det och konstatera en skillnad mot t.ex. för 30 år sedan.

— I detta sammanhang kan jag ej uraktlåta nämna en sak, en detalj, visserligen i sig själv obetydlig, men dock belysande och symptomatisk. För ett par tre år sedan skrev jag en artikel för en kristen tidning. Rubriken var: "Bör de kristna vara modeslavar?" Jag utgick från ordet: "Skicken eder icke efter

denna tidsålders väsende." Påvisande att vi kristna, vi pingstvänner, ej har den minsta anledning att följa modevärldens envåldshärskare i Rom och Paris, dessa herrar, som en hel värld lydigt och slaviskt böjer sig inför. Skulle *vi* ta hänsyn till dem? Bort det!

— Berörde i sammanhanget kvinnans hår. Denna sak har till leda diskuterats men veterligen ej, åtminstone sällan, dryftats ur ren modesynpunkt. Tänk om alla våra systrar i pingstväckelsen utan ett enda undantag från början såsom "en kvinna" modigt förklarat: Vi underkastar oss ej dekretet av modevärldens franska och italienska herrar; "vi skickar oss ej efter denna tidsålders väsende". Då hade våra systrar idag haft sin prydnad kvar; då hade man — ytligt betraktat — kunnat se, vilken skillnad det är mellan de rättfärdiga och de orättfärdiga. Och då hade våra systrar ej burit skor med decimeterhöga stilettklackar av en knapp kvcm:s trampyta utan följt modet i den mån det är lämpligt och ändamålsenligt.

— Redaktören för ovan nämnda tidning ansåg sig ej kunna ge plats åt artikeln. Motiveringen var märklig och ger en viktig tankeställare: För 25 år sedan skulle denna artikel haft en stor uppgift att fylla. Nu är det för sent. Utvecklingen har gått så långt inom alla kristna läger, att en återgång till "det gamla" knappast är möjlig.

— Om bröderna inom Maranata reagerat mot detta modeväsende och världslikställighet inom pingstväckelsen, om de — när predikotexten varit Rom. 12:2 — klart och övertygande varnat mot de tendenser vi här berört och därvid mött bestämt motstånd — ja, då kanske man i viss mån kunnat säga, att de haft någon orsak till sitt handlingssätt.

Ja, med den enkla additionstekniken kom den nu hemgångne skriftställaren *Nathan Odenvik* fram till det resultat redaktionen önskade. Ingen opponent bereddes tillfälle påvisa räkneoperationens dolda felaktigheter.

10. Legaliserad hetsjakt

Mitt beslut att låta domstol pröva Kvälls-Postens hetskampanj väckte mina vänners förvåning och uppkallade några stridiga viljor till kraftig gensägelse. De menade väl och framhärdade i sin övertygelse, att en kristen förkunnare inte borde åberopa sitt medborgerliga rättsskydd mot provokatörer.

Mitt samhällsintresse kom inte i konflikt med min kristna tro. Även om jag offentligen var förorättad och kränkt, så kände jag mig inte särskilt sårad av den omilda behandlingen. För mig föreföll det vara *mera* kristet att, å mina egna och andras vägnar, stiga fram i gapet och som vanlig svensk medborgare åberopa det rättsskydd jag då, illusoriskt nog, trodde tillerkändes *alla* i en demokratisk stat. Det högtidliga talet om kristet martyrium fann jag overkligt och föga övertygande, så länge en outnyttjad möjlighet att få anklagelserna prövade av domstol fanns. Om man skulle tala om ett martyrium i sammanhanget, bleve ju detta i så fall verkligt meningsfullt först *efter* en dom i frikännande riktning.

För mig hade det blivit en principfråga, och jag anade att utslaget skulle få långtgående prejudicerande betydelse för vårt fortsatta arbete. Jag kunde nämligen inte tänka mig annat, än att ett rättssamhälle skulle brännmärka denna form av hets och förföljelse mot enskild individ och religiös grupp. Följaktligen fann jag det angeläget att låta samhället ge ett auktoritativt besked om min religiösa övertygelse och verk-

samhet gjorde mig till ett lovligt villebråd i jakten efter säljande skandalstoff.

Domen gav indirekt ett jakande svar.

Med direkta lögner, förvanskningar och förfalskningar återkom tidningen under en längre period med sina "avslöjanden". I reportage och intervjuer presenterades de grövsta beskyllningar som dokumenterade fakta. Med tre f. d. kassörers samstämmiga vittnesmål tyckte sig tidningen ha så starka indicier mot mig, att de saklöst kunde sätta vedertagna publiceringsregler ur spel och kolportera ut tillvitelserna *utan* min version. Tidningen fungerade i realiteten inte längre objektivt såsom ett informations- och nyhetsmedium, utan engagerade sig som ett kamporgan i en överlagd förföljelse mot det den presenterade såsom:

— Den osundaste spekulationen i religiös hysteri på mycket lång tid i Sverige.

Men tidningens smädliga yttranden och direkta påståenden om förskingring av kollektmedel var inte straffbara, avkunnade Malmö Rådhusrätt i sin frikännande dom. Jag visste därmed vad klockan var slagen, ty nu var det fritt fram för nya påhopp, och det skulle bli etter värre.

Potentiella mördare

Kulturskribenten *Gunnar E Sandgren* hade, påpassligt nog, slagit larm på Dagens Nyheters kultursida. Han hade sniffat "potentiella mördare" på sitt småländska frikyrkorevir. På "Häx-sabbat" hos Maranataförsamlingen i Jönköping hade han hämtat ammunition till följande välriktade salva:

— Det måste bland de 800 funnits någon eller några som framdeles tagit sådana intryck av det som sades i Jesu Kristi missbrukade namn att ett läkarbesök undviks. Det måste be-

tyda att pastor Karlsson och hans gelikar är potentiella mördare.

— Det är illa att en kulturskymning av värsta sort tillåtes i religionsfrihetens namn, men det är etter värre att läror förkunnas som kostar människoliv.

Författaren var djupt deprimerad över solförmörkelsen i Smålands Jerusalem, men tydligen inte helt opåverkad av helbrägdagörelseförkunnelsen, även om han givetvis rörde sig på ett mer kultiverat, människovänligt och intelligent plan för sin symboliska tillämpning än de obildade predikanterna med sin praktiska utövning i 'primitiv' och 'exalterad' maranata-atmosfär. Nobelt vittnar han längtansfullt från sin predikstol på Dagens Nyheters kultursida den 4 oktober 1962:

— Jag önskar en snabb helbrägdagörelse: Den att medeltidsåkommor av Maranatas slag försvinner.

Det var en legal form av 'eutanasi', och han fick den sakkunniga hjälp det sekulariserade samhället kunde prestera.

Förmodligen var lekmannajuryn vid Rådhusrätten i Malmö i inte ringa mån påverkad av den uppiskade hatpsykosen mot den oförklarlige uppkomlingen i svenskt fromhetsliv. Den frikännande domen *kan* därför tänkas ha en inbakad andemening, som, om än osynligt, i verkligheten ville markera ett avståndstagande från religiösa interiörer, vaggerydsfallet påstods blotta, *mer* än domstolsutslagets bokstavsmening till tidningens fördel. Så har i varje fall ett komplicerat händelseförlopp tett sig utifrån, också för medborgare långt utanför vår krets.

Jakten var legaliserad och kunde drivas med samhällets sanktion . . .

Vid denna tidpunkt höjdes, mig veterligen, icke *en* röst till protest. Det riksomfattande skallet mot en inhemsk folkgrupp ekade utan en enda opponent.

Var fanns de kristna socialdemokraterna, KSA-anhängarna och de frisinnade liberalerna? Antingen sov de väl, eller också insåg de självmordsrisken och teg till dess de opportunt vågade blanda sina röster med den ylande flocken . . .

Låtsasreportage

Aftonbladet låg inte långt efter sin malmökollega, även om attackerna inte var lika ihärdiga. Tidningens medarbetare, *Lars Johnsson,* signerade ett "biografiskt" avsnitt, som är vägledande för bedömningen av tidningens fältrapporter om Maranata.

Så närgånget och trosvisst demaskerades jag, — "keruben" och "dirigenten" — inför folket:

— Det finns inga medel som han inte tillåter sig när det gäller att skapa effekter. Hans jobb är att göra folk "galna i anden". Han har betalt för det. Han betalas med de "andegalnas" pengar.

En konventionell och fantasifull karaktäristik, vars törnsådd säkerligen föll i god och väl bearbetad jord.

I ett föraktfullt låtsasreportage, som ska handla om pengar, låter tidningens reporter *Ulf Nilsson* sin hybris flöda under rubriken: "Hokus Pokus med vilsegångna sjuka. GUD GENERÖS ARBETSGIVARE" i följande ramartikel:

— Maranatarörelsens överstepräst — givetvis bär han titeln kassör! — inbjöd Aftonbladet till möte på Tunnelgatan.

— Rörelsen, som vi betecknat som grovt religiöst geschäft, ville förklara hur det kommer sig att pastorer reser på solsemester för kollektpengar, och människor i själslig nöd lockas att offra stora summor på församlingsbossarnas rekreationsliv.

— Ett slags förklaring kom. Eller rättare sagt: Maranatas toppmän avslöjade sig själva . . .

— Men först hann följande hända:

— Mötet öppnas med jazzig musik och sång, dragspel och gitarr, dånande körsång och upphetsade unga ansikten. Allt

oftare skär ylande hallelujarop som knivar genom larmet och armar sträcks i luften i extatiska hitlergester . . .

— Så tystnar musiken. Hallelujaropen växer i styrka, blir till ett öronbedövande skri, där predikanterna förstår att med professionell kyla pricka in de rätta hetsande gudsorden. ("Ack, Herre Jesus, tag emot mig; kom till mig; stig in i mig; överväldiga mig" — en sexuell stegring som driver fram svett och kroppars skälvning bland de trogna.) Pastorn lugnar ned med ett par ord om de tråkiga statskyrkokristna.

— Men det är lugnet före stormen. Ansökningar om förbön bärs fram. Det som börjat som en grotesk uppvisning i andlig uppvigling förvandlas plötsligt till något ännu värre: ett såvitt jag kan förstå medvetet utnyttjande av människors själsnöd. Be för en man med cancer. Be för en man som skall amputera armen. Be för en alkoholist. Be för en svårt mentalsjuk; för lidande hustrur, faderlösa barn, kräfta- och social-fall, skolkamrater och föräldrar, vattenhuvuden och blindtarmsfall . . .

— Vi tror på helbrägdagörelse genom handpåläggning och bön, förkunnade predikanten.

— Efteråt får jag höra att detta är allvar: MARANATA-RÖRELSEN PÅSTÅR ATT SJUKDOM KAN FÖRDRIVAS GENOM SÅDANT HOKUS POKUS.

— Så kan allvarligt sjuka få nytt hopp — och man känner exempel på den saken — bara för att bli grymmare, kanske hopplöst besvikna när undret inte skedde. Handpåläggningens kraft var en lögn och en illusion.

— Förbönen blir en orgie i ylande. Gästpredikanten vrålar som något ohyggligt, ännu inte uppfunnet djur. Någon snyter sig mitt i en utdragen Jesus-snyftning och ger ett obeskrivligt löjligt intryck — men vid hans sida håller en ung kvinna på att segna ned. Extas! Vi vill lössläppthet, säger Maranata och de troende villfar begärelsen.

— Omedelbart efter bönetjuten: kollekt. Så snabbt som möjligt. Det handlar om pengar.

— Så skall toppmannen, kassören *Bengt Octavisson,* ge mig en ekonomisk redogörelse. Den går ut på:

— 1) Han själv är ensam "firmatecknare". Ingen kan få ut pengar från bankböckerna utan hans medgivande.

— 2) Pastor Imsen — en av de tre som for söderut — hade fått en "kärleksgåva" (läs: kollektpengar) av församlingen. Detta erkändes oförbehållsamt. De andra två for för egna medel.

— 3) Kollekten räknas vid varje möte mycket noga. Bra kvällar ger den upp till 2000 kr; medeltalet ligger omkring 500 kr. Man möts tre kvällar i veckan, lika med 150 gånger om året, lika med 75.000 kr bara i Stockholm. På andra håll får man in ytterligare medel och försäljning av tidningar. Grammofonskivor ger ännu mera pengar. En omsättning av betydligt över 100.000 kr är därför helt trolig.

— Och pastorn? Hur avlönas pastorn?

— Jag förlitar mig på Gud.

— Men förlåt, är det inte lite osäkert.

— Man får ha förtröstan.

— Pengarna pastorn har i lön kommer alltså från Gud?

— Ja, förvisso.

— Tar dom omvägen över kollektbössorna?

— Givetvis är det via offer vi finansierar vår rörelse.

— Hur stor är lönen?

— Vi fastställer inget särskilt belopp. Vi förlitar oss på Gud.

— Det finns alltså ingen fastställd maximigräns? Ingen regel för reseersättning osv?

— Vi bryr oss inte så mycket om organisation.

— Naturligtvis! Skulle summorna inte räcka, så kan man ju alltid få en extra kärleksgåva . . .

Det handlar alltså om ett genuint väckelsemöte i Sverige någon gång mot slutet av detta århundrades sextiotal.

Det var den svenska fackföreningsrörelsens aftontidning som svarade för förmedlingen.

Skellefteå-makarna *Alice* och *Ruben Bäckströms* penninggåva bars av pressen ut över hela landet. Tillsammans med

den revolterande evangelisten *Erik Gunnar Eriksson* gjorde de gällande att närmast jag gjort mig skyldig till ekonomiska oegentligheter i förvaltningen av gåvomedlen.

Tidningen Norra Västerbotten slog larm, och snart var antydningarna om medvetet fiffel i det närmaste bekräftade i tidningsspalterna. Aftonbladet försummade givetvis inte tillfället att blåsa nytt liv i myten om maranatapredikanter som penningmånglare. Efter polisanmälan och förhör avskrevs ärendet av åklagaren. Någon brottslighet förelåg inte eftersom medlen använts till föreslaget ändamål. Alla åtaganden hade realiserats med minutiös omsorg.

11. Motstånd och genombrott

En i övrigt splittrad kristenhet har väl aldrig tidigare under denna del av seklet uppträtt så enigt i fördömelsen av en religiös 'nymodighet' som just i fallet Maranata. Reaktionerna vittnar om mycken glömska och många dåliga samveten. En och annan knöt sina hatfyllda nävar ovanför hörntofsarna under den fotsida bönemanteln. Sextiotalet var annars det årtionde då skrymteriet osminkat kröp fram ur sina kyrkliga gömmor och vilt rumsterade om i alla fromma kretsar.

Maranata bidrog med en blodtransfusion åt många bleka enhetssträvanden. Den gemensamma fienden hade nog kyrkopolitiska återverkningar på umgängesformerna. Maranata föddes och växte fram under samfundens anatema det årtionde då världsekumeniken med pomp och ståt firade stora triumfer i lärdomssätet och ärkestiftet Uppsala.

En förvärldsligad kristenhet på glid bort från sin bekännelses eget centrum gick till samlad attack utan något nämnvärt publicistiskt motstånd. Men vi vek inte undan för övermakten trots ett mänskligt sett förtvivlat underläge. Genom vår uthållighet, fick vi till sist hål på samfundens kinesiska tystnadsmur, och Maranata blev en angelägenhet hela kristenheten fnysande, undrande, vrenskande, fördömande eller välsignande tvingades ta ställning till.

Maranata var mer än många gamla läsare stod ut med.

Här och där i stad och på landsbygd finns det större eller mindre maranatagrupper med ett föredömligt verksamhetsnit. Det är både roligt och inspirerande att gästa dessa vänner. De

representerar något friskt och levande, och en kontaktskapande uräkta mänsklighet i all den religiösa mossighet, mångårig stiltje befrämjat i mycken religiös verksamhet. De är omedvetna om sin egen betydelse men arbetar som om individernas frälsning helt och hållet berodde på dem. Ibland ser de resultat av sitt arbete och jublar världsfrånvänt över dessa segrar, andra gånger gör de motsatta erfarenheter, och då gråter de ymniga tårar som om det gällde en närståendes räddning. Men i allt håller man före att det *är* seger.

Denna "primitiva" kristendom blir som regel hemlös. Kyrkorna kultiverar bort livet. Sammanhållning är möjlig genom låg andlig temperatur och fast organisation.

Överrumplad ekumenik

Det ligger något symboliskt i en erfarenhet tolv brinnande maranataungdomar gjorde under en evangelisationsdrive i några västkustsamhällen.

Vi kom till Ljungskile, dit vi var inbjudna av vännerna. Den ambulerande evangelisationstruppen hade fått Ekumeniska Församlingens kyrkolokaler som provisoriskt natthärbärge. Då vederbörande tillfrågades hade det, utan vår vetskap, försiktigtvis skett i neutrala ordvändningar. Det framgick m.a.o. inte att det var en grupp maranataungdomar som behövde husrum, utan en grupp *troende* ungdomar på turné. Jag tror emellertid inte att vår vän i Ljungskile hade någon utstuderad avsikt att vilseleda den tillfrågade. Hon framförde sin begäran på det sätt hon fann mest naturligt till den troende församlingen med ekumeniskt förtecken.

Vi kom alltså till platsen intet anande om förspelet och visades märkbart förvånade till Ekumeniska Församlingens mycket välskötta och trivsamma församlingshus. Personligen var jag aningen överraskad av denna generositet och ängslades smått över störande konfrontationer sinnevärlden förutspådde. Vad jag däremot inte visste var att den ekumeniskt inriktade värdinnan, den kände riksdagsmannens goda hustru, i praktisk

handling gjorde så markant skillnad mellan oss och *troenae* ungdom.

Vår Mercedesbuss' yttersidor fungerade som rullande affischtavlor. Från iögonfallande affischhuvuden skreks MARANATA ut i alla väderstreck, och på det sättet kom vi rullande in på den vackra kyrktomten. Vi var glada och kanske en aning uppspelta, då vi sjungande och ungdomligt segervissa marscherade in i vårt tillfälliga härbärge. Luftmadrasser och sovsäckar placerades ovanligt snyggt och prydligt nästan högtidligt av de besökande ungdomarna i de väl vårdade möteslokalerna. Alla vinnlade sig om ett oantastligt uppträdande.

Men vår buss oroade några lättretade grannar. De hade inte kunnat undgå att se vad som försiggick i grannskapet. De ringde förebrående värdinnan och framförde att oförskämdheten att upplåta samhällets mest ansedda kulthus åt dessa ungdomar var helt oförsvarlig.

Natten hade knappt hunnit gå över i morgon förrän en uppskärrad värdinna stod i farstun och beklagade den obehagliga överrumplingen. Hon hade nämligen aldrig vetat, att det var maranataungdom hon upplåtit hus för. Hon trodde det var *troende* ungdom ... Nu begärde hon av oss att vi omedelbart skulle riva ner bussreklamen eller också parkera fordonet någon annanstans. Vi fick dessutom hövligt men bestämt veta att vi inte var önskvärda i huset. Så fort den enkla morgontoaletten var klar, motades alla ut i det fria.

Samtliga tog intermezzot från den humoristiska sidan. Vi hade hjärtligt roligt åt detta komiska inslag i vår kommandoraid. Men vi fick också en tankeställare, som sved i sinnet. Ekumeniken sprack då tolv *troende* ungdomar orutinerat klampade in i den sköra enhetsidyllen.

Det fanns inget att klaga på i övrigt, ty ordning och uppförande var exemplariskt. Ungdomarna tillhörde det förkättrade maranatafolket, och det var skäl nog för avhysning ...

Det finns något underbart revolutionärt, frihetsförlösande och

enhetsskapande i en andlig väckelse. Men detta kan inte organiseras fram. En väckelse har med sig så oändligt mycket gott i sin avväpnande men oskuldsfulla närgångenhet, att människor med högst olika motiv och drömmar påverkas i den ena eller andra riktningen av dess förunderligt rena utstrålning.

Några få människor som tar sin sak på allvar i enträgen bön, frimodig lovsång och hel överlåtelse till väckelsens Herre, kan när som helst bli ett nerslagsområde för dessa, den tillkommande världens krafter. Sådana människor kan inte isoleras, det är helt meningslöst att ge sig på sådana försök, ty de är på något förunderligt sätt bevingade genom sin övernaturliga utrustning, och trots alla yttre vittnesbörd om motsatsen starka genom sitt hemliga vapen — bönen. Till sist lyfts taken och slås väggarna ut i jordnär kyrkokristendom och ett frihetståg sätter sig i rörelse. Detta kan temporärt hejdas men inte hindras.

Vi hade i realiteten beskurits alla möjligheter att i en dialog komma till tals med våra ekumeniskt sinnade motståndare. Det var *under* deras religiösa värdighet, vars enhetssträvanden förhindrade allt samröre 'neråt'.

Våra åsikter skummade emellertid en och annan gång som små blamager i den profana pressens nyhetsflöden. Det var naturligtvis på både gott och ont, ty våra tankar gavs där ofta slappa och skandalladdade formuleringar som inte heller vi var tilltalade av. Dock mötte vi pressmän, som behandlade oss med tillbörlig hänsyn och lät oss stå för våra uttalanden utan uppblandning med egna värderingar. Jag har mer än en gång förvånat mig över att flera av arbetarpressens framstående medarbetare, så ofta lyssnat på, diskuterat med och berett utrymme åt oss. Jag tror inte det är att idealisera att påstå, att detta har med demokratisk fostran att göra. Också andra seriöst arbetande journalister har vägrat behandla oss som skandalobjekt.

Annars var väl den unga studentflickans reaktion typisk. Hon

hade varit med på kvällens tältmöte i Tantolunden och ville gärna träffa några av församlingens ungdomar efter mötet. I husvagnen bänkade hon sig tillsammans med en grupp, och då hon hade förhört sig om den nya vänskapskretsens åsikter i olika frågor utbrast hon spontant:

— Är ni sådana, det trodde jag inte.

Omedelbart begärde jag besked om varför hon var laddad med så många förutfattade meningar om en företeelse hon tidigare aldrig haft någon direktkontakt med.

Hon fortsatte:

— Min uppfattning om er har jag fått av alla tidningsskriverier.

Ja, vår uppgift har i förstone som regel varit att riva ner alla förutfattade meningar om oss och vår religion. Tidningarnas draksådd har förvisso burit frukt.

"Dagens" policy

Den kristna rikstidningen har valt att öppet eller förstucket förfölja, anklaga och skandalisera oss i återkommande anfall på ledarplats och tiga ihjäl oss på sina nyhets- och reportagesidor. Tidningens policy ger anledning ställa frågan var redaktionen fått sin totalitära fostran.

Den förut citerade ledaren, "De missnöjdas front", mynnade ut i en praktfull avslutning med denna lydelse:

— Expressen är emellertid ett slående exempel på hur en stor daglig tidning kan ställa sina fantastiska opinionsbildande resurser till tjänst för en grupp, vars tydliga uppsåt är att slå sönder och skada den fria kristna verksamheten. Att detta uppsåt inte lyckats fritar ju inte tidningen eller deras sagesmän för ansvaret för deras onda avsikter. Detta exempel visar vad de kristna har att vänta från en sådan press. Den söker ibland ge intryck av att den är vänligt inställd mot de kristna, men se här ett konkret exempel på tidningens verkliga uppsåt att skada de kristnas sak.

— Förstår vi som kristna hur beroende vi är av en egen kristen dagspress?

Ledarskribenten måste veta att detta pladder är lögn, eller också marscherar han med förbundna ögon bort från anständighetens alla gränser. Vi förföljer honom defintivt inte ut i träsket. Bara en fråga: Var hela den seriöst placerade bredsidan till sist endast ett reklamjippo för blockadorganet Dagen?

Draken Expressen tog nämligen tidigt pastor Pethrus om ryggen och sprutade fram satirer om oss. För kulturchefen *Bo Strömstedt,* pingstpastorson och förutvarande pingstvän och ledarskribenten, missionsförbundaren *Olle Palmborg,* var vi, då det begav sig, spindelnät och popcorn.

Säkerligen finns det inte en ideell policy att oskadliggöra vare sig pingströrelsen eller Maranata utan hellre en kommersiell avsikt att göra mesta möjliga pengar på båda.

Ingen skall för ett enda ögonblick tro, att det är pressen, som avgör kristendomens ställning här i landet. Det är vi kristna, som ensamma avgör den saken. Pressen är som regel opportunistisk, svag och känslig för opinionernas pendelsvängningar. Denna följsamhet har givit dem lång näsa med känsliga väderkorn men också degenererat dem till ryggradslöshet. Annonsörer, prenumeranter och intresseorganisationer ger väl en viss stadga åt styrningen, men folkets behov av snyfthistorier, hovromaner samt präst-, kändis- och kyrkoskandaler måste tillgodoses av en tidning med självaktning. Konkurrensen kräver att produkten har köpeggande stoff för lösnummerförsäljning. Ledare- och kultursidor är ju till för skrivbordseliten.

Kvällstidningarnas folkstormar är nog mest små uppiggande inslag i sofistikerade redaktioners välfärdstristess. Man lär sig med tiden att pressen i många stycken har låg andlig potens och därför i längden orkar förhållandevis litet emot en visionär kristen tro.

Den för separatistiska tendenser tillrättavisade folkskollä-

ren *Nils Frykman,* var på sin tid domkapitlets huvudvärk i det värmländska stiftet. Det sägs att han emellanåt brukade sjunga:

— Nu Satan fritt må rasa och prästen hjälpa till. Jag skall för dem ej fasa. Det går som Herren vill, Guds ord behåller segern och alla segra med som stå uti Frälsarens led.

Det må vara tillåtet att reservationslöst bekänna sig till denna naiva tro och travestera frykmansvisan utifrån vår situation:

Nu Satan fritt må rasa och pressen hjälpa till,
Vi skall för dem ej fasa, det går som Herren vill,
Guds ord behåller segern och alla segra med,
som stå uti Frälsarens led.

Prästen och Pressen, två maktkonstellationer det är klokt att räkna med men absolut inget att frukta för.

Vi är invecklade i ett tvåfrontskrig mot nyhedendom och ljum kristendom, men utgången är given om vi håller ut, ty frimodigheten har med sig stor lön . . .

12. Granskning med besked

Samhället skulle anse sig ha ytterligare orsak att ägna vår verksamhet närgången uppmärksamhet. Skattemyndigheterna kopplade på. Aftonbladets löpsedlar gjorde misstankarna mot Maranata kända. Tidningens dåvarande örebroredaktör *Anders Ponténs* story lät trovärdig men var vilseledande:

— Skattemyndigheterna i Örebro och Stockholms län har slagit ner på Maranatarörelsen. Det kan finnas felaktigheter i dess bokföring. Misstankar väcktes då en f. d. revisor i församlingen kastades ut sedan han på ett möte i Stockholm i januari begärt redovisning.

— Vi vill kolla församlingen och därför har deras bokföring tagits om hand, förklarar taxeringsintendent *Albert Thorngren* i Örebro för Aftonbladet. Speciellt är det rörelsens ledare, pastor Arne Imsens affärer vi vill syna. Taxeringsmyndigheterna i Stockholms län, där Imsen nu bor, har kopplats in.

— Imsen var under flera år pastor i Örebro. Man vill nu utreda om Imsen uppburit lön från församlingen eller ej. Vidare är man intresserad av att kolla Maranatarörelsens tidning, Midnattsropet, vars redaktör och ägare är Imsen.

— Församlingar är ej skattskyldiga för annat än rörelser och fastigheter, förklarar intendent Thorngren. Vad vi vet har Örebro Fria Församling ingen sådan verksamhet. Tidningen är privat affär för Imsen.

— Vår kontroll ska omfatta församlingens räkenskaper för att få fram vilka löner som utbetalats och vilken form dessa haft.

— Den omskrivna semesterresan i höstas då topp-pampar i rörelsen for till Medelhavet kommer att undersökas för att man ska få klarlagt om resan kan betraktas som en löneförmån.

— Taxeringsmyndigheterna håller också ögonen på den form av kollekt som tas upp vid rörelsens möten. Vanlig kollekt som tillfaller församlingar är inte skattepliktig men inom Maranata — och troligen också inom andra församlingar — tas två kollekter upp.

— Den ena går till församlingen och den andra överlämnas som gåva till predikanten. Hur denna "predikantkollekt" ska bedömas ur skattesynpunkt kommer att prövas. Taxeringsmyndigheterna i Stockholms län har fått i uppdrag att syna Arne Imsens taxering medan Örebromyndigheterna kontrollerar Örebro Fria Församling. Så snart man fått fram alla uppgifter och sammanställt dem kan man avgöra om rörelsen och dess ledare handlat felaktigt.

Revision som hot

Revision verkställdes men föranledde ingen åtgärd, och skattemyndigheten drog sig tillbaka för en tid. Den återkom emellertid ett år senare och infordrade ånyo våra böcker. Då den haft dem i omkring ett år begärde vi att godhetsfullt få böckerna returnerade. Revisor *Heldur Ester* på länsstyrelsen i Stockholms län villfor vårt önskemål. Vi återfick böckerna utan att någon ny granskning hade skett. Skattemyndighetens påhopp var olustigt med inslag av godtycke, som lätt kunde uppfattas som trakassering. Ett nytt led i det nervkrig, vars mål var att oskadliggöra oss?

Revisionsutslaget hade uppenbarligen inte samma nyhetsvärde. Mig veterligt förbigicks det med tystnad. Det blev i varje fall inga löpsedelsrubriker av det besked, som kunde dementerat alla förstucket eller öppet uttalade misstankar. Beskyllningarna om fiffel och ekonomiska oegentligheter kvarstod efter att ha fått ny näring. Det kanske var avsikten?

Det förefaller som om de lokala skattemyndigheterna genom-

gående haft svårt att förstå maranatapredikanternas situation.

Det finns faktiskt fortfarande människor i det här landet, som har en ideell syn på sitt arbete och som planerar sitt nybyggarliv helt utan kommersiella kalkyler.

Man får hoppas att den taxeringsordförande, som på fullt allvar gjorde gällande, att predikanterna i sina deklarationer borde uppge varje mål mat de blev bjudna på hos vänner de tillfälligt besökte under sina resor, är ensam om sitt tjänstenit. Den stackars evangelisten, vars deklaration fastnade under hans argusögon, sköntaxerades och påfördes en kvarstående skatt på tretusen kronor, vilket var ett tusen kronor mindre än hans *hela* inkomst under det aktuella året. De flesta av oss vet hur det känns efter långa och krävande predikoresor till grupper, som saknar ekonomisk bärkraft. Arvodet har ibland räckt endast till reseutgifterna, och då man har försökt att samvetsgrant deklarera faktiska förhållanden, har taxeringsnämnden svarat med att beskatta reseutgiften som inkomst.

Denna parentes behandlar ett intressant fenomen, eftersom det till sist får allvarliga konsekvenser för den fria icke kommersialiserade eller statssubventionerade religionsvården i vårt land. Styrning och statskontroll är på något sätt tidens lösen inom alla områden, och det gäller att friförsamlingsrörelsen bevarar sin integritet, så den inte utplånas under samhällets utvidgade domvärjor. *Det* problemet begränsar sig verkligen inte till Maranata. Det bär dagens kallhamrade politik bud om och kommer att klarare bekräftas i en bekymmersam framtid.

Nästa gång var det socialstyrelsens tur att intervenera.

Mötesförbud för omyndiga

Dess utredningshjul började rulla efter ett telegram från redaktör *Sune Karlsson* i Huskvarna. Han hemställde om snabb undersökning av de eventuella mentalhygieniska risker maranatamötena kunde utgöra för deltagande barn.

Det intrikata problemet remitterades till Medicinalstyrelsen. "Undersökningen" begränsade sig till ett allmänt, svårbegrip-

ligt och mångtydigt uttalande med följande lydelse:

— Några strängt vetenskapliga undersökningar rörande effekten på barn av deltagande i möten av angivna eller motsvarande art synes ej vara utförda. Det torde dock med utgångspunkt från allmän psykologisk erfarenhet kunna sägas att sådana möten kan ha mindre önskvärda effekter särskilt ifråga om nervösa barn med benägenhet för ångestraktioner, men även på i sina allmänna psykiska reaktioner helt normala barn.

— Förutsättningarna för uppkomsten av icke önskvärda effekter torde emellertid icke vara beroende av barnets läggning utan även av intensiteten och innehållet av barnets kontakt med sina föräldrar samt på den direkta kontakten med dessa under mötet.

— Råkar föräldrarna i ett sådant extatiskt tillstånd, att kontakten med barnet omöjliggöres, torde barn uppleva detta som en ovanlig och för dem obegriplig situation. För vissa barn kan denna bliva så skrämmande, att den manifesterar sig i olika former av ångestreaktioner.

— Det är således flera faktorer som man måste taga hänsyn till vid bedömningen av risken för psykiska störningar. I vad mån dessa kommer att få bestående effekt är beroende av barnets mognad och psykiska konstitution, men också av föräldrarnas förmåga att rätt tolka barnets reaktion.

— I detta sammanhang vill styrelsen framhålla, att det kan tänkas andra sammankomster av hithörande slag som — trots att de präglas av en restriktiv disciplinär atmosfär utöva ett deletärt inflytande på minderåriga. En situation, som förhindrar varje form av spontan utlevelse, kan försätta barnet i ett psykiskt spänningstillstånd som kan medföra psykiska störningar av ovan angiven art och svårighetsgrad.

— Från allmän mentalhygienisk synpunkt är det av synnerlig vikt att barn ej onödigtvis utsättes för sådan psykisk påverkan, som kan tänkas skada även om härvid endast en del barn riskerar symptom på psykisk ohälsa.

— Barnpsykiatrisk erfarenhet i vårt land har visat behovet av att samhället i högre grad än hittills bevakar de mental-

hygieniska preventiva aspekterna. Barnet i det moderna samhället synes nämligen alltmer exponerad för ohälsosam påverkan i olika former.

Den 22/12 1963 sändes resultatet av påtryckningen till samtliga barnavårdsnämnder i landet. Denna ukas mynnade ut i följande rekommendationer:

— Socialstyrelsen delar helt medicinalstyrelsens uppfattning om vikten av att barn ej onödigtvis utsätts för risk att bli psykiskt skadade. Därför är det också enligt styrelsens mening olämpligt att barn bevistar maranatarörelsens och andra liknande rörelsers möten. Barnavårdsnämnderna uppmanas att, i den mån dylika möten förekommer i kommunerna genom upplysningsverksamhet och vädjanden till allmänheten verka för att barn under 16 år hålles borta från mötena.

— Där så finnes erforderligt bör barnavårdsnämnderna på lämpligt sätt låta föräldrar och andra barnafostrare få del av denna skrivelse. Skulle, trots barnavårdsnämndens upplysningar och vädjanden barn medtagas till mötena, bör barnavårdsnämnden följa dessa barn med uppmärksamhet. Om det kan finnas skäl att tro, att upplevelserna skulle innebära fara för barnets psykiska hälsa, bör utredning inledas enligt 14 § barnavårdslagen för utrönande av huruvida ingripande med stöd av 25 §a) samma lag är påkallat.

Två fackligt och politiskt aktiva stockholmsdamer, *Ella Nilsson* och *Gulli Säldervall,* hade närmast av en tillfällighet, hamnat i ett stormigt väckelsemöte. I samma Folkets Hus där de bevistat en FCO-konferens hade maranatavännerna stora avslutningsmöten på sin bibelskola, och de två damernas säkerligen uppriktiga indignation över det de fick bevittna där, kokade över. Eftersom de såsom barnavårdsnämndsrepresentanter föregivna damerna inte ville legitimera sig ledde deras försök till "första hjälp" i Rädda barnenstil till utvisning ur lokalen. De fortsatte emellertid sin samarittjänst med att rapportera sina iakttagelser till Stockholms-Tidningen.

En man påstods ha försökt smeka djävulen ur kroppen på

en av kvinnorna under det att deltagarna skränade och grät, de närvarande småbarnen högljutt och vettskrämt.

TV förmedlade larmet till hela folket. Något senare fick jag möta den genom miljöpåverkan notoriska väckelseskeptikern, författaren *Olle Länsberg,* i en duell i TV. Allt detta buller slog förmodligen också igenom socialstyrelsens barriärer, och det är väl inte utslutet att det satte sin nyans på deras famösa skrivelse.

I Målilla distribuerade barnavårdsnämnden socialstyrelsens försåtliga skrivelse till kommunens samtliga hushåll. Filadelfiaförsamlingen på platsen fann tilltaget skandalöst och protesterade hos konungen mot detta överfall på religions- och mötesfriheten.

I Jönköping kallades några representanter för Maranataförsamlingen till barnavårdsnämnden, vars tjänstemän hoppades på välvillig medverkan att fullfölja det återuppståndna konventikelplakatets intentioner. Sammanträdet upplöstes i samförståndets tecken. Personligen fann jag förslaget till medverkan rent förolämpande och nagelfor det ganska hårt i en uppmaning till maranataföräldrarna att utan någon som helst inskränkning ta med sig barn i alla åldrar till sammankomsterna som tidigare. Så blev också fallet.

En och annan barnavårdsman förgick sig visserligen i sin iver att övervaka och upprätthålla mötesförbudet men i stort sett höll sig hågade makthavare i styr. Opinionsbildare tycktes vara rörande eniga om preventionens risker, och flera tongivande röster bland dem hävdade att den törnade betänkligt emot den lagbefästa rätten till fri religionsutövning för alla folkgrupper.

Religionskrig i spalterna

Den uppvaktande myndighetens kvasivetenskapliga uttalan-

de, som höll på att driva landets barnavårdsnämnder över religionsfrihetens gränser, smulades sönder i många presskommentarer. Tidningen Perspektiv körde fram en förödande kritik mot denna nya form av kättarbann. Religionsfrihet?, frågar *Kerstin Anér* och fortsätter:

— Toleranta är vi här i landet så till den milda grad — ända tills det händer något som vi tycker är alldeles menlöst längre. Religionsfrihet, det är vi stolta över att ha; men den som verkligen försöker utöva sin religion fritt, den är det synd om. Då kommer barnavårdsnämnden och undrar om de inte ska ta barnen ifrån honom.

— Indignationen från de flesta samhällsbevarande läger idag mot de extatiska religiösa mötena, där t.o.m. barn får vara med, är av exakt samma sort som den intolerans vi möter i skolböckarnas skildringar av konventikelplakat och kättarlagar, och som vi där lärs att ta avstånd ifrån. Det är bara det, att nu för tiden kallar vi oviljan mot oliktänkande för tolerans. När t.ex. några kvinnor går i kontemplativt kloster i Glumslöv, kallar man det ett ingrepp i deras frihet att de får göra vad de vill, dvs. koncentrera sig på bön och meditation och kroppsarbete och ingenting annat. Så får man inte missförstå religionsfriheten, så man tror man har frihet att utöva sin religion! Och när nu några människor vill uttrycka sina religiösa känslor genom att hoppa, sjunga, dansa och föra oväsen, vilket är mänskligheten inrotade vana sedan årtiotusen och fortfarande är det normala över stora delar av detta klot, då ropar man på överhetens skydd. T.o.m. unga kulturradikaler blir upprörda å den "religiösa anständighetens" vägnar — som om det typiska för all religion vore att dess anhängare går i svarta långbyxor och iakttar strikt borgerlig etikett!

— Men religion är extas. I varje fall är det nog så, att har den ingenting alls av den komponenten (i förfinad eller i grövre form, det betyder väldigt litet) — då är den inte längre religion. Det är sådant man ska betänka, innan man skriver religions-

frihetslagar. För sedan får man ta konsekvenserna.

— Huruvida nu extas är farlig eller inte, ja, det beror väldigt mycket på vad man har för värderingar. Det var en TV-reporter i Aktuellt, som stack sin mikrofon under näsan på en liten grabb, som i vild förtjusning stod och svängde med några skallror, eller vad det var, och hoppade till musiken i frälsningstältet. Och han frågade grabben: "Skulle inte du hellre vilja ligga hemma i sängen nu?" Ingen som vet det minsta om barn, bör ju förvåna sig över att grabben svarade ett rungande "nej!" på den frågan. Men det är ju faktiskt där frågan ligger. Föredrar man att ligga hemma i sängen och sova, ett lugnt liv utan höjder, djup, fasor, och extaser, eller föredrar man att leva? Då får man ju också ta konsekvenserna. Det är inte ofarligt att leva, men det kan vara mycket spännande.

— Ja, men barnen då, ska de inte skyddas mot alltför starka upplevelser? Ja, där uppenbarar ju vår berömda tolerans sina gränser igen. För vad är det egentligen som man inte skulle anse sig böra skydda barnen emot, om man väl börjar att ingripa i deras religionsutövning? Får kristna föräldrar läsa aftonbön med sina barn? Får man berätta bibliska historier för dem? Får man ta med dem till kyrkan eller kapellet? Hur vet Medicinalstyrelsen egentligen att inte barn kan bli skadade av att se pappa och mamma gå fram till nattvardsbordet eller helt enkelt ligga på knä i bön? Det är också situationer där "kontakten med de vuxna är bruten", som det heter.

— Slutligen är det bara en fråga: Om det hade varit dansande dervicher eller några andra främmande religionsbekännare från ett s.k. uland, som hade haft extatiska gudstjänster på sitt eget sätt här i Sverige och blivit störda av raggare, skulle då alla samhällsbevarande element också ha glatt sig åt det komiska i detta skådespel och förfasat sig över den underutvecklade religionsutövningen? Eller skulle ett sådant uppförande ha betraktats som en sårande diskriminering? Och om det är det senare som vore fallet, varför får då inte svenska medborgare komma i åtnjutande av samma tolerans?

Red. *Lillemor Holmberg* skrev om "häxprocess mot udda frälsning" och gick till häftig attack mot detta frihetsberövande förmyndarskap. I hennes bredsida kan man bl.a. läsa:

— Cheferna för den svenska barnavården har givetvis inte försummat tillfället att genast utöva sitt förmyndarskap och utveckla sina kända razziatalanger. I ett cirkulär till landets alla barnavårdsnämnder, där man stöder sig på utlåtande från Medicinalstyrelsen, ger man en skräckbild av vad som kan hända ett litet barn, som får se sina föräldrar i religiös extas. Barnets själsliga hälsa kan skadas av att barnet får uppleva hur människan har ett själsliv och kan göra bruk av det, tycks man mena.

— De barnavårdande myndigheterna är mästare i att vara den stora massan till lags, att befästa de "präktigas" tankebanor, att falla in i skvaller- och lynchstämningar mot lite annorlunda människor. Myndigheterna säger sig givetvis i det här fallet som alltid ömma för barnets bästa. Men vad tror Ni att barn tar mest skada av — att deras föräldrar kommer hem saliga efter Maranata-möten och söker skydda dem från massmedias våldsdyrkan eller att grannar och myndigheter tisslar om att deras föräldrar är mystiskt sjuka och konstiga och måste stoppas om de vill påverka sina barn? Barnavårdsnämndernas sanna uppgift vore i stället att slå näven i bordet och säga: "De här människorna älskar sina barn och vill dem väl. De har sin fulla rätt att leva sitt liv på det sätt de önskar. Ni andra måste sluta upp att brännmärka dem, denna förföljelse skadar deras barn och vi kan inte tolerera att några barn blir olyckliga av att andra obefogat svärtar ner deras föräldrar och piskar upp aggressiva stämningar mot minoriteter!"

Samtidigt tog hon itu med riksdagsledamoten *Nancy Eriksson,* som uppenbarligen också vänslades med tanken på lagstiftande åtgärder för att begränsa troshelbrägdagörande reli-

gionsutövning. I varje fall efterlyste denna amazon en speciell censur av det material, som skulle få publiceras om medborgarnas trosupplevelser och kristna verksamhet.

Lillemor Holmberg kontrade:

— Ordföranden i Sveriges diabetesförbund, Nancy Erikssson, tycks anse att de sjuka inte har rätt att bli friska på annat sätt än genom läkare och lär överväga att missbruka sin ställning som riksdagsledamot till att kräva förbud för Maranatas "homeopatiska" behandlingar. Sverige skulle verkligen bli frihetens stamort på jorden, om en sockersjuk medborgare som på andlig väg blivit fullt frisk och känner sig ha fått ett nytt och bättre liv, med lagens hjälp skulle med polishandräckning tvingas att fortsätta med insulinsprutor, därför att utomstående anser att han genom sin gudstro avstår från att uppehålla livet...

— Samma blinda tro på Gud för vilken man anklagar den diabetessjuke Maranata-medlemmen, samma blinda tro på den nye guden — den medicinska forskningen — kräver de nya profeterna av de sjuka, trots att läkarvetenskapen begår minst lika många missgrepp som den icke alltid bönhörande Gud fader. (Den har ju t.ex. neurosedyntragedin på sitt samvete.)

"Måste Imsen stenas?" frågade Stockholmstidningen i en satirisk understreckare och kom med bl.a. följande synpunkter:

— Medicinalstyrelsen — eller någon annan officiell instans vågar inte ge något konkret uppslag hur man skall kunna skydda barnen när föräldrarna inte vill. Det enda effektiva sättet vore väl att införa en lagstiftning som förbjöd Maranatamöten samt TV-program, popsångare, filmer och tidningar och tillvaron i allmänhet. Tills den lagen kommer måste vi lita på att de flesta föräldrar är friska och vettiga och försöker sköta sina barn på rätt sätt. De övriga får man tala förstånd med så långt det går samt göra lagliga ingripanden mot dem när de tänker ta livet av barnen, som i det småländska diabetesfallet.

— Det finns andra inslag i den stora väckelsevågen mot

Maranata som vi finner mera betänkliga. Mranata har blivit årets bekvämaste syndabock. Den som söker något att spotta uppå, honom gives pastor Imsen.

. . . .

— Men lika litet känner vi oss kallade att göra upp rangskalor mellan olika samfund och säga till människorna, att det är fint och upplyftande att gå i statens kyrka men fult och farligt att gå i Maranata. Valet mellan påven, Luther och Imsen får förbli varje människas privata angelägenhet.

Maranataextasen kontrasterades av den uppflammade psykosen hos dem, som ville bekämpa den kristna hänförelsen med lagstiftning.

Redaktör *Sune Karlsson* lanserade en annan långsökt tolkning i Dagens Nyheter. Men han var nog ganska ensam om sin uttydning av religionsfrihetsbegreppet. Hans glidningar bort från det saken egentligen gällde konkluderades i hypoteser utan praktisk förankring.

Både generaldirektör *Ernst Bexelius* och byråchefen *Göta Rosén* hade påtagliga svårigheter att redogöra för instrumentets funktioner. För den ene begränsade det sig till ett observandum för barnavårdsnämnderna. Tillämpningen förutsattes ske med sunt förnuft men fick absolut inte uppfattas såsom ett generellt barnförbud. För den andra gällde uttalandet inte någon nu befintlig eller känd rörelse i vårt land. Reträtten var alltså fullständig, och cirkulärskrivelsen avväpnades all kraft. Förmyndarskapet var dödfött. En enig press förpassade det som relik till det absolutistiska tidevarv det rätteligen hörde hemma.

Orakelråd

Förre komministern *Rune Pär Olofsson,* religiöst orakel i den pampiga månadstidningen "Vi Föräldrar", fick en blygsam fråga från ett par allvarligt bekymrade föräldrar. Det handlade om söndagsskolan.

Stina och Anders ville veta om de behövde ha dåligt sam-

vete för sitt sätt att låta söndagsskolan fungera såsom barnens "sabbatshem" under söndagarnas förmiddagstimmar. Själva vårdade de under dessa "barnfria" helgdagsmorgnar sitt äktenskapliga samliv. Men lyckan störtes av ett gnagande skuldkomplex. Var deras "egoistiska motiv" för barnens elevgång i en kristen söndagsskola moraliskt försvarbart?

Rådgivaren tillhandahöll rappa lösningar på de älskande makarnas sensibilitet. Söndagsskolan var till för barnen och ägnade aldrig frågan om varför de infann sig där någon uppmärksamhet, och Gud måste för att inte uttråkas i sin himmel också intressera sig för människor med "oärliga avsikter". Föräldrarna borde dock av omsorg för sina telningar förvissa sig om vilken andlig spis barnen tillhandahölls och välja näringsställe med viss omsorg.

Då de försäkrat sig om att de inte skickade sina barn till "något alltför egenartat samfund" som exempelvis "Maranata eller något liknande utskott på religionens träd", så kunde de lugnt och utan förebråelser odla sin lycka på söndagsskoltid.

Beskedet manade fram ytterligare en frågare, *Birgitta Söderman,* Sundborn, som blivit "ledsen" och "upprörd" över prästmannens besynnerliga sätt att botanisera och katalogisera i religionens örtagård. Hennes funderingar kretsade kring frågorna vari det farliga hos Maranata bestod, och vad som menades med "utskott på religionens träd". Svaret tråcklades ihop av ostyrkta och odefinierade klyschor om "hett engagemang vars konsekvenser inte kan överblickas", syndig "förförelse" och andliga rån.

Det var alltså Maranata, som utgjorde detta ohyggliga faromoment för barnen, förklarade den förre komministern upplyst, och han var verkligen inte ensam distributör av myten.

Den populära indoktrineringen är säkerligen effektiv som förebyggande metod, men är den hederlig?

Trons konsekvenser

Samhället måste acceptera det faktum, att det har en stor

grupp medborgare, som under alla förhållanden är redo att ta de konsekvenser tron, nu eller framdeles, kommer att medföra. En demokrati måste kunna orka med sådana påfrestningar utan att behöva förse sig med instrument, som skulle kunna användas för att förtrycka religiösa eller andra inte samhällsfientliga minoriteter. För en kristen kan det i vissa situationer bli fråga om liv eller död. Men vem kan exempelvis frånkänna någon rätten att dö för sin tro? Om det nu verkligen skulle finnas skäl att anta, att den form av religionsutövning man vill bekämpa med lagstiftning, utgör ett presumtivt hot för 'oskyddade' individers liv och lem, vilken effekt uppnås då om denna 'farliga' verksamhet tvingas gå under jorden?

Det är ju fullständigt orealistiskt tänka sig, att de människor — inte så för övrigt — som drabbas, frivilligt sträcker vapnen. Sådant är inte den kämpande och disciplinerande trons hållning!

Är inte samhället mest betjänt av att livsutrymme ges åt sådana rörelser och låter deras verksamhet bedrivas inför öppen ridå och utan mörkläggning? Och förfogar inte samhället över enorma resurser, som beredvilligt skyndar till för att sopa igen spåren, som alla tänkbara positiva skildringar av sensationella och positiva trosupplevelser lämnat efter sig? De negativa blir alltid belysta offentligt från alla möjliga och omöjliga anfallsvinklar och används, i den psykokologiska krigföringen mot kristendomens övernaturliga fenomen, mycket tendentiöst i den antireligiösa vulgärpropagandan.

Samhället förfogar dock inte över medel, som kan rationalisera den kämpande tron, återstår därför att acceptera eller försöka utrota den. För många av oss värderas tron och dess föremål högre än fysisk existens och välmåga, och denna livssyn bestämmer vår hållning till omgivningen. Men jag tror ingen ifrågasätter den enskildes rätt att anlita läkare eller, då så är fallet, följa sin övertygelse och avstå. Naturligtvis kommer denna grundsyn också slå igenom i våra barns uppfostran.

13. Fascinerande äventyr

Våren 1963 återvände vi till huvudstaden.

En liten församling av förväntansfulla maranatavänner tog emot oss med öppna armar. I Näsby Park fick familjen sin vilostad i en dåligt planerad fyra i ett höghus på nionde våningen med underbar utsikt över Värtan. Det var *det* året vissa tidningar började skriva nekrologer om Maranata.

Vi hade knappt hunnit mer än installera oss i den lilla men entusiastiska församlingens imponerande verksamhet, förrän dödsdomen avkunnades på högsta samfundsnivå. Vi var på väg in i evig glömska.

Två av mina fria predikantvänner, *Donald Bergagård* och *Erik Gunnar Eriksson,* hade av en tredje medarbetare, lektor *Henning Thulin,* lockats till ett sonderande samtalsmöte på Bredden, där pastor *Lewi Pethrus* residerade. Själv blev jag också ganska överraskande inviterad till detta första jämkningsförsök. Men jag fann arrangemanget alldeles för spekulativt, både vad det gällde tillvägagångssätt och val av tidpunkt. Jag betvivlade uppsåtet och saknade dessutom mandat att kohandla om väckelse.

För det första hade jag mycket svårt att tillskriva min egen person någon betydelse i detta, som jag utan någon illvilja uppfattade såsom ett chansartat schackdrag från en listig kyrkopolitiker, och för det andra hade jag under åren bevarat alla häpnadsväckande kullerbyttor och kovändningar i friskt minne. De som så övertygande hade lett oss ut ur samfundsträl-

domen hade en efter en fegt krupit tillbaka och blivit mottagna under sanningskränkande former och lämnat oss till allmänt åtlöje vid skampålen.

Jag tror inte, att det var stolthet, som dikterade mitt beslut att upprätthålla och eventuellt öka distansen till denna sfär utan fastmer ett vaket medvetande om min egen begränsning.

Den stora sommarkonferensen i Nyhem låg framför. Året innan hade pastor *Ragnar Ljungquist* släpats dit såsom segertrofé och gjort avbön för sitt misslyckade utbrytningsförsök. Ceremonin gjorde i sin onaturliga officiella inramning ett fjolligt intryck på sunt tänkande människor. Men den tillmättes stor betydelse såsom statuerande exempel i kampanjen mot de fria vänner, som fortfarande föredrog att segla fritt utanför pingströrelsens erkända farleder.

Förbrödringen i Nyhem sommaren 1963 utmålades som en stor framgång för 'enhetssträvandena' inom den för splittring förtalade pingströrelsen och sattes i kontrast till samfundssplittringen den ekumeniska rörelsen påstods skapa. Striden kunde fortsätta bakom en rökridå mera.

Det är svårt att med absolut bestämdhet uttala sig om vad det var för planer som smiddes av den skicklige yrkesmannen i hans berömda hjärnsmedja på Bredden. Men järnet var hett efter hans chockerande medgivande att pingströrelsen hade sig själv att skylla för Maranatas tillkomst och utveckling. Det gällde alltså att handla medan de uppmjukade sinnena var möra. Orsaken till det onda fanns, hävdades det, i rörelsens egna led och måste rensas ut.

Osolidariska predikanter, som hade kommit ur "trons ande" och förkunnade helgelse som rena gärningsläran, ställdes till ansvar för sitt svek mot pingströrelsens folk. Det var de, som skapat "förutsättningar för splittring". En av dem — tydligt apostroferad — fanns i Örebro. I några osminkade rader i tidningen Dagen sades det rent ut:

— Det sidoskott på den svenska pingstväckelsen som den senaste tiden låtit mycket tala om sig och går under benäm-

ningen Maranata har kommit till under de förutsättningar som här skisserats.

. . . .

— I den grupp som på grund av de svåra förhållandena i nämnda församling lämnade densamma kom den nya s.k. splittringsrörelsen till. Man angriper densamma för överspändhet och missgrepp och en del av dessa anmärkningar är utan tvekan berättigade. Men andlig stagnation och privataffärer på den gemensamma missionens bekostnad är många gånger ett farligare missgrepp än tillfällig andlig onykterhet.

Det är svårt att tro, att den tidningsledare ur vilket ovanstående är saxat är ett olycksfall i arbetet.

Med en liten utvikning från själva ämnet kan det nog med lätthet konstateras, att det "privatägda" tidningsföretaget på Surbrunnsgatan 42 i Stockholm nog var ett långt allvarligare problem för "marknaden" = pingströrelsen, än det "snyltande" örebroföretaget med dess "privataffärer".

Vi visste inte då att vårt lilla förlag skulle hamna i grannskapet i nr. 60 på samma gata. Med Baptistsamfundets förlag i den andra gatändan endast ett par stenkast bort, hade vi åtminstone geografiskt för en gångs skull blivit beskärd en mittenposition. Med vårt centrum rörde sig de båda andra på var sin höger- och vänsterflank.

Våra expeditionslokalers historia hade en parentes vi blev införsatta i då vi började intressera oss för hyresrätten. Hösten 1944 hade de nämligen förhyrts för den citerade ledarskribenten L. P:s *egen* räkning och var ämnade åt det nya förlag han beslutat starta i "privat" regi i konkurrens med det, som han hävdade, "oöverskådliga" Förlaget Filadelfia. Planerna grusades emellertid och spåren sopades igen, men den man, nu bortgångne *Ragnar Lövgren*, som anställts för att bli det nya förlagets chef, fullföljde bokaffären med att starta ett antikvariat. Det drevs tills Midnattsropets Förlag tog vid. Sedan dess har vi hört talas om tidningen "Något för alla", och ett ganska

nystartat förlag med adress Regeringsgatan 74. Det lär vara svårt att sätta gränsen för vad som är "privat" i bokförlags- och tidningskonkurrensen om pingströrelsens marknad.

Den stackars örobrobrodern hade säkerligen nog av bekymmer i sitt pastorat. Nu fick han dessutom sina fiskar varma, därför att han uttalat vissa kritiska synpunkter om interna missförhållanden i det stora pingstkollektivet. Men i tidningen Dagen var det tillåtet för ansvarige utgivaren att skoningslöst kritisera kritikern och den församling *han* tjänade, samtidigt som några av den förkättrade "splittringsrörelsens" främsta representanter bereddes fri lejd till Bredden för enande befordran till det nära förestående sommarmötet i Nyhem. Det sista påståendet är en obekräftad men fullt berättigad tanke.

Förhandlingar bak lyckta dörrar

Från det hemligstämplade sammanträdet sipprade en del sensationella rykten ut genom osäkra ventiler, vilka inte tålde tryckförändringarna under den snabba uppstigningen. Oövade och oprövade närmade sig de unga predikanterna århundradets mest kände väckelsevirtuos. Vi som stått på avstånd fick sedan en spännande story om denne gigants intensiva kamp för "väckelse" och "andlig frihet" i den församling han själv sett växa fram. På Bredden hade den åldrige men vitale värden givit klara besked om att "motståndspredikanterna" på nyckelposter i de egna leden skulle "frysas ut". Väckelsen skulle prioriteras utan ovidkommande hänsyn till en och annan framstående oandlig ledare. Stockholmsförsamlingens nye och örebroförsamlingens gamle föreståndare låg illa till.

Vi hade tidigare sett hur Maranata pådyvlats rollen som slagträ i samfundsträtan. Nu var Maranata också användbar som god kvast för intern sopning.

Det sekretessbelagda mötet gav ingen utdelning. Några månader senare utlöstes besvikelsen i en ny bannbulla. Kontakten

med de tre hade visserligen varit värdefull, ty evangelisterna hade stått till tjänst med alla upplysningar om verksamhet och målsättning, men de underkändes. Den äldre i trion avfärdades som vankelmodig och de två andra omyndigförklarades propert men kategoriskt. Jag fick veta något sensationellt nytt om min verksamhet:

— Arne Imsen, som splittrat flera församlingar, där man tagit emot honom och som nu senast håller på att splittra Maranata, ha vi icke haft någon förbindelse med och har inget behov av gemenskap med hans splittringsföretag. Imsen har dömt sig själv och sitt verk. Han och hans verksamhet är därför utanför den kontakt det här är fråga om.

Visst var jag utanför. Det har hela tiden stått klart för mig, att jag inte heller kommer att återvända samma väg som är tillryggalagd. "Vi kan snubbla men ej vända tillbaka."

Men ändå kan det vara nyttigt med en hälsosam minnesförfriskning ur ledarskribentens verk "Den anständiga sanningen":

— Men för att striderna skall kunna bli till nytta och undgå att förgifta atmosfären, är det nödvändigt, att de hållas på ett sakligt och objektivt plan och icke övergår till personliga angrepp. Det finns många sorgliga exempel i kyrkans historia i detta avseende. Det är i allmänhet den som har svag saklig grund att vila på, som i stridens hetta går till personliga angrepp mot sin motståndare. Därigenom har ofta föregångsmän i stora andliga rörelser blivit gruvligen nedsvärtade av personliga anklagelser. Man har inte nöjt sig med att hålla sig till vad vederbörande saker gällt utan under svepskäl gått till angrepp, företrädesvis på sådana punkter, där den allmänna opinionen är särskilt känslig.

. . . . . .

— Då meningsskiljaktigheter och strider utmynnar i dylika personliga angrepp, kan de inte medföra någon verklig nytta eller välsignelse. De skadar i allmänhet i viss mån den angripne, i många fall också Guds verk i stort, men mest den som i en

idéstrid lämnar det sakliga planet och förnedrar sig genom att bli en personlig angripare.

Kanske det . . . ?

De krafter ibland oss, vilka då och senare fallit undan för taktiskt betingade attitydförändringar i relationerna till oss, har duperats av den inställsamma tonen, den "ödmjuka" gesten, de uttalade behoven och alla fagra löften om verksamhetsfrihet. Ambitionen att få en bredare plattform och nå längre har förlett dem till eftergifter, som berövat dem den andliga position de *haft* och gjort dem ganska ointressanta för dem de vill *nå*. Det går inte att polera bort förfalskningen med religiösa fraser om partilös kärlek och göra dygd av nödvändigheten.

Sven Lidman profeterar

Sven Lidman skrev för många år sedan dessa tänkvärda rader:

— Det finns så oändligt många inom statskyrkan och frikyrkorna, som tala om, att de vilja få in en pingstens ande i sina församlingar. Det finns så många predikanter inom samfunden, som ingenting hellre ville än starta en sin egen pingströrelse, en mycket andligare och finare och renare och mer kultiverad pingströrelse än den stackars föraktade och förkättrade och misslyckade och primitiva svenska pingstväckelsen.

— Ack, min vän, det är vackra ord och skönt tal utan några verkligheter bakom. Det kommer aldrig att bliva något annat än tal och önskningar och förnäma och överlägsna förkastelsedomar över vad som finns: maktlösa mänskliga ansträngningar att framskapa något, som inga människor kunna framskapa i egen kraft.

Med smärre justeringar i texten — endast några ordbyten — och historien är profetia, bokstavligt uppfylld i vår egen tid.

Allt verklighetsfrämmande tal om att det finns fromhet och välvilja hos goda kristna människor i alla sammanhang, bevisar

endast att man inte förstått vad saken egentligen gäller. Att det finns män och kvinnor som i fromhet och gudsfruktan är långt överlägsna oss på praktiskt taget alla områden, kan vem som helst konstatera. Det är också sanning att vi har mycket gemensamt men dock inte *allt*. Det kan förefalla vara bagatellartade ting, som skiljer oss åt, men för oss är friheten så värdefull, eftersom den har kostat oss så mycket, att vi ingalunda vill krypa tillbaka till en lägerkristen miljö.

Ingen aktivt kämpande frontsoldat kommer i detta heliga krig undan trötthetens plågor och de personliga misslyckandenas besvikelser. Det är mycket i det yttre, som vill sänka modet. Den egna arméns numerära underlägsenhet, dess små resurser och interna vanskligheter förstärker attraktionskraften i locktonerna till vapenvila, från den överväldigande skara desertörer, som sträckt vapen i fiendeland och svikit konungens blodröda fana.

Sant skrev *Lidman* vad som kan sägas om våndorna och välsignelserna att födas in i en andlig väckelse:

— Man talar och skriver om att den brodern eller den brodern "gått ut i frihet". Och mänskligt sett betyder det endast, att den stackars exalterade och oerfarne brodern lämnat ett säkert levebröd och en ställning i samhället och ett tryggt verksamhetsområde till mötes i ett liv på måfå och ur hand i mun: ett liv, som borgerligt sett måste taga en ände med förskräckelse.

— Min vän, visst betyder allt detta en skriande och fördömlig och beklagansvärd dårskap och förryckthet. Men — sällsamt att säga för den oinvigde — det betyder också alla välsignelsers yppersta välsignelse — det betyder en frihet, en salighet, en segerglädje, ett andligt triumftåg, som endast kan upplevas av den som bränt sina skepp och kastat sig ut på djupet — på Guds levande barmhärtighet i Jesus Kristus.

— Inga ord kunna tolka den — inga jordiska känslor ana den.

— Själv brukar jag i mitt eget svaga och fega och tvivel-

sjuka naturliga jag rysa tillbaka i mitt kött, när jag ser en broder göra sig beredd till språnget, och andligen brukar jag framhäva för honom allt, som borde kunna hindra och hålla honom tillbaka. Jag vet och säger honom, att han viger sig och de sina åt ett liv, där det i sanning endast går att lita på Gud — där man endast kan leva, om man vill leva med och för Gud — ett liv, där man får uppleva varje art av mänsklig otacksamhet, ej minst de troendes — ett liv, som endast kan levas för Gud och i Gud.

— Ack, min vän, tror du, att Gud skulle låta dig få alla dessa underbara frukter, medan du själv dröjer i din kammare och vilar i din jordiska trygghet? Ack nej, det är endast på heloffret på Herrens altare som Hans eld faller.

— Det är ingen dom därmed uttalad över någon — det är icke någon slags uppmaning till någon att lämna något. Det är endast ett försök att slå fast den sanningen, att Guds välsignelse endast står att få på de vägar han bestämt — att du blir verkligt välsignad av Gud endast i den mån du blir verkligt beroende av Gud.

— Låtom oss alltså gå ut till Honom utanför lägret och bära Hans smälek.

Det är inte mycket som har förbättrats eller i övrigt förändrats i den fria förkunnarens villkor. Men äventyret är så fascinerande att uppbrott och uttåg är mer än värt sitt höga pris!

14. Fridlyst område

Vårt arbete måste genom många trånga passager. Den publicistiska uppmärksamheten skrämde myndigheterna till defensiva eller offensiva aktioner mot oss. Under en längre period var troligen våra sammankomster ett intressant forskningslaboratorium för utsända psykologer, psykiatriker, socionomer, pedagoger från alla tänkbara och otänkbara discipliner. En ung vetenskapsman med framåtanda bjöd mig hem för att till thé och smörgås diskutera ett forskningsobjekt. Denne unge psykolog ville tillsammans med en psykiatriker göra en filmstudie i några av våra enskilda och offentliga möten. Vi var emellertid inte tilltalade av att vara försökskaniner, så herrarna fick doktorera på annat forskningsmaterial.

Det uppväckta intresset för vårt arbete satte snart spår efter sig. Vi hade inte hunnit bli mer än några få år gamla, förrän samhällsprofylaxen gjorde sig påmind. Jag har all anledning misstänka att en dold religionsförföljelse täcks av vissa besynnerliga utspel från samhällets sida. Men det är alltid svårt att komma sådana företeelser på spåren, eftersom de alltid legitimerar sig med svårkontrollerade alibin och falska pass. Frågan om vår existens har stötts fram och tillbaka och i olika riktningar, utan att någon velat ta det direkta ansvaret för motåtgärdernas faktiska innebörd. Även de folkvalda har i någon mån tvingats nalkas problemet i sina rådslag.

Förvisso är det ett föränderligt samhälle vi lever i, och det är uppenbart att miljöförvandlingen åstadkommer snabba försämringar i många mänskliga relationer. Men jag tror ändå

att påfrestningarna är störst för den vitala kvarleva av väckelsekristna detta land fortfarande kan glädja sig åt.

Riskabel hyresspekulant

Skolstyrelsen i Mjölby ägnade Maranataförsamlingens i Norrköping muntligt framställda begäran, om att få hyra läroverkets aula för ett väckelsemöte, omsorgsfull behandling. För att undvika kollisioner med skolstadgan, fann sig styrelsen förhindrad att upplåta skollokaler åt den förment mentalhygieniskt riskabla hyresspekulanten. Redaktör *Wille Hammar* formulerade avslaget utan diplomatiska ordvändningar, men man frågar sig ändå hur långt denna godmodiga altruism sträcker sig i Mjölbys tillsynes välövervakade skolvärld. En omdiskuterad teaterensemble med mycket tvivelaktig reportoar av sex och våld, ansågs nämligen inte bana väg för några osunda "ändamål, som kan strida mot intressen, som styrelsen satts att bevaka". Pistolteatern drog in applåderad av hundratals tonåringar. Ungefär samtidigt fick pastor *Agne Bark,* som då var stationerad i Norrköping, nedanstående patriarkaliska besked från Mjölby stads försiktiga skolfäder:

— Genom telefonsamtal med skolexpeditionen har Ni anhållit att få förhyra Läroverkets aula för väckelsemöte, förslagsvis den 8 februari 1964. Med anledning därav meddelas följande.

— Skolstyrelsen har bl a. till uppgift att vaka över skolhälsovården, vilken enligt skolstadgan "har till ändamål att bevara elevernas själsliga och kroppsliga hälsa och verka för sunda levnadsvanor hos dem".

— Styrelsens erfarenheter av Maranatarörelsen begränsas till skildringar i press och andra massmedia. Därigenom har emellertid framgått att rörelsens mentalhygieniska inverkan på individer, vilka icke nått vuxen mognad, blivit en kontroversiell fråga, som är föremål för statliga myndigheters prövning. Under föreliggande omständigheter vill styrelsen icke taga på sitt ansvar att upplåta skollokaler för ändamål, som kan strida mot

intressen, som styrelsen satts att bevaka.

— Om rörelsen avhåller möte i annan lokal i staden än skollokal äger styrelsen givetvis ingen befogenhet att engagera sig i uthyrningsfrågan som sådan.

— Eder framställning behandlades och avslogs å sammanträde den 31 januari 1964.

Rymmer den näst sista meningen ett beklagande över bristande befogenheter att kunna fridlysa *hela* Mjölby för Maranatas väckelsemöten? Eller är det måhända en brasklapp av gentilitet i denna naiva försäkran?

I Kumla skyndade sig de religionsvårdande tjänstemännen för den beryktade anstalten att utestänga Maranata från all medverkan i fängelsets religiösa programverksamhet. Det hade omedelbar effekt. Även den lilla maranatasånggruppen i Falun drabbades. Den avvisades nämligen av styresmannen för faluanstalten. Gruppens välvilliga medverkan var inte önskvärd. Det hade beslutats centralt, och kyrkoherde *Mats Ridderstedt* vakade över att det efterföljdes vid den anstalt där han var huvudman för den andliga vården.

Kumlaförmyndarnas beslut var alltså en verksam spärr, troligen tillkommen för att skydda internerna för extatisk väckelsepåverkan.

Det gick några år innan hindret undanröjdes. Så sent som i augusti 1970 åberopade pastor *Ivan Bjurbo* i Kumla dess existens då Maranataförsamlingen i Örebro förklarade sig villig att svara för ett mötesprogram vid kumlaanstalten. Församlingens engagemang såg ut att bli äventyrat in i det sista, men de låsta dörrarna öppnades efter några envisa attacker, vilka klargjorde att det gamla beslutet rivits upp efter en framställning till Kriminalvårdsstyrelsen. Vi begärde nämligen i slutet av föregående år en förklaring om varför våra sångare och predikanter diskriminerades av styrelsen. Svaret dröjde, men då det efter några månader anlände gav det klart besked om att tidigare beslut undanröjts. Papperskvarnen hade på ett halvt år inte hunnit mala fram ett skriftligt meddelande till

vederbörande tjänsteman i Kumla.

Ytterligare en ansvarsmedveten grupp troende vänner står dock redo att ta sin del av det ansvar kallelseplikten medför, och jag tycker att huvudmännen för den andliga vården vid våra anstalter ska vara glada för detta tillförlitliga tillskott av väckelsekristna krafter.

Rättvisan kräver att jag samtidigt framhåller andra platser i landet med ett nästan föredömligt samarbete mellan predikant och anstaltsledning. *Kåre Mörkestöl* har exempelvis ett stort verksamhetsfält i den fängelsemission han och församlingen på Hasslö bedriver med anstaltsledningens moraliska stöd. Frukten av detta många gånger mycket mödosamma och påfrestande arbete är synlig för alla.

Ungdomselit i aktion

Unga människor burna av höga ideal och en levande tro har under dessa kampfyllda år osjälviskt ställt tid och krafter i människokärlekens tjänst. De har sökt upp, slitit och våndats med narkomaner, alkoholister och andra i välfärdssamhället utslagna medmänniskor. De har genom sång, musik och vittnesbörd spritt solsken i sjukas och gamlas många gånger dystra tillvaro och strålat ut sin ungdomliga lycka och hänförelse i torg- och gatumöten. I ur och skur har man sett dem i hårt arbete med mötestält och materialvård. De provisoriska mötestemplen har transporterats land och rike runt, rests och rivits med samma entusiasm trots många skiftande erfarenheter under krävande kampanjer. Aldrig har man hört dem klaga över den magra ekonomiska utdelningen, ibland eller oftare lika med noll. Men denna ungdomselit av friska och sunda fältarbetare har till sina övriga mödor också fått kämpa med deprimerande utslag av samhällelig småskurenhet och misstänksamhet. De har i många fall kastat sig in i ett personligt räddningsarbete i träskmarker dit samhällets saneringS- och rehabiliteringsförsök inte når.

Människor räddade ur dessa livshotande miljöer till ett män-

niskovärdigt religiöst, moraliskt och socialt liv är deras belöning. Men de har aldrig begärt några subventioner för sina samhällsnyttiga insatser. Istället har denna idealitet beskattats kommersiellt som någon form av show-business.

Ett av dessa ungdomsteam har under flera år försökt uppbringa en plats för sitt mötestält i Östersund. Varje gång har de emellertid fått retirera av den anledningen att staden begärt en ockerhyra för de 250 m^2 mark upplåtelsen gäller. För fjorton dagars tältmöten krävde staden nästan lika mycket i markhyra, som den drivne evangelistens, *Gunno Andersson,* halva årsinkomst. Det rörde sig om bortåt 2.000 kronor.

Evangelisterna har emellertid inte tröttnat, utan de kommer igen, och det skulle förvåna mig om inte mötestältet reses i Jämtlandsmetropolen sommaren 1971.

Lokaliseringspolitik modell äldre

Den kommunala myndigheten i Arvidsjaur motiverade sitt avslag på framställningen att få hyra en centralt belägen plats för en två veckors tältmöteskampanj, med att Maranataörelsen inte var etablerad i kommunen och därför inte kunde få tillgång till den annars disponibla platsen. Det var en lokaliseringspolitik av det mer ålderdomliga slaget, ty nog är det väl ganska sensationellt att en norrlandskommun idag deklarerar en sådan syn på nyetablering. Detta yrvakna motstånd döljer sannolikt de *verkliga* motiven. Det anförda svepskälet kanske framträder tydligare om det samtidigt offentliggörs att något eller några av de redan väletablerade samfunden genom någon eller några medlemmar är representerade i den beslutsinstansen. Det är en riskfylld antydning, men den är tyvärr helt berättigad. En ambulerande cirkus har reservationslöst fått hyra samma plats för sina tillställningar, varför maranataungdomarna inte sätter tilltro till den kommunala myndighetens vaga argument om förhinder.

Senare har Maranataförsamlingen i Skellefteå gjort flera försök att få hyra den samlingslokal i Arvidsjaur kommunen

vanligtvis upplåter för offentliga möten av olika karaktär. Den sista gången kom svaret i det protokollsutdrag mina läsare här kan ögna igenom och kanske fundera på i några minuter:

— Vid beredningsutskottets sammanträde den 2 december och 16 december 1969 behandlades framställningar från Maranatarörelsen i Skellefteå om förhyrning av samlingslokalen Borgargatan 11 A i Arvidsjaur.

— Framställningen har avslagits vid båda tillfällena.

— Maranatarörelsen i Skellefteå har i ny framställning den 20 december 1969 anhållit att få hyra samlingslokalen vid Borgargatan 11 A i Arvidsjaur. Denna gång avser förhyrningen dagarna 28, 29 och 30 januari 1970 mellan klockan 19.00—21.30.

— Under överläggningen framkommer två yrkanden. *Gustav Grahn* yrkar bifall till framställningen.

— *Sten Laestadius* yrkar avslag på framställningen under motiveringen att lokalen, som är belägen i ett hyreshus, inte kan anses lämplig för offentliga möten av detta slag.

— Ordföranden framställer proposition på förslagen varefter han anser att Sten Laestadius yrkande med övervägande ja-röster bifallits.

— Votering begäres ej.

— Beredningsutskottet har således beslutat att i enlighet med *Sten Laestadius* yrkande avslå framställningen.

Vilka slag av offentliga möten är den i hyreshuset belägna lokalen lämplig för? Drar man utan vidare den slutsatsen att just våra offentliga möten skulle utgöra en sanitär olägenhet för hyresgästerna, kan det vara skäl att fråga på vilken grund en sådan förmodan är fotad.

Det sades nämligen i ett förhandsbesked att lokalen ej kunde upplåtas för så många tillfällen i en och samma vecka. Andra samfund kunde tänkas vilja hyra lokalen under samma period. Lokalen fick därför inte låsas av en och samma mötesarrangör för så lång tid som tre på varandra följande kvällar.

Beslutet har naturligtvis tillkommit i "god demokratisk ord-

ning", men jag undrar fortfarande i vad mån det lokala gruppintresset kan ha påverkat avslaget. Det kan inte förnekas att "den goda demokratiska ordningen" stundtals slår ganska nyckfullt och besynnerligt orättvist — åtminstone i Arvidsjaur...

Lasse Johanssons ansträngningar att utsträcka sitt och medarbetarnas verksamhetsfält till Arvidsjaur har ännu inte krönts med framgång. Men känner jag denne kämpe rätt, så ger han sig inte förrän motståndet pulveriserats och han fått en plattform i den trenskande köpingens centrum. Kanske någon vill hjälpa honom?

Falskt larm

Det där med Maranata och tältmöten tycks ha satt förvaltningstjänstemän och andra i smått penibla situationer.

Några somrar har maranatavännerna i Norrbotten samlat sig för tältmöteskampanjer i Luleå.

Sommaren 1969 var det väckelseluft under hela möteskampanjen. Det utlöste också små motdemonstrationer. Efter en "glad kväll" beslöt sig en folkskollärare, en f. d scoutledare och en tredje kompanjon att sänka det publikdragande maranatatältet. De gick med förenade krafter lös på linor, barduner och stödmaster. Då evangelisterna, som tillfälligt övergivit sitt tälttempel, återvände till kampanjplatsen låg tälttaket slappt på bänkarnas ryggstöd. Rivningen var nästan fullbordad, då de störda sabotörerna springande avlägsnade sig från brottsplatsen. De greps emellertid och förklarade för polisen att tilltaget var spontant. De behövde förströelse och ville samtidigt näpsa Maranata, en märklig kombination av nöje och idealitet. De modernt frigjorda ungdomsfostrarna fann väl tillställningen genant då de stod öga mot öga med polis och maranataevangelister. Eftersom deras åverkan drabbade människor med blödiga hjärtan, kom de dock undan den makabra händelsen, som alltså nedtystades, med blotta förskräckelsen.

En spjuver hade hört att evangelisterna talade och sjöng om

elden som brann i väckelsetältet. Det ledde till att polis och brandkår larmades. Medan mötet pågick som bäst, dränktes sång och musik av utryckningsfordonens tyfoner, och skolgården invaderades av polis och brandkår. Eldsläckarna fick emellertid återvända utan något uppdrag. Larmet var falskt, men faktum var att väckelsens eld brann för fullt i tältet.

Samma sommar inträffade i Luleå ytterligare en liten malör, som höll på att bli en trist epilog i denna följetong. Mötestältet var som vanligt rest på den centrala Hermelinsskolans gård. Bredvid tältet hade evangelisterna parkerat sin husvagn. Den rullande sommarstugans avloppsrör ändade i en hink, som en dag olyckligtvis blivit bortglömd och därför fyllts över sin förmåga. Vid lunchtid brukade ett par av hälsovårdsnämndens ledamöter dagligen passera skolgården. Och de hade naturligtvis uppmärksammat den överansträngda slaskhinken och fäste "sommargästernas" uppmärksamhet på det latenta miljöhotet. De ansvariga bad uppriktigt om ursäkt för sitt slarv, tömde hinken och bättrade sig. Därmed föll händelsen för deras vidkommande i glömska, tills den började stinka då det var aktuellt med nya tältmöten ett år senare. Ansökan om att få hyra samma skolgård avslogs.

Luleå stads fritidsförvaltning meddelade i en skrivelse sitt beslut, som sades ha tillkommit "på rekommendation av skolsekreteraren och hälsovårdsnämnden." Hälsovårdsnämnden kontaktades men sade sig inte veta att maranataförelsen överhuvudtaget lagt in någon ansökan om tältplats och hade därför ännu mindre haft någon möjlighet uttala någon "rekommendation" i ärendet. En uppretad evangelist ställde fritidsnämnden mot väggen, och efter förvirrade och förvirrande besked av en underordnad tjänsteman, erbjöd fritidsintendenten *Herbert Jakobsson* sin utomordentliga service. En ny ansökan snabb-behandlades utan styrning av deprimerande skönhetsfläckar från hinkintermezzot under husvagnen och bifölls utan reservationer. Sökanden hade dock försäkrat att inget avloppsvatten skulle spillas på skolgården, varför de två pedanterna, vilka av fritidsförvaltningen av någon outredd anledning så

storslaget identifierats som stadens hälsovårdsnämnd, inte skulle känna sig tvingade att miljösanera bort hela Maranata med avfallsvattnet i husvagnens slaskhink.

Evangelisten, *Stina Fridolfsson,* fick genom händelsen en liten vink om det kommunala myglet. I konkurrens med en sökande kämpade hon för ett vikariat som kurator på Arbetsträningsinstitutet i Skellefteå. Välmeriterad och med två år vid Socialhögskolan i Umeå hade hon ett klart försprång. Det tycktes emellertid reduceras av konfessionen. Nämnden valde den mindre kvalificerade. I vårt hårda konkurrenssamhälle gäller det tydligen att inte börja sina ansökningshandlingar med att klassa ut sig själv, genom att presentera sig som evangelist.

Storstockholm tar rekordet

Stockholm är dock den stad där maranatafolket fått tampas med de ojämförligt största svårigheterna. Det sammanhänger först och främst med teknokraternas hänsynslösa framfart. Man har svårt att hitta mänskliga drag i dessa betongklädda tjänstemäns konstruerade stadskärnor. Allt sedan Maranataförsamlingen i Stockholm motades ut från sitt samlingscentrum i IOGT-huset på Tunnelgatan 19, har arbetet hämmats av en kringflackande tillvaro. Tunnelgatan skulle breddas för att avlasta biltrafiken från den del av Kungsgatan, som var ämnad bli promenadstråk. Vi hade inget val utan måste evakuera, och vi gjorde det med den förhoppningen att lokalfrågan snart skulle få en rimlig lösning.

Åren i Viktoriasalen hade givit stabilitet åt verksamheten, men mycket av detta förrycktes då församlingen tvingades in i ett regelrätt luffarliv utan fast punkt för en relativt omfattande verksamhet. Med ett tröstbelopp motsvarande ungefär fem årshyror, skickades församlingen ut på gatan. Jag undrar om det finns något analogt exempel, där man kan påvisa en så styvmoderlig behandling från berörda myndigheters sida, som

den Maranataförsamlingen i Stockholm bestått med.

Då evakueringen var tidsfixerad föreslog jag för Fastighetskontorets saneringsavdelning, att det nerlagda nöjesetablissemanget Nalens lokaler skulle upplåtas som en provisorisk tillflyktsort för den bostadslösa församlingen. Förslaget möttes med kalla handen emedan sortin var en följd av ett omedelbart förestående rivningshot. Följaktligen var det otänkbart att någon annan verksamhet skulle kunna inhysas där ens under en övergångsperiod. Döm om vår förvåning, då en nyetablerad verksamhet några månader senare flyttade in och invigde de upputsade möteslokalerna i offentliga möten med framstående notabiliteter på plattformen.

Säkerligen har den verksamheten mer än väl försvarat sin plats i det gamla danspalatset, men hade det inte först och främst varit Stockholms stads moraliska skyldighet att skaffa offren för teknokraternas rivningsraseri tak över huvudet?

Vi kämpade för våra rättigheter i nämndhuset. Det var uppenbarligen ett misstag, ty Nalens öde avgjordes tydligen i Stadshuset. För kommande fighter har vi lärt oss vad lojalitet är värt i maktspelet.

Avhysningshot

Hösten 1969 fick vi en fingervisning om att en dansrestaurang vid S:t Eriksgatan 45 kunde bli en temporär lösning på vårt lokalproblem. Innehavaren hade ett rivningskontrakt med Stockholms stad, och han var villig att överlåta det åt oss om formaliteterna kunde ordnas. För att utröna om hinder förelåg för förhyrning i andra hand konsulterade jag och en medarbetare, *Lars O. Andersson,* den tjänsteman, förvaltare *Åke Wrangle,* som contrasignerat kontraktet. Beskedet vi fick var entydigt. Det sades klart ifrån att Stockholms stad inte hade någon anledning att torpedera en fördelaktig uppgörelse mellan kontraktsinnehavaren och oss. Med det beskedet upprättade vi ett kontrakt och var i den goda tron att vår mycket pre-

kära lokalsituation fått en provisorisk lösning för ett år framåt. Eftersom rivningshotet inte var akut begärde vi få disponera lokalen fram till den sista september i år. Dessutom framförde vi en begäran om att få hyra en intilliggande vandaliserad f. d. tobaksaffär för att utnyttja det lilla kyffet till bokshop och församlingsexpedition. Svaret dröjde inte många dagar. Men det kom inte till oss utan till dansrestaurangens innehavare och hade följande lydelse:

— Det har kommit till fastighetsnämndens kännedom, att Ni i egenskap av hyresgäst till f. d. biograflokalen Metropol inom fastigheten nr 1 i kvarteret Trossen vid S:t Eriksgatan 45 utan nämndens medgivande i andra hand uthyrt lokalen till Maranataförsamlingen. Med stöd av 42 §, 3 p. hyreslagen, jämfört med 39 § samma lag, uppmanar nämnden Eder att omedelbart vidtaga rättelse genom upphörande med andrahandsuthyrningen. Om nämnden vid kontroll ej finner, att rättelse sålunda vidtagits, kommer avtalet att uppsägas till omedelbart upphörande.

Hotet var signerat av direktör *Gunnar Hagelberg* och intendent *Rolf Leijon*.

Jag försökte i en svarsskrivelse förklara för Fastighetskontoret vår situation och vädjade om förståelse för vår belägenhet. I ett sammanträde med en stab tjänstemän på Fastighetskontoret fick jag beskedet att andrahandsförhyrningen var olaglig och skulle beivras. Den tjänsteman, som vi konsulterat i frågan förnekade all kännedom om det åberopade medgivandet. Vi skulle till varje pris ut ur lokalen. Den skulle visserligen inte disponeras för något annat ändamål, men vi saknade all rätt att husera där och skulle därför, om det befanns nödvändigt, avhysas genom vräkning.

I en skrivelse från Fastighetskontoret poängterades detta något senare i ord som inte kunde missförstås:

— I skrivelse den 27 oktober 1969 har Ni anmodats att omgående vidtaga rättelse i vad avsåg uthyrning i andra hand av rubr. lokal.

— Enär Ni *icke* efterkommit denna anmaning är hyresrätten jämlikt § 42, 3 stycket jämfört med 39 § i hyreslagen förverkad och uppsäges mellanvarande hyresavtal till *omedelbart upphävande.*

— Därest Ni för undvikande av rättsliga åtgärder frivilligt vill utrymma lokalen emotser undertecknad Wrangle besked härom per tel. 22 40 80 ank. 1511.

Intendent *Rolf Leijon* och förvaltare *Åke Wrangle* har signerat aktstycket.

I dessa regioner fanns det sålunda inget rum för kompromisser varför Länsstyrelsen fick ta ställning till Stockholms stads fastighetskontors vräkningsyrkande. Det avslogs i första omgången.

Stockholms stads reaktion är märklig eftersom staden tidigare inte reagerat vid alla de tillfällen lokalen uthyrts för kortare eller längre perioder till andra ändamål, såsom exempelvis dans- och spritrestaurang.

Samtliga ledamöter i Stockholms stadsfullmäktige informerades om skandalen, och borgarrådet *Hjalmar Mehr* uppvaktades med en skrivelse.

Det är snart ett år sedan vi ofrivilligt kastades in i denna hyreskonflikt med Stockholms stads fastighetskontor. Men ännu denna dag föreligger inget svar från vederbörande myndighet på vår begäran att få ett rivningskontrakt på de två nämnda lokalerna upprättat. Enligt saneringsavdelningen skulle det av principiella skäl vara omöjligt för oss att få hyra den ruffiga tobaksaffären eftersom staden inte tillät nya spekulanter lägga beslag på redan evakuerade lokaliteter.

I samma fastighet fanns det en färghandel, vars lokaler vi skulle haft stor användning för i vårt sociala arbete. Men inte heller *det* var tänkbart, eftersom de aktuella lokalerna sannolikt skulle bli uppställnings- och lagerplats för rivningsmanskapets arbetsverktyg och dessutom kunde tänkas bli anlitade som omklädnings- och lunchrum. Idag har jag anledning förmoda att

detta var mer fantasier och undanflykter än genomtänkt planering, ty sedan några veckor pågår där en intensiv skorealisation.

Borgarrådet *Hjalmar Mehr* har i brev den 11 dec. 1969 haft vänligheten meddela att han begärt en rapport från Fastighetskontorets förvaltningsavdelning i ärendet och utfäster närmare besked så snart han tagit del av rapporten. Borgarrådet *Per Olof Hansson* uttalade i några sympatiska rader sin förståelse för våra svårigheter och begärde att hållas informerad om utvecklingen. Dessutom har några stadsfullmäktigeledamöter hört av sig i mycket vänliga ordalag. Så tycks förlagschefen *Jan Erik Vikström* ha lagt ned ett visst engagemang för frågans lösning. Men ännu denna dag föreligger det inga klara besked, trots alla löften om benägen hjälp med lokalfrågan i en rivningsbesatt huvudstad. Då detta skrivs återstår det knappast två veckor till den sista september, och ännu är den vräkningshotade församlingens lokalfråga olöst.

Vi ger emellertid inte upp hoppet, ty all anständighet kräver att vår lokalfråga får en rimlig lösning, och vi anser oss ha en betydelsefull mission att fylla i Stockholms stads religiösa och sociala liv och den ämnar vi satsa våra begränsade resurser på.

Gräsbevuxen småskurenhet

Stockholms Stads Fastighetskontor har i sin småskurenhet en god bundsförvant i Stockholms Stads Gatukontor. Vid två olika tillfällen har vi begärt att få disponera plats i Observatorielunden för tältmöten. Borgarråden *Gösta Agrenius* och *Per Olof Hansson* har i årets valrörelse framhållit att staden är välvilligt inställd till sådan verksamhet. De menade att församlingarnas ansökningar om plats för tältmöten måste behandlas generöst. Gatukontoret har uppenbarligen en helt annan åsikt. Eller vad sägs omföljande avslag:

— Med anledning av Eder ansökan av den 6 oktober 1969

angående tillstånd att få disponera plats i Observatorielunden för tältmöten under tiden 22 augusti—6 september 1970 får gatukontoret meddela följande.

— Vid gatunämndens upplåtelsedelegerades sammanträde den 5 februari 1968 behandlades en liknande framställning från Eder om att få disponera här aktuell plats för tältmöten. Vid detta sammanträde beslöt delegerade lämna Eder framställning utan bifall. Delegerades ställningstagande härvid var närmast föranlett av att den sökta platsen var gräsbevuxen och onekligen skulle komma att nedslitas i och med arrangemanget.

— Då något annat förhållande icke föreligger som kan ändra tidigare ställningstagande avslås föreliggande framställning.

Maranataförsamlingen i Stockholm är en religiös och ideellt verksam församling med också en socialt fostrande och sanerande funktion i huvudstaden. Församlingen har aldrig någon gång begärt några former av statliga eller kommunala bidrag för denna på frivillig väg finansierade verksamhet. Då denna församling begär att mot vanlig ersättning få hyra omkring 400 m² mark i stadens centrala delar, avslås denna ansökan år efter år med hänvisning till att en gräsmatta, vars skamfilade utseende alla stockholmare kan vitsorda, skulle komma att nedslitas i och med arrangemanget. För det första kan inte den anvisade platsen nedslitas ytterligare och ändå betraktas som gräsbevuxen, och för det andra är det ingalunda styrkt att gräsväxten tar skada av fjorton dagars nötning. Samma tält har varit rest under lika lång tid i en gräsbevuxen park i Hässelbygård. Jag tror ingen kan återfinna platsen enbart genom någon märkbar kvalitetsförsämring i jämförelse med intilliggande områden.

Men skulle det nu vara så illa att stadsträdgårdsmästarens, den pålitlige katoliken *Holger Bloms* oro är befogad, är det väl en ringa gärd av ekonomisk uppoffring om staden utan denna krystade jämmerlighet ställer erforderliga medel till förfogande.

Därest stadens resurser verkligen är så erbarmligt hårt ansträngda, att de inte mäktar med att hålla några hundra kvadratmeter gräsmatta frisk och fräsch där några veckors tältmöten gått av stapeln, är säkerligen Maranataförsamlingen i Stockholm redo att för sin del träda hjälpande till med personal och erforderliga medel vad Observatorielunden beträffar.

Det finns all anledning fråga sig, om inte denna trångsynta politik är utslag av nya attityder i en dold generell religionsförföljelse, som naturligtvis först och främst drabbar de mest aktiva grupperna i det föränderliga samhället.

Under alla förhållanden är det nödvändigt att dessa och näraliggande problem tas upp till allvarlig prövning, om de inte skall förgifta atmosfären i den samhällsgemenskap förmodligen alla önskar förbättra och göra mer medmänsklig.

Vi tänker inte retirera, men vi hoppas innerligt att våra blygsamma krav skall kunna tillgodoses utan uppseendeväckande kampmetoder. Vi kommer emellertid inte att ligga stilla utan arbeta för att förbli en stark andlig väckelsefront för folkens befrielse.

15. Religionslöshet eller laglös religion

Våra förbindelser med tidningen Dagen är ett kapitel med speciella poänger. De röjer rätt allvarliga principiella ställningstaganden, som måste få långt gående konsekvenser, om de skulle få generell tillämpning. Nu är tidningens politiska inflytande jämförelsevis ganska begränsat, varför dessa trista utslag av en havererad rättsuppfattning har relativt små möjligheter att påverka utanför pingströrelsens sfär. Men det är allvarligt nog och bör belysas.

Ingen behöver vara särskilt ängslig för en sakligt berättigad opposition av det ena eller andra slaget, då den bottnar i en ärlig vilja att bekämpa sådant som angriparna uppfattar som osunt eller falskt. Ingen kristen livsrörelse kommer undan sådana interna spänningar, och det är verkligen inte heller angeläget att denna hälsosamma oro elimineras.

De renaste uppsåt belönas ofta med ett misstänksamt, ljumt eller kyligt mottagande, då de ur sitt fördolda träder fram med anspråk på reformer. Tröghetslagen är en faktor med många färdiga och snabbutlösande försvarsmekanismer så fort maklighet, självtillräcklighet, översitteri, jargong och schablontänkande hotas av något radikalt nytt livet själv framskapat. Allt nydanande och epokbildande på livets alla områden växer som regel fram och utvecklas oftast och måhända bäst under inre och yttre motstånd.

Konservatism och fastlåsning tycks dock slå alla rekord, då man kommer in på religiösa områden. Kanske ligger det i

sakens natur, ty fädernas för dem så levande doktriner blir livsfarliga, då de svarvas ner till köttslig kaliber och kommer i händerna på arvtagare utan föregångarnas andliga upplevelser.

Sann mänsklighet förutsätter andlighet. Identiteten avslöjar sig i våra strävanden, hedniskt självförverkligande eller kristen självuppgivelse. Här går det en klar demarkationslinje mellan sann gudstro och världslig visdom. Medel och mål är oförenliga i deras väsensskilda livsformer. De strävar åt diametralt motsatta håll. Denna polarisation blir verklig och tydlig i valet av metoder och maktmedel för att *styra* eller *tjäna* medmänniskorna. Makt korrumperar i alla sammanhang och på alla nivåer. Ett kors måste vara rest i människans liv, om hon inte ska duka under för destruktionen.

Många bolar med den stora massa, som kan delegera maktmänniskan tillräckliga resurser att på samma gång förakta och förtrycka den lilla minoriteten eller den ensamma människan. Mönstret har många varianter men ger alltid stort spelrum för despotism. Kampen för livsutrymme blossar ständigt upp och mattas aldrig, så länge nya generationer rullar fram till slagfältet.

Politiserad kristendom

Det framhålles ofta att demokratin är i fara. En som mera än de flesta har spelat på sådana strängar är pastor *Lewi Pethrus,* som ju är grundaren av ett nytt politiskt parti. KDS kom för att bromsa utvecklingen mot politisk maktfullkomlighet, enpartivälde, moralisk anarki och religiös sekularisering. Partiet talar ett auktoritärt språk i kravet på samhällsåtgärder mot folkmoralisk upplösning. Många tecken tyder på att kristendomen har blivit politiserad mer än politiken kristnats efter KDS framträdande. Kristen Demokratisk Samling är ideologiskt och praktiskt en omöjlighet som politiskt alternativ. Dess bärande idé hör hemma i ett kristet församlingsliv men absolut inte i ett demokratiskt samhällsliv. Kristendomens urkund, bibeln, är inget samhällsprogram utan ett frälsningsbudskap.

Men hur ser egentligen samhällsidealet ut? Tillhör det inte i verkligheten en kommande tidsålder?

Tidningen Dagen och KDS drar i samma spann tyglade av en och samme kusk. De har haft många tillfällen att konkret bevisa värdet av sin kristna demokrati eller demokratiska kristendom. Maranata är en probersten! I sina handgemäng med den har åtminstone tidningen gång på gång demonstrerat antidemokratiska och antikristliga tendenser i betydelsefulla detaljer.

Under en period av flera år har tidningen återkommit med direkta angrepp, vilseledande informationer och lögnaktiga påståenden på ledarplats om person och grupp som berövats alla möjligheter att gå i svaromål i tidningens spalter. "De missnöjdas front", "Splittringens förutsättning", "Maranata har dömt sig själv", "Maranata och fanatismen", m. fl. direkt eller indirekt adresserade antydningar och anklagelser. Här lär det nog vara frågan om att termen: "hets mot folkgrupp" har full täckning. Även om det låter allvarligt skall inte den tesen drivas. Det som är verkligt avslöjande för blasfemin i hela rörelsen är grundarens dubbla roll som idégivare och inspiratör åt det nya demokratiska partiet, vars ambition är att rehabilitera det normlösa samhällets degenererade demokrati och hans samtidiga aktivitet att bekämpa en framväxande genuint kristen rörelse i landets religiösa liv med rent odemokratiska vapen.

Yttrandefrihet i kläm

"Dagen — kristen pressröst i kampen för andliga värden — ett nödvändigt debattorgan i sekulariserad tid." Ja, så står det i huvudet med himmelsblå text på det brevark där tidningen meddelade:

— Direktör *Sverre Larsson* ber oss meddela, att styrelsen för tidnings AB DAGEN beslutat avböja erbjudandet från Maranataförsamlingen om annonsering i DAGEN.

— Översänt annonsmanus återgår därför.

Hela provkartan av etablerade kristna kyrkor och samfund finns med bland Dagens annonsörer. Åt det hållet tycks tidningen vara samkristen till katolicism. Maranatafolkets betalda mötesannonser refuseras däremot utan pardon med den naiva motiveringen, att vi gjort oss omöjliga genom vår kritiska attityd till tidningen och utvecklingen inom pingströrelsen.

Det är verkligen sorgligt att en så infantil förnärmelse hos mogna män inte kan avreageras på ett blygsammare sätt, än i diskriminerande små övergrepp mot en liten okonventionell minoritet utan munkavle. Är tidningen sacrosant? Varför dessa tabun? Om pingströrelsen inte har en papistisk ofelbarhetsdogm i botten på sin teologi, så finns det väl ingen anledning till så desperata åtgärder på tidningen Dagens redaktion. Vill tidningen tysta ner kritiska röster eller värna om tanke- och yttrandefriheten?

Tidningsledningen försvarar sin restriktivitet med vår eller kanske främst min aggressivitet. Det gör mig betänksam. Argumentet är inte särskilt originellt, men man kunde hoppas att det representerade ett för länge sedan övervunnet stadium i polemiken.

Rektor *C. E. Benander,* en gång aktad föreståndare för baptistsamfundets predikantskola, hade inga höga tankar om dåtidens pingstpredikanter, som for runt och gjorde landet osäkert:

— Varje baptist, som verksamt deltagit i församlingslivet här i Sverige, vet för övrigt mer än väl, att just dessa "extaspredikanter", överallt där de finnas, företrädesvis rikta sig mot den baptistiska organisationen. De, som äro mest hänförda på mötena, äro oftast också de, som yttra det livligaste missnöjet med vårt samfund som sådant, och klagomålen och anmärkningarna mot detta samfunds ledande män komma i de flesta fall just från dessa svärmare och andligt obalanserade människor.

Rektorn har onekligen fått värdiga efterträdare. Må vi vara

på vår vakt, så vi inte blir arvtagare i tredje ledet. Filadelfiaförsamlingens tioårsberättelse lyfte fram ett närbesläktat argument ur annalerna för ungefär femtio år sedan:

— En del personer inom baptistsamfundet ha velat taga sina ledare i försvar genom påståenden, som gå ut på, att Filadelfiaförsamlingens unge föreståndare *Lewi Pethrus* var så aggressiv i sina åsikter och uppträdde i distriktsmötet på ett så köttsligt sätt, att man därför uteslöt hela den församling han tjänade.

Åter en påminnelse om livets nemesis. Märkligt bara att samma tidning på sin tid också använde samma primitiva stridsmetod mot Östermalms Fria Församling och Kristen Gemenskap.

Är det grupp- och partiegoismen, som så besegrar förnuftet och sopar bort kristna ideal, så fort de tarvar en uppoffring för sin praktiska tillämpning.

Det förefaller som om direktör *Sverre Larsson* helst såg att det blev en omläggning på denna punkt, men styrelsen underskattar uppenbarligen läsekretsens demokratiska mognad och omdöme och ängslas för självmordsrisken . . .

Förblindad reporter

Då Viktoriasalen skattade åt förgängelsen arrangerade etablissemangets värd, IOGT, en stor folkfest i lokaliteterna på Tunnelgatan 19. En epok skulle dansas ut. I hörsalen hade den förkättrade Maranataförsamlingen i Stockholm under de sista fem åren bedrivit en målmedveten och framgångsrik evangelisk verksamhet. Resultaten var imponerande.

Över entrén lyste i rött med stora bokstäver: MARANATA, som på lång väg annonserade hyresgästen. Tidningen Dagen var med vid den presskonferens och visning hyresvärden arrangerade och kom med ett reportage som reklamerade avskedsfestligheterna i nykterhetsorganisationens regi. Däremot nämnde den inte med ett enda ord att det i detta "kulturhus", både

evakueringsdagen och fem år tidigare, bedrivits en framgångsrik andlig verksamhet, vars existens reportern, redaktör *Almar Lövgren* måste ha varit väl underrättad om.

Inte med en rad nämns att Viktoriasalen blivit vänd- och samlingspunkt för hundratals män och kvinnor i alla åldrar. Brinnande och för vår tid ovanligt entusiastiska hade de målmedvetet och osjälviskt sökt bygga upp en andlig verksamhet i huvudstadens centrum. Ryktet om deras tro och arbete hade burits ut över landet och stora delar av världen, inte minst genom det från Viktoriasalen sända TV-mötet. Andra tidningar kunde märkligt nog ge en fullödigare och sannare nyhetsförmedling än pressens kristna väktare.

Rätt ofta har tidningen Dagen s.k. lokalnummer. Då är det tydligen regel, att den kristna frontens olika lokala aktiviteter inventeras. Tidningen Dagen tillämpar konsekvent sin mörkläggningspolicy och förpassar maranatavännerna ur spalterna som om de icke existerade. De skall tigas ihjäl. Är icke deras verksamhet evangelisk-kristen eller hör den icke till samhället?

Denna medvetna censur är i och för sig inget nytt vapen i den psykologiska krigföringen mot orosskapande radikala opinioner på kristen mark, men den är inte desto mindre ohederlig. En dagstidning, som gör anspråk på att vara de kristnas speciella språkrör, borde vara höjd över sådan nedlåtenhet.

Filadelfiaförsamlingen i Stockholm kan säkerligen bekräfta riktigheten av dessa reflektioner. Församlingens relationer till Svenska Morgonbladet var inte de allra bästa, och så här klagades det i församlingens tioårsberättelse:

— Då Filadelfiaförsamlingen i Stockholm onsdagen den 30 april uteslutits ur baptistsamfundet, kunde man i Svenska Morgonbladet följande dag hitta en liten officiell notis om den sensationella händelsen.

I dessa rader ligger misstanken om en medveten redaktionell avsikt att tysta ner skandalen, uttalad!

Det är ett besvärande rollbyte, som ger vid handen att de

förutvarande förtryckarna avlösts av de då förtryckta.

För fem decennier sedan skrevs i samma publikation en passus om Vecko-Posten, vars agerande *då* verkar vara analogt med tidningen Dagens *nu*. Tioårsberättelsen ger upplysningen:

— Vecko-Posten, de svenska baptisternas organ, anför endast en del av distriktsmötets protokoll, som berör församlingens uteslutning. Eljest förbigår tidningen saken så tyst som möjligt. De korta officiella meddelandena giva vid handen, att man från samfundshåll sökte få saken att passera så obemärkt som möjligt.

I samma tioårsskildring kan man också läsa följande:

— På hösten 1915 väcktes först tanken på att utgiva en veckotidning. Vi hade länge känt behov av en fri andlig notistidning, *då någon sådan förut ej fanns i landet.* (Kurs. av förf.)

— Det var även flera orsaker som drevo oss att börja detta företag. Så hade t.ex. den tidning, vi förut infört våra predikotexter uti, nu nekat oss detta, emedan vi ej längre tillhörde något samfund. Även, så hade en annan tidning, där vi ibland hade införda meddelanden vänt sig emot oss.

Det var DÅ det ! ! !

Men NU . . . ?

Farliga stridsmetoder

Förhållandet Maranata — övriga samfund har sin politiska motsvarighet i KDS — övriga partier. Jag hoppas KDS-representanterna inte misstycker att bli inrangerade bland extremister utan ser det som en naturlig följd av sin för vårt samhälle i övrigt exklusiva egenart. Deras kritik av de övriga partierna har inte varit skonsam. Tvärtom har den belastats av en ovanligt hög procent demagogiska slaggprodukter. Men knappast någon vill genom annonsvägran eller stridsmetoder, liknande de KDS-organet Dagen legaliserat i kampen mot Maranata, förmena någon att torgföra KDS idéer.

Kan man tänka sig, att exempelvis socialdemokratiska tidningar skulle kunna vägra att införa KDS-annonser med hänvisning till, att KDS är ovederhäftigt kritiskt mot socialdemokratiska arbetarpartiet eller fackföreningsrörelsens aftontidning? Eller att Dagens Nyheter skulle kunna vägra införa partiets annonser, därför att dess agitatorer inte gillar och därför talar illa om folkpartiets kulturradikaler? Eller att Expressen skulle vägra att införa Filadelfiaförsamlingens annonser, därför att församlingens predikanter angriper tidningens spekulativa sexologi, dess kultur- och religionspolitik eller tidningen överhuvudtaget? Pressen garderar sig mot sådana former av åsiktsförtryck genom självsanering.

Skulle inte yttrandefriheten i detta land komma i kläm, om sådana stridsåtgärder accepterades och sattes i system i det politiska livet? Vad sker, om de vinner burskap på andra områden? De ekonomiska lagarna är mycket hårda, och konkurrensen är väl stundtals mördande bland affärsmän och företagare. Det finns dock ett lystringsord, som fortfarande är ett memento för alltför geschäftiga monopolister, nämligen: konkurrensbegränsning. Det är bara Dagen som tillämpar djungelns lagar.

Det måste väl ändock finnas fundamentalt oförenliga ideologiska skiljelinjer, för att dessa drastiska kampmetoder kan anses vara motiverade, annars leds vi väl successivt in i ett monopolistiskt och totalitärt politiskt, ekonomiskt och religiöst system, bundsförvanterna KDS och tidningen Dagen säger sig vilja bekämpa.

Vårt rasproblem

Ett annat samhällsproblem stöts ofta på Dagens ledarsida. Jag tänker på den dolda religionsförföljelse, som faktiskt förekommer på olika nivåer i vårt land och som oftast drabbar människor i s.k. exklusiva religiösa minoriteter. Jag ämnar inte fläta ihop någon martyrkrona åt de utsatta, men jag anser påståendet tål dagsljus. Jag pekar på det, för att visa hur världs-

samvetet Sverige löser ett av sina egna "rasproblem", utan att jag för den skull hyser några överdrivna förhoppningar om en miljöförbättring för de människor, som frivilligt följer sin trosövertygelse och underkastar sig olika former av hets eller utfrysning. Främlingsskapet är en del i deras trosbekännelse.

Det betänkliga med tidningen Dagen är att religionsförföljelse är förföljelse, endast då den drivs av samhällets institutioner eller ateister och drabbar pingstvänner.

Så här kan det exempelvis låta från tidningen Dagens ledarsida:

— Det är omkring 100 år sedan män och kvinnor här i landet fick åka fångskjuts, sitta i fängelser på vatten och bröd och blev landsförvisade på grund av sin kristna tro. Man har på många håll den uppfattningen, att ingen förföljelse förekommit mot kristendomen sedan de tiderna. Men ser man närmare på saken, skall man finna att det under de senaste fyrtio åren pågått ett planmässigt och ganska hänsynslöst utrotningskrig mot kristendomen i det svenska samhället. Det är en stilla, tyst, diplomatisk och väl kamouflerad förföljelse det här är fråga om. Den började på allvar med den Rydénska skolplanen av 1919 och har fullföljts med en systematisk precision, som, om den inte stävjas, har stora utsikter att snart stå vid sitt mål, det fullkomliga utplånandet av kristendomen ur vårt offentliga liv.

Men tidningen förmår tydligen inte analysera och spegla sin egen roll i samma drama på en annan, mindre scen. Då tidningen själv passivt eller aktivt sanktionerar handlingar, vilka på ett eller annat sätt begränsar en liten minoritets demokratiska fri- och rättigheter, står den i förtryckets tjänst och bör demaskeras. Den förföljelse Dagen är invecklad i gäller så centrala ting som yttrande- och religionsfriheten. Tidningen erkänner i praktiken inte ens den elementära pressetiska huvudregel, som säger, att en angripen ska beredas tillfälle till svaromål. Den förföljelsen i Guds namn är av gammalt datum och i längden långt farligare för den kristna saken än all den

förföljelse ateismen förmår mobilisera.

Ett exempel på denna kluvenhet i ett vitalt samhällsproblem avslöjades då socialstyrelsen för några år sedan gjorde sig skyldig till ett ovanligt klumpigt maktmissbruk. Socialstyrelsen utrustade som bekant, uppbackad av medicinalstyrelsen, de lokala barnavårdsnämnderna i landet med ett instrument, vilket i realiteten gjorde dem till auktoriserad övervakare av våra och liknande sammankomster. Aktionen kom av sig som väl var redan i starten. Men om den hade genomförts enligt konstruktionerna, så hade den otvivelaktigt begränsat religionsfriheten för en stor grupp.

Tidningen Dagen lade sig i debatten, och redaktörerna *Erik Martinsson* och *Sven Forsberg* anmälde försiktigt övergreppet till justitiekanslern. Dock inte för att reservationslöst slå vakt kring religionsfrihetens grundlagsbefästa rätt åt varje medborgare. Frågan hade förmodligen aldrig aktualiserats i Dagens spalter, om inte hotet också hängt som ett damoklessvärd över med maranataväckelsen närbesläktade företeelser. Där kom pingströrelsen genant nog in i den röriga bilden. Anmälans formuleringar är vaga och flertydiga och ger gott utrymme för en tolkning, som till sist skulle gett institutionerna möjlighet att ensidigt använda instrumentet — men då på respektabelt avstånd från den extasfria och välartade pingströrelsens hägn . . .

Vi har också sett exempel på hur samma mentalitet beskäftigt, genom en religiös maktgrupp med ekonomiskt inflytande, kan utöva ovidkommande påtryckningar och styra en lokaltidnings nyhetsförmedling i önskad riktning.

Redaktion i utpressning

Då vi på ett ganska tidigt stadium tog upp arbete i Motala, uppmärksammades våra möten av ortspressen. Sensationen nyhetsbevakades av Motala Tidnings unge medarbetare *Sture Gustavsson*. Den första kontakten med Maranata hade chock-

verkan, vilket naturligtvis framgick av det syrliga och något cyniska mötesreferatet. Ingen kommenterade emellertid *den* redogörelsen.

Några mellanliggande händelser gav ny aktualitet åt min person, varför samme reporter var med såsom utsänd från samma tidning i ett senare möte. Då hade tidningsmannen uppenbarligen bättre bakgrundskunskap om oss och vår verksamhet, och han såg förmodligen lite mer seriöst på sitt uppdrag än förra gången och gav en ganska osminkad skildring av mötet. Några meningar uppfattades som för positiva och var tillräckligt sprängstoff för att sätta en motaktion på fötterna. Det stod nämligen i Motala Tidning:

— Arne Imsen var på ett strålande humör. Han berättade efter mötet, att han för första gången fått uttala sig i pingströrelsens organ Dagen! Ärendet var socialstyrelsens rekommendation, som nu påtalats hos J.K. Att pingstvännerna tagit utbrytaren Imsens parti för en gångs skull grundar sig naturligtvis på att även pingströrelsens seanser kan kallas "extatiska möten".

— Arne Imsen sade vidare, att frikyrkoungdom inte längre kommer för att störa mötena, som den gjorde i början . . .

Det var mera krut än Filadelfiaförsamlingens ledning tålde. En representativ deputation sändes till den ansvarige redaktionsledningen, och redaktör *Sven Samuelsson* fick ta stöten. Man begärde att tidningen skulle införa ett avståndstagande från artikeln och en intervju med församlingens föreståndare pastor *Alvar Lembke,* som skulle få såren omplåstrade i ett reportage i "positiv anda" från ett av församlingen anordnat möte. En annan medarbetare skulle utföra uppdraget och samtidigt ge reklam åt en nära förestående mötesserie i pingstkyrkan.

Om tidningen inte ville godkänna dessa minimikrav, kunde den vänta sig att pingstvännerna skulle svara med allmän prenumerations- och annonsbojkott. Ortstidningen, som ju måste drivas som ett vinstbringande företag, hamnade i ett dilemma,

som smidigt löstes så, att redaktionen föll undan för hotet om repressalier. Några dagar senare kunde man läsa följande artikel i Motala Tidning:

VÄCKELSESERIE I FILADELFIAKYRKAN

— Vi söker inte extas i våra möten.

— Pingströrelsen i staden vänder sig mot orden "seans" och "extas". Likaså vill den inte vidkännas, att församlingens ungdomar eller frikyrkoungdom över huvud taget uppträtt pöbelaktigt vid något av maranatas möten. Kritiken framfördes av pastor A. L. i Filadelfiaförsamlingen i staden. Han menar att extas aldrig i ordets egentliga mening förekommer. Frigörelse är den enskilde mötesdeltagarens glädje över gudsupplevelsen. Det är ingen okontrollerad känsloupplevelse, som tar sig extatiska uttryck. Pastor L. framför följande klarläggande utsago med anledning av den reaktion som förekommit bland församlingens medlemmar efter den skildring av maranata visavi pingströrelsen utifrån Imsens betraktelsesätt, som förmedlas genom lördagens referat.

— I Filadelfia påbörjar vi på tisdagskvällen en fjorton dagar lång väckelseserie med sångarevangelisten *Svante Smedman* . . .

— Vi söker inte extas och en viss mötesstil, som skulle kunna påverka deltagarna i sådan riktning. Det som händer är en följd av människornas upplevelse av Gud. En sådan frigörelse har ingenting med extas och känslosvall att göra. Friheten i mötena kan stundom vara stor, men det är en sund disciplinerad frihet. Pingströrelsen har aldrig sökt det känslomässiga. Och pingströrelsen har ingenting att skaffa med maranata. Det finns extremistiska utbrytare inom alla områden. Det måste stå var och en fritt att utforma sin tro som han vill.

— Den rytmiska maktfaktorn som tillämpas vid maranatamöten är inte kristendom i sig själv. Det skulle inte vara svårt för oss att frammana en sådan rytmisk suggestion vid våra möten, om det var det vi åstundade.

Allt detta rundsnack om extas verkar snömos och demen-

tin aningslös. Det hör nämligen till sammanhanget, att tidningsmedarbetaren varit ögonvittne till att gatupöbel och frikyrkoungdom försökt störa våra möten.

Annars var förvisso Filadelfiaförsamlingen värd publicistisk uppmärksamhet och mötesserien en reklampuff av ortspressen, men sådana rutindetaljer borde väl kunna ordnas på ett snyggare sätt, utan dessa otäcka drag av utpressning och monopolism.

16. Otroligt men sant

Familjeföretaget Evangeliipress i Örebro utfärdade utan vettig anledning handelsblockad mot den nya friförsamlingen i staden och införde därmed ett nytt vapen i den tillspetsade partifejden. En av det imponerande företagets bemärkta förstaplansfigurer utan pampfasoner, kunde omöjligen smälta mitt "oberättigade" intrång i Örebro stads religiösa liv. Han hade under framgångens år helt glömt bort sin funktion som musikant och sångare i den fria församling fadern grundade och förestod tills verksamheten upplöstes i föreningen med Elimförsamlingen.

Nu ansåg han det helt uteslutet, att Örebro Fria Församling skulle sjunga ur deras lilla sånghäfte i sina sammankomster. Jag fann metoden besynnerlig och sökte övertyga förlagschefen om det ohållbara i hans avslag. Hur skulle det se ut om offentliga försäljningsställen inklusive kristna förlag, skulle vägra sälja sina produkter till vissa personer, vars verksamhet och åsikter chefen inte gillar? *Denna* form av diskriminering var enastående för Evangeliipress.

Under några minuter stötte vi fram och tillbaka om min oavvisliga rätt att få köpa de sångböcker företaget bjöd ut till försäljning i pressen. Men brodern lät sig inte beveka av argument, utan han visade istället spekulanten på dörren i ord och åthävor som inte kunde missförstås. Jag blev alltså utvisad av den annars så gudfruktige äldstebrodern och betrodde folkpartisten, men det ordnade upp sig. En utomstående förmedlade sångbokskköpet. Vi fick så många böcker vi behövde och sjöng som aldrig förr under tältduken i den

minnesrika mötesserien, för övrigt vår första i tält.

Våra ursprungliga kontakter med "privatägda" Örebroföretaget visade att vi nog saknade tillräckligt mjuka ryggar för framgångsrik affärsverksamhet Vår envishet drog emellertid slöjorna åt sidan, och vi blickade in i ett pikanteri, värd en nyckelroman.

Maranata — censurerat fältrop

Evangeliipress, av pingstledaren stämplad såsom "privatägd bok- och tidningsverksamhet, som i mycket skiljer sig från pingstväckelsens, trots att den använde pingstväckelsens marknad" och dess avläggare Hemmets Vän, tidigare svartlistad i hela pingströrelsen, låg inte dåvarande Stockholmskonkurrenten Dagen efter, utan följde dagskollegans linje med beslutsam annonsblockad. Inte en rad lyckades forcera censurspärrarna.

Tidningen var emellertid inte så långsint. Om det var moral, ekonomi eller bådadera, vilka var pådrivande faktorer, så kantrade i varje fall tidningen en aning ifrån sin helt avvisande position. Vi fick annonsera våra alster bara vi utelämnade fältropet Maranata.

Det blev orsak till ytterligare en animerad kontrovers med en av företagets representanter. De första kristnas mäktiga hälsnings- och bönerop gick inte igenom annonscensuren i en novell- och familjetidning med kristet förtecken. Orsaken var förmodligen den, att vi ansågs ha befläckat detta bönerop så till den milda grad, att människor förr skulle associera till oss och våra bedrifter, än till de första kristna. Tidningen kunde följaktligen inte "förorena" spalterna med den urkristna syskonhälsningen.

Vi föll till föga för detta krav på förfining och gjorde de begärda ändringarna i annonsmanuset. Annonsen blev alltså neutral, profillös och "oförarglig".

En annonsackvisitör från Evangelii Härold såg sin chans och nappade för att få den införd i pingströrelsens veckotidning. Vi var naturligtvis överraskade av inviten. Kanske det var

ett första varsel om att ett lågtryck med töväder var i annalkande. Men nej, vårt positiva bifall var verkningslöst. Vi hade endast råkat ut för ett olycksfall i arbetet. Ackvisitören var nämligen nyanställd och därför okunnig om tidningens urvalsprinciper. Skivannonsen infördes aldrig och Evangelii Härold, organ för andlig väckelse och fri mission, förbigick händelsen med stilenlig tystnad.

Då vi sent omsider begärde en förklaring, fick vi en vass tillrättavisning av den kloke annonschefen, därför att vi, som han uttryckte det, opererade kamouflerat . . .

Hemmets Vän däremot, höll inte stånd i sitt censurkrav, utan gav successivt med sig och tillät oss köra fram våra annonser under rubriken Maranata. Första annonsen med den rubriken infördes i årets sista nummer 1964, men den kom inte in utan ingrepp. Boken: "I världen men icke av världen" refuserades ur texten. Dessutom: *i den ordinarie* upplagan av nämnda nummer fick Midnattsropets förlag visserligen i övrigt bjuda ut sina skivor under rubriken: Aktuellt från Maranata. Men, i *en annan upplaga* av samma nummer avsedd för prenumerantvärvning, myglades "Maranata" bort.

Ombrytningen, som trots det att den begränsade sig till rubriken, var avslöjande för tidningens känslighet för misstänkt försäljningsdämpande anstöt och dess respektlöshet för etiska annonsregler, då det drabbade en ekonomiskt och politiskt ointressant grupp.

Så småningom skrotades dessa pikanta restriktioner. Hänsynsfullt och väl synligt placerades vi ibland kärleksnoveller, textutredningar, mötesrapporter, nekrologer, reportage och personliga vittnesbörd emellan ledarsidans pedagogiska trosindoktrineringar — den omfattar också helbrägdagörelse — och näst sista sidans äktenskapsförmedling samt klådmixtur- och linimentkommers . . .

Numera är handelsförbindelserna reglerade och umgängesformerna normaliserade till, som man får hoppas, ömsesidig båtnad.

17. Stjärnreportrar och Radiokyrka

Sveriges Radio-TV, så heter en här i landet icke alldeles okänd institution. Vår störste distributör av politik, religion, nöjen och kultur med absolut särställning genom sitt monopol i etern.

Konsumenterna retas nu och då av företagets förmenta maktmissbruk och godtycke. Opinioner mobiliseras till kritik eller kverulans. Styrkedemonstrationerna upplösas vanligen i status quo.

Inbyggd i mastodontens stabila byråkrati finns också en religiös avdelning, Radiokyrkan. En i princip enväldig prästman styr programverksamheten.

Nu och då blåser det upp till storm kring radiomenighetens förkunnare och ledare. Exempelvis då folkpartisten *Gunlög Järhult* mitt i en het valrörelse tolkar det sjunde budet: "Du skall inte stjäla", så att socialistiska meningsmotståndare avslöjar henne som maskerad partipolitisk agitator. *Gunlög Järhult* klämde in en varning för alltför högt skattetryck, emedan det kunde utsätta medborgarna för onödigt svåra frestelser till skattefusk. Den filosofin hörde inte hemma i morgonandakten, tyckte radionämnden.

Eller då pastor *Birger Ekstedt* får beträda landets mest åtrådda predikstol på högmässotid strax före ett val och därmed sårar ett socialisthjärta på Tidssignal till utbrott. Påpassliga Broderskap spädde på indignationen, fastän organets rörelse har samma förmån fjorton dagar tidigare. Eller då pastor *Gunnar Dahmén* i interna media morskar upp sig till kraftag mot metoder han stämplar som misstänkt nazistinfluerade.

Det var två av hans yngre kolleger från en annan av monopolets sektioner, de tuffa journalisterna *Bo Holmström* och *Gary Engman,* vilka tyckts använda med korsförhör näraliggande skjutjärnsjournalistik mot åldriga män och religiösa minoriteter. Det är nog nyttigt för moral och demokrati, att programmakarna i etermedierna nu och då kastar ett bevakande getöga på varandra.

Maranataväckelsen har också uppmärksammats av Sveriges Radio-TV. Landets troligen yngsta och mest omtalade religiösa minoritet har gång på gång (van-?) hedrats med nyhetsprogram, seriösa reportage, debattinslag, spex och teater med dolska tendenser.

Möjligen har avsikten någon gång varit att pina ihjäl oss. En programmakare på den religiösa sidan kanske hade rätt då han karaktäriserade ett av de mest uppreklamerade programmen såsom religionsförföljelse, tillkommet "med sann asgamsinstinkt" och "en lögnaktig generalisering av det slag som antisemiterna använt för att driva fram judeförföljelsen." *Per Helin* visste nog vad han sade. Det var nog inte bara ett försök att döva den religiösa avdelningens dåliga samvete. Det fanns nog ett stänk från tredje riket i toppskiktet på TV-teatern.

Besynnerliga umgängesformer

Vissa av radions tjänstemän tycks ha verkligt besynnerliga umgängesformer med folk utanför karriären. Min första konfrontation med två av TV:s utsända stjärnreportrar var chockerande. Märkbart förfriskade snedseglade de in i väckelsemötet i Folkets Hus, Göteborg. För oss var de då helt okända. Genom sitt fridsstörande uppträdande i vårt väckelsemöte i arbetarborgens A-sal drog de uppmärksamheten till sig. Med armhävningar, rop och högljudd konversation gycklade de sig igenom praktiskt taget hela mötet. Det är möjligt att händelsen får betraktas som en isolerad företeelse. Men hade något dylikt varit

möjligt i ett annat offentligt möte i ett mindre kontroversiellt sammanhang?

En mötesbesökare var så upprörd över de kända fridstörarnas hålligång, att han offentligen hotade med att anmäla intermezzot till radiochefen. Redaktörerna *Roland Hjelte* och *Karl Axel Sjöblom* tycktes vara kusligt medvetna om att de befann sig bland rättslösa. Detta hände i *Sverige* och icke i Liberia. Som symptom är företeelsen synnerligen intressant och motiverar kravet på en förklaring.

Den onda aningen har bekräftats vid senare kontakter med samma företag. Som då TV-pjäsen: "I afton bönemöte" diskuterades och förbereddes. Regissören *Johan Bergenstråle* var av en eller annan anledning hjärtnupet angelägen om att ge oss en fair-play chans att försvara vår angripna tro. Ungefär så sades det med andra kraftuttryck i ett sammanträde, som ägde rum i Radiohuset våren 1966. Jag fick beskedet, att pjäsen skulle inramas av två program. Dels repris av det inspelade mötet från Viktoriasalen och dels en direktutsänd debatt. Förslagen var överraskande välvilliga och gjorde mig en aning konfunderad. Skulle verkligen de av övermakten påpucklade få resa sig till ett svar och en förklaring? För att allt skulle gå planenligt och jag vara väl preparerad och förberedd, skulle jag i god tid få ta del av filmmanuset för studium. Själv hade jag inte den ringaste aning om hur mycket den djärve förslagsställarens befogenheter var värda. Allt låg emellertid färdigdukat och klart, och jag hade bara att ta för mig av godbitarna.

Om alla dessa mjuka och mångordiga försäkringar var ett smart sätt att öppna en mussla vet jag inte, men då de hade framförts, krävdes jag på en motprestation, nämligen den, att pjäsen skulle få introduceras till sång och musik från en av våra egna grammofonskivor. Vi skulle alltså själva vara med och skapa rätt stämning för vår likvidering, verkställd till ackompanjemang av de förföljdas egen segersång: "Alla borde känna till, alla borde känna till vem Jesus är."

Jag försökte göra klart för regissören, att hans förslag var pin-

samt i all sin aningslöshet. Kombinationerna var otänkbara. Sällan har idiotin tittat mig så troskyldigt in i ögonen. Maranatavänner skulle stämningsfullt och samarbetsvilligt öppna tittarnas sinnen för de kultiverade bödlar, som under en lång period skulle studera dem i deras sammankomster för att sedan kunna spela dem i roller, tilldelade för att arkebusera deras tro.

Mina synpunkter var naturligtvis inte populära men de ledde inte till några förändringar i den angivna arbetsordningen. Då vi skildes låg det fortfarande fastlåst att jag skulle få manuset för inläsning.

Men hur handlade dessa ridderliga företrädare för modern teaterkonst? Manuset uteblev! Då utsatta tidpunkter för överlämnandet hade uppskjutits tillräckligt många gånger, fick jag beskedet att pjäsen istället skulle förhandsvisas. Då också det pratet varvats tillräckligt många gånger utan något som helst resultat, var det helt plötsligt ingen som var ansvarig och kunde stå för det. Däremot skulle reprisen — nerbantad — och debatten sändas, sades det, fram till veckorna innan sändningsdagen. Båda delarna trollades emellertid bort i sista stadiet. Vi bestods naturligtvis inte med några informationer, men ur en programöversikt, annonserad i Röster i Radio-TV så sent som två veckor innan, framgick det att debatten skulle sändas.

På Sveriges Radio hade man dock kommit till insikt om att hela programmet borde förädlas. Den nya filosofin var, att pjäsen av konstnärliga och principiella skäl inte fick debatteras i det media, som sänt den.

Man måste vara något mer än vanlig människa med normalbegåvning och allmän bildning för att förstå dessa etiska och estetiska tankar ur det allra heligaste från TV-teaterns helgedom.

Jag tror inte att jag är patetisk, och så långt jag förmår pejla mina växlande känslolägen, känner jag inget behov av att snyfta över godtycket, endast ställa en fråga till höga veder-

börande: "Är diskriminerande attityder och fasoner vedertagna normer i umgänget med försvarslösa och politiskt ofarliga minoriteter?"

Maranata och Radiokyrkan

Hur har Radions religiösa sektor behandlat Maranata? Efter vårt sätt att se det, såsom obefintlig. — *Där* har man med många krystade bortförklaringar valt att tiga ihjäl oss. Det är kanske en mindre nazistinfluerad programpolitik? Eller är det inte det? Varför denna tystnad? Är det teologin, personerna och/eller verksamhetsformerna, som inte kan accepteras i Radiokyrkans andakts- och gudstjänstliv? I mer än tio år har maranatapredikanterna arbetat mer än de flesta för evangelisation och genuin väckelsekristendom i detta land, men den ekumeniska Radiokyrkans ledare har inte ens vågat släppa fram någon av dem i en aldrig så liten andakt. Har kyrkopolitiken lagt hinder i vägen?

Dessa frågor kommer säkerligen inte att bäras vidare såsom något större samhällsproblem eller betydelsefullare rättvisekrav. Vi är helt ofarliga som påtryckningsgrupp. — Men såsom bekännande kristna kan ju också vi ha rätt att ställa den blygsamma frågan, om inte lite genuin väckelsekristendom skulle vara en hälsosam injektion i den konservativa miljö i vilken Radiokyrkan lever sitt allmänkristna liv?

Pastor *Gunnar Dahmén* har förklarat sin programpolitik med att det bland de kyrkliga i landet inte finns något nämnvärt intresse för Maranatas stil och mötesverksamhet. Det är alltså orsaken till att vi har hållits utanför. Dessutom har han sagt att kyrkan och frikyrkorna idag har så likartade gudstjänster att dessa utan större omställningar kan avlyssnas av alla. Det finns ingenting i gudstjänstutformningen hos något av samfunden människor numera finner anstötliga, menar han. Dit hör definitivt inte Maranata — ännu, men då dess gudstjänster blivit så pass "stadgade", att de kan accepteras av landets kyrkliga befolkning, är det tid att släppa in dem i den Radio-

kyrka, som såg dagens ljus 1924.

Svenska Missionsförbundet släpptes fram 1925, Frälsningsarmén så sent om 1935 och Pingströrelsen på 1940-talet. Med den farten borde vi hunnit mogna för ett framträdande i Radiokyrkan i 1990-talets början . . .

Vad är det som säger att en sådan programpolitik är rätt och orygglig? Hela situationen är ju fullständigt förändrad — också Radiokyrkans — genom avsevärt ökade resurser. Programtid och utbud är idag långt större än någon gång tidigare. Sedan kan man ju hoppas, att de demokratiska vindarna och samhällsutvecklingen i övrigt stuvat om en aning i tänkesätt och handlingsmönster också *innanför* portalen.

Vi kan väl ha rätt att av Radiokyrkans nya ledning förvänta oss nya grepp, som bryter isoleringen utan att vi avlagt mogenhetsexamen och passerat samfundströskeln . . .

Eller är docent *Ingemar Lindblads* reaktionära värdegemenskapsteorier programpolitikens katekes?

18. Två TV-program med chockverkan

Kvälls-Posten var tills vidare outtröttlig i sina aggressiva kämpatag mot Maranata.

Den flitiga bevakningen av oss och våra möten visade sig i återkommande anfallsvågor av monotont smädande karaktär. Skandaleffekten blev ett verksamt immuniseringsskydd mot maranataepidemin för befolkningen. Det är svårt att hitta något seriöst motiv i denna buffeljournalistik. Det är nog allt för anspråksfullt anta, att omsorgen om folkets religiösa hygien fanns med som ideellt incitament i de förmodligen vinstgivande stormanloppen. Den utstuderade tekniken var framgångsrik och utlöste på många platser masspsykoser hos en uppviglad publik, som i skaror drogs till våra möten. Malmö tog platsen som god etta, varför vi periodvis där stod utan samlingspunkt, emedan ingen hyresvärd vågade ta risken att öppna möteslokal åt oss.

Kultursamhället visade oss ett ansikte vi definitivt trodde tillhörde flydda sekler eller *andra,* odemokratiska och religionsfientliga regimer. Rätts- och försvarslösa var vi utlämnade åt bödlar, som hänsynslöst exploaterade möjligheten att i den fria svenska pressen driva en mördande hetskampanj mot en religiös minoritet.

I september 1963 var det dags för ny drabbning. Det var TV-inspelning i Maranataförsamlingen i Jönköping, och *Uno Hedin* var på plats. Åter korsades våra vägar.

Ett känt danskt TV-team hade bestämt sig för att göra en

inspelning från ett av de i Sverige så omtalade väckelsemötena. Det danska TV-teamet sonderade försiktigt terrängen i en första kontakt, då vi enades om att Maranataförsamlingen i Jönköping var ett representativt objekt för en eventuell inspelning. Församlingsledningen i Jönköping gav sitt bifall, och inspelningen kom till stånd efter gjorda ritningar.

Detta danska intresse för ett svenskt väckelsemöte blev känt och satte andra medier på spåret, och händelsen övervakades av ett stort uppbåd svenska och danska pressmän.

Skandaljournalistik

Inspelningsdagen, söndagen den 15 september, hade Kvälls-Posten på sin första sida puffat fram ett skandalreportage med rubrik, foto och fototext, som inte lämnar något övrigt att önska för ett hetsorgan med ambitionen att förfölja rörelsen till döds.

Aldrig har jag någon gång blivit så upprörd över något reportage som det *Uno Hedin* i patetiska utsvävningar presterade från lördagens väckelsemöte. Han hade tagit sikte på en yngling i tioårsåldern, vars broder var den hemgångne gossen *Sven Erland Lönn.*

Denna söndag slets obarmhärtigt läkta sår upp på nytt. Den troskyldige *Bengt* hängdes ut såsom ett offer för den religiösa förmenta hysteri hans broder påstods ha dukat under för. Pinoredskapet var sargande och kändes synnerligen plågsamt för en redan hårt prövad familj, och modern bröt samman i en nervkollaps på grund av den legaliserade terrorn.

Jag kommer osökt att tänka på några spetsiga satser av författaren *Sven Lidman.* Han bemötte angreppen mot dåvarande pingströrelsen i ord som tyder på skrämmande erfarenheter. Året var 1926, och *Lidman* levererade följande bredsida:

— Trycksvärta rodnar aldrig. Trycksvärta tål allt. Det finns inte en osanning så svår, att den ej kan stirra en trovärdigt in i ögonen från de tredubbla rubrikerna på en daglig tidnings

första sida. Tanklösheten och okunnigheten, råheten och dumheten hava ett friare spelrum i tidningarnas spalter än någonsin på ett än så "underhaltigt och omtöcknat" bönemöte.

Då jönköpingsmötet sändes i dansk TV pågick en diskussion i Lund. Konservativa Studentföreningen var arrangör, och *Uno Hedin,* som enligt Kvälls-Posten i kvällstidningens spalter "fört en intensiv upplysningskampanj kring rörelsens kassabokföring, helbrägdagörelsekampanj och masshysteriteknik", hade sitt stora tillfälle att klä av de 'huttlande' maranatapredikanterna deras "religiösa fraser", visitera och avväpna dem deras farliga makt inför bortåt tusentalet spänt lyssnande studenter. De trängdes tillsammans med oss i en lokal, konsertsalen på Akademiska Föreningen, avsedd för högst 300 personer. *Lars Luttrup* höll ordning på debattörer och publik i tre svettiga timmar och vakade omsorgsfullt över att också den angripne kom till tals i den stundtals heta debattatmosfären.

Det var intressant, men knappast spännande. Nivån var genomgående låg, eftersom antagonisten var helt fixerad av ett relativt fåtal mer eller mindre perifera händelser. Med *dessa* effektfulla återgivna i förstorade dimensioner, gav han en vrångbild av vår verksamhet, ideologi och målsättning. Som väntat, kom ammunitionen från Vaggeryd. Nytt och gammalt sprängstoff kördes fram men förlorade det mesta av sin genomslagskraft, då den bemöttes med adekvat moteld.

Gråtande KvP-man

Kvällen förflöt sensationsfritt under ett cirklande replikskifte om *Sven Erland, Bengt* och extasens verkningar. Det var rörande att lyssna till KvP-mannens vittnesbörd från maranatamötet i Jönköping lördagen den 14 september. Det hade nämligen gjort honom så blödig, att han grät av sinnesrörelse, något som han inte hade varit med om på femton år.

Det var medlidandet med *Bengt* som öppnade hans tåreflöde. Det ställföreträdande offerlamm han följande dag snyf-

tande lämnade ut åt ulvar i ett skandalreportage . . .

Han kunde vidare berätta om en flicka, vilken efter samma möte i omtöcknat tillstånd, såsom drabbad av ett epileptiskt anfall, begivit sig ut i trafiken — ensam .Hon var så frånvarande i sitt extatiska tillstånd, att ord och frågor inte nådde fram till hennes medvetande. Nu ställde han mig till ansvar för omdömeslösheten att skicka iväg henne i ett sådant tillstånd från väckelsemötet. Det var verkligen övertygande "argument" att släpa fram i en debatt.

Jag förklarade för honom och auditoriet, att jag inte hade den ringaste aning om denna varelses existens, och att jag inte kunde vare sig bekräfta eller dementera riktigheten av motståndarens utsaga, men framhöll samtidigt, att jag, därest det var en autentisk återgivning, fann det anmärkningsvärt ansvarslöst av den omsorgsfulle sagesmannen, att lämna människan utan att försöka hjälpa henne tillrätta. *Det* hade ju varit hans plikt, om det kunde antas att hon utgjorde en presumtiv trafikfara med risk för eget och andras liv. Mitt svar mynnade ut i en ganska nykter och stillsam reflektion om vem av de två som var mest omtöcknad . . .

Kvällen anslutades med thesupé.

Dagens efter återkom tidningen till jönköpingsmötet. Det var *Bo Teglund* som refererade från Lund, och ungefär så här mycket hade fastnat:

— Extasen nådde mycket riktigt höjdpunkter, så höga, att en 15-åring som aldrig kom med i rutan, hamnade i epilepsiliknande konvulsioner och släpptes från mötet i ett direkt farligt psykiskt tillstånd (just vad psykiatrikern Gustaf Jonsson på Skå-Edeby reagerat mot).

Debatten i Lund markerar en vändpunkt. Redaktör *Uno Hedin* demonstrerade det tydligt i nya attityder. Han lade om stil, och vi har sedan dess haft många mycket stimulerande resonemang om aktuella samhällsproblem. Synd bara, att det skulle behöva gå så långt utanför anständighetens gränser och skadorna bli så stora, innan uppvaknandet kom.

Dessa händelser tangerar problem av sådan storleksordning för ett demokratiskt samhälle, att man, utan att för den skull agera moraliserande skolmästare, tycker att de rimligen borde stämma också okunniga skandalreportrar till en aning återhållsamhet i hanteringen av tortyrredskapen.

Köpenhamnsdebut

Från Lund bar det iväg till Köpenhamn. Det sända TV-mötet hade rört om i det danska gemytet.

Det hade inte varit lätt att få tag i lämplig möteslokal i den danska huvudstaden. Vi fick alltså tacksamt acceptera den enda möjligheten, Folkets Hus på Nörrebro. Två dagar efter utsändningen ställde vi, en grupp svenska maranatavänner, alltså upp i det, som från början var planerat att bli två väckelsemöten.

Danskarna ville emellertid något annat, och en ganska stor samling demonstranter hade sökt sig till eftermiddagsmötet för att sabotera sammankomsten. Knappt hade första sången börjat tona, förrän en stor teaterdocka hissades ner från läktarens ena sidparti, ganska nära scenen. Den skulle föreställa en döende yngling, som med hängande huvud samt slappa armar och ben kippade efter andan. Vi lät oss emellertid inte provoceras. Dockan fick hänga utan några kommentarer, och det förtog mycket av effekten.

Bråkmakarna kapitulerade emellertid inte. Pöbelhopen lät oss inte vare sig sjunga eller tala utan sina skränande och visslande störningar.

I den fullsatta lokalen steg panikstämningen, och det såg ett tag ut som om mötet skulle kulminera i ett veritabelt upplopp. I salen fanns några berusade danska idrottsmän, som timmarna innan vårt möte hade drabbat samman med ett svenskt lag i boxningsringen och blivit utslagna. Dessa kuvade danskar ansåg väl oss som tacksamt hämndobjekt och tog väl vara på revanschchansen. Boxningsgalan fick alltså sin förlängning i vårt möte, då adepterna från blomkålsmarknaden

började en offentlig uppvisning av sina färdigheter.

En vaktmästare försökte tilldela dem en muntlig varning men hann knappt till meningens slut, förrän de danska pugilisterna sportligt förvandlade honom till mörbultad slagpåse. TV, Radio och press var vittnen till hela upptakten, och några av dess representanter fick förmodligen sina kameror sönderslagna i det allmänna tumult, som ganska snart var ett faktum. Ute i entrén fortsatte slagsmålet. *Gösta Svensson* hade placerat ett bord med grammofonskivar och böcker vid ingången. Då den bråkiga publiken stormade ut från sal och läktare, fick han själv söka sig en mindre utsatt plats. Hårt tryckt mot ytterväggen ovanpå ett värmeelement stod han som en högt placerad fältherre i stram givakt, beskådande ödeläggelsen. Skivorna singlade iväg åt alla håll, och på bordet låg en blodslagen vaktmästare, *Bertil Fredriksson,* medaljerad med fläskläpp och blått öga. I ett hörn hade en annan maranatabroder, *Stig Åke Gerdvall,* gått ner för räkning i andra ronden. Våra vaktmästare argumenterar av princip inte med knutna nävar i mötesbesökares face. De använde alltså en helt defensiv taktik. Den tredje i gruppen, *Nils Gunnar Eriksson*, fick brutalt en mindre ansiktslyftning, men han höll huvudet uppe och var inte märkbart besvärad av chockbehandlingen, fastän han återvände hem med sydländska drag i sin nya makeup.

På slagfältet återställdes lugnet då tillkallad polis tog hand om befälet efter det att mötet avlysts.

Då sista mötet skulle hållas var gatan oframkomlig. Rapporterna genom dansk radio och TV drog ihop tusentals köpenhamnare till mötesplatsen. I lokalen fanns då emellertid civilpolis, som tillkallade förstärkning. Det gick åt åtskilliga män för att upprätthålla ordningen under detta möte, både innanför och utanför lokalen. Det hela avlöpte emellertid utan våldsamma intermezzon. Mötet genomfördes och blev en framgång, trots en och annan kravallunge som fordrade polisingripande. Tidningen Politiken fann uppträdandet genant och krystade fram ett ledarstick med följande lydelse:

— *Maranata-balladen.* Ofortjent martyrium til bevaegelsen.

— Maranata-bevaegelsen fik i går mere "lydhörhed" hos speciellt det nörrebroske publikum i Köbenhavn, end den bröd sig om. Det förste möde måtte aflyses efter ballade og slagsmål, og dermed fik sekten et martyrium, som var ganske ufortjent og som heller icke tjente balladernagerna til nogen aere.

— Det må gaelde for Maranata, som for alle andre bevaegelser; ingen idé kan vaere mere frastödende, end at den bör have lov til at komme til orde. Har den et tilstraekkeligt mål af osympatiske elementer, kvaeler den bedst sig selv, hvis den får frihed til det. Det ser man f. eks. med den mikroskopiske sekt av nazister, som stadig stikker hovederna sammen i al ubemaerkethed i Köbenhavn.

—*Höjröstade* reaktioner og demonstrationer hos publikum er et demokratisk sundhetstegn, men graensen må traekkes netop for talefriheden hos den svageste part kraenkes. Kun i saerlige situationer — som da nazisterne under krigen sögte å populariserе deres meninger under tysk bekyttelse — kunne man acceptere, at det gik hedt til. Men det var heller ikke nogen dialog i frihed mellem to parter; det var et led i en kamp.

Med sjuk humor skrek svenska tidningslöpsedlar fräckt fabulerande och köpeggande från köpenhamnsdebuten:

"700 slogs till strängmusik."

Ruttna äpplen

Senare framfördes på ABC-teaterns scen i Köpenhamn, under publikens extatiska jubel, en skymfande revy om "Marinade-bevaegelsen". *Det* gick alltså för sig utan pöbelaktiga publikuppträden. Detta mammoninspirerade religionshån ekar fortfarande som ett metalliskt gapskratt ur sex- och nöjeskulturens tolfte timme, från en blaserad och cynisk massa i en västerländsk teatersalong.

Parallellt med dessa gyckelaftnar hade några maranatavänner samlat sig för ett offentligt framträdande på friluftsscenen

i Silkeborg. Mötet hade förlagts dit, emedan ingen vågade öppna möteslokal åt den jagade gruppen. Religionsförföljelsen drev dem följaktligen ut på gatan, och de arrangerade alltså ett offentligt friluftsmöte, trots riskerna. Till mötet infann sig skränande ungdomsflockar, som bombarderade de modiga trosbekännarna med ruttna äpplen och morötter. Den sammansvurna pöbelhopen avbröt talarna ideligen med rop och bestormade slutligen scenen, varifrån alltså mötesarrangörerna fick dra sig tillbaka för att inte bli nedslagna. Mötesledaren räddade sig in i sin bil, vilken upptågsmakarna försökte vältra omkull. Då polisen anlände, hade maranatavännerna drivits bort från platsen. Deras demokratiskt självklara rätt hade kränkts, och dessa trosbekännare hade skjutsats ytterligare en bit ut ur samhällsgemenskapen.

Så kan det alltså gå till i demokratiska stater med grundlagsbefäst religionsfrihet och lagligt skyddad mötesfrid.

På måndagskvällen var vi inbjudna till en diskussion med dansk kyrklig ungdom. Det var givande, ty vi mötte där respekt och en allvarlig vilja att utröna vårt ärende i Danmark. Efter ett ganska stimulerande tankeutbyte fick vi bryta upp för att med sista färjan återvända till fronten i hemlandet.

På färjan över sundet nåddes vi av beskedet att TV:s folkgunstling *Lasse Holmquist* önskade min medverkan i sitt underhållningsprogram: "Alltid på en söndag". Vänligt och artigt tog han hand om det skandalomsusade intervjuoffret. Jag förärades texten till en nidvisa, som en kvinnlig artist skulle framföra i samma program. Det professionella gycklet spann på temat: "Imse, vimse spindel." Och alla visste vem den kvinnliga artisten, under det en korsspindel samtidigt visades i rutan, besjöng i sitt nidkväde. Jag fann mig inte särskilt sårad av den spefulla uppmärksamheten. Många förunderliga upplevelser i detta härliga land med så många tråkmånsar hade galvaniserat psyket mot depressionens rost. Min tro på Gud har varit en outtömlig inspirationskälla, och den rymmer så mycket av glädje och lycka, så allt det andra rinner av.

Händelsen hade gått spårlöst förbi, om inte mina ögon fallit på ett tidningsurklipp. En god och from kyrkoherde hade där recenserat programmet, och han betygsatte det aktuella inslaget såsom "olustigt". Kanske han hade rätt? Korsspindeln och nätet var väl inte några sympatiskt valda symboler. Men tanken var väl inte heller att väcka några sympatier för de korsmärkta . . . ?

19. Primitivt beteende

I vårt land möter den kristna förkunnaren en massiv okunnighet om andelivets hemligheter. Den första kontakten med ett genuint väckelsemöte i gammalkristen stil blev en chockupplevelse för många som sökte sig till våra offentliga sammankomster.

"Aktionskommittén mot religiös galenskap" satte till alla klutar för att demonstrera ihjäl Maranata. På stora plakat textade med hetsande slagord såsom: "De är sjuka, HJÄLP! Stoppa Maranatas Halleluja-homeopati", ställde gruppen upp utanför vår möteslokal. Samtliga mötesbesökare fick i sina händer ett flygblad, som manade till kamp mot vår "religiösa fanatism, andliga primitivitet" och mot barnens medverkan i våra helbrägdagörelsemöten. Demonstranterna skingrades av polisen emedan arrangörerna inte inhämtat vederbörligt tillstånd. Vi och verksamheten bedömdes av dessa ytliga betraktare utifrån en och annan fysisk manifestation såsom tungomålstalande, uttydning, glädjehopp, handklappning, musikart, sångrytm, predikotonläge och predikantgester mötesbesökaren fått bevittna.

En morgontidning snokade fram en sensationell nyhet för sin etta. Tidningen hade nämligen upptäckt med nazismen närbesläktade drag hos oss. Vi bad och jublade exempelvis vanligen med upplyfta händer. Detta "hitlermanér" var en misstänkt national-socialistisk reminiscens, annan spöklikhet att förtiga. En ledare för den nynazistiska rörelsen sades dessutom ha bekräftat samröret, och hans uppgift fick verifiera bluffen.

Förkunnelsen var emellertid förankrad i Nya Testamentet och hade evangelisk substans även då den var outvecklad. Vi såg inte som vår främsta uppgift att vara teologer utan *vittnen,* varför mötena hela tiden haft det upplevdas karaktär då de varit som bäst. Evangelium är inte till för teologer, utan för människor, och innan man kan förmedla ett budskap måste det levandegöras i budbärarens erfarenhet. De som ska lära måste leva. Förmedlingen är inte en fråga om teknik och mekanik utan om livsmeddelelse. Det är inte datamaskiner, som ska programmeras utan människor som ska vinnas. Kontaktytan kanske inte har så överväldigande dimensioner. Den första impulsen medieras av en emotionellt laddad atmosfär.

Det ligger ingen förförelsekonst eller något publikfrieri i mötesformen. Förkunnelsen har absolut inte trängts undan i väckelsemötena även om den haft en tydligt skönjbar benägenhet att vara för agitatorisk och mindre pedagogisk. Den bristen har emellertid avhjälpts genom andra mötesformer. Den som gjorde sig besväret att undersöka saken kom snart underfund med att Maranata är mer än "extatiska" hallelujamöten.

Grubbel i "Sions gårdar"

Dåvarande chefredaktören på Svensk Veckotidning, *Erland Sundström,* visste vart Maranata religionssociologiskt, psykologiskt och teologiskt hörde hemma. På sin tidnings kultursida beskrev han Maranata i ord och toner, som måste återges ordagrant för att ge full rättvisa åt den "ädla" kvaliteten.

Vi låter denne kristne kulturpersonlighet och kände publicist paradera med sin "analys" under sin frågeställning: Maranata — ett tecken på väggen?

— Det vildvuxna sidoskott på svensk väckelserörelse, som fått Jönköping till ursprungsort och det arameiska ordet Maranata, Kom, Herre! till signatur har fått många spaltmeter uppmärksamhet i dessa dagar. Tydligen fortsätter det med travar av rättegångsprotokoll. Och som vanligt bevittnar vi att somliga vårdslöst generaliserar sina omdömen. Maranata får

stå som beteckning för "de frireligiösa" utan urskiljning, trots att rörelsen driver en rå och hänsynslös kritik mot trossamfunden. Helbrägdagörelse genom tron avfärdas som "vidskepelse" utan hänsyn till att undrets möjlighet bejakas av framstående medicinska auktoriteter — vilket naturligtvis inte betyder att fräcka charlatanер kan tillgodogöra sig t.ex. Carrells åskådning som något försvar. Det kan emellertid vara lämpligt att städa litet i argumenten på detta område.

— Detta torde vara så mycket mer angeläget som vi nu får räkna med att Maranata kommer att få ökad spridning genom den uppmärksamhet rörelsen nu fått. Att denna uppmärksamhet är kärvt kritisk, brutalt fördömande eller rent av består i anklagelser för brottsliga förehavanden betyder därvidlag intet. Enligt all erfarenhet befordras ytterlighetsrörelser av sådant motstånd. Deras ledare kommer att framstå som martyrer och hos människor med en viss psykisk läggning blir rörelsen attraktiv just genom att utstötas ur alla "rättänkandes" gemenskap. Närmast kommer väl pingströrelsen att drabbas, även om denna rörelse fått tid på sig till så mycket andlig mognad att den knappast hotas av någon katastrof. Obskurantismen hos vissa ledare, då det gäller att låta en ung generation få del av friare synsätt och vidare teologisk bildning, kommer dock att arbeta Maranata i händerna. En sådan rörelse har nämligen sin främsta förutsättning i okultur och andligt mörker.

— Själva mötesformen i Maranata har som grundmönster primitivitet. De ohämmade känslorna, upphejade med suggestiva tillrop och rytmiska övningar, är ju skolexempel på det tillbakaskridande från kulturpräglat beteende till primitiv hämningslöshet, som utmärker massan i socialpsykologisk mening. En utmärkt jämförelse erbjuder masshysterin på Johanneshov under en VM-match. Inte bara framträder tydliga likheter i det yttre beteendet utan framför allt är det psykiska tillståndet nära besläktat med mötena i Maranata. Ingen ishockeyspelare tar kungen i famn på gatan, när han promenerar som enskild individ, men i en upphetsad massa går det för sig! Och Ko-

nungarnas Konung blir föremål för lika närgångna famntag i anden hos Maranata.

— I sin primitivism är Maranata mer besläktat med utomkristna extatiska religionsformer än med kristendomen. Åtminstone somliga inslag i mötena leder tanken till Baalsdyrkarnas våldsamma beteende, avhånat av profeten Elia som avguderi: skrik högre, kanske sover eder Gud! Tänk att vildvuxna rörelser, som fallit tillbaka i primitivism, har så svårt att läsa hela bibeln.

— Just detta att rörelsen mitt i alla hänvisningar till Bibeln utmärks av en stympad bibel är en iakttagelse, som borde komma kristna människor att vara på sin vakt mot en känslans vådeld av detta slag. Tydligt framträder den påtalade tendensen just i uttalanden kring helbrägdagörelsen. Då man förkastar läkarvård och medicin, förnekar man nämligen samtidigt skapelsetron, eftersom enligt kristen övertygelse dessa läkefunktioner är ett led i skapelseordningen. Ett sådant förkastande av grundläggande kristna trossanningar kan inte annat än leda till förvillelse. Oskyldigas död är den drastiska konsekvens som borde påminna maranata-apostlarna att "Gud låter icke gäcka sig". De må lämna sekulariserade kritikers angrepp därhän — för anklagelsen att de stympar Guds ord och bedrar människor på väsentliga led i biblisk lära har de ingen ursäkt.

— Ännu mer framstår detta svek mot evangeliet självt genom att tron förvanskas till en prestation: botande blir beroende av *hur* man tror, inte på *vem* man tror. Förtvivlan blir naturligtvis följden hos en var som har ett känsligt samvete, medan grobianerna klarar sig. Sådant är inte evangeliskt. Och när en av Maranatas förkunnare hånar missionären som går ut med bibeln i ena handen och operationskniven i den andra, så drabbar hånet evangeliets Herre, om vilken vi läser att han gav hälsa och läkedom inte bara åt dem som blev hans lärjungar utan åt alla som sökte barmhärtighet. Med tanke på vad läkarmissionen betytt i uländerna är det hjärtlösa hå-

net, som direkt spottar på bibliska grundfakta, obeskrivligt upprörande.

— Att en så i grunden okristen rörelse, så avfallen från Nya Testamentets kristendom, kan öva dragningskraft på fromt folk, är ett tecken på väggen i Sions gårdar. Saknas helt gåvan att pröva andarna? Finns det inga etiska principer, ingen samvetsreaktion, inte ens elementär bibelkunskap hos dessa människor, som låter sig bortföras av ett rus, som tycks ha det gemensamt med alkoholruset att alla hämningar lossnar och omdömet bedövas?

— Maranata är kanske också ett tecken på väggen, ett mene tekel, för vår kulturpolitik i samhället. Med vägande styrka kräver en kulturradikal ateism att kristendomsundervisningen skall tunnas ut, att kristet inflytande i kulturlivet skall motverkas, att t.o.m. Sveriges Radios "fattigkyrka" skall utarmas ännu mer. Ingen kulturpolitik kan vara mer idiotisk! Ty enligt all erfarenhet är det inte bara en kyligt rationell livshållning, som kommer efter avkristning, utan kvasireligioner och primitiva kulter av skilda slag. Det är ingen tillfällighet att de totalitära regimerna gjort sina ideologier till religionssurrogat och att man i Sovjet måste varna för övertro på spåkärringar och siare av skilda slag. Kanske är det inte heller någon tillfällighet att gudlöshet och astrologiska horoskop hör till Aftonbladets stående anrättningar?

— Om vi har anledning att lära oss något av Maranata, så är det att en objektiv, saklig och grundlig religionsundervisning med full och ärlig insikt om människoandens ofrånkomliga behov måste bli fullt erkänd på alla skolstadier och i vårt bildningsliv i stort. En sådan kulturpolitik, kan förebygga Maranata, en ateistisk och nihilistisk kulturpolitik arbetar både Maranata och andra demonier i händerna.

Detta är milt sagt teologiskt "fyllesnack", ty så hallucinerar inte en kristen personlighet i nyktert tillstånd. Jag tycker mig känna igen odören från den skökobägare dåvarande chefredaktören för Svensk Veckotidning för dagen läppjat alltför djupt

i. Horeriet och prostitutionen fanns på närmare håll och långt innan Maranata störde älskogen i kulturkyrkorna.

Missionsbanerets omaka par

Jag vet inte varifrån *Sundström* hämtat sina intryck och överilats till dessa utgjutelser. Hans artikel är emellertid en grov förvrängning av det stycke andlig verklighet Maranata representerar. Kanske hade vår kritik av trossamfunden varit "rå och hänsynslös". I så fall hade vi åtminstone två överlägsna motståndare i denne argsinte apologet och hans tillsynes andligen impotenta kollega på en chefredaktörstol i Örebro. Denne redaktör *Erik Sollerman,* parade ihop de två sen- och samtida företeelserna "Raggarsexualitet och raggarreligiositet".

Den ena kontrahenten i det omaka paret var alltså Maranata, och förmälningen ägde rum med assistans av en insändare i en landsortstidning. Missionsbanerets ledarskribent bestod sin läsekrets med följande karaktäristik av de båda:

— I vår tid är det i synnerhet två företeelser som drar till sig allmänhetens intresse och det är sexualitet och religiositet och i synnerhet då de avvikande formerna från det konventionella beteendet på dessa områden. Det är abnormiteter och perversiteter som skapar sensationer och som följaktligen vår tids sensationshajar satsar på. En insändare i en landsortstidning säger bland annat:

— Jag är över femtio år och har aldrig blivit så fin att jag kan sätta näsan i vädret och säga, att jag inte tror på Gud. Därmed vill jag inte ha sagt att jag är vad man i dagligt tal kallar religiös, det är bara så att jag inte är lika hundraprocentigt fantasilös som alla dem som försöker att i s.k. kulturartiklar bevisa att det inte finns någon Gud. Personligen betraktar jag religiositet som en sorts musikalitet och de nämnda kulturskribenterna som omusikaliska. Men det är inte just det jag skulle tala om. Jag ville bara efterlysa förklaringen till att man i samband med nyssnämnda kulturföreteelse i alla tidningar kastar sig över dessa typer som förenar pöbeluppträdande med

religion, maranataraggarna alltså. Deras verksamhet beskriver alla tidningar som rena botten, någonting fruktansvärt som måste utrotas. Men jag kan inte för mitt liv begripa, varför samma typer betraktas som intressanta, så fort de inte sysslar med religion, utan enbart bär sig illa åt, ägnar sig åt tidelag, tjuvnad och allmän förströelse. Då är de genast värda att behandlas på kulturspalterna och då skall man inte blunda för vad som rör sig i tiden. Varför denna skillnad i behandling? Naturligtvis enbart därför att det just nu inte är fint att betrakta någonting som har med religion att göra som annat än en idiotisk företeelse. Där hänger alla småfuskare på kulturgebitet med. Man behöver bara ha sett TV:s talanglösa söndagsbilaga från Göteborg för att förstå vad jag menar. Tre veckors gamla förseelser blir som nya bara för att en präst begått dem. Om Giertz tillåtes t.ex. att säga vilka plumpheter som helst, bara därför att han för närvarande är de s.k. kulturknuttarnas varg i veum.

— Det är uppenbart att man just nu såväl i press och TV helst uppmärksammar sådana företeelser som kastar ett löjets skimmer över kristendomen, medan den normala, slitstarka vardagskristendomen anses som någonting "tråkigt" och intressefattigt. Den normala kristendomen i dess traditionella former är tydligen ingenting att kosta trycksvärta på, men så fort otuktade popsångare spelar upp sina föreställningar i ett tält i Småland, där är det massinvandring av såväl "fromma smålänningar . . . som nyfikna pressfotografer".

Jag kan omöjligen uppfatta dessa vidrigheter som ett frontalangrepp mot oss, vår tro och vår verksamhet. Fastmer ser jag stötarna som två tragiska singelolyckor. De kultiverade skribenterna har vinglat ner i rationalismens snårdike och därifrån varnar duon för den religiösa primitivismens underminerade dikesrenar. Trots en och annan emotionell överhettning har emellertid Maranatafolket i stort hållit sig på vägen.

Man kan vara rätt troende, fast övertygad och äga översvallande frälsningsglädje på en och samma gång och föredra

att fira gudstjänst med andra hjälp- och uttrycksmedel än koralbok, piporgel, kyrkokör och kaftan utan att vara dogmatisk och moralisk vilde. Kristendomen kan vara både sann, levande och verklig även om den inte presenteras i riksmärkt frikyrklig lyxförpackning.

Berlindeklarationen lever än

För något över 60 år sedan uttalade sig en samling framstående samfundsmän i Tyskland om den då framrusande "vådeld" pingströrelsen ansågs vara. Berlindeklarationens anda lever än, men framträder nu i en annan språkdräkt. Originalet ger kategoriska besked:

— Undertecknade bröder höja varnande sin röst mot den så kallade "pingströrelsen".

1. Vi ha efter allvarlig gemensam prövning inför Herren av ett omfångsrikt och tillförlitligt material kommit till följande resultat:

a) Rörelsen står i oskiljaktigt sammanhang med rörelsen i Los Angeles — Kristiania — Hamburg — Kassel — Grossalmerode. Försöken att förneka detta sammanhang misslyckas på grund av fakta.

b) Den så kallade "pingströrelsen" är icke ovanifrån utan nedanifrån; den har flera företeelser gemensam med spiritismen. Demonerna verka inom den, vilka ledda med list av satan, sammanblanda lögn och sanning för att förleda Guds barn. I många fall ha de så kallade "andebegåvade" senare visat sig vara besatta.

c) I övertygelsen om att denna rörelse är nedanifrån kan den personliga troheten och hängivenheten hos enstaka ledande syskon ej vilseleda oss, ej heller helbrägdagörelserna, tungorna, profetiorna o.s.v., vilka åtfölja rörelsen. Sådana tecken ha redan ofta varit förbundna med liknande rörelser, t.ex. med irwingianismen, ja, till och med den "kristliga vetenskapen" (Christen Science) och med spiritismen.

d) Anden inom denna rörelse frambringar andliga och

kroppsliga maktverkningar, likväl är den en falsk ande. Den har avslöjat sig som sådan. De vidriga företeelserna, som störtandet omkull, ansiktsryckningarna, darrningarna, ropandet, motbjudande högljutt skrattande o.s.v. visa sig även denna gång i mötena. Vi lämna det därhän, hur mycket därav som är demoniskt, huru mycket som är hysteriskt eller själiskt, — framverkade av Gud äro ej sådana företeelser.

e) Anden i denna rörelse installerar sig genom Guds ord men tränger det i bakgrunden genom så kallade "profetior"; det har icke blott i dem visat sig finnas påtagliga motsägelser, utan de föra här och där bröder och hela deras arbete in i slaviskt beroende av dessa "budskap". I sättet för deras förmedlande likna de sistnämnda spiritistiska mediers budskap. Förmedlarna äro i de flesta fall kvinnor. Det har på skilda ställen fört rörelsen dithän, att kvinnor, ja, till och med unga flickor emot Skriftens klara anvisningar på ett ledande sätt stå i arbetets medelpunkt.

2. Att erkänna en sådan rörelse såsom skänkt av Gud är oss omöjligt. Det är naturligtvis ej uteslutet, att förkunnelsen av Guds ord genom det i detsamma inneboende kraften i mötena kan frambringa frukter. Oerfarna syskon låta sig förvillas genom sådana välsignelser av Guds ord. Men dessa förändra intet ifråga om lögnkaraktären hos hela rörelsen, jfr. 2 Kor. 11:3—4 och 14.

. . .

— Vi bedja härmed alla våra syskon för Herrens och Hans saks skull, vilken satan vill fördärva: Hållen eder fjärran från denna rörelse! Den av eder som emellertid råkat in under denna andes makt, han må bryta därmed och bedja Gud om förlåtelse och befrielse. Bliven ej modfällda i de strider, genom vilka mången kanske måste gå! Satan kommer ej att uppge sitt herravälde för billigt pris. Men varen förvissade därom, Herren för igenom! Han har redan gjort mången fri och vill ge er den sanna andliga utrustningen.

— Vår fasta tillförsikt i denna svåra tid är denna: Guds

folk kommer att framgå välsignat ur dessa strider! Det fån också I säga, kära syskon, som stån uppskakade inför fakta, inför vilka våra ord ställa er. Herren skall ge de enfaldiga och ödmjuka ljus och stärka och bevara dem.

— Vi förlita oss på Jesus, Överherden. Om var och en ger Herren och Hans ord, den plats, som tillkommer Honom, så skall Han föra det verk av Hans Ande, vilket Han så nåderikt börjat i Tyskland, igenom till dess härliga mål, det som Gud velat. Vi förlita oss på Honom, som säger: "Lämnen åt mig omsorgen om mina söner, mina händers verk!" (Jes. 45:11.)

— Berlin den 15 september 1909.

Denna besser-wissermentalitet hade ett par år tidigare formulerat sig så på svensk botten i Vecko-Posten:

— Bekant med lagarna för de fördolda krafterna i människosjälen sedan studietiden och sedan även genom erfarenhet, vågar jag påstå att alla de företeelser som hittills förekommit i förbindelse med denna rörelse kommer under följande benämningar: Hypnotism, mesmerisk, somnambuliska krafter, telepati, suggestion, självsuggestion, trance, clairvoyance, monomani (vansinne som består däruti att personen inriktar hela sin själskraft på ett enda föremål), sinnesförvirring och behärskning av andar.

Detta aktstycke var egentligen långods ur en fördömande amerikans "avhandling" utgiven av Elwod P. Lyon, Spokane Washington och gav alltså "vetenskaplig" touche åt antipropagandan i Vecko-Posten.

Den karismatiska vågen

Mot sextiotalets slut behandlade *Erland Sundström i* Svensk Veckotidning: "Den karismatiska vågen". Då rörde det sig om "frigörelse, glädje, brusande lovsång, fria gudstjänstformer, innerlig gemenskap och medmänsklighet, förverkligad

i social aktivitet" i "gamla kyrkosamfund" bland "högt bildade akademiker" samt "fattiga och utstötta i slummen" på en *annan* kontinent. Artikeln smeker de gamla kyrkosamfunden som en mild aftonbris och flyter fram med stillsamma funderingar och vägledande förklaringar. För att underlätta förståelsen av den *amerikanska* väckelsevågen skickade den av stillsam beundran fascinerade författaren med bruksanvisning:

— Sålunda kan man förstå "den karismatiska vågen" med tungotalet som ett uttryck för ett försummat andligt behov. Mot intellektualism och moralism sätter Anden "tungor av eld". Ytterligare stöd finner denna tolkning vid jämförelse med andra sidor av kulturlivet. Bildkonsten är ofta "nonfigurativ", talar till vårt undermedvetna, våra känslor, därför behöver tavlan inte "föreställa" något visst. Musiken har likaledes upplöst lagarna för melodiska mönster som beskriver något bestämt, vi hör ofta läten som är bisarra eller skrämmande, men de spelar direkt på nervtrådarna. Dramatiken lär ha gått ännu längre i denna riktning. Allt skall förstås som reaktion mot en ensidig förstånds- och gärningskultur med dess andliga torka. Så upplevs de nya uttrycken också av den unga generationen.

Denna vilja till förståelse är imponerande och inger respekt. Fenomenet stämde alltså akademikern till meditativ betraktelse då de uppenbarade sig i prästrock på utländsk mark. Det finns nämligen ingen väsensskillnad mellan de två företeelser *Sundströms* båda artiklar med några års mellanrum beskriver. Det rör sig uteslutande om grad- och nyansskillnader. Förmodligen var redaktionen omedveten om att den svenska motsvarigheten bidrog med visuellt illustrationsmaterial. Framsidans jättefoto är taget i ett maranatamöte och hade givits fototexten:

— Vågar man vara öppen? Vågar man låta känslan och spontaniteten komma naket fram i kristen tro? Där finns tydligen plats för det inom alla liturgier och samfundsramar.

På samma sätt har *Sundströms* artikel illustrerats med ett

fotografi från ett annat av våra möten. I båda fallen är det intensivt bedjande systrar, som exponerats. Insidesfotot har texten:

— Emotionella element är framträdande i den karismatiska vågen men det är mest lågmält, stilla och innerligt.

Anonyma illustrationer från maranatamöten i Sverige fick alltså belysa den amerikanska väckelsevågens "lågmälda, stilla och innerliga, emotionella element". Om man skalar av de yttre höljena vars olikheter ganska säkert beror på klimat, struktur och temperament hittar man förvisso identiska frukter endast beskådade från två olika sidor.

Inte heller maranatafolket i Sverige har förälskat sig i stormiga väckelsemöten så till den milda grad att det inte kan värdesätta "den stilla susningens" vilsamma atmosfär och det undervisande bibelstudiets tankemödor.

Solid grund

Pastor *Karl-Erik Fridblom,* då komminister i Adolf Fredriks församling i Stockholm, hade en föreläsning om Maranata inför ett storprästerligt forum. Som klok församlingspräst hade han informerat sig om vad som pågick i Viktoriasalen på Tunnelgatan 19 i hans pastorat. Efter närgångna studier av Maranata framhöll han för sina prästkolleger, att det inte gick att utan vidare bagatellisera rörelsen.

I mängden av frånstötande yttringar och spontana utlevelser hade han hittat en ganska solid teologisk grund för Maranatas existens. Utan att darra på manschetterna framhöll han inför sitt sakkunniga auditorium:

— Maranatas bibelsyn är rent fundamentalisk och dess försoningslära luthersk ortodox. Det talas ofta om ställföreträdande lidanden. Rörelsens helgelselära står metodismens nära, dess doplära är baptistisk, medan tungomålstalandet bär sin prägel från pingströrelsen.

Han kunde ha tillagt, att rörelsen har filantropiska ambitioner som Frälsningsarmén och ett nytestamentligt församlingsideal med Herrens bord i centrum. Men, vem har rätt?

"Ofattbar" glädje

"Ett apostoliskt tidevarv" är titeln på en bok med författarnamnet *Erland Sundström* och 1929 scom utgivningsår. Ett litet avsnitt ur den uppfordrade skriften, som också har ett kapitel med Maranata såsom rubrik, får bli detta kapitels slutvinjett, till eftertanke för både from och ogudaktig:

— Glädjen i Gud är en dårskap för världsmänniskorna. Jesu lärjungar ha därför alltid måst hålla till godo med, att vara dårar i världens ögon. Det är knappast någon rekommendation för de kristna, då denna tidsålders visa "utala sitt erkännande". Man kan nästan ha anledning att fråga sig hur det står till med det andliga livet, om världen bugar sig och "uppskattar" vår kristendom.

— Även för många religiösa människor har den djupa frälsningsfröjden alltid varit en gåta. Väckelsernas historia skall med bittert vemod visa oss, att de andliga ledarna oftast gått i spetsen när det gällt motstånd mot Guds folk. De som varit nöjda med att vara "lagom kristna" och "måttligt gudfruktiga", ha aldrig kunnat förstå den sanna frälsningsfröjden. Därför ha de också stämplat dem, som erfarit denna verklighet, såsom "överspända svärmare".

Nutid återspeglad i forntid. Men det är svårt att med bestämdhet avgöra på vilken sida av stridsfronten primitiviteten är störst.

20. "Ytterlighetsrörelsen" skärskådad i massmedia

Efter det strålande väckelsemötet TV filmade och sände, följde en debatt som skulle skärskåda den omdiskuterade "ytterlighetsrörelsen". Tre läkare och en pastor ställde upp. Vi var alltså fem, som lotsades genom debattkvällen av religionssociologen *Berndt Gustavsson,* dr. *Hugo Fröderberg,* dr. *Gustav Jonsson,* dr. *Folke Edsmyr,* pastor *C. G. Hjelm* och jag, som alltså var ensam barbar i det vittra sällskapet av idel akademiker. Jag visste emellertid vad jag representerade och infann mig i det provisoriska TV-huset på gamla A 1 på Valhallavägen med nerverna under full kontroll. Jag kunde tala om för frågaren, pastor *C. G. Hjelm,* att jag inte behövt någon som helst hjälp av kemiska preparat för att klara rampfebern. Däremot hade jag förberett mig i bön och studium.

Dr. *Hugo Fröderberg* visade sig vara en mycket sympatisk man. Han ingav förtroende, inte minst genom sin bevisade vilja att lyssna till och förstå också en predikant i mina skor. Man visste ju redan från början vad man hade att vänta sig från dr. *Gustav Jonsson,* men det var trots det intressant att möta mannen och människan i en duell på denna nivå. Vi talade naturligtvis förbi varandra, men jag vill inte påstå att det var uteslutande hans fel. Avståndet mellan oss var ju kolossalt stort. Jag tyckte nog han gjorde sig skyldig till ett överraskande burdust klavertramp, då han rekommenderade diskussionsämnet Ulla — den gråtande flickan från TV-mötet — och hennes föräldrar, mentalhygienisk vård. Om den lilla gestalten var så spröd och belastningen så hård på det veka psyket, blev

inte situationen bättre av att en psykiatriker inför flera miljoner människor väckte misstankar om mental ohälsa hos de tre, som också satt framför TV-skärmen och tittade och lyssnade.

Den förstuckna antydningen var kanske ett väl menat råd. Men på mig verkade det som om doktorn svävade ut i det blå ganska betänkligt. Liknande incitament förekommer ju på livets alla områden, utan att någon kommer på idén att remittera dem, vilka på ett eller annat sätt ger uttryck för sinnesrörelse, till läkare. Det är ett hälsotecken att människor kan gråta och förlösas genom sina tårar.

Men doktorn menade att föräldrarna måste hjälpas och barnen skyddas mot sina föräldrar. Han blev rent av patetisk och klagade självförebrående över att Maranatas mötesformer i själva verket var en fruktansvärd anklagelse mot honom som psykiatriker — ja, mot hela mentalvården i vårt samhälle!

Själanöden var djup och bikten allvarlig hos en av Maranataväckelsen omskakad själsläkare.

Flickans föräldrar lät sig inte förskräckas av den affekterade läkarens mentalhygieniska rekommendationer, utan de ställde sig genast till vårt förfogande. En stor tidning var påskyndare, men läkarna kom tydligen av sig inför den ovanliga inviten. Ingen av de tillfrågade ville göra undersökningen. Det framgick emellertid klart av de konsulterade, att diagnosen av en sådan undersökning skulle i väsentlig grad bli beroende av läkarens personliga trosuppfattning. En anmärkningsvärd detalj att notera.

Samma program i Svensk-Finsk-TV

Några år senare, 1966, sändes en nerbantad version av samma program i Finsk-Svensk TV. Där förekom ingen reaktion av tillnärmelsevis samma omfattning och intensitet som här. Det kan naturligtvis bero på flera omständigheter, såsom

sändningstid, TV-täthet och en begränsad befolkningsgrupp. Men programmet följdes av ett samtal där bl. a. en medicinsk fackman svarade på frågan om programmet kunde anses innebära några mentala speciella hälsorisker för barn eller andra psykiskt svaga personer. Han förnekade det bestämt och framhöll att de riskerna inte var större än inom några andra områden där människor lever och rör sig. Han avfärdade påståendena om motsatsen med den lustiga kommentaren:

— Det är farligt att äta gröt också om man äter i olämpliga proportioner.

I Finland var oron minimal eller helt obefintlig hos den medicinska expertisen. I Sverige däremot hade auktoriteternas uttalanden något av katastroflarm i sig.

Efter denna parentetiska utflykt tar vi ånyo upp tråden om skärskådningen i svensk TV.

Det visade sig inte vara så lätt att få prominenta deltagare från vänsterflygeln i frikyrkolägret. Pastor *Lewi Pethrus* ville inte ge Maranata onödig reklam med sin medverkan och tackade därför nej till anbudet. Dr. *Folke Edsmyr* var först tveksam, eftersom han av någon anledning var ängslig, för att bli identifierad med det idiotförklarade maranatafolket.

Då han fick luta sig mot den skicklige debattören och folktalaren pastor *C. G. Hjelm,* var emellertid det hotet undanröjt. Båda kom och avsvor sig inför folket allt andligt släktskap med det primitiva Maranata, men gnabbade samtidigt på Skå-doktorn för oförskämdheten att generalisera och okunnigt identifiera maranataextas med kristen hänryckning. Balansgången var nog rätt så vansklig. Det är nog frågan om att dessa kristna bröder i sin iver att markera avstånd till Maranata också *samtidigt* av blygsel vände ryggen åt sina andliga fäder...

Debatten blev annars en antiklimax, som i det närmaste upplöstes i ett hövligt, men intetsägande: "Goddag man, yxskaft". Men det räckte emellertid till för ett förstärkt avståndstagande från en enad kristenhet. Dåvarande rektorn vid Örebro Mis-

sionsskola, *Joel Boström,* kommenterade:

— Debatten var positiv och mycket givande. Många förnuftiga synpunkter redovisades och på alla väsentliga punkter var man överens. Inom ÖM instämmer vi i det klara avståndstagande från Maranata som bl. a. framfördes under debatten.

— Vi anser Maranata vara en ytterlighetsriktning av primitiv karaktär. Även om vi själva tror på helbrägdagörelse genom tro och på tungomålstalande, kan vi inte erkänna den form varunder detta sker på Maranatas möten.

Pastor *Sven Wramsby,* Svenska Missionsförbundet, konstaterade:

— Hela Maranataörelsen är en olustig företeelse inom den kristna världen.

Pastor *Yngve Adolfsson,* Svenska Baptistsamfundet, framhöll:

— Det är viktigt att betona att resultatet av debatten mynnade ut i ett konstaterande av att Maranata är en religiös ytterlighetsriktning. Lika klart som man betonade att både helbrägdagörelse och extas är nytestamentligt legitimerade. Givetvis kan på båda dessa områden förekomma avarter och surrogat.

Prosten *Erik Esking,* Svenska Statskyrkan, gjorde följande resumé:

— Debatten höll sig i stort sett på ett sakligt plan. Vid ett par tillfällen slingrade sig emellertid pastor Imsen på ett besvärande sätt.

Samtliga uttlanden återfinns i Nerkes Allehanda i Örebro, där alltså ytterlighets- och splittringsrörelsen Maranata utövade ett enande och centrerande inflytande på den lokala kyrkogemenskapen.

Inget ont som inte också har något gott med sig . . .

21. Presskvartetts fördömelser

Den modige kyrkoherden *Gustav Risberg* i Gävle hade följt TV-mötet och sammanfattade sina intryck i lokalpressen. Det var välgörande att läsa hans sansade inlägg i Gefle Dagblad, ty det gav vid handen, att det komprimerade mötet, trots nerbantningen nådde fram med sitt budskap till dem, som inte hade omdömet avtrubbat av förutfattade meningar. Kyrkoherden har ordet:

— Jag lyssnade i första hand till vad predikanten sade. Hans förkunnelse var en kallelse till att bli frälst och frälsning betydde — enkelt uttryckt — att få sin andliga hemort överflyttad från det världsliga till det gudomliga, d.v.s. att leva i syndernas förlåtelse och stå under Jesu herravälde. Frälst blev man genom att tro på Jesus och vända sig bort från synden.

— Men Jesus hade också makten att bota sjukdomar. I ett sammanhang menade predikanten också Jesu makt över döden. Förkunnelsen var, såvitt jag kunde finna, djupt biblisk. Predikanten sade ingenting som stred mot Nya Testamentets lära.

— Till det positiva hörde också förkunnelsen *om* — och upplevelsen *av* Jesu omedelbara närvaro. Detta stod också i förkunnelsens medelpunkt och är även det djupt bibliskt grundat.

— Maranata är två arameiska ord och har hämtats ur 1 Kor. 16:22. De utgör den troendes bekännelse till hans eller hennes herre. Hennes närvaro i nattvarden har även hänsyft-

ning till Jesu löfte att en gång komma tillbaka. Man kan också erinra om Jesu löfte att där två eller tre är församlade i Hans namn skall han vara mitt ibland dem. Det förefaller mig vara fullt i sin ordning att i sådana sammanhang klappa i händerna och ropa välkommen och halleluja.

— Att fall på knä, lägga händerna på andra och bedja för dem har också klar hemortsrätt i en kristen kyrka. Hur ofta händer det inte, att också vi präster blir ombedda att bedja för andra. Det gör vi också både enskilt och offentligt i kyrkan. Vi beder också för sjuka, och samtidigt som vi tror att det ytterst är Gud, som ger kirurgens kniv dess makt, så tror vi att Gud också har andra vägar att ge hälsa.

— Det förekom en del skrik och skrän liksom oartikulerade rop och tal under mötet, och sådant verkar störande på en vanlig kyrkokristen. Men då kan man komma ihåg att det finns folk som tycker en svensk högmässa är så högtidlig att de storknar av högtidlighet. Här var det kristna budskapet med. Mycket värre är det med en kristlig verksamhet som förlorat sin sälta, sin missionerande och förkunnande uppgift. Jag fann alltså mötet uppbyggligt, säger kyrkoherde *Risberg*.

Rabiat kristen press

Efter det TV-program denne kyrkoherde recenserade med så kloka ord bröt extasen ut på verkligt allvar i spalterna, och i viss frikyrkopress lossnade alla hämningar. Den kristna pressen — även den som dittills varit avvaktande och återhållsam trots min påstådda rabulism — tog nu igen skadan i rabiata tongångar som saknar motstycke hos dessa organ. Den kristna rikstidningen uttalade sin förkastelsedom på ledarplats under rubriken: Maranata och fanatismen. Maranata var endast ett dåligt plagiat. Så dissekerade signaturen LP maranatamötet:

— Det har sagts att den extrema verksamhet, som kallar sig Maranata, skulle vara någon slags förnyelse av Pingströrelsen. Man har också sagt, att den är vad Pingströrelsen var i sin begynnelse.

— Den som varit med från pingstväckelsens början vet dock hur grundfalskt ett sådant påstående är. Maranata är snarast ett försök att efterapa pingstväckelsen, men enligt TV-programmet i måndags kväll är det ett misslyckat försök. Det hela var ingenting annat än en parodi på ett pingstmöte. Det var en förfalskning av den urkristna församlingens bruk av de andliga gåvorna och därför en vrångbild av nytestamentlig kristendom.

— Det fanns ting i det nämnda TV-programmet som förekommer i samband med en verklig andeutgjutelse, men sådana företeelser uppträder spontant när de är äkta. De okunniga och oerfarna ledarna söker här sätta dessa spontana erfarenheter i system, vilket aldrig låter sig göras. Om, som vi tror, en och annan äkta yttring av den helige Ande fanns i detta sammanhang så drunknade dessa i den störtsjö av mänskliga och själiska yttringar som den hänsynslöse ledaren piskade upp.

— Den som varit med och sett en kristen väckelserörelse bryta fram med de mäktiga yttringar som vi sett i pingströrelsen, han vet med vilken vaksamhet ytterlighetsmänniskorna och med dem de själiska krafterna måste hållas tillbaka för att inte dessa skall blanda bort de andliga och gudomliga verkligheterna. Men här fanns inga hämningar i detta avseende.

— Det finns överspända och rotlösa individer överallt, även inom de troendes skara, som saknar personlig förankring i sitt förhållande till Gud. Det är framförallt sådana, som dras till överandliga och fanatiska företeelser som Maranata. De söker ju alltid sin tillfredsställelse i yttre ting. Ju mer raffinerande dessa är desto bättre, även om de saknar ett andligt innehåll. Dessa människor liknar alkoholisten eller narkomanen, som söker en tillfällig hjälp i ett berusningsmedel som för tillfället är ett njutningsmedel men som efteråt lämnar patienten mer hjälplös än någonsin.

— En av de stora farorna i en väckelse där Andens dop och Andens nådegåvor förekommer är överandlighet och fanatism. Att dessa faror finns betyder inte att man skall falla undan för dem. Det innebär heller inte att man skall ta

avstånd från dessa urkristna företeelser därför att de innebär risker. Så gott som allting här i livet har sina risker och ju större ting det gäller desto större är riskerna. Det är så också på det andliga området. Då vi går in på religionens fält ger vi oss in i andarnas värld och att råka vilse där innebär stora faror. Det är därför bibeln så ofta och så kraftigt manar till vaksamhet och nykterhet på detta område. En av dessa många varningar är aposteln Petrus ord: "Varen nyktra och vaken. Eder vedersakare, djävulen, går omkring som ett rytande lejon och söker vem han må uppsluka."

— I en rörelse där människor gör mäktiga andliga erfarenheter ligger det nära till hands att de blir berusade av sina upplevelser. Om sådana personer får vara tillsammans med andligen sunda människor så nyktrar de snart till och utgör därför ingen fara för en andlig verksamhet. Men om en skara av sådana individer drar sig för sig själva och får en ledning som är lika onykter som de, förstår man att sådant kan åstadkomma obotlig skada. Det är just vad som inträffat med dessa grupper det här gäller.

— Kännetecknande för denna onykterhet är att man gör underverk till vardagsföreteelser. Man ser bort från Guds under i naturen och det dagliga livet. Om vi upplever denna tillvaro rätt är vi ständigt i kontakt med Gud som är skaparen och uppehållaren av allt. Guds speciella under är undantag från de vanliga händelserna.

— De överandliga vill dock ständigt leva på underverk. Men sådant är inte det andliga livet. De hamnar därför snart i missräkning och många av dem kommer bort i otro och avfaller. Det farliga är, att även ärliga människor kan bedragas av det andliga skenet och lida skeppsbrott i tron. Ty hittills har Maranata inte givit ifrån sig annat än ett sken av gudsfruktan. Någon kraft, som avsatt verkliga och förblivande resultat har vi hittills inte sett eller hört något om.

— En av hemligheterna till den svenska pingstväckelsens framgång är att den på ett sunt och bibliskt sätt ända från

början bekämpat den överandlighet som tydligen Maranata odlar som sin främsta tillgång.

Jag vill verkligen uppmana mina läsare att ägna ovanstående vederbörlig uppmärksamhet.

Den överhöghet som tittar fram i varje avsnitt ger en spöklik relief åt de tecknade kontrasterna i det sista stycket.

Svensk Veckotidning kom igen. TV-mötet blev ett nytt tillfälle att vädra maranataföraktet i spalterna. Det för en religiös finsmakare mycket svårsmälta väckelsemötet formligen stockade sig i recensentens (giraff)-hals:

— I en ytterst intensiv sändning i måndagskvällens TV-program blottades Maranata inför hela svenska folket på sitt religiösa armod. Med en tom och mekaniskt suggestiv förkunnelse piskades stämningen upp, och fullständigt ovetande demonstrerade den i falsk extas hänryckta församlingen en grym andlig exhibitionism. Ångest, kvidande och högljudd gråt blandades med blasfemiska applåder och reflexiva hallelujarop. Det värsta var att se den stora gruppen barn mitt i påverkningsfältet, som med primitiva medel tvingades in i gråtaffekter och bundna rörelseschema. Det var närmast en hädelse, när pastor Imsen utropade sin glädje över att se så många barn närvarande i den enligt hans mening så "hälsomma miljön".

Recensenten tycktes med andra ord vilja ha sagt att dårhuset fanns på Tunnelgatan 19 i Stockholm, där de "andegalna" i alla åldrar hade ormgrop och lekte religiös streaptease framför kamerorna.

Vecko-Posten bedömde, fördömde och förmanade på ledarplats under rubriken: Maranata en tankeställare. Ledarskribenten har ordet:

— Först: man har svårt att döma de människor, som söker sig till möten av detta slag. De flesta av dem är utan tvivel ärliga i sin tro och sitt sökande. Men vad man hårt reagerade inför var ledarnas uppträdande. Med billiga effekter — hand-

klappning, suggestiv sång och små kvicka inpass av banalaste slag — drev de steg för steg upp stämningen till bristningsgränsen.

— Typiskt var också, att predikan, förkunnelsen intog en underordnad plats. Och det som skulle vara predikan var av enklaste slag. Den var helt inställd på att behaga publiken och ytterligare stegra känslorna. Men utan ordets predikan inget sunt gudstjänstliv. Det tycks inte vara klart för predikanterna inom Maranata, att det går att förena värdighet och spontanitet i en gudstjänst.

— Vad man måste beklaga är, att företeelser av typ Maranata gång på gång dyker upp och drar uppmärksamheten till sig. För något tiotal år sedan besöktes vårt land av ett par amerikanska predikanter, vars möten väckte stor uppmärksamhet. De ansåg sig ha fått en speciell utrustning att bedja för sjuka människor. Tillslutningen blev stor, både i Stockholm och landsorten. Det var många beklämmande scener som utspelades och man är överraskad, att personer som idag hårt dömer Maranata inte då höjde en varnande röst.

— Men låt företeelser som Maranata bli anledning till reflexion och självprövning. Först: det är uppenbart att på botten av vårt svenska folk finns en religiös fråga, som ingen sekularisering lyckats ta död på. Det finns mycket lidande, mycken hemlig nöd — både fysisk och själslig. Mitt i vårt välordnade folkhem! Och många människor tycks stå alldeles villrådiga med all denna nöd. Det är sådana som Maranata appellerar till. Rörelsen ger sig ut för att representera en ursprunglig och fungerande kristendom. Och många människor i yttersta nöd griper efter denna möjlighet. Men rörelsens metoder är förkastliga. Människor i själanöd och med fysiska lidanden bör få tala ut och komma till klarhet i en lugn och stillsam atmosfär och inte i denna överhettade miljö. Men den som tror att de materiella tingen är nog som grund för välfärdssamhället borde genom Maranata få sig en tankeställare.

— Men därmed är vi inne på en annan sida av problemet, som berör de kristna samfunden och borde ge anledning till

självprövning. Gör vi vad vi kan för att hjälpa människor ur deras själsliga nöd? Eller är vi så upptagna av det mångahanda, att vi glömmer det väsentliga? Och på detta sätt driver människorna att söka hjälp på annat håll. Ännu en sak: blir de människor, som besöker de ordinära gudstjänster av stats- och frikyrkotyp på något sätt emotionellt undernärda? Religionen har ju med hela människan att göra, både känsla, vilja och förstånd. Har vi blivit ensidigt "intellektuellt" och "estetiskt" inriktade. Glömmer vi väsentliga sidor av det kristna evangeliet i våra gudstjänster? Till kristendomen hör en innerlig sida. Innerlighet, mystik, — eller vad vi vill kalla den. Håller vi möjligen på att glömma den ? . . .

Om den ensidiga utdömningen av det aktuella väckelsemötet fått lämna det största utrymmet åt de självkritiska slutfrågorna och format sig till en inträngande väckelseappell inåt de egna leden, skulle det ha varit lättare att ta den religiösa överklassens försäkringar och förmaningar med större allvar.

"Normal och onormal kristendom" i MB

Örebromissionens organ Missionsbanéret, gick grundligare tillväga. Normal och onormal kristendom rubricerades tre långa, tjatiga och tröttande ledare med varumärket MB — vilket lär ha två betydelser, dels Missionsbaneret och dels Mina Bomber, enligt *Erik Sollermans* egen uttydning. Så sades det i ingressen:

— Med anledning av utsändningen i TV från ett Maranatamöte och diskussionen kring detta vill vi i några artiklar ägna oss åt studiet av kristendomens skiftande uttrycks- och livsformer. TV:s utsändning av ett exalterat Maranatamöte har åtminstone haft det goda med sig, att det uppenbarligen visat vådan av att renodla vissa moment i gudstjänstlivet på bekostnad av andra och huru en sådan extrem renodling uppfattas av den utan förstående och oinvigda allmänheten.

I väl tillrättalagda efterhandskonstruktioner får vi sedan veta

hur sund andlig pingstväckelsen *var* och hur primitivt mänsklig Maranata *är*. Även om den nuvarande pingströrelsen också får en släng av den sollermanska sleven, hittade han inga gemensamma beröringspunkter med det som en gång var kännetecknande för denna i stort sett sunda väckelserörelse, och det som nu sker inför öppen ridå i den kalfatrerade maranataväckelsen. Den väckelse han beskriver hör emellertid *biografierna* och inte *verkligheten* till, ty den passar "färdiga" och "fullkomliga" människor uteslutande romanförfattare, hävda- och levnadstecknare sett.

Den förskönings av verkligheten vi möter i denna flera meter långa spalttext blir direkt svindel genom sin historieförfalskning, där väsentliga fakta förtigas eller omkonstrueras för att passa in i senare tiders tankemodeller.

Den gapande klyftan avslöjas bäst därigenom att dessa teoretikers ordspann inte förmår förbinda deras egen forntid med nutid. De försäkrar med emfas att det inte finns någon likhet mellan Maranataväckelsen och deras eget ursprung, men på samma gång måste de också förklara den för alla lätt konstaterbara olikheten mellan förutvarande och nuvarande status i svensk frikyrklighet. Är det inte trots allt så att frågan om likhet eller olikhet mellan Maranata och den ursprungliga pingstväckelsen har fått vikariera för den långt viktigare, men mycket farligare frågan om varför de äldre väckelserörelserna idag inte är vad de en gång var. De bleksiktiga dragen i samfundskyrkornas andeliv vittnar om kronisk anemi. Förändringarna har väl en genetisk förklaring och måste sålunda sökas i arvsmassan. Vilka är föräldrarna och vem har stått fadder? När blev äktenskap legaliserat mellan Guds församling och världen? Vilka är ordinerade att officiera vid sådana vigselakter, om inte den fallna kyrkans prästerskap? Vad möjliggjorde denna onaturliga befryndning och varför har kyrkan århundrandena igenom varit så benägen att fraternisera sig i oheliga allianser? Urfäderna finns tecknade i religionshistoriens porträttgalleri:

— *Då nu människorna begynte föröka sig på jorden och*

döttrar föddes åt dem, sågo Guds söner att människornas döttrar voro fagra, och de togo till hustrur dem som de funno mest behag i. 1 Mos. 6:1—2.

Det är ett idogt släkte, som genom sin skrymtaktiga religionsutövning gjort stor lycka på jorden. *"Du vars köpmän voro stormän på jorden."*

Man må tala om utveckling eller avfall, förneka fakta eller förfalska dem. I längden går det dock inte att manipulera bort historiens vittnesbörd.

Ordrika meningslösheter

De gamla väckelserörelserna skapade helt naturligt konventioner, som nödvändigtvis var tidsbetonade och hade "skinnlägelns" tidsbegränsade funktion. Det är som regel dessa förtorkade kyrkoformer traditionens livvakter vill konservera. Så fort någon försöker slå hål på mer eller mindre kanoniserade former och normer laddar detta hederskompani sina pjäser med intellektuella rökbomber och kräver att deras tabuförställningar skall erkännas som gudomliga sanningar.

Redaktör *Erik Sollerman* har i en av de förut omnämnda ledarna gett ett skolexempel på denna sterila konservatism. Från sin pidestal blickade han *bakåt* och *neråt* och gjorde dessa traditionsbevarande slutledningar:

— När det nu gäller det traditionella, det kristna arvet så har vi detta inte minst representerat i de kristna sångerna. Och många av dessa sånger och psalmer har inte bara teologisk och biblisk substans, utan de förmedlar också traditionella värden av hög klass. Någon har sagt, att man kan analysera en kristen rörelse genom dess sånger och dess sätt att sjunga sina sånger. Många sånger är av det slaget att de skall sjungas med eftertanke och meditation. Det är helt enkelt fråga om böner och självrannsakan. Dessa sånger går helt enkelt inte att sjunga i en modern jazztakt och de passar inte för en modern rytm. Hela den moderna rytmen, som inte minst tar sig uttryck

i den moderna musiken bryter sönder gudstjänsten och ger åt den en främmande rytm och därmed också ett främmande innehåll. Och i en sådan "gudstjänst" går också gärna predikan och undervisning förlorad, ty icke heller den passar riktigt in i den nya rytmen som kräver lättare underhållningsgods. Den ursprungliga pingstväckelsens ledare, såsom T. B. Barrat, Severin Larsen, O. L. Björk, John Ongman, Lewi Pethrus m.fl. var alla utpräglade bibelstudieledare. Ingen av dem ställde sig på estraden och vispade upp stämningen med återkommande rytmiska körer eller skramlande jazzmusik. Det man gav de längtande skarorna och de sökande människorna var i stort sett Guds ord i form av predikan och undervisning. Visst kunde också i dessa gudstjänster känslornas vågor gå höga och stämningen bli bombastiskt laddad, men detta var inte målet med gudstjänsten och det sattes aldrig i system. Snarare lade man ofta vinn om att återföra gudstjänsten till det centrala och det evangeliskt väsentliga. Många av oss minns till exempel på enhetskonferensen i Örebro, då ett möte hotade att helt gå upp i tungotal och höga rop och känsloyttringar, hur gamle Severin Larsen stapplade fram på estraden och ropade ut över samlingen: "Nu må det vaere nock." Och så återförde han "gudstjänsten" till dess centrum på nytt. Det skulle naturligtvis vara en Severin Larsen till det, men dessa gamla pingstapostlar visste, vad som var centralt i gudstjänsten och vad som var periferiska ting.

— Faran med att odla det periferiska och det exklusiva i gudstjänsten blir inte minst den att man fostrar fram människor, som inte mäktar med att fira en sann gudstjänst inför Herren. Severin Larsen sade en gång i ett bibelstudium: "Jag känner inte riktigt igen nutida andedop. Förr hade andedopet betydelse för karaktären, personligheten och moralen, men nu sitter det visst bara i tungspetsen." Och just detta är det allvarliga. Stora andliga värden förytligas, förvanskas och karikeras. Det hela blir en kompensation för kunskap och personlig moral. I själavården möter man inte så sällan människor, som är religiöst utbrända och skadade. Efter att ha levt

på extasen toppar några år, bryter de samman och orkar inte mer. Och kan de då inte omplanteras i annan kristen miljö och lära sig att uppbyggas i en normal gudstjänst så går de tyvärr ofta tillbaka ut i världen, som har andra former av extas att bjuda dem.

På detta och liknande sätt trummades alltså propagandan in i folkets medvetande, ty detta är propaganda mer än analys och saklig information, och så befästs väckelsemyten. Men dessa aristokrater misstar sig helt då de underskattar vårt eget omdöme. Själv har jag varit med i åtskilliga år, bedit, sjungit, vittnat, predikat, profeterat, jublat och gråtit, arbetat och slitit, läst och begrundat, beskådat och diskuterat med troende och icke troende, bejublare och belackare på alla nivåer, i alla tänkbara sammanhang ur egen och tidigare generationer. Sjungit i alla möjliga takter, på många olika rytmer, i små och stora läsarmöten till stränginstrument, piporgel, slagverk och handklappning, lyssnat till rader av mindre kända eller internationellt namnkunniga förkunnare, sett dem privat och offentligt, beundrat och kritiserat dem tillsammans med få eller många för deras insatser. Men Gud vare lov, jag har aldrig hamnat i den andligen öde öken, ur vilken teoretikern *Erik Sollerman* genom ett trubbigt mänskligt intellekt manar fram hägrande synvillor.

Som om tonernas mängd och takternas längd skulle vara en värdemätare på andlighet, och som om predikan skulle gå förlorad mer i livliga maranatamöten än i sövande frikyrkomöten i klassisk akademistil. Ur dess luddiga teologi rinner det knappt en droppe liv.

Predikantpionjärer

En av den ursprungliga pingströrelsens stora förtjänster var att den, med god hjälp av Frälsningsarmén, bröt sönder gamla mötesmönster genom djärvt lekmannainflytande samt enkla och folkliga sång- och musikalster framförda utan över-

dramatiserad tonkonst. Man tog dispens från det erkänt tillåtna och satte djärvt andlig text till "profana" melodier. En anekdot vill till och med göra gällande att pingstväckelsens apostel i Norden, pastor *T. B. Barratt,* en och annan gång smög sig till nöjestemplet Chat-Noir i Oslo och lutade sig med sitt musikaliska öra mot en strategiskt vald dörr för att lyssna in populära melodier. Sedan filtrerade han dem i sin egen kammare och sjöng därefter upp dem till andlig text.

Vad alla gamla malmtyngda psalmer, mustiga väckelsesånger och otroligt enformiga "rallarvisor", som under årtionden följt med och hållit sig levande bland det enkla väckelsefolket, har för företräde framför de raka och tonsköna maranatasångerna må högtravande experter tvista om. Vi beklagar detta narraktiga kultursnobberi.

Psalm och visa behöver ju nödvändigtvis inte utesluta varandra. Lika litet som elgitarren behöver ratas till förmån för orgeln. Det är inte fråga om musikens eller instrumentens art. Det är fastmer frågan om *i vilken tjänst sångare och musikutövare* står.

En stockholmsjournalist skrev för snart 90 år sedan om ett av Frälsningsarméns möten:

— Det religiösa vanvett i dess allra nyaste skepnad har med flygande fanor och klingande spel hållit sitt intåg i vår gamla huvudstad. Renläriga "apologeters" utsäde vid korstågen mot förnuft och vetenskap i Vetenskapsakademiens hörsal har mognat till skörd i Ladugårdslands f.d. teatersalong. I denna bekanta lokal uppträdde i går afton för första gången en *svensk* avdelning av den s.k. Frälsningshären — denna numera världsberyktade förening av religiösa svärmare, vilka på senaste tiden gjort ofantligt mycket väsen av sig i England. Den rymliga salen var överfylld av åhörare, nästan uteslutande hörande till de mindre bemedlade klasserna. Anslag å annonspelare hade nämligen förberett allmänheten på denna egendomliga aftonunderhållning. Sällan torde emellertid angreppen mot "otron" hava utkämpats med så ömkligt slöa vapen, som

de vilka i går afton svängdes av våra inhemska "frälsningssoldater" av båda könen. — — — tiden upptogs huvudsakligen dels med avsjungandet av en ny, lustig "andelig" visa — slagdänga vore måhända rätta ordet — vars viktigaste ingrediens utgjordes av den tjogtals gånger upprepade ordvändningen: "Vi må Jesus prisa", dels av den lika outtröttligt idisslade uppfordringen till den samlade menigheten om att "komma till Jesus", komma nu strax, genast i afton, för att därigenom undgå helvetet. Att måhända ej en enda av de talrika åhörarna begrep vad som egentligen menades med det där "kommandet till Jesus" det där med att "tro på honom" — det tycktes ej alls bekymra aftonens ivrigt gestikulerande talare. Här, som ofta annanstädes vid fanatismens och den ortodoxa övertrons orgier, dränktes begreppsredan och den sunda bibeltolkningen i det meningslösa ordsvallets gruvliga flod. Och dylika rent av dårhusmässiga uppträden ägnade att bestialisera massan, vågar man — "med benäget tillstånd"? — utsmycka med kristendomens heliga namn.

På den tiden "hade myndighetspersonerna", enligt samma källa, "fått för sig att vad som uppeggade fridsstörarna till bråk var salvationisternas sätt att sjunga körerna till sina sånger om och om igen." Polismästaren ryckte ut med följande förslag till mötesledarna: "Kan ni inte göra som i kyrkan och sjunga varje vers bara en gång?" Major Ouchterlony och hennes kamrater övergav emellertid inte sin framgångsrika strategi.

Andlig släktskap i direkt nedstigande led?

Ordningsmakten griper in

Vi får böja oss för det faktum, att det åligger polismakten att övervaka och upprätthålla ordningen antingen den legitimerar sig som polismästare i Stockholm 1883 eller som chefredaktör i Örebro 1963. Men vi behöver ju inte acceptera, att den överskrider sina befogenheter och på en och samma gång

agerar polis, åklagare och domare med falska bevis och vittnen. Som anklagade för religiös förvillelse av grövsta slag, borde vi kanske ha rätt att kräva att åtminstone bli hörda och få försvara det evangelium vi med sådan frimodighet proklamerar.

Med ett bedrägligt sken av objektivitet och vetenskaplig grundlighet nersablades vi även under föredragsrubriken: "Maranata som religiöst och psykologiskt fenomen", i Örebro Evangeliska Predikantförbunds regi av denne rutinerade "religionskommissare" med negativa andedopsfiktioner.

Hur pingstväckelsens möten uppfattades av utomstående vid tiden för dess framträdande ger ett tidningscitat hämtat ur professor *Emanuel Linderholms* bok "Pingströrelsen i Sverige" vältaligt vittnesbörd om.

— Kväll efter kväll, ofta även hela nätterna igenom, har Barratt hållit bot- och bönemöten, till vilka folk strömmade i sådan mängd, att det bildades kö långt ned i trapporna. Predikanten talade och sjöng och bad, och med hjälp av en spiritist "framkallade" han andar från den andra världen och förevisade dödskallar, så att församlingen kom i högsta religiösa ekstas. Auditoriet bar sig åt som en samling galna människor, tjöto och skreko, vredo sig i de fruktansvärdaste kval, och många störtade omkull på golvet i kramp och gråt. En tillfällig besökare berättar, att "gamla kvinnor sutto i trapporna och tjöto som hundar". Kort sagt, alla voro gripna av det mest renodlade religiösa vanvett.

Paradoxalt nog fanns Maranata bevisligen före 1960. Företeelsen känns igen på flera identitetsmärken, inte minst det mottagande den rönt vid sin uppenbarelse i varje generation.

Beundrande citerades det norska predikantoriginalet *Severin Larsen,* förvisso en värdig representant för pingstväckelsens pionjärgeneration, och med förtjusning sägs att den ursprungliga pingstväckelsens ledargarnityr var utpräglade predikare och bibelstudieledare.

Om nu pastor *Serverin Larsens* uttalade oro för ytliga andedop verkligen var befogad, så drabbade ju hans alltför generaliserande kritik först och främst den rörelse vi lämnat. Faran för ytlighet ska verkligen inte bagatelliseras, men det finns absolut ingen anledning att ensidigt överbetona den därför att den också ligger på lur bland maranatafolket. Det är sannolikt att "tungspets-andedopet" ofta har ytligheten gemensam med "fingertopps-andedopet" hos kultiverade analytiker med kronisk skrivklåda.

Men hur var det nu med de helgonförklarade pionjärerna. Hur många vet exempelvis, att den reslige förkunnaren *Severin Larsen* ganska snart efter sitt uttåg kröp tillbaka till moderssamfundet, tydligt skrämd av erfarenheterna från sin korta sejour i den frambrusande pingstväckelsens oroliga centrum? Han kom sedermera med några böcker som ger en helt annan bild av den bistra verklighet *Erik Sollerman* försöker spränga bort ur historien med sina hemmagjorda bomber.

I en allegorisk framställning: "Utenfor leiren och atter utenfor leiren" avslöjas interiörer, som tog sig synliga uttryck i upprepade utbrytningar också ur den framväxande pingströrelsen. Interna motsättningar kulminerade ofta i konfliktladdade uttåg. Så här passerar de symboliska figurerna revy:

— Kjenne Godt, Söstrene Religiös Urolig, Fruene Ensidig, Talesyk och Urent Sinn, Broder Spring Runt-Omkring och hans svåger Godtro, Vill Frihet, Söstrene Religiös Lystig, broder Behagelig og hans gamle tante Religiös Hyggelig, Andelig overlägsen, broder Selsikker, en gammal bror som hette Dobbelt Sinn, Till-Vant Uärlig, Åndelig Ettersnacker, Åndelig Stolt, og en gammel tante, fru Religiös Tomtale, Religiös Tindebestiger, Ärlig Sökende, Dypsindig, Hjemlengsel, Åndelig Bedömelse, Edru, Åndelig Balanse, Lovtrel, Dömesyk, Fysisk Kraft, Ustö, Åndelig Skröpelig, Svak Sannvittighet, Åndelig Närsynt, Stämningsfull, Fysisk Tillfredställelse, Religiös Ködelig Behag, Fiffig Idé, Unormal, fruene Selvliv og Verdenskjer.

Denna brokiga samling var alltså på ett eller annat sätt personifierade "utenfor leiren" i den nya verksamheten i Bakgaten. Det blev emellertid strid och några av de mest "extrema" avsöndrade sig för att starta en ny verksamhet i Kranglegaten 7. Men även där blev det strid och åter drog några ut för att kunna samlas för sig själva utan några stridigheter. De fick sitt tillhåll i Bakgården. Den ursprungliga skaran hade alltså delats i tre mot varandra stridande grupper.

Det var sådana tendenser *Severin Larsen* såg och tog intryck av i den "nya rörelsen" med det resultatet att han återvände dit varifrån han kommit. Det var uppenbarligen inte många av de "fria vännerna" som höll måttet om man skall sätta någon tro till denna allegori.

Avbön och återtåg

Han var inte ensam med sina farhågor. Vecko-Posten släppte fram en annan nedstämd frihetsfrestare, som fått sina illusioner grusade under gästvisiten i "den nya rörelsen". Så här beskrev han sin nöd:

— Undertecknad, som under den senaste tiden deltagit i den s.k. fria verksamheten, vill härmed, då jag nu återgått till verksamhet inom och i fullt samförstånd med baptistförsamlingarna lämna några upplysningar som kanske kunna ha någon betydelse.

— Att orda om hur man kan komma på den tanken att verka i ovannämnda mission, torde nu vara betydelselöst, varför jag endast ville säga, att jag på grund av mina iakttagelser icke vidare med gott samvete kan befrämja ifrågavarande mission. Jag har nämligen funnit, att densamma överhuvudtaget alls icke medför den välsignelse, som den ger sig ut för att medföra. Tvärtom. "Frihetsförkunnelsen" leder människor in i svårigheter och lidanden av flera slag ,och genom sådant hämmas Guds rikes utveckling. Resultatet av förkunnelsen ifråga blir i många fall det att ett fåtal människor av olika metoder gå ut ur församlingen — jag tänker mig här en baptistförsamling

— och sedan stå där ensamma och lida, ofta tärda av inbördes strider. Ty enigheten bland de "fria" är inte synnerligen stor, och med tiden blir den nog mindre och mindre, dels på grund av en trång bekännelse och dels på grund av att de väsentliga kännetecken på många av de "fria" just äro klandersjuka och brist på ordningssinne. Att baptistförsamlingen får lida av utbrytningar av nu nämnda slag och blir mindre skicklig att verka Herrens verk är ju klart nog. Och för dem, som stå utanför församlingen, verkar det hela förvirrande.

— Har med dessa få ord velat motivera min återgång till verksamhet inom baptistförsamlingarna och även bortskaffa den tanken, att jag fortsätter mitt arbete utan baptistförsamlingarna. Kunde mina ord verka hämmande på någon, som möjligen tänkt lämna församlingen, vill jag tacka Gud därför.

Tuktande gissel

Pastor *John Ongman* kämpade verkligen inte på skansen tillsammans med friförsamlingarnas häroldar. Tvärtom vände han sig i bestämda ordalag mot de predikanter som häcklade samfunden. I Svenska Tribunen svängde han tuktande sitt gissel med tydlig syftning:

— Då den väckelse, som sedan har benämnts med namnet pingstväckelsen först uppenbarade sig i Sverige, voro vi här i Örebro bland de första som mottogo densamma och ställde oss ibland dess försvarare, emedan den då höll sig uteslutande till bibelns sanningar, även då det gällde den helige Andes verk och nådegåvorna. Dessa sanningar hade vi i många år förut predikat här ehuru vi ännu icke hade erfarit samma mått av gudomlig kraft som kom oss till del 1907. Sedan har denna välsignade väckelse spritt sig över hela landet. Men med bedrövelse börjar man att märka, huru denna rörelse mer och mer förvanskas ibland en del av de vänner, vilka bekänna sig till den. Det är intet nytt som sker under solen. Det har varit så i alla tider, den apostoliska tiden icke undantagen, att då Guds verk gått fram och uppenbarat sig i ovanlig kraft så har

det icke dröjt länge förrän själafienden lyckats föra rörelsens ledare in på villovägar, i det man har gått ifrån livets och kraftens ursprung och fäst sig vid yttre företeelser och slutledningar.

— Så håller det på att ske idag ibland en del ledare inom pingströrelsen i Sverige. Först predikade man uteslutande Kristus till rättfärdiggörelse, helgelse, andedop med ty åtföljande andliga nådegåvor m.m. Nu förekommer knappast en predikan, däri man icke angriper samfund, samfund och återigenom samfund. Att en sådan predikan icke väcker en enda syndare till besinning eller länder en enda kristen till uppbyggelse, det torde vara uppenbart för alla fördomsfria Guds barn. Däremot uppväcker alltid ett sådant tal ett köttsligt partisinne och skapar skyhöga skrankor Guds barn emellan. Och det ser verkligen ut som man med flit använder detta predikosätt i avsikt att göra det omöjligt för rörelsens efterföljare att ha något gemensamt med andra Guds barn, ja i avsikt att få ett parti skilt från alla andra troende. Att ett sådant verksamhetssätt står i rak strid med evangelii anda, torde vart oförvillat Jesus vittne inse. Det är just på denna punkt pingströrelsen i Sverige håller på att förvanskas. Jag sörjer över denna beklagliga avvikelse, emedan jag vet vilka följderna bliva inom en ganska kort tid.

. . .

— Jag är och förblir en varm och tillgiven vän till den bibliska pingströrelsen, men sorgligt att säga, ha en del av våra pingstvänner i Sverige urspårat och uttala hårda domar över andra Guds barn och därföre håller också själavinnarearbetet ibland dem på att komma i andra rummet, i stället för att det skulle stå i första. Det sägs, att en ung manlig evangelist nyligen skall ha sagt: "Sedan jag blev andedöpt, känner jag ingen nöd för syndare, jag skall nu predika för Guds folk." Men huru stämmer hans bekännelse med apostlarnas erfarenhet, då de blevo andedöpta? Läs Apostlagärningarnas andra kapitel! När jag tänker på hur saligt vi hade det tillsammans i Gud, då hörde man inga förkastelsedomar över "samfund", och mis-

sionens organisation, nej då arbetades det endast på att leda syndare till Kristus och Guds folk till undfående av dopet i den helige Ande, och blir här icke en återgång snart till de första gärningarna och den första kärleken, så dröjer det icke länge förrän mycket av det goda, som rörelsen i början arbetade för, rinner ut i sanden.

Dessa framstående predikare och bibelstudieledare förefaller ha varit oeniga i det mesta. Andedops- och församlingsteologin, tidningsfrågan och predikantutbildningen samt spörsmålet om missionens organisatoriska utformning skilde dem åt, och delade dem i åtminstone tre huvudriktningar.

I en förslagen recension av TV-reprisen från Viktoriasalen i okt. 1969, citerar *Erik Sollerman* den över hövan sannspådde *Lewi Pethrus*. Recensenten hade vid något tillfälle frågat den store ledaren om hans inställning till Maranata och naturligtvis fått en reproduktion av det svar vi vant oss vid:

— Vi har knappast någon anledning att frukta denna rörelse. Rörelser av den typen brukar samlas kring vissa "ledare", som sedan sins emellan inte kan hålla samman utan döma ut varandra inbördes. Varje stark kristen rörelse behöver sunda ledare eljest går den under.

Dessa avslutande "visdomsord" i en i övrigt faktaförfalskad recension i Nerikes Allehanda är lärorika om man studerar dem med ett större historiskt perspektiv med ovan skisserade feature. Men det var kanske inte meningen . . .

22. Ett tilltygat möte

Medan *Sundström* i Svensk Veckotidning gjorde frenetiska försök att skjutsa oss ut från *kristna* trosterritorier, lade *Pethrus* och *Sollerman* ner mycken möda på att förneka all kontinuitet mellan den ursprungliga pingstväckelsen och Maranata. För den förre var vi knappast kristna och för de två andra absolut inte pingstvänner. Ingen utav dem lyckas övertyga. Insändarspalterna i de tidningar, som lät andra röster komma till tals gav besked om att många såg ett förräderi i avsvärjelserna.

Pastor *Erik Svedberg* sökte temperera det uppjagade oförnuft, som så hejdlöst skenat fram genom de frikyrkliga organens spalter. Hans reflektioner formulerades så i Svensk Veckotidning:

— Den diskussion, som blossade upp kring Maranata i samband med TV-förevisningen, har väl nu i stort ebbat ut. Men när man tänker på den, måste man väl ändå fråga, om den inte varit rätt ensidig. Här nedan skulle jag vilja ge några kritiska synpunkter på kritiken och vända den mot två håll. Åt såväl kristna som icke-kristna.

— I vårt gudstjänstfirande är vi tydligen rätt beroende av stämningsmoment, och "stämning" synes man både kunna och vilja skapa på olika sätt. Och då menar en del, att stämning är detsamma som extas, andra vill ha annat känslosvall, andra åter stämningsfull stillhet. Så olika funtade är vi människor. Från kristna bekännares håll har rätt hård kritik riktats mot Maranata, som t.ex. i Svt och av pastor Lewi Pethrus. Och

mer än en gång har jag inför denna kritik frågat: Varför ska "vi", som själva sitter i glashus, kasta sten? Detta gäller mer eller mindre all kristen verksamhet, men den frikyrkliga särskilt. Mellan de olika gudstjänsttyperna råder föga mer än *grad*skillnad. Något som också pastor Imsen påpekade i TV-debatten. Att det är fråga icke om *art-* utan om *grad*skillnad blir särskilt påfallande i de frikyrkligas seriemöten. Är det någon större skillnad på t.ex. Maranatas schlagerartade musik med åtföljande handklappningar och "vårt" körsjungande i stil med "Alla borde känna till . . . " Och mycket annat lättgods, som ska skapa en viss stämning i "väckelsemötet" innan själva predikan tar vid. I båda fallen vill man sätta frågetecken och undra om det är förenligt med ett värdigt gudstjänstfirande. Och så länge "vi" inte kan skapa bättre former för "vårt", låt oss låta bli att kasta sten på andra, Maranata t.ex. Vi bör inte ställa oss in i ledet bland negativa kritiker, utan istället göra allt vi förmår att skapa värdigt och värdefullt gudstjänstfirande, som ger våra själar både värdefull och värdig stämning och närande själaföda . . .

I Missionsbanerets insändarspalter utbröt ett litet tumult. Det fanns de, vilka kunde vittna om att fysiska manifestationer inte var något unikum för ett maranatamöte, och att det inte gick så städat till i tidigare skeden. Signaturen E-l A-n berättade exempelvis:

— Jag minns också en annan broder, en stor kraftig man, som under en av bönedagarna på skolan låg på knä vid en av de första bänkarna framme i kyrkan och ropade halleluja med sina lungors fulla kraft, allt under det han ideligen slog med sina händer i bänken, så jag trodde han skulle slå händerna i trasor.

— Jag talade med en kamrat, som var andedöpt, men som till sitt temperament var mycket stilla — om mina bekymmer, om hur störande allt detta verkade på mig. Jag kunde själv inte koncentrera mig i bönen. Då sade hon: "Det är för att du inte själv är andedöpt och inne i den andliga välsignelsen, som

du är störd av detta." — Jag påtalade brodern som slog händerna i bänken så den skakade, vartill hon genmälde på sitt stilla sätt: "Det är något andligt ofostrat hos den brodern ännu. Du ska se han lugnar sig efterhand."

— Några dagar senare hade vi bönedag gemensamt med Missionsskolan. Vi var en skara unga evangelistsystrar som låg på våra knän runt den nedre plattformen i gamla Filadelfia, längtande och bedjande. Syster Lisa Alm från Missionsskolan låg på knä bland oss och talade i tungor och kvittrade som en lärka, profeterade och talade underbara löften från Gud till oss. — Då kom Gud och döpte även oss i sin helige Ande. Och sedan fick jag erfara att det var sant vad *Ebba Widén* sade. Jag var inte längre störd av andra, när de prisade Gud. Jag var själv med i lovsången.

— Om det funnits en TV-kamera på den tiden, som fångat upp hur det gick till i Örebro, och då visats nu, så hade det varit mycket som varit analogt eller likt vad vi såg från Viktoriasalen i Stockholm.

— När man i dagspressen läste hur kyrkans män i Örebro deklarerat enig front mot Maranata, så tyckte man det var underligt det uttalande som rektor J. Boström gjorde. Han var väl ändå med ÖM för 40 år sedan? Eller var han inte?

— Hade "experter" fått yttra sig då liksom i TV-debatten nu, så kanske vår bibelskola stämplats som en "ytterlighetsriktning av primitiv karaktär, och att extasen på bönedagarna var framtvingad av uttröttning".

Liknande uttalanden kunde staplas på varandra, ty den äldste generationen inom respektive väckelserörelser såg i Maranata en förnyelse av sin ungdoms livsström. I samma tidning gjorde en insändare följande kategoriska påståenden:

— Annars var Maranatamötet mycket likt ett vanligt pingstmöte för en 45 eller 50 år sedan. Varken bättre eller sämre. På den tiden fanns varken TV eller radion, men det fanns sensationshungriga och smädelystna tidningar. Jag minns, hur jag

som yngling läste om Elimförsamlingen i Stockholm och pastor Carl Hedeéns verksamhet där. Kritiken var lika ovänlig då som nu. De yttre manifestationerna skildrades med nästan samma ord och uttryck då som nu.

— Maranata-folket väntar väl, att Herren snart skall komma och hämta de sina. Själva namnet är ju en inbjudan till Herren att komma igen. Och på den dagen skall allt bli uppenbart. 1 Kor. 4:5.

De framstående kristna publicisternas ansträngningar var alldeles för narraktiga. Kåpan brast vid redovisningen av enkla fakta.

Betänksamma observatörer

Utomkyrkliga observatörer var i allmänhet fördömande men en och annan var betänksam, Gefle Dagblad exempelvis ända till misstänksamhet. På ledarplats sades det rent ut bl. a.:

— Ett rent fördömande av Maranatarörelsen har pastor Lewi Pethrus kommit med i pingströrelsens tidning Dagen; det citeras i GD idag under rubriken Pressröster. Det är onekligen märkligt att ledaren för en rörelse som uppvisar så många med Maranata likartade drag, anser sig kunna så totalt utdöma Maranata som en helt oandlig företeelse. Den som övervarit några pingstmöten, särskilt under tidigare år, fann möjligen en grad- men ingalunda någon artskillnad mellan dessa och Maranatamötet i TV. Och vad beträffar helbrägdagörelsen "på löpande band" — utdömd i TV av pastor Hjelm och i Dagen av Lewi Pethrus — har ju sådan verksamhet även stått på pingströrelsens program vid de besök som uppreklamerade amerikanska evangelister och undergörare gjort hos Filadelfia i Stockholm. Det kan väl aldrig vara så att *Lewi Pethrus* talar illa om Maranata för att hindra en överströmning av medlemmar dit från pingströrelsen — på samma sätt som pastor Pethrus själv och hans generation av pingstvänner en gång läm-

nade baptistsamfundet därför att de tyckte att detta stelnat i formerna?

Kanske det . . .

I Vecko-Journalen förde *Kid Severin* pennan om extasskräcken. Med raljerande rapp gisslade hon en vanlig typ av dubbelmoral:

— När upplevde ni kollektiv extas sist? Var det på fotbollsstadin? Vid en rock- eller twistgala? På en teater- eller operaföreställning där publiken jublade mot stjärnan? Det var väl för all del inte på ett Maranata-möte? Var det så tala bara inte om det. Då blir ni utskämd, förklaras för intellektuellt mindervärdig.

— Extas är alltid något misstänkt på våra breddgrader. Med en vrålande rockkung, en liten läderkula på en fotbollsplan eller två slagsmålskämpar i en boxningsring som förevändning kan den till nöds accepteras. Men som religiös erfarenhet — aldrig. Den sortens extas utdöms lika hårt av kristna som icke troende. Den ingår visserligen i den kristna trosbekännelsen och har sin egen stora högtid som vi firar varje år — pingsten, men det som firas hände ju för tvåtusen år sedan — om det nu hände. Det kallades för Den helige Andes utgjutelse, folk började tala med tungor, alldeles obegripbara ramsor, och betedde sig allmänt konstigt. De råkade i religiös extas, togs i besittning av Den helige Ande.

— Det var då det. I dag skulle vi säga att de blev hysteriska, var utsatta för osund andlig påverkan och i mentalhygienens namn skulle vi helst förbjuda sådana tillställningar.

— Det kan mycket väl hända att Maranatarörelsens ledare slår mynt av människors behov av extas, liksom rockkungarna gör det. Det kan också hända att de själva är i god tro. Därom vet vi intet. Men vi vet att människorna som besöker deras möten, människorna som vi såg på TV, är i god tro. Vem kan döma om arten och äktheten i deras upplevelse?

— Masshysteri? Kanske. Den helige Andes utgjutelse i en

människas själ? Kanske. I varje fall de kristna borde nog inte vara så snabba att förneka den sistnämnda möjligheten.

Är inte detta en modern variation av det gammaltestamentliga temat om en helt utomstående skeppare, som i sitt klarvakna tillstånd i hård kamp mot de upprörda elementen, fick försöka väcka en sjusovande profet på nedersta durken? I varje fall är det kloka ord värda att beakta av både den ena och den andra, vars upplevelser hör historien till, men som tror sig veta allt och veta bäst om andliga väckelser.

Sund kritik

Det var märkligt nog fackföreningsrörelsens aftontidning Aftonbladet som fick meddela den nyanserade och lidelsefrie kritikerns kunniga bedömning av det tilltygade TV-mötet. Det var *Olof Hartman,* Sigtunastiftelsens direktor, som med varlig hand förde pennan, då han nalkades den djupa mänskliga problematik Maranata nära nog handgripligt aktualiserat. Den välskrivna kulturartikeln i Aftonbladet adresserade sin stränga men sunda kritik åt olika håll. Den träffade också Maranata men är sann och värd vetgirig uppmärksamhet. *Olof Hartmans* opus vinklade den rykande aktuella rörelsen från ovanliga utgångspunkter. Så här skrev han bl. a.:

— Maranatas framträdande i TV blev en chock för många, och den stillsamma efterdebatten i TV motsvarade knappast publikens reaktion. Men bakgrunden till protesterna är knappast enhetlig. Ibland blir indignationen inför rörelser som Maranata så häftig att man misstänker vederbörande försöker tysta ett Maranata inom sig själv. Dessa rörelser säger nämligen öppet något som alla i hemlighet vet men som långt ifrån alla vågar erkänna: religiösa känslor tillhör de vanligaste mänskliga reaktionerna. Det vore en befrielse att vidgå sin religiositet, men området är tabubelagt, ungefär som sexualiteten i Freuds ungdom.

— Rörelsen är en påminnelse att man måste räkna med

de mäktiga energier det här är fråga om. Dr. Gustav Jonsson undrade vad som förmår Maranatafolket att ta till den religiösa berusningen, och han hade rätt så till vida som religionen kan få vikariera för åtskilligt av detta livets goda. Men den enklaste förklaringen är det religiösa behovet självt.

. . .

— Det är en vanlig villfarelse att känslan skapar sitt adekvata uttryck, bara den är tillräckligt stark. Som om en stark förälskelse var allt som behövdes för att bli lyriker. Och vad värre är: som om den garanterade ett lyckligt äktenskap. På samma sätt händer det att man framträder med anspråk på att stå i utomordentliga relationer till en högre makt och tala på dess vägnar, inte för att man får skåda in i förut dolda sammanhang och ge ord åt det osägbara, inte heller för att man står under en ofrånkomlig etisk förpliktelse, utan för att man känner. Om man upplever det som en garanti om medvetandet kopplas av och orden forsar fram direkt ur omedvetna förråd. Det är som vid spiritistiska seanser där man tror sig få budskap från döda genier, inte för att budskapen är genialiska, utan för att de beledsagas av konstiga fenomen. Så tror man sig också stå i förbindelse med en oerhörd auktoritet, den helige Ande, all uppenbarelses källa, därför att man talar och handlar på en väldig upplevelsevåg, medan dock *det man säger* är förvånande torftigt för att ha ett sådant ursprung.

— Därmed är inte en rörelse som Maranata avfärdad. Dels får rörelsen inte dömas efter ett enstaka framträdande. Och vill man rikta en fruktbar kritik mot det barbariska i detta framträdande är det inte Maranata ,som skall kritiseras utan en kultur där känslolivet vanvårdas. Den kritiken drabbar också Svenska kyrkan och de stora frikyrkosamfunden. Den svenska kristenheten har gott om lärostrider, och verksamhetens hjul snurrar som en bönekvarn. Men var finns egentligen tillbedjan, heligheten, de bekanta strömmarna av levande vatten?

— Svar saknas inte. Jag återfann ett av dem i Maranata. Den som uttolkade tungotalet citerade nämligen skrifterna rätt flitigt. Det gjorde predikanten också, fast inte alltid exakt.

Den bibliska förankringen kommer att bli avgörande för rörelsens framtid, även beträffande känslolivets vård. Det trägna textstudiet är inte bara en väg till kunskap, utan en fostran av känslolivet.

. . .

— Det avgörande är till sist inte graden eller arten av känsla. Inte i kristendomen. Man kan älska med mycken kultur och nyans och skönhet — älska sig själv. Det är fråga om vem man älskar, och vad. Säger man sig älska Kristus måste man ta konsekvenserna och bryta den fromma cirkeln för att höra ihop med hans vänner — och de var som bekant inte alla så fromma. Det är därför ett misstag när man föreställer sig de kristna mystikerna som världsfrånvända. Inga var mera världstillvända. Maranata är arameiska och betyder "Du vår Herre kom". De som bäst begrep denna hemlighetsfulla bön var alltid själva på väg någonstans, var och en till sin nästa. "Bara" för att göra en tjänst. Och utan att den andre anade vem som sänt honom som kom.

— Även detta är kännetecknande för den centrala tradition jag här anknutit till: den är fåmäld om "övermåttan höga uppenbarelser". I detta stycke har den en förebild, om vilken det sades: "Han skall icke skria eller ropa, och icke låta höra sin röst på gatorna."

Även om det verkar som om *Hartman* satt aningen för högt då han granskande svepte över komplicerade livsområden och därför blev alltför teoretisk för oss "barbarer", mitt inne i kampen mot onda makter, materialism, spiritualism, okunnighet, ljumhet och nyhedendom, så finns det i hans kritik en åtkomlig frisk sanningskärna värd mödan av inträngande begrundan. Det är ju uppenbart att det är mycket som måste ansas i gudstjänstlivet, men det där med känslolivets vård och tuktade uttrycksformer är en helgelsens process, vilken ofta pågår under alla "barbariska" och "primitiva" former. Jag är förvånad över kristna opinionsbildares benägenhet att ägna vissa överdrifter hos oss så stor uppmärksamhet. Ivern att injicera dämpande

förmaningar och tillrättavisningar åt maranatafolkets gudstjänstliv är missriktad. Den energin borde istället sättas in för att stimulera nerv- och blodsystemet i de kristna sammanhang där medmänsklighet och andlighet tvinar bort genom den långt vanligare känslokylan.

23. Församlingsordning och organisationsform

Vår respektlöshet för organisationer och den lägermentalitet vi hävdar de står som ovedersägliga bevis för, har väckt mycken ovilja hos troende vänner. De har tyckt vi gjort oss skyldiga till helgerån. Det vi under deras protester benämnde matrikelgemenskap var den organisatoriska tillhörighet medlemskortet legitimerar.

Eftersom kunskapen om vad nytestamentlig församlingsgemenskap egentligen innebär är svävande, blir begreppen ofta diffusa. Förväxlingar blir därför lätt följden.

Skaror av matrikelförda medlemmar i de olika frikyrkliga organisationerna är ljumma och likgiltiga eller helt avfälliga. Inga yttre attribut ändrar deras andliga konstitution, och det är en medveten förfalskning att, såsom sker, redovisa dem som kristna, då de egentligen är avkristnade.

Det var alltså inte lokalförsamlingsidén vi ville komma åt. En församling kan fungera utan matrikel och det föreningsmässiga förfaringssättet att numrera människor och klubba dem in eller ut ur medlemsrullorna. Eftersom alla, efter många begångna misstag, borde vara medvetna om riskerna, är det klokt att använda metoden med stor försiktighet. Många tror dessutom, att den lokala församlingsorganisationen och Guds församling är identiska, varför medlemskortet garanterar fritt inträde till evig salighet.

Boken "Pingströrelsen och dess förkunnelse" av A. A. Holmgren visar att pingstvännerna under ett tidigare skede var mycket reserverade mot matrikelsystemet. Så heter det exempelvis:

— Åter, var är denna ena församlings medlemsmatrikel?

Herren har även skött om detta; ty i Lukas 10:20 säger han till lärjungarna: *"Glädjens, emedan edra namn äro skrivna i himmelen"*. Jesus gjorde det aldrig nödvändigt att hava våra namn uppskrivna i kyrkoregister på jorden, men han lärde på det klaraste att vi måste *veta* att de voro i himmelen. Paulus talade om sina medarbetare såsom havande sina namn skrivna i Livets bok. Fil. 4:3. I Hebr. 12:23 läsa vi om "församlingen av de förstfödda, som äro uppskrivna i himmelen", och i den allvarliga redogörelsen för den yttersta domen är det skrivet, att "vem som helst, som inte fanns skriven i Livets bok, kastades i eldsjön". Uppb. 13:8, 21:27. Det betyder intet, i hur många jordiska kyrkoböcker våra namn äro skrivna. Om de ej är skrivna i himmelen, så tillhöra vi icke Guds församling. Och det finns bara en kropp, och den kroppen är *församlingen,* Kristi kropp, för vilken Kristus är huvudet.

Det är klokast att reducera matrikeln till det den bör vara; en adressförteckning utan någon som helst annan funktion än den för själavården rent praktiska.

All den fruktan och mänskliga fåfänga, som döljer sig bakom det florerande statistikraseriet är av ondo. Man försöker med statistikens hjälp ge verksamheten en ansiktslyftning. Det är meningslöst att frisera en trist verklighet för att den skall se imponerande, eller åtminstone mindre skrämmande, ut. Siffror säger inte allt. Kvantitativa förändringar behöver inte betyda vare sig tillbakagång eller framgång. Det borde vi ha lärt av väckelsehistorien.

Ny mark

Att de religiösa organisationerna krymper numerärt, behöver inte nödvändigtvis vara en återspegling av andlig reträtt. Tron vinner ständigt ny mark. Gamla läsare förnyas till strålande aktiviteter i Guds verk, och unga människor viger sina liv till osjälvisk tjänst som grovarbetare på krävande skördefält.

Vem vet förresten hur många anonyma anhängare tron har utanför de etablerade samfundens hank och stör? De kommer att framträda som frimodiga Kristusbekännare, och deras antal kanske skall visa sig vara större än dagens sjunkande medlemssiffror. Detta är ingen falsk tröst för deprimerade kyrkofurstar.

Vi befinner oss onekligen i en andligt komplicerad situation. Kristenheten rör sig i olika riktningar. Huvudströmmen drar via den ekumeniska rörelsen mot Rom. Många gör dock halt och omvänder sig. Det är en samlingsrörelse mot centrum, som väcker förhoppningar och inger oro. Skall denna besvärliga ekvation hyfsas, måste vi göra klart för oss, att den rymmer obekanta faktorer som endast den levande tron förmår lösa. Trons folk har ett hemligt vapen, som kan ställa alla framtidsprognoser och opinionsundersökningar vid skampålen. Risken är att samfundsegoismen och organisationshetsen driver fram nya rekryteringsformer, vilka i längden kommer att skada kristendomens egen sak ytterligare.

Den genuina väckelsekristendomen har framtiden för sig, men jag tvivlar på organisationerna. De har i de flesta fall överlevt sig själva. Fältropet är fortfarande: "Utanför lägret!" Vi vill ha Jesus tillbaka!

Inte alla de vänner, vilka fylkat sig till oss, har riktigt förstått det angelägna i maximen: Ett minimum av organisation — ett maximum av organism. De hade visserligen lämnat överorganiserade samfund och kyrkor, men i den praktiska tillämpningen av det organisationssvaga församlingsidealet inställde det sig från början slitningar, oftast orsakade av att några tagit gamla modeller med sig och försökte få dessa applicerade på den nya verksamheten. Då inte det gick, fann en och annan det för gott att återvända.

Det är inte så lätt att alltid dra följdriktiga slutsatser av det faktum, att kristen tro handlar mer om medborgarskap betingad av födelse in i ett *osynligt* rike, än om meriterande kvalifikationer för medlemsskap i en jordisk kyrkoorganisation.

"Allt är så löst" är ett uttryck som under alla år cirkulerat bland personer, vilka efterlyste större ordning och fasthet för

verksamhet och församlingsliv. Det är möjligt att samfundsspöket skrämde oss till överdrifter. Konsolideringen borde måhända ha uppmärksammats mera och uppföljningen blivit mera metodiskt genomförd. Kanske det fanns ett spiritualistiskt drag i församlingssynen med försummelser som följd. I så fall var den en reaktion mot den formalism och intellektualism vi ständigt törnade emot. Stundtals förde denna vår kamp för andlig frihet till ett ställningskrig, där onödiga fientligheter uppstod.

Motståndarnas anklagelser om anarkistiska tendenser var demagogiska och utlöste ibland rätt häftiga diskussioner, då de uppenbarade sig i våra sammankomster och sökte rädda oss och vår publik från religiös villfarelse.

Men agitationen saknade relevans. Personligen har jag nämligen aldrig haft någon ambition att torpedera den lokala församlingen. Helt missvisande har jag kommit att uppfattas som den främste och farligaste exponenten för upplösning av allt ordnat församlingsliv. Det stående motivet har dock varit att i någon mån försöka befria församlingen från hämmande organisationsmönster och återföra henne till primära uppgifter.

Denna process betyder enorma omvälvningar. Därför är också motståndet så bittert, framför allt bland dem som på ett eller annat sätt är beroende av organisationernas existens. Det finns ett inte obetydligt socialt problem, som också hör med till bilden. Pastorer, missionärer och funktionärer är utsatta. Hur många predikanter har inte under de senare åren uttalat sin sympati och tillgivenhet för oss och vårt arbete, och de har sagt sig vilja dela vår gemenskap, men de har inte vågat ställa sig till förfogande för ett predikobesök, eftersom det skulle ha renderat dem svåra efterräkningar.

Det bästa, som kunde hända den andliga verksamheten i vårt land, vore att den konsekvent decentraliserades till det lokala plan där den rätteligen hör hemma och förlöstes från alla mastodontliknande över- och sidobyggnader. Det skulle framför allt gagna evangelisationen av storstädernas evangeliskt opåver-

kade förortsområden och ge den lokala församlingsrörelsen en kraftig knuff framåt.

Enkla former

En återgång till enkla mötes- och verksamhetsformer är inte längre endast ett önskemål utan en tvingande livsnödvändighet. Till det hör att bönemötet absolut måste återfå sin centrala plats såsom all kristen verksamhets naturliga kraft- och inspirationskälla. Situationen är ingalunda hopplös om vi rustar oss med rätta vapen och på rätt sätt är redo att ta alla de konsekvenser denna insats kräver.

I en liten skrift utgiven 1917 av Filadelfiaförlaget i Stockholm har "ett flera dagars samtal, som hållits i Berlin av en stor skara andedöpta predikanter" summerats under titeln: "Pingstväckelsens riktlinjer". Där kan man bl.a. läsa:

— Det finnes för våra dagars mångfaldigt söndersplittrade och av tvedräktens och oenighetens maskar sönderfrätta församlingsförhållanden ingen annan utväg än att vända tillbaka från det stora till det lilla, till grundvalarna för all kristlig gemenskap. Dessa äro de där små sammankomsterna här och där i husen, där två eller tre äro församlade i Jesu namn.

Tyvärr visade det sig vara svårt att följa dessa rekommendationer, varför utvecklingen kom att gå i motsatt riktning.

Hos oss har det funnits en medveten strävan att hitta så enkla och naturliga former för gemenskap och arbete som möjligt. Det har inneburit att mycket har måst rivas ner för att få en grund att bygga på. Så gällde det att stimulera det personliga engagemenget och förhindra att församlingslivet institutionaliserades. Den andliga temperaturen bör vara så hög, att atmosfären är outhärdlig för klåfingriga religiösa byråkrater. Får de den minsta chans, organiserar de så småningom bort väckelsekristendomens sjudande liv och skapar en förvärldsligad kulturkyrka av dess reliker.

Det finns många skrämmande exempel på hur föreningsbyråkratin förtar den andliga livskraften och slår evangelisation och uppbyggelse i vanmaktens bojor. Personlig initiativkraft och individuellt ansvar sätts på sparlåga. Verksamheten fungerar kollektivt via ett digert register av bemyndigade representanter. Men församlingens aktionsradie begränsas högst väsentligt, eftersom de enskilda lemmarna inte fungerar i sina missionsuppgifter.

I den förut citerade broschyren: "Pingstväckelsens riktlinjer" fäster man uppmärksamheten på denna fara och varnar:

— Med en viss rätt har man betecknat vår tidsålder såsom organisationernas tidevarv. Detta allmänna behov av att organisera, som går igenom folkvärlden, hör utan tvivel med till de betydelsefulla drag, som kännetecknа vår tid såsom ändens tid. Naturligtvis får man erfara dessa strävanden även på det religiösa området. Fordringar i den riktningen göra sig redan starkt förnimbara. Men om Herrens församling skall bliva fullkomnad, måste hon även slutgiltigt övervinna den frestelsen att skaffa sig organisationsformer efter mänskliga hugskott och världsliga principer. För denna anfäktning har kyrkan städse givit efter. Babylonisk förbistring och sönderslitning har varit den oundvikliga, djupt sorgliga följden av dessa urspåringar. Vi måste ledas av det medvetandet, att de gudomliga, oföränderliga grundsatser, efter vilka nya förbundets tempelbyggnad skall uppföras, för alla tider och förhållanden blivit nedlagd i Guds Ord. Grundritningen till denna byggnad ha vi redan in i minsta detaljer i det Gamla Testamentet. Men huru det i själva verket skall och måste arbetas efter denna byggnadsplan, detta se vi i apostlarnas ursprungliga, grundläggande verksamhet vid detta underbara byggande, såsom det omtalas för oss i Nya Testamentet.

— Ned i detta gudomliga, dubbla vittnesbörd måste vi städse åter fördjupa oss, rannsakande och begrundande, med bön om upplysning ovanifrån. På denna väg avslöjas allt mera för

församlingen den ännu till stor del dunkla hemligheten av den kristna församlingens uppbyggande i det yttre.

Det finns en distinktion mellan församlingsordning och organisationsform inte alla tänker på eller knappast upptäcker. Statskyrkan har *en* organisationsform, missionsförbundet en annan, baptisterna en tredje, pingströrelsen i Sverige en fjärde, etc. Annars finns det ett otal pingstriktningar i världen med högst olika organisationsmönster. Världspingstkonferenserna uppvisar en heterogen samling representanter med vitt skilda åsikter i organisationsfrågor.

Andeliv utan tvångströja

Nya Testamentet talar om apostlar, profeter, evangelister, herdar, lärare, styresmän, äldste och diakoner men är otroligt tystlåtet i övrigt, då det gäller andra rekvisita man numera menar behövs för att en lokalförsamling ska konstitueras. Det där med stadgar och matriklar har kommit till senare och är av helt underordnad betydelse. Nya Testamentet är också mycket sparsam med statistik och lämnar oss helt ovetande om församlingarnas numerära och ekonomiska styrka. Då man ser detta, går det lättare att genomskåda organisationsväsendets framstötar, mota Olle i grind och hejda de passiviserande krafternas intåg beslutsamt och utan kompromisser.

Församlingen har till uppgift att vara frälsningsuppenbarelsens bärare. Hon ska förmedla Ordet och förvalta nåden samt vara ljus i mörkret och salt i förruttnelsen. Ska det lyckas, måste trons element kanaliseras genom andligen levande människor med förstahandsupplevelser av det de ska förkunna. Det räcker inte med symboler och abstraktioner. Vittnesbördet måste ha det upplevdas signum och bäras fram med den övertygelse som leder till bevisning i Ande och Kraft.

Det finns en kolossal spännvidd och en otrolig variationsrikedom i det andeliv den kristna gemenskapen ska förkroppsliga.

Församlingen kastas in i intensiva strider, men hon behöver absolut inte acceptera ett underläge i kampen mot fientliga härsmakter, men då måste hon komma in i det överflödsliv och ikläda sig den makt, som är hennes speciella privilegium.

Avlidna väckelserörelser lämnar efter sig kyrkoinstitutioner. Hos dessa ser man detta gudafödda, materialiserat i de olika liturgiska mönster traditionen utvecklat. Det kan vara suggestivt och stämningsfullt med den konventionella religionens många pompösa utanpåverk. Den saknar dock Andens dynamik och utesluter övernaturliga manifestationer och spontana överraskningsmoment. Det är sensationella stilbrott att ge uttryck för inneboende livs- och frälsningsglädje i högljudd lovsång eller tacksägelse i sådana sammanhang.

Det är detta stramt fixerade kyrkoliv de andedöpta finner onaturligt och som många med dem upplever såsom en tvångströja. Kyrkokristendomen har ett brett register, och den gör sig i olika utvecklingsstadier gällande i hela kristenheten. Den har utrustat sig med många sakrala anordningar och inrättningar. Successivt omvandlas den stagnerade och i stereotyp formalism stelnade väckelsekristendomen till likhet med skökomodern och införlivar hennes många missbruk med sitt gudstjänstfirande. En av kyrkokristendomens historiska insatser har varit att med alla tillgängliga maktmedel eliminera yttringar av levande väckelsekristendom.

Faran för van- eller övertro och vidskepelse är inte på långt när så stor i maranataväckelsen som i de synkretistiska kyrkosamfunden, där enkla gudstjänsts- och gemenskapsformer gått förlorade i en för den ursprungliga kristendomen väsensfrämmande ritualism. Det krävs rätt vidlyftiga arrangemang för att denna präliga kyrkokristendom ska fungera hjälpligt. Till och med en helt vanlig gudstjänst verkar uppstyltad av alla omständliga anordningar: Vigt kyrkorum, ordinerad präst, liturg, kantor, altare, predikstol, ämbetsskrudar, handböcker och kyrkoårets rekommenderade predikotexter. Allt är inövat och inrutat från början till slut. Det är fast och tryggt. Riskerna för avvikande fiaskon är minimala, ty allt fungerar efter an-

givna direktiv och förordningar.

Men hur ofta tänker vi på att denna uniformitet är både oandlig och omänsklig, fjärmar i verkligheten de agerande från den menighet de ska betjäna och avlägsnar den från närkontakten med evangelii övernaturliga frälsningserbjudande. En och annan präst förmår väl ge gudstjänsten substans, men i stort är andefattigdomen skriande.

I den lilla, utomordentligt informativa skriften "I urkristen tid" säger professor *Gunnar Westin:*

— I den urkristna församlingen är det aldrig fråga om altaren, *thysiastärion,* icke heller något om kultpräst, *hierevs,* icke om tempel, *hieron.* Vi söka förgäves efter någon objektivt verkande altarkult och ett fast liturgiskt schema, men vi finna en gemenskapsmåltid av djup andlig-reell innebörd. Liksom dopets förrättande uppenbarligen alls icke var förbehållet någon viss grupp, allra minst apostlarna, såsom tydligen framgår av texterna, utan verkställdes av olika personer på olika platser, så synes också "brödsbrytelsen" ha ombesörjts under enkla, oreglerade former i hemmen och i församlingsmöten.

— Jämför härtill också 1 Kor. 11, där måltidssammankomsten nämnes och även oordningar påtalas. Där framhålles också nattvardens åminnelsemoment liksom även dess förkunnelsekaraktär, men även där betonas den andligt-mysteriösa gemenskapen med den närvarande Kristus, vilkens död och uppståndelse man ansåg som grunden för hela den nya "riktningen".

Statskyrkans barndops- och konfirmationslära är uttryck för en sakramentalistisk övertro utan någon förankring i kristendomens egen urkund. Dessa ceremonier har visserligen under senare årtionden allt mer tömts på sitt religiösa innehåll och av menige man förvandlats till dekorativa familjehögtider. Men de rymmer i realiteten föreställningar, som är helt bibelstridiga — efterapostoliska konstruktioner — och måste karaktäriseras såsom direkt kristendomsfientliga, eftersom de har en immuniserande effekt och lamslår missionen.

Jag återkommer till professor Gunnar Westins skrift:

— I slutet av 100-talet hade ett nytt skede börjat i kyrkan. Pauli syn på synd och nåd trängdes undan. Det judaistiska inflytandet växte, offertanken vid nattvardsfirandet och nya altartjänster togo form. Stadgade bönetimmar ("tideböner") kommo in i gudstjänstlivet, medan Paulus manade: "Bedjen alltjämt i Anden" och "Bedjen oavlåtligen".

— Den hierarkiska ordningen, de magisk-mystiska sakramentsföreställningarna och den fasta dogmatisk-ortodoxa läran utmärkte den då framväxande gammalkatolska kyrkan. Klarast framträder den sakramentalistiska förvandlingen i dopet, som omkring år 200 fått sig tillagd en rad naturreligiösa ceremonier, vilka hade sina paralleller i mysteriekulturerna. Dopvattnet undergick en reningsprocedur, då elementandarna däri utdrevos, även dopkandidaten skulle befrias från demonerna, och detta började nu ske genom en speciell besvärjelseakt (exorcism).

— I Rom t. ex. måste dopkandidaten vid denna tid högtidligt avsäga sig Satan och all hans tjänst, och därpå smordes han med särskild invigd olja. Sedan steg han ned i vattnet, avgav lydnadseden till sin nye Herre, då han uttalade dopbekännelsen, och blev därefter tre gånger nedsänkt i vattnet. Efter uppstigandet smordes han ånyo, varefter han fördes inför biskopen och blev genom handpåläggning, smörjelse, korsmärkning och kyss meddelad den helige Ande och upptagen i kyrkan. Här möta vi en annan värld än den urkristna och den efterapostoliska till mitten av 100-talet. Förvandlingen var i gång.

— Men den apostolisk-urkristna ordningen bestod in i senare delen av 100-talet, och den fortsattes av kretsar och samfund, som sedan kallades kätterska. De blevo särkyrkor och oppositionsrörelser utanför den stora kyrkan.

Övertron på nådamedlen rationaliserar bort den personliga omvändelsen och legaliserar — med "kristnade" vidskepelser — en kollektivistisk kyrkoanslutning, som möjligen hör hemma i Gamla Testamentets värld. Teologerna motiverar denna magi med hänvisning till den mystiska formeln: "Den objektiva

nåden". På detta horribla sätt har praktiskt taget hela det svenska folket "kristnats" och medlemsregistrerats i en folkkyrka där de aldrig begärt sitt inträde. Denna form av "massfrälsning" är väl om något en religiös köpenickiad utan motstycke.

Jag tillåter mig ånyo citera professor Gunnar Westin:

— Det är det personliga lyssnandet och mottagandet, som står i förgrunden. Nya Testamentets ekkläsia är alltså församlingen av kallade troende, som mött den nya "riktningen" och vunnits för denna. Den är icke en mysterieförsamling, icke en genom sakrala akter och outgrundliga kultbruk skapad folk-ekkläsia, där personlig övertygelse och inre anslutning ha ringa betydelse. Den urkristna rörelsen har i alla de fall, där vi känna till dess början på en ort, framträtt på samma sätt: personer ha genom predikan, undervisning, ibland övertalning, vunnits för den nya "vägen", den nya "riktningen" och sedan genom en dopakt högtidligen invigts till den nya gemenskapen med Kristus och med församlingen (ekkläsia) under Andens ledning. Dopet "i Jesu Kristi namn" var inseglet på sinnesändringen, syndaförlåtelsen och anslutningen till den nya "riktningen".

— Detta var regel i urkristendomen, men då återstår en viktig fråga: Skedde aldrig något undantag härifrån, så att medlemsskap i en kristen församling vanns t.ex. genom kollektivanslutning, med spädbarn i föräldrars sällskap? Upptogs icke kristna spädbarn i den urkristna församlingen genom dopet? Något exempel på detta finns icke i Nya testamentet, ännu mindre någon förordning därom.

Levande tro

En annan variant av samma övertro är klerikalismen, ett fint uttryck för prästvälde. Man hör i kyrkliga sammanhang ofta talas om ordination och apostolisk succession. Då är det det prästerliga ämbetet, som skjuts i förgrunden och ges en upphöjd plats, som papisterna i regel slår mynt av. Det är en

vrångbild av en urkristen andlig realitet, *då* utan någon som helst institutionell karaktär.

Prästkarriären ger numera i huvudsak *social* pondus, är — åtminstone i övre skikten — statusomstrålat, ger en ganska god ekonomisk utdelning och kräver vare sig frälsande tro, Andens kraft eller trons gärning av dem, som strävar uppåt i den.

SSU inbjöd till debatt omkring ämnet: "Tanke- och trosfrihet" i Jönköping i februari 1965. Vi var fyra som inledde, teologen docent *Per-Olof Ahrén,* redaktör *Per Grevér,* avdelningschefen i ecklesiastikdepartementet *Roland Paulsson* och jag. Ordförandeklubban sköttes mästerligt av förbundssekreteraren *Thage Peterson,* och i frågepanelen satt fem unga män och servade utstuderade frågor. Tio handplockade karlar penetrerade, typiskt nog, också kvinnoprästproblematiken utan feminin assistans hos det demokratiska och jämlikhetsmedvetna SSU . . .

Jag sökte genom en analogi förklara, att jag såsom utomstående hade svårt att förstå den hårddragna bokstavstroheten i just denna fråga, då ju samma teologer i *andra,* långt viktigare spörsmål av frälsningskaraktär — såsom exempelvis dop- och konfirmationsläran — tycks helt ignorera samma urkunds bokstavs- och andemening.

Där kastades också fram frågan om en präst behöver tro för att få tjänst i Svenska kyrkan. Jag besvarade frågan nekande, och det väckte avsky och bestörtning i fromma kretsar, att jag undslapp mig påståendet, att prästyrket förlorat sin kallelseprägel och numera kan jämställas med andra profana akademiska yrkeskategorier. Tron är bortrationaliserad. Domprosten i Växjö stift, den beundransvärde kämpen *Gustaf Adolf Danells* öde ger väl fog för misstanken, att han har små utsikter att nå fram till biskopsvärdigheten.

Tron kräver sina offer i en kyrka, som, i stort sett, gjort sig oberoende av dess existens . . .

Det må emellertid vara hur det vill med dessa förhållanden. Här skall endast slås fast, att det är hart när omöjligt härleda en

pastoral yrkeskategori ur Nya Testamentets lära om andliga tjänster och nådegåvor. Hierarkin kom senare och utvecklades till en maktfaktor i en kristenhet på avvägar.

Professor Gunnar Westins broschyr ger följande besked:

— Vad slutligen församlingstjänsterna angår, kan här endast i korthet framhållas några synpunkter. De byggde på andlig auktoritet, icke på ämbetsauktoritet. De voro *tjänster,* såsom ordet diakonia anger, ehuru detta i vår svenska översättning på flera ställen översatts med ämbete. Redan ovan är påpekat, att de grekiska orden för altare, kultpräst och tempel alldeles saknas i Nya Testamentet såsom beteckningar för vad som förekom i den kristna församlingens sammankomster. Det judiska och det hedniska kultskicket var övervunnet. I stället möter oss det förut beskrivna andliga brödraskapet omkring evangeliet, dopet och "brödsbrytelsen" under ledning av Jesu lärjungar, apostlarna och deras medhjälpare. Apostlarna intogo en särställning över andra. I församlingarna funnos *äldste* (presbyterio), en från judendomen känd beteckning för ledande män; sålunda fanns en krets styresmän, vilka ibland också kallades för episkoper (episkopoi), i Apg. 20:28 och Fil. 1:1. På förra stället är det Paulus, som kallat till sig Efesus-församlingens äldste och säger till dem, att den helige Ande hade satt dem till episkoper (episkopous) i hjorden. Äldste och episkoper är således här samma sak, och det försvenskade ordet biskop betyder egentligen tillsyningsman. Uttrycket i Apg. 20:28 säger alltså vilken uppgift de äldste hade i församlingen. Varken äldste eller biskop är en kultisk-sakral beteckning.

Monumental kyrklighet

Det är skrämmande att se, hur den katolska anden influerar hela kristenheten. Genomgående kan man iaktta en förvandling mot monumental kyrklighet i praktiskt taget samtliga samfund. Teologin är inte identisk, och metoderna varierar, men *resultaten* är förvånansvärt likartade och ger det bestämda intrycket, att det är ett verk av en och samme ande.

På de flesta håll märker man en panikartad rädsla för livsyttringar av olika slag. Gudstjänstlivet är välregisserat, men fastlåst och odramatiskt. Väckelsemötet är inte längre så bombastiskt laddat. Ropen har tystnat och sången nyanserats, men så har också väckelsemötet förlorat sin betydelse som rekryteringsbas för gemenskap med friförsamlingen. Även här håller nämligen det personliga omvändelsekravet på att förlora sin betydelse såsom kategoriskt villkor för den frivilliga anslutningen. Frikyrkoförsamlingen har fått andra rekryteringsunderlag och principer och bärs allt oftare upp av välfostrade och socialt medvetna, men opånyttfödda medlemmar.

Via statligt subventionerade barn- och ungdomsorganisationer slussas de flesta fram till kyrkobehörighet. Genom olika upptagningsceremonier befordras de, med eller utan subjektiva trosupplevelser, till medlemsskap i en dualistisk, frikyrklig miljö, som också gläntat på dörren för förödande rationalism och liberal teologi.

Strävan till en kyrkoförfattning med fast organisation, med medlemsregistrering, stadgar och styrelser med juridiska funktioner, sakramentalism och klerikalism uppenbarar sig först under efterapostolisk tid och antyder att en förskjutning från det karismatiska mot det institutionella ägt rum.

I "Ordet och Tron" nr 2 1968, skriver pastor *Harald Gustavsson,* Göteborg, om "Ledningen av Guds församling". Han säger bl. a.:

— Vi har något i våra församlingar som det inte finns något spår av i Nya Testamentet — en juridisk styrelse, stadgar och administrationsmöten. Detta är något som vi måste ha enligt svensk lag, därför att vi har kyrkor och kapell — alltså fast egendom. Men vi finner inte någon parallell till detta i Nya Testamentet. Låt oss därför inte lägga större betydelse vid detta än vad vi behöver.

Det finns alltså all anledning för oss att begrunda följande passus ur professor *Hjalmar Holmquists* "Kyrkohistoria":

— I detta gudsförhållandets och hela kyrkolivets inställande under rättens synpunkt ligger från en sida sett katolicismens

anda, som först Luther kunde bryta. Utvecklingen av detta moment påskyndades, därigenom att entusiasmens religiositet slappnade, när man kom längre bort från den levande traditionen om Jesus. De karismatiska personerna blevo sällsyntare eller deras profetior opålitligare, väntan på Herrens tillkommelse gäckades alltjämt, och en ny generation växte upp, som delvis var född kristen och ej vunnits genom direkta omvändelser. I stället för Andens omedelbara ingivelse trädde alltmera kyrkorätt, fasta ämbeten och sökande efter yttre religiösa auktoriteter och formuleringar.

I urkristen tid fanns inte ens embryot till de många anordningar den kommande utvecklingen skulle nödvändiggöra i en allt mer katoliserad, och så småningom till statsreligon degraderad, kristendom. Orsaken var att församlingen levde och verkade med ett mycket kort perspektiv. Dess uppståndelsereligion med andedopsupplevelse gjorde de första kristna entusiastiska och världsfrånvända. De väntade Jesus i sin generation, varför verksamhetens yttre ram ter sig provisorisk och primitiv. Där Anden är, finns evigheten och oändligheten. Tusen år blir som en dag och en dag blir såsom tusen år.

Det är Andens omedelbara närvaro, som ger församlingen överflödande liv och hjälper henne att på rätt sätt prioritera uppgifterna och transformera den tillkommande världens krafter.

Professor Hjalmar Holmquist säger i sin "Kyrkohistoria":

— Urkristendomens högt spända religiösa och sedliga idealitet möjliggjordes genom tron på den nära förestående parusien, även om denna å andra sidan skymde blicken för uppgiften att söka så småningom omgestalta hela samhällslivet i kristligt-sedlig anda. Väntan på Jesu snara tillkommelse utgjorde det allt omspännande momentet i urkristendomens liv. Denna väntan onödiggjorde fasta ämbeten, ordningar och lärosatser. Ur denna väntan hämtade de karismatiska personerna, främst profeterna, sin inspiration.

— Härmed ha vi åter berört det drag i den urkristna tiden,

vilket kan sättas som rubrik över den i motsats mot alla kommande skeden. Det var den entusiastiska religiositeten, livet i frihet från former och formler under Andens omedelbara ledning. Men även här lurade en fara. Till Andens gåvor räknades i analogi med dåtida föreställningar extatiska yttringar, tungomålstalande, etc.

Aposteln Paulus är ett exempel på denna, av uppbrottsstämning starkt påverkade, livsinställning. Då han undervisar församlingen i Tessalonika om Herrens tillkommelse, talar han i tredje personen om *"dem* som äro avsomnade", men i första personen om *"vi* som då ännu leva och hava lämnats kvar bliva jämte dem bortryckta på skyar". I den intensiva förbidan förblev han ända till slutet.

Väckelsekristendomens mest framträdande kännemärke är den starka betoningen av Jesu omedelbara återkomst. Tidsbegreppen förlorar helt sin betydelse då evigheten genom Andens förmedling strålar fram som en levande och gripbar verklighet. I denna verklighetsnära kristendom förkroppsligas det övernaturliga i församlingsgemenskapen. Livet får enkla, direkta och personliga uttrycksformer. Organisation blir oväsentlig eller helt överflödig.

Det är då tyngdlagens religiösa motsvarighet dragit ner kristendomen på föreningsplanet, kopulationen med inomvärldsliga stormakter blir möjlig, och organ födes fram, ur vilka prästhierarki och ämbetskyrka emanerar.

Kampsång för maranatapionjärer

1. *Fram i striden går en här tänd utav Guds And!*
Jesus hövding för dem är, de ledas av hans hand.

KÖR: Maranatafolket, lyckliga vi är.
Hånade dock saliga, för Gud står med oss här.

2. *Satan står oss starkt emot, brukar list och makt.*
Starkare är Jesu blod, och säker är hans makt.

3. *Över sten och sumpig mark, över berg och dal*
Genom vatten, storm och eld, vi går mot himlens sal.

4. *Intet kan vårt mod slå ned. Jesus är ju med.*
Framåt marsch med säker fot, riv otrons fana ned.

5. *Seger står det på sköld, seger i hans blod.*
Han på korset seger vann, och satans välde slog.

6. *Sjung i kampen, bäst det går under sång och bön.*
Snart vi Sions höjder når, och undfår nådens lön.

T. B. Barratt

Personregister

Abrahamsson, Stig 39
Adolfsson, Yngve 198
Agrenius, Gösta 148
Ahrén, Per-Olof 238
Alm, Lisa 220
Ander, Hugo 43
Andersson, August A. 27
Andersson, Gunno 140
Andersson, Lars O. 145
Anér, Kerstin 121

Bark, Agne 53, 81, 137
Barratt, T. B. 208, 210, 212
Bartleman, Frank 87
Benander, C. E. 154
Bergagård, Donald 53, 80, 81, 85, 128
Bergenstråhle, Johan 169
Berglund, Gustaf 27
Berntsson, Helge 81
Bexelius, Ernst 125
Bjurbo, Ivan 138
Björk, Filip 76
Björk, O. L. 208
Blom, Holger 149
Blomgren, Alvar 43, 45, 68
Boström, Joel 198, 220
Bäckström, Alice 106
Bäckström, Ruben 106
Carell, Alexis 184

Dahmén, Gunnar 167, 171
Danell, Gustav Adolf 238

Edsmyr, Folke 195, 197
Eklund, Gunnar 43, 53, 80
Eklund, Margareta 53, 80
Ekstedt, Birger 167
Eliasson, Lars 43
Engman, Gary 168
Ericsson, Andreas 68
Eriksson, Axel 43
Eriksson, Erik Gunnar 81, 106, 128
Eriksson, Nils Gunnar 178
Eriksson, Nancy 123, 124
Esking, Erik 198
Ester, Heldur 116

Forsberg, Sven 160
Fredriksson, Bertil 178
Freeman 12, 23
Fridblom, Karl-Erik 193
Fridolfsson, Stina 144
Frykman, Nils 114
Fröderberg, Hugo 195

Giertz, Bo 188
Gerdvall, Stig Åke 178
Grahn, Gustaf 141
Grenehed, Herbert 33

Grevér, Per 238
Gustavsson, Berndt 195
Gustavsson, Georg 42, 45
Gustavsson, Harald 240
Gustavsson, Sture 160
Göransson, Erik 80

Hagelberg, Gunnar 146
Hammar, Willie 137
Hansson, Per Olof 148
Hartman, Olof 223, 225
Hedeén, Carl 221
Hedin, Uno 88, 91, 92, 173, 174, 175, 176
Helin, Per 168
Hjelm, C. G. 195, 197, 221
Hjelte, Roland 169
Holmberg, Lillemor 123, 124
Holmgren, A. A. 227
Holmström, Bo 168
Holmqvist, Hjalmar 240, 241
Holmqvist, Lasse 180
Höglund, Elof 29, 30

Imsen, Georg 81

Jakobsson, Herbert 143
Jakobsson, Per 37
Jansson, Lars Erik 43
Johansson, Erik E. 32
Johansson, Erik G. 80
Johansson, Georg 14, 22
Johansson, Lasse 142
Johansson, Sigvard 43, 45, 80
Johansson, Sven 31, 34
Jonsson, Gustav 176, 195, 223
Jonsson, Lars 104
Järhult, Gunlög 167

Karlsen, Leif 52, 103
Karlsson, David 69
Karlsson, Enoch 81
Karlsson, Ingeborg 69
Karlsson, Oskar A. 53, 81
Karlsson, Sune 117, 125

Larsen, Severin 27, 208, 212, 213, 214
Larsson, Alvar 43
Larsson, Sigurd 39, 81
Larsson, Sverre 153, 155
Layzell, Reg. 23, 25, 26, 28
Laestadius, Sten 141
Lembke, Alvar 15, 22, 161, 162
Leijon, Rolf 146, 147
Lidfors, Bengt 35
Lidman, Sven 15, 44, 45, 133 134, 174
Lindblad, Ingemar 172
Linderholm, Emanuel 212
Lindskog, Alvar 22, 27
Ljungquist, Ragnar 14, 20, 35, 40, 42, 45, 129
Luttrup, Lars 175
Luther, Martin 25, 87, 240
Lyon, Elvod P. 191
Länsberg, Olle 120
Lönn, Bengt 174, 175
Lönn, Sven Erland 174, 175
Lövgren, Almar 156
Lövgren, Ragnar 130

Magnusson, Sigurd 80
Malmvärn, Arvid 30
Malmvärn, Kerstin 30
Martinsson, Erik 160
Mattsson-Bozé, Joseph 22
Mehr, Hjalmar 147, 148
Minos, Emanuel 53
Murhpy, D. 22, 25, 26, 27
Mårdstam, Olof 34
Möllerfors, Roland 60
Mörkestöl, Kåre 139

Nicklasson, Algot 14, 15, 20
Nicklasson, Gösta 58

Nilsson, Ella 119
Nilsson, Ulf 104

Octavisson, Bengt 91, 93, 94, 105
Odenvik, Nathan 100
Olofsson, Rune Pär 125
Olsson, Axel R. 53, 81
Olsson, Einar 31, 34, 35, 36, 39, 81
Ongman, John 208, 215
Ongman, Paul 15
Ouchterlony, Hanna 211

Palmborg, Olle 113
Paulsson, Manne 66
Paulsson, Roland 238
Peterzén, Birgit 80
Peterzén, Finn 80
Peterson, Alf 81
Peterson, Thage 238
Pethrus, Lewi 11, 15—17, 25, 26, 29, 31, 35—37, 41, 44, 45, 53, 56, 113, 128, 130, 152, 155, 197, 200, 208, 217, 221
Pihl, Gunnar 34
Pontén, Anders 115
Prozth, Helmer 58

Ribba, Daniel 80
Richardsson, Rakel 91
Ridderstedt, Mats 138
Ringstad, Knut 88, 91
Risberg, Gustav 199, 200
Roberts, Evan 12
Rosén, Göta 125

Samuelssen, Aage 51—53
Samuelsson, Sven 161
Sandgren, Gunnar E. 102
Severin, Kid 222
Sjöblom, Karl Axel 169
Skoglund, Ivar 80
Smedman, Svante 162
Sollerman, Erik 187, 205, 207, 213, 217, 218
Strömstedt, Bo 113
Sundström, Erland 183, 187, 191, 192, 194, 218
Svedberg, Erik 218
Svensson, Gösta 81, 178
Svensson, Erik 76
Sädervall, Gulli 119
Sällström, Verner 53, 65, 80
Säwe, Willis 17, 36, 39, 42, 68
Södergren, Viktor 58
Söderman, Birgitta 126
Sörlie, Tor 39

Teglund, Bo 176
Thorngren, Albert 115
Thulin, Henning 19, 94, 128
Törnberg, Allan 26

Waermö, Einar 22
Wallberg, Ove 30
Wesley, John 87
Westin, Gunnar 235, 237, 239
Videbert, Georg 43
Widén, Ebba 220
Vikström, Jan Erik 148
Vinblad, Ernst 68
Wramsby, Sven 198
Wrangle, Åke 145, 147
Wyatt, Th. 23, 25

FRUKTAD FRIHET är en både skrämmande, underhållande och intressant bok. Skrämmande därför att den i klartext avslöjar maktspel och mygel som borde vara helt främmande för såväl svensk kristenhet som för rättssamhället i övrigt. Maranata har under sina 10 år i svenskt frikyrkoliv mött ett mycket hårt motstånd, och försöken att pacifisera rörelsen har utmärkts av både fysisk och psykisk terror. Arne Imsen blottlägger skeendet och brännmärker både andliga och världsliga ledares agerande. Religionsförföljelse och åsiktsförtryck är vapen, som trots flitig användning, icke lyckats ta död på Maranatarörelsen.

FRUKTAD FRIHET är underhållande då tjuvnypen från de etablerade samfunden och myndigheterna många gånger har ett löjets skimmer över sig. Den medvetne läsaren får sig ett och annat gott skratt av beskäftiga Maranatamotståndares stämplingar.

FRUKTAD FRIHET är framför allt ett intressant historiskt dokument. Arne Imsen påvisar med mängder av citat från pingströrelsens barndom, att förföljelsen av Maranata idag är nästan identisk med den som pingströrelsen upplevde för femtio år sedan. Idag har de förföljda förvandlats till förföljare.

Titeln FRUKTAD FRIHET pekar på det faktum, att den andliga frihet Maranatarörelsen hyllar, vilken den i historiskt perspektiv har gemensam med alla nyetablerade väckelserörelser, är fruktad i de väletablerades krets. En fruktan som tar sig de mest fanatiska och därmed fantastiska uttryck.